

2021. NOVEMBER 26/3

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

A NEMZETI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

KÖZÖSSÉGEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

Rangos szakmai kitüntetéseket adtak át a Nemzeti Művelődési Intézetben

A Nemzeti Művelődési Intézet lakiteleki székházában 2021. szeptember 8-án adták át a kultúrstratégiai intézmény szakmai díjait. Az elismeréseket **Závogyán Magdolna**, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője, **Halász János** országgyűlési képviselő, a Városok-Falvak Szövetsége elnöke és **dr. Juhász Erika**, a Debreceni Egyetem tanszékvezető docense, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmafejlesztési igazgatója adta át a kitüntetetteknek.

Az Illyés Gyula közművelődési életműdíjat **Huszár Lászlónak**, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet egykori igazgatójának ítelték oda.

A Beke Pál-díjat **Szekér Tamás**, a Herényi Kulturális és Sportegyesület elnöke vehette át. Durkó Mátyás-díjban részeseült **dr. Kleisz Teréz** címzetes egyetemi tanár, a Karácsony Sándor-díjat **Bagi Andrea**, a kabai Mácsai

Sándor Művelődési Ház munkatársa, a Lakat Színpad vezetője kapta. A Községeket Támogató Önkormányzat Díjjal **Sátoraljaújhely, Taktaharkány és Komló** önkormányzatának közösségépítő munkáját ismerte el a Nemzeti Művelődési Intézet. Közösségépítő Önkéntes Díjban **Miklós Judit** mestertanár, a Közös Jövönkért Alapítvány vezetője és **Kószó Mihályné**, Mórahalom város Nyugdíjas Klubjának vezetője részeseült. A 2020-ban alapított Közművelődést Támogató Díjjal **Szabó János** építész, a Nemzeti Művelődési Intézet székházának tervezője, **Vojtkó Ferenc** médiaszakember és **Karsai László** magas- és mélyépítő szakember elkötelezett közművelődést támogató munkáját ismerte el a díj alapítója.

A pandémia miatt Huszár László életműdíjat családja későbbi időpontban, 2021. október 13-án, a komáromi Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár, Községi Színtérben vette át.

TARTALOM

Szín – Közösségi Művelődés

2021. november – 26/3.

Közművelődés a Kárpát-medencében

26

82

40

65

1 2 3

Závogyán Magdolna: Köszöntő 3

ARCKÉP

Levéltörédek... In memoriam Huszár László 4
Huszár László öröksége 7

MÓDSZERTAN

A Nemzeti Művelődési Intézet Kárpát-medencei feladatai. Az egységes Kárpát-medencei közművelődési tér létrejöttéért 10

ÚTJAINK

A Magyarság harangja. Az elődök tisztelete 14
Jövőépítés magyar szülőföldön a határtalan Burgenlandban 18
Korszerű tudással a végvárokon 22
Hittel, hűséggel. Intézményépítés a Teleki család örökében 25
A Hargita Megyei Kulturális Központ 30
Közművelődés Erdélyben. Közép-erdélyi Magyar Művelődési Intézet 34
Méltónak lenni – A Kovászna Megyei Művelődési Központ tevékenysége 37
Küldetésünk az élethosszig tartó tanulás népszerűsítése. A magyarkanizsai Felnőttképzők Regionális Hálózata 41
Értéktörzés játékosan. Vajdasági Magyar Művelődési Intézet 44
„A falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében”. Nagykaposi Magyar Közösségi Ház 48
A felvidéki magyar közművelődés szolgálatában. Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet 51
Kultivál – az ifjú közösséget építő fesztivál. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva 55
Kárpátalja kincsei. A kárpátaljai népművészet újjászületése 59
Pro Cultura Subcarpathica 63

AGÓRA-KÖRKÉP

A mi ötágú súpunk. A Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Kárpát-medencei tevékenysége 66
Tükörcserepek. A békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ Kárpát-medencei tevékenysége 70
Egy szívből valók vagyunk. A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központ Kárpát-medencei tevékenysége 75
Tanulunk egymásról, egymástól. A Szent-Györgyi Albert Agóra Kárpát-medencei kapcsolatai 80
A Vértes Agorája anyanyelve a kultúra, a közösségépítés és a kölcsönösség – s ez Kárpát-medence-szerte jól használható 83
Kaposvár külhoni kulturális kapcsolatai. A kaposvári Csiky Gergely Színház és Kulturális Központ Kárpát-medencei tevékenysége 88
A nyíregyházi agóra tevékenysége határon innen és túl 92
Az AGÓRA Szombathelyi Kulturális Központ lehetséges Kárpát-medencei hálózatosodási irányai 96

HÁLÓZAT

Székelyföldi szívvel, vajdasági virtussal. A Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóság határtalan kapcsolatai 100
Összetart a kultúránk. Érmelléki kapcsolatok 104
Összeköttetések a Dunán innen és túl 108
Közös gyökerek. Kincseink értékmérese 111
Együttműködés a Hargita Megyei Önkormányzattal 114
Művészeti átjáró. Az alkotásban megélt magyarságérezés Burgenlandban 116
Az amatőr bábjátás fejlesztése. Térségi és felvidéki hálózatépítés Veszprém megyében 120
„Mi egy vérből valók vagyunk...” 125
Közösségépítés a népművészet erejével Zoboralján 125
Vannak vidékek... Ékes közösségekben Muravidéken 129

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

Átadták az idei Bessenyei György- és Bánffy Miklós-díjakat

Az államalapítás ünnepe alkalmából Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára és Fekete Péter kultúráért felelős államtitkár állami kitüntetésekkel adta át 2021. augusztus 27-én. Bessenyei György-díjban részesült: Dr. Balogné Uracs Marianna, a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának vezetője, Bíró Ildikó, a Duna Palota Nonprofit Kft. nyugalmazott ügyvezetője, Fróna Katalin, az Aba-Novák Agóra Kulturális Központ közművelődési módszertani tanácsadója, Szigetvári József, a százhalombattai Barátság Kulturális Központ igazgatója, valamint Sutus Áron, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség elnöke. A Bánffy Miklós-díjat többek között Csengei Ágota, a keszthelyi Goldmark Károly Művelődési Központ közművelődési szakembere vehette át.

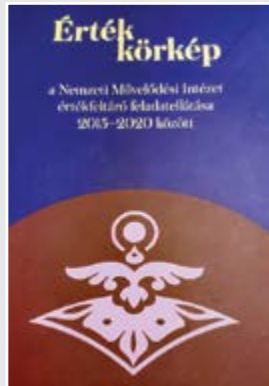

Több ezer települési szakkör indulhat

A Nemzeti Művelődési Intézet „Tudásunkkal kézen fogva a közösségéért” címmel 2021 őszén eszköz- és alapanyag-szükségletet biztosító szakkörtámogatási felhívást tett közzé. Az október 15-i határidővel záruló felhívás első körös jelentkezésére több mint ezer szervezet regisztrált. Magyarország Kormányának és a Közösségi Élet Újrindításáért Felelős Operatív Törzs támogatásának köszönhetően 2021 szeptemberében és 2022 áprilisa között 1200 szakkör valósulhat meg 600 településen, 7405 fő értékorientált érdeklődő szakköri részvételével.

Az értékkeltetés eredményeit összegző könyv jelent meg

Az Értékkörkép kiadvány a Nemzeti Művelődési Intézet értékkeltetési feladatellátását mutatja be 2015–2020 között. A könyv a 2012. évi hungarikum törvény eredményeként megvalósuló, majd megerősödő hungarikummozgalom időszakát tekinti át, veszi sorra megyei bontásban a megvalósult eredményeket, eseményeket, főbb történéseket.

Búcsú Bathó Ferencről

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkára 2021. szeptember 18-án, életének 74. évében hunyt el. Dr. Bathó Ferenc az elmúlt évtizedben szaktudása legjavát adva szolgálta a háttérintézmények kiegyensúlyozott gazdálkodását, szakmai tanácsaival, nyitott, megoldásorientált személyiségével hozzájárult többek között a Nemzeti Művelődési Intézet stabilitásának megerősítéséhez is. Nagy tudású szakember volt, aki nemcsak az ország költségvetését látta át, hanem a számok mögött mindig látta az emberi történeteket, figyelemmel kísérte a folyamatok megvalósulását. Emléke, pótlhatatlan személyisége örökre velünk marad!

Megújult a Kulturális Szemle folyóirat honlapja

Szeptember végén megújult a Kulturális Szemle online folyóirat honlapja. A korábban látott tartalmak friss arculattal érhetőek el, valamint korszerűbb lett a weboldal felépítése is. A folyóirat küldetése azonban nem változott: célja most is, hogy a kultúra

széles spektrumán, de elsősorban a közművelődés és a közösségi művelődés témakörében mutassa be a tudományos relevanciával bíró kutatásokat, tanulmányokat, köteteket és konferenciákat. A honlap a <https://www.kulturalisszemle.hu/> webcímen érhető el.

*„Isten egy szívnek egy kebelt teremte:
így egy embernek egy hazát.”
Kölcsey Ferenc*

KÖZÖSSÉGEKKEL A NEMZETI ÖNAZONOSSÁGUNK MEGTARTÁSÁÉRT

Tavaly nyáron, 2020. június 4-én a magyarság egységét szétszabdalo trianoni diktátum aláírásának 100. évfordulóján a Nemzeti Művelődési Intézet lakiteleki székházában először kondukt meg a Magyarság harangja. Attól az időponttól a harang minden nap azonos időben – 15 óra 13 perckor, a Kárpát-medencei magyarság összetartozását kimondó Alaptörvény aláírásának perceiben (2011. április 25., 15:13') – szólal meg a lakiteleki székházban, hogy egy-egy település nemzeti kultúrát megtartó egyleteire, civil szerveződéseire, a közösség által elért eredményekre emlékeztesse a magyarságot.

Miből táplálkozik az az erő, amely a nemzetet egységben tartja?

Egy láthatatlan, ugyanakkor mindent átszövő szál: a kultúra az, amely nemzeti összetartozásunk elszakíthatatlan, mégis rugalmas összetartó ereje. A magyar nemzet kultúrájának alapja az egyedülálló anyanyelvünk, mely lehetővé teszi, hogy akár több száz éves kódex-idézeteket is megértsünk. Az anyanyelv megőrzése teszi lehetővé továbbá azt is, hogy máig értelmezni tudjuk a Moldvában élő elszakadt csángó testvéreink szavait. A kikényszerített országhatárok ellenére is élnek népdalaink, népmeséink, legendáink és balladáink a Kárpát-medencében, melyek megtartó ereje felbecsülhetetlen.

A magyarság hagyományában ugyan a népköltészet őrizte meg a szerves kultúra elemeit a legtisztábban, de egy hímzőasszony művészete és egy népi lakóház ornamentikája ugyanazt a képi nyelvet beszélik: népművészetünk varrottasait, fafaragásait, templomaink kazettás mennyezeteinek világát idézik. A Kárpát-medencei közművelődés lakiteleki székháza a benne folyó szakmai munkával és küllemében is a közös gyökerekről tanúskodik: az épületen a teremtéstörténet és a magyar őstörténet Makoldi Sándor homlokzatra megálmodott gigantikus frízen elevenedik meg.

Miért fontos, hogy múltunkról most szót ejtsünk? Mert hiszünk abban, hogy Kárpát-medencei összetartozásunkat a nemzet értékeit, kultúráját, eleink eredményeit megélt és továbbadó közösségek teszik élővé.

A Szín – Közösségi Művelődés 26. évfolyamának harmadik lapszáma e külhoni magyar szervezeteket és közösségeket állítja fókuszba, bemutatva azok vezetőit, az egyes szervezetek sokszínű és értékteremtő munkáját, mellyel nap mint nap hozzájárulnak a helyi magyarság identitásának megtartásához.

A folyóirat gazdag merítésű kínálatában többek között Felvidék, Kárpátalja, Partium, Erdély, Vajdaság, Muravidék és Őrvidék szervezeteinek tevékenységébe tekinthetnek be olvasóink, valamint megismerhetik a hazai közművelődési hálózat Kárpát-medencei együttműködéseit.

Figyelemfelkeltő tevékenység-ismertető, sodró lendületű írások, töprengő visszaemlékezések, szeretetteljes anekdoták történeiseit és azok szereplőit a szavak erejével és szemléletes fotók segítségével idézik meg szerzőink.

A lapszámban egy kiváló közművelődési szakember, a Kárpát-medencei közművelődés ikonikus és felejthetetlen alakja, Huszár László emléke előtt is tisztelgünk, akinek értékörző, kulturaközvetítő és -teremtő munkássága követendő példaként áll a kulturális szakemberek előtt. Korai halálával pótolhatatlan veszteség érte a közművelődést és a Kárpát-medencei magyarságot.

Köszönöm a partnerszervezetek, intézmények vezetőinek, hogy gondolataikat megosztották olvasóinkal; Önöket pedig arra kérem, tartsanak velünk a Kárpát-medencei közösségeket bemutató felejthetetlen utazáson!

Levéltöredékek...

In memoriam Huszár László

H. L.!

A ragokat keresem, s nem tudom eldönteni, hogy *-hez* vagy *-höz*, *-nek* vagy *-nak*... De néha azt sem, hogy rag vagy toldalék akar lenni, netán valamilyen képző... Képződmény?! Egyszerű volna azt mondani, hogy inntől akkor hadd maradhasson, hadd maradhassunk *töredék, tördeletlenség, törtség*... A legegyszerűbb volna felfedezni, beazonosítani valami hiátust, vagy épp *a* hiátust... Megannyi három ponttal végződő mondattal operálni. Ténykedni szavakkal és körmondatokkal, gondolatingadozóakkal.

///

De őszintének kell lennünk: ez van, igen ez van kilenc hónappal és két nappal az elmeneteled után: hogy talán merhetjük egy pillanatra azt érezni, hogy megértettünk valamit a létezés tūpontos egyenlőtlenségéből, s hogy méltók vagyunk, méltónak kell lennünk érezni és érteni az *örökségedet*... S mindez talán azzal kezdődik el, csakis ezzel kezdődhet el: szavakból emelt öleléssel, s mindegy is már, hogy ez töredék, hogy nem teljesség, hisz benne ott lüktet, ott lüktet benne mindaz, amit hagyta

tanulással: *építs, amíg építhetsz! Nincs más választásod és talán egyszeri ez a lehetőség!*

A Te lehetőséged, a Te választásod is egyszeri volt! S talán ettől tűnt oly könnyednek minden mozdulatod, minden teted és megszólalásod! Nem is könnyednek: de tisztának, tūpontosnak, megfelelőbbézetetlennek minden szavad, minden ötleted! S ha csalódtál is, ha valami visszakozás néha-néha ki is érződött, egy pillanat alatt *megráztad magad*, fűttenettél a bajszod alól egyet a Kárpát-haza dicsőségére, és játszottál! Játszótál a szó legnemesebb értelmében! A szó teremtő értelmében! Közösségeket, szervezeteket teremtettél, fejlesztettél; intézményt alapítottál; a hálózatba szervezést tanítottad; a kistelepüléseken *fákat ültettél*: magvető, mediátor és értékőr, tūndérgert-ismerő és bátya, beszélgetőtárs és hallgatóság, végtelen hűség és látópont, origó és rejtett kincsek bölcs őrzője, jövőbelátó és jövőt hívó, kőműves és tetőfedő, költő és módszerész, kincskereső, régész és nyitott szív voltál, vagy!

///

Zeng a kerted: énekel / annyi ékes szép madár! – mondja a köl-

tőnő. *Zeng a kerted!* Vajon kihallod-e? Vajon elhallik-e odáig? Bizton elhallik odáig?! Biztos hallod is!?

Ének és haza a magasba!

Az ének és az itt maradók hazája!

Két *haza* között otthonunk most e sorok!

///

2020 nyara. Illyés Gyula közművelődési életműdíj. Az eddigi közösség- és életszolgálatodat próbáljuk méltatni, méltónak találatni. Vallani arról, hogy ki vagy Te számunkra. Én akkor így írtam Rólad, Neked:

Ha a Kárpát-medencei, a külhonba szakadt nemzetrészek közművelődési életére, közösségfejlesztésére gondolok, ha azt személyekhez kell kötnöm, olyan, most aktív, cselekvő és ösztönző személyekhez, akkor toronymagasan, közöttük ott találok Lacit – mgr. Huszár Lászlót. Egy olyan személyt, személyiséget, aki a lehetőségből értéket teremt, s nem tautológiai, nem is retorikai értelemben: az értékből értéket kovácsol. A százéves, a trianoni évforduló gondolati világa szerint: elhagyatottira íteltetettből bebarangolható jelent és jövőt.

Csak azt kívánhatom magunknak, hogy legyen Kárpát-hazánknak megannyi Huszár Lacija, s ha nem is lehetséges, akkor legalább igyekezzünk nap napra rá nyomdokába szegődni.

///

Drága Laci!

2021. november 10-ét írunk. Tíz nappal vagyunk 70. születésnapod után. *Isten éltesen helyett: a Gondviselő magához öleljen • a Gondviselő szorosan magához ölelt!*

Nyomdokodba igyekszünk szegődni. Nap napra rá hitet *plántálni* ebbéli elköteleződésünkbe. Nem, mert híján vagyunk a szolgálatnak és elhívásnak, nem azért kell nap napra rá *plántálni*, mert nélkülözük a hitelességet, a szavahihetőséget! Nem ezek ügyében vagyunk híján bárminek is! Belőled vagyunk híján! Ennyire egyszerű, ennyire közhelyes! Én nagyon remélem, hogy születik rólad majd valamilyen filmes portré. Vagy az intelmeid része lesznek a Szlovákiai Magyar Adatbank hangtárának. Mert szükségünk van mindezekre! Ez a mi önzőségünk! És szükségünk volna arra is, hogy a *kerekasztal lovagjai* ismét élőben tudjanak találkozni. Pusztán önzőség és felelőtlenség (?) ez a ma kiszámíthatatlan egyenletek?! Rólad beszélénk, téged *éltetnénk!*

Mert a hol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük. (Máté 18, 20)

Nem a Te nevedben, de a Te nevedért!

///

Drága Laci!

Közeleg az advent! Eljő, ha engedjük, a feloldozás! A megismerhetetlen csoda! Az egyszerű! A megmásíthatatlan! Az ács egyetlen fia! S vele eljő a tetőfedő és a kőműves!

A magvető s a mediátor, az értékőr, a tündérkert-ismerő és a bástya, a beszélgetőtárs és a hallgató-ság, a végtelen hűség és a látópont, az origó és a rejtett kincsek bölcs őrzője, a jövőbelátó és a jövőt hívó, a költő és a módszerész, a kincs-kereső, a régész és a nyílt szívű lángember, a *kettenséget* ismerő és éltető, az Életfa sarja, a lomb és az együvértartozás örömhözója!

///

Drága Laci!

Közeleg az advent! Eljő! S engedjük! S engedjük kimondani azt is, hogy jó lett volna többször és többet a közeledben és a „közeledből” élni!

S ebben a folyamatos önellenmondásban – amelybe a búcsú *sodor bele* – kell tudnunk igazán meghallani Téged!

Az adventi üzeneted: minden napra egy-egy levéltöredék! Tőled – Nekünk!

Hogy közösségben lenni, közösséget építeni az egyik legszebb el- és meghívásnak eleget tudni tenni. Hogy ennek örömhíre betölti a tájat, szívet, lelket. Hogy az építő és az építettő találkozása és egymásra találása mai világunk egyik legnagyobb kihívása is egyben. Hogy az örömhírt elfogadni, az örömhírt megérteni, az örömhír hitét magunkévá tenni, az örömhír állhatatosságát és mennyei létét megélni kevésbé egyértelmű, kevésbé könnyű a mai könnyelművé vált világban.

Hogy voltak és vannak hasonlatos korok. Hogy még nagyobb bátorságot, még több erőt, még erősebben megpróbáló állhatatosságot kíván tőlünk a Gondviselő. Hogy a szeretetből fakadó állandó jelenlétet, ki- és feltárulkozást, a teljes átadás értelmében vett névtelenséget vállalni kell tudnunk. Hogy ebben az elkövetkező, a szentestéig is tartó időszakban tudnunk kell

megerősíteni ebbéli fogadalmunkat, megújítani egymás között és egymás szemébe nézvéni!

///

Drága Laci!

Érezzük és megéljük, Pál apostollal együtt üzened:

– Vigyázatok, tartsatok ki állhatatosan a hitben, viselkedjétek bátran, legyetek erősek. (1Kor 16.13)

– Minden dolgotokat intézzétek szeretettel. (1Kor 16.14)

– Legyetek tehát állhatatosak és kitartók, szeretett testvéreim! Tegyetek mindig minél többet az Úr ügyéért, hiszen tudjátok, hogy az Úr ügyében való fáradozástok nem hiábavaló. (1Kor 15.58)

– Törekedjétek a szeretetre, de igyekezzétek a lelki adományokat is elnyerni, különösen azt, hogy prófétálhassatok. (1Kor 14.1)

– Ezért ti is, ha egyszer törekedtek a lelki adományok elnyerésére, igyekezzétek a közösség épülésére bővelkedni bennük. (1Kor 14.12)

– Nem számít sem az, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak a gyarapodást adó Isten. (1Kor 3.7)

– Az ültető és az öntöző egyek, el is nyeri mindegyik a jutalmát fáradozásához mérten. (1Kor 3.8)

– Istennek vagyunk ugyanis munkatársai, ti meg Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok. (1Kor 3.9)

Drága Laci!

Érezzük és megéljük, Pál apostollal együtt üzened: ültetők és öntözők egyek kell, hogy legyünk!

Érezzük és megéljük, hogy hittel teli szívvel kérsz minket, mondjuk el minél több helyen és mindegyik összeseregülésünkkor: mennyi, de mennyi történés, találkozás, egymás iránti öröm, baráti és testvéri ölelés, mennyi révbe érés, mekkora szívbeli és a nem-

zet erősödését akaró erőfeszítés, eredmény, egymásba kapcsolódás, együttetés az, amely történetünket, az együtt kitapintható történetünket írja! Írja azt a közösen felfűzhető utat, amelyben *egyek lehetünk, együvé tartozhatunk*, amelyben hitet és bizonyosságot nyerünk arról, hogy a másikért való odaáldozásban vagyunk igazán saját magunk.

Drága Laci!

Ez tehát a küldetésünk? A mindennapok dolgos egyszerűségét szolgálatunkkal megszentelni? Olyan szolgálattal, amely pontosan tudja és rendíthetlenségével kinyilatkoztatja, hogy jelölt az utunk, és aki képes azt látni, azzal közösen a csoda nem várakozás

lesz, hanem napi teremtő munka, és egyúttal annak a felismerésnek az örömét hozza magával, hogy sorsunkat, sorsközösségünket az együtt vállalt hétköznapi ünneppé formálják?

Drága Laci!

Nézzünk-e körbe? S ha vállaljuk *ezt az utat*, láthatjuk-e: mennyi, de mennyi gondolat, akarat, jobbító szándék, mennyi, a jövőformálásban bízó mindennapi cselekedet, megannyi hitforrás, nemzetszolgálat, nemzeti helytállás, nemzetépítő tett...?

Drága Laci!

Tekintetünk *körbevár!* S látjuk: mennyi, de mennyi gondolat, akarat, jobbító szándék, mennyi, a jö-

vőformálásban bízó mindennapi cselekedet, megannyi hitforrás, nemzetszolgálat, nemzeti helytállás, nemzetépítő tett: Általad s sajnos Nálad-híján! Önértésünk jelzőkaróiként! Megmásíthatatlanul!

Drága Laci!

Halljuk, kihalljuk: *két haza* között otthonunk örök-üzeneted:

Építs, amíg építhetsz! Nincs más választásod! Hisz egyszeri ez a lehetőség! Nincs idő tévutakra. Legyél Te is tanítónak!

Drága Laci!

Miként köszönhetjük meg a *mindent?!*

2021. november 10.

Sutus Áron

SUTUS ÁRON 1983-ban született Szabadkán. Az általános iskolát és a természettudományi–matematikai szakirányú gimnáziumot szülővárosában fejezte be. Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén diplomázott 2016-ban. 2017-től 2019-ig a Lakiteleki Népfőiskola és a Nemzeti Művelődési Intézet Tessedik Sámuel Kollégiumának hallgatója. 2006 és 2010 között a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség közművelődési szakmunkatársa, 2010-től 2013-ig annak ügyvezetője, 2017 júliusától annak elnöke. Munkába állása, 2006 óta a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetségben szolgálatot vállaló személyként az öntevékenység ösztönzését, az amatőr és népművészeti mozgalom megújulását és fennmaradását célzó folyamatok megvalósításának segítségével, a közösségi művelődés gyakorlati ismereteinek elterjesztésében vállal szerepet. A Művelődési Szövetség által szervezett rendezvények, programsorozatok mellett szerepet vállal különböző, egyének és csoportok öntevékenységét fejlesztő képzések kidolgozásának és lebonyolításának segítségével, ezzel növelve a magyar művelődési egyesületek, szakosztályok, csoportok további hálózatosodását, kapcsolataik és az egymásra odafigyelés erősödését. Egyéb közösségi és társadalmi tevékenységei: 2009–2010 között az ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács Kulturális Bizottságának, 2010–2014 között az MNT Civil Konzultatív Testületének, 2013–2018 között a Durindó és Gyöngyösbokréta Fesztivál Tanácsának tagja. 2017-ben bevasztják a Magyar Örökség díj bíráló bizottságába. Alapító tagja a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesületnek.

Huszár László öröksége

Ez év februárjában mindannyiunkat megdöbbentett a hír, hogy Huszár László, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója, a Felvidéki Értéktár Bizottság el-

nöke örökre itt hagyott bennünket. Nehéz helyzetbe kerültünk...

Lacival 2015 óta dolgoztam együtt. Helytörténetet oktató pedagógusként kötelességemnek érez-

tem, hogy az értéktári munkából kivegyem a részem: egyre több pályázatba, versenybe kapcsolódtam be, s egyszer csak azt vettem észre, hogy már napi munkakapcsolatba kerültünk. Minden este fél hét és fél nyolc között egyeztetünk a teendőről, beszélgettünk. Munkatársam lettem, Ő pedig az én mentorom, barátom. Megmutatta, milyen túlítani az emberi gyarlóságon, s követni a nemes célt: felvállalni a minőségi magyar kultúra közvetítését, fejlesztését, kidolgozni a fejlesztés alapjait, s megtalálni azokat a személyeket, akik szívvel-lélekkel csatlakoznak hozzánk.

A Gazda Polgári Társulás kezdeményezőként a Csemadokkal és a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével közösen indította el a Felvidéki Értéktár mozgalmat, melynek Huszár László, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója az élére állt. Egyes települések, magyarok régiók szellemi és anyagi értékeinek, építészeti örökségének számbavételét, összeírását tűztük ki célul. Ebbe a tevékenységbe igyekeztünk (és igyekszünk most is) minél több embert bekapcsolni a legkisebbektől a legidősebbekig. Az intézet Laci igazgatása alatt pályázatokat írt ki, melyekben a legaktívabb értékgyűjtők anyagi forrásokhoz jutottak. A feltáró munka eredményeként számos, már-már feledésbe merült régi szókás került ismét a köztudatba, de a

Huszár László 2016-ban a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet Dunaszerdahely városa által adományozott Pro Urbe díjjal

Bodok Károly, Huszár Ágnes és Rancsó Andrea a csicsói értékkonferencián

kutatás például az egykori sport-életéről, a műszaki haladás által kiszorított régi mesterségekről is sok érdekes és új adatot tárt fel.

Látva a mind jobban bővülő adatbázist, bátorítottuk egymást, hogy hetényi példára tudunk más településen is helyismereti munkafüzetet írni és kiadni. Laci feladata az anyagi forrás megkeresése, beszerzése, az enyém az alkotócsapat összeállítása, megszólítása volt. Mondanom sem kell, munkánkat siker koronázta, s a madari tanterület is örülhetett az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásának, az érték munkafüzetnek és az olvasókönyvnek. A munkatapasztalat adta az ötletet, hogy kidolgozzunk egy Érték(munkafüzet)–programot. Szerettük volna, ha mind több iskolában lenne olyan csapat, akik szívesen állítanának össze helyi értékekre, helytörténetre épülő munkafüzeteket, melyeket a tanítási órákon használnak. Ez a vágyunk megvalósulni látszik. 2021 márciusától Csicsón dolgozik egy felkészült csapat a helytörténeti munkafüzet és olvasókönyv összeállításán. A nyár

folyamán pedig a Szlovákiai Magyar Pedagógus Szövetség keretein belül tartottunk módszertani, szakmai napot és továbbképzést a bártkai alapiskolában. A kultúra támogatása pályázati úton történik, „ad hoc” jellegű és nagymértékben a politikusoktól függ, így szíves türelmet kértem attól a 3 iskolától, amely szintén benyújtotta igényét a munkafüzet megírására. Maga a projekt egyébként határozottan rámutatott arra, hogy a szakmaiság megerősítése érdekében továbbképzési programot kell létrehozni, koordinálni kell a rendelkezésre álló anyagi forrásokat és ki kell nevelni azoknak a szakembereknek a körét, akik a fokozatosan kiépülő intézményi keretek között szívesen dolgoznának és közreműködnének a Felvidéki Magyar Értéktár kialakításában. Ebből kifolyólag az Értéktárat az Értékek Polgári Társulás létrehozásával erősítettük meg, és ennek keretében kezdtünk el dolgozni. Több helyen, több alkalommal is elmondtuk gondolatainkat. A Mentor TT (Felvidéki Tehetségsegítő Tanács) nyitott volt a helyi értékek iránt, meglátta a le-

hetőséget, s programjai közé beiktatott egy „Érték-képzést”, melynek célja az érdeklődők módszertani segítése és a digitális kompetenciák fejlesztése volt. Olyan kompetenciák fejlesztésére összpontosítottunk, melyek segítik a tehetséggondozásban dolgozók munkáját és egyúttal hasznosak az értékfeltáró, értékgyűjtő munka szakmaisága szempontjából is. Segítségre volt a Magyar Interaktív Televízióból Haraszi Gyula, valamint Szanyi Mária néprajzkutató is. Huszár Laci helyett ekkor már Bödök Károly tartotta a digitalizációs képzést, aki egyébként együtt dolgozott Lacival a Felvidéki Értéktár mobilalkalmazás fejlesztésén. Az erősödő járványhelyzet miatt az 50 jelentkezőből 32 személy tanulhatott velünk, tanulhattunk egymástól.

Az őszi kicsit nyugodtabb körülmények között telt: képzési programokat kiegészítettük, „Érték-tréning” címen kipróbáltuk az Esterházy Akadémia hallgatóival. A fiatalok csodásak voltak, érdeklődők és nyitottak, munkájuknak köszönhetően azóta már új értékjavaslatok születtek, ami bizonyítéka annak,

hogy a tréning működik! „Az értéktárral a jövőben is értéket teremtünk, az értékeinket ahhoz, hogy a további létünket meg tudjuk erősíteni, ebbe az értéktárvilágba, a köztudatba kell beemelniük.” Rozsnyón járva megerősödött bennünk és igazolttá vált Huszár László fentebb leírt gondolata. Szórványterületen és nyelvhatáron is voltunk látóúton, helyiek segítségével népszerűsítettük az értékgyűjtő munkát, közös gondolkodásra, beszélgetésre hívtuk a téma iránt fogékonyakat. Ennek köszönhetően új értéktárak alakultak, s talán van remény, hogy a települések magyar emlékei nem vesznek el. Fontos volt (lett) a személyes kapcsolattartás, ezért számos helyre elutaztunk. Az időigényes és költséges feladatot nem volt egyszerű megoldani, hiszen főállásban máshol dolgozunk, de Lacitól azonban megtanultuk, hogy a kultúrában előre kell dolgozni!

„A felvidéki magyarság megmaradásához kultúrafejlesztési tervre, koordinációra van szükség, hogy legyen irány, s minden rendszerben működjön” – hangzott el Nagymenyeren, 2020. szeptember 16-án, az Értékkonferencián. Nos, fejlesztési terv kapcsán még nem szólítottak meg bennünket, de az együttműködésre, rendszer kialakítására eddig is nyitottak voltunk. El is mondtuk ezt idei, szeptemberben megtartott, immár hagyományos Értékkonferenciánkon. Több mint 90 „értékes” kolléga jött el, s ismerkedett meg az új felvidéki értékekkel. A délutáni szakmai fórum pedig lehetőséget biztosított a tapasztalatcserére. Nem tagadom, megkönnyeztem Huszár László ott levetített emlékvideóját. Nélküle és mégis vele voltunk! Közművelődési tevékenysége Felvidéki Érték lett, így egy kicsit megnyugodhattunk. Környezetünk véleménye nem mindig egyezik az általunk szeretett emberekről kialakított képpel. Csak csoportosítani kell az élet pillanatait, mozzanatait és a kettő összhangba kerül.

Rancsó Andrea és Huszár László a Nemzeti Művelődési Intézet által adományozott testvérharanggal 2020 októberében

Huszár László közművelődési tevékenysége, kultúrafejlesztői gondolkodásmódja a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal (KKK) megalakításával teljesedett ki. Az általa megálmodott Négy- majd 5határos vetélkedőknek reméljük, lesz folytatása. Mi, az Értéktár részéről biztosítottuk mind a KKK-t, mind a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézetet az együttműködési szándékunkról.

Bízom benne, hogy a fentiekben leírtakból is kitűnik, hogy a Huszár Laci által kijelölt úton haladunk tovább. Nélküle, de az ő öröksége nyomdokait követve új érték-munkafüzetek, képzések, tréningek jönnek létre. Egyre többen dolgoznak velünk, egyre többen vagyunk érzelmileg érintettek abban, hogy a Kárpát-medencét átívelő közös kultúránk megmaradjon, még azután is, ha életünk elmúlik.

PaedDr. RANCSÓ ANDREA pedagógusi diplomáját a Nyitrai Pedagógiai Főiskolán szerezte. Történelem és földrajz szakos tanárként Madaron kezdett dolgozni. Jelenleg a Hetényen működő Tarczy Lajos Alapiskola pedagógusa. Közben elvégezte az etikai nevelés és az informatika szakot is. 2007-ben férjével, Rancsó Péterrel együtt megalapították a Villa Heten PT-t, melynek célja a község helytörténetének, tárgyi emlékeinek gyűjtése, feldolgozása. A 2012/13-as években a történelem tantárgy lektoraként európai uniós projektben vett részt, a digitális technológiák felhasználásának lehetőségeit oktatta a tantárgy keretein belül. Iskolájában a helytörténet tanítását beépítették egy munkafüzetbe, melynek társszerzője. Huszár László, a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet igazgatója felkérte őt egy Kárpát-medencei mintaprojekt szakmai, módszertani lebonyolítására, melyben az Intézet égisze alatt megalkották a madari alapiskola számára Madar község helytörténeti munkafüzetét. Rancsó Andrea aktív tagja a Kincskeresők – regionális értékeket kutató diákok országos konferenciáját szervező csapatnak, valamint a Mentor Felvidéki Tehetségsegítő Tanács elnökségi tagja. Huszár László halálát követően a Felvidéki Magyar Értéktár Bizottság elnökévé választották, az Értékek Polgári Társulás alelnöke. Kezdeményezője volt a Hetényi Értéktár létrejöttének. 2021-ben munkáját a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége SZMPSZ-díjjal ismerte el, kiváló módszertani, nevelési, szakmai és tudományos eredményekért kategóriában.

A Nemzeti Művelődési Intézet Kárpát-medencei feladatai

Az egységes Kárpát-medencei közművelődési tér létrejöttéért

A trianoni békediktátum következtében a magyar nép – Európában egyedülálló módon – hét utódállamban őrzi magyarságát. A közművelődés küldetése szerint sajátos eszközeivel erősíti a magyar identitást, a magyarságtudat kialakulását és megtartását, a nyelvhasználatot. A határon átívelő közös gondolkodás, világlátás jelentősen elősegíti azt, hogy közös kultúránk megmaradjon és erősödjön. A helyi sikeres közművelődési, közösségi aktivitások kölcsönösen erősítik egymást – valósuljanak meg akár a külföldi nemzetrészekben vagy az anyaországban. A Nemzeti Művelődési Intézet küldetése szerint biztatást ad a települési és megyei önkormányzatoknak a testvértelepülési, testvérmegyei kapcsolatok kiegyensúlyozott megteremtésére, kialakítására és működtetésére. A közművelődési feladatellátó szervezeteket arra ösztönzi, hogy lehetőségeik szerint mindig gondoljanak arra a megrendezett események kapcsán, hogyan tudják elősegíteni azt, hogy saját településükön minél több alkalommal fogadjanak a Kárpát-medencéből

közreműködőket, másfelől arra is, hogyan tudnak hozzájárulni ahhoz, hogy a működési hatókörükben élők minél gyakrabban szerezhessenek személyes élményeket a Kárpát-medence településein.

Amikor valamilyen problémával találkozol, megoldhatatlan feladattal szembesülsz, hívd fel, keresd meg a családot, barátaidat, szomszédaidat – szól az általános tanács. Mert ők azok, akik a biztonságot jelentik számodra, és természetesen segítséget nyújtanak a feladatok megoldásához, melletted állnak. Átsegítenek kisebb nehézségeken, nehezebb akadályokon, megoldást kínálnak válsághelyzetekben.

Társas kapcsolataink és kötődéseink kiemelkedő fontosságúak életünk minden szakaszában. Nemcsak a gondok megoldásakor van szükségünk erre a természetes közegre, hanem egész életünk során, a mindennapjainkban is, hiszen életünk nemcsak gondokat rejt, hanem megoldandó feladatokat, napi tennivalókat, sőt örömeket, örövendezéseket is. A boldogságunkat is meg akarjuk osztani egymással, a hozzánk közel állókkal és

a távolabb lévőkkel is. Egy közeli barát több időt, energiát hajlandó támogatásra szánni, míg a távoli ismerős a megoldás távolabbról történő szemléletét nyújthatja. A nagyobb, szélesebb kapcsolati hálóval, akár hálózattal rendelkezők többfajta és akár specifikus támogató javaslatot, ismereteket és nagyobb mennyiségű vagy akár sokszínű segítséghez, információhoz képesek hozzájutni. Ezek a kapcsolatok segítik azt, hogy biztonságban legyünk, hogy jól érezzük magunkat a kisebb és tágabb közösségeinkben, a településünkön, a hazánkban, a Kárpát-medencében.

Dr. Németh János István kultúrakutatóval valljuk, a közösségi művelődés több, mint a helyi társadalomban történő közművelődési folyamatok összessége, az a helyi közösségi kezdeményezések hálózatba fonódó nemzeti együttműködése. *Ezeket a kötődéseinket kívánjuk bemutatni a Szín – Községi Művelődés folyóirat Kárpát-medencei közművelődést bemutató számában, azt a sűrűn összekapcsolt hálózatot, mely létrejött és melynek további erősítése a*

Vidám kapunyitogató Csabacsúdon

feladatunk, annak érdekében, hogy egy kapcsolatgazdag közművelődés jöjjön létre.

A Nemzeti Művelődési Intézet a kulturális ágazat stratégiai intézményeként a közművelődési intézmények, közösségi szinterek szakmai munkájához nyújt módszertani segítséget, módszertani mintaprogramokat valósít meg, szakmai tanácsadást végez, helyi közösségépítő és társadalomfejlesztő folyamatokat indít el, részt vesz a közművelődési szakemberek szakmai képzésében, továbbképzésében. A 19 megyei igazgatósággal rendelkező kultúrstratégiai intézmény kiemelt feladata, hogy támogassa a Kárpát-medence magyarságát a páratlanul gazdag magyar kultúra átörökítésének és folytonosságának megtartásában és az értékeit, hagyományait ismerő, gyökereikhez ragaszkodó közösségek szervezésében.

A mintaprogramként indított országos *Kulturális Közfoglalkoztatási Program* a megvalósítás öt éve alatt sikeres volt. A közel 30 000 közfoglalkoztatottból mintegy 9000 fő helyezkedett el már a program ideje alatt az elsődleges munkaerőpiacon. A folyamat keretében a résztvevők bekapcsolód-

hattak a kulturális közösség-szervezés alapjai szakmai képzésbe, majd az ötödik programban a kulturális közfoglalkoztatottak számára népi kézműves program megvalósítására is sor kerülhetett a Népművészeti Egyesületek Szövetségének szakmai mentorálásával. Ez utóbbi képzés megismertette a kulturális közfoglalkoztatottakkal a népi kézművesség egyes területeit, érzékenyítő, szemléletformáló alkalmakkal felkeltette a népi kézműves foglalkozások iránti figyelmet, és

Népi kézműves foglalkozás az V. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban

egyben fel is mérte az e tevékenységek iránti települési igényeket.

A Nemzeti Művelődési Intézet *Kapunyitogató Programja* a bezárt művelődési házak ajtajait tárta újra szélesre, és indított el a Kárpát-medencében olyan programot, amely a közművelődési szervezetekre, intézményekre irányította a figyelmet.

A közösségek kialakítását segítette a *Pajtaszínház Program*, mely a kistelepüléseken segítette és szorgosította meg a színjátszó közösségeket és vitte híréket, határokon átvélő találkozásokot és bemutatkozó programokat indított el.

A nagyszerű *Komatál Program* a családi, baráti kapcsolatok erősítése céljából került életre hívásra, adaptálva egy vidéki szokást, de a városi megvalósítását is segítve. *A pandémia bekövetkezése előtt, még határon átnyúló kapcsolatokat is kialakultak a programban.*

Éppen a koronavírus világjárvány elindulásakor indította a Nemzeti Művelődési Intézet azt a szakmai kapcsolattartást támogató honlapot, amelynek célja, hogy a közművelődési szakemberek részére közös online platformot teremtsen, amelyen a szakma jógyakorlatait megoszthatják egymással. A beküldött videóanyagokat, elő-

Komatálátadás egy Békés megyei közösség részére

adásokat, ismertetőket a Nemzeti Művelődési Intézet hétről hétre szerkesztett műsor formájában adja közre szerdánként 10 órától, ezzel közös gondolkodásra hívja az online munkaértekezletbe bekapcsolódókat. A honlapra feltöltött videók megtekintése díjmentes. *Azaz, tekintettel a világjárványra, a határok átlépése nélkül találkozhattak és találkozhatnak a közművelődési szakemberek, mondhatják el egymásnak eredményeiket, mindazt, amit jó gyakorlatként másnak is ajánlanak közvetlenül megvalósításra vagy az adott térség, helyszín adottságaihoz illeszkedően átalakításra.*

A Népművészeti Egyesületek Szövetségével indította el 2013–2015 között a Nemzeti Művelődési Intézet az ország több megyéjében az „Újra öltünk, örökítünk” nevet viselő programot, amely a hímző szakörök beindítását, a hímzés visszatanítását támogatta a kistelepüléseken. *Tizenkét megye 55 településén, valamint két határon túli településen segítette a népi hímzőkultúra újjáéledését, továbbadását.* Mindeközben a hímzőkörök tagjai igazi közösségé kovácsolódtak, együttműködések indultak, közösségek szerveződtek és maradtak meg.

A 2020 novemberétől tartó *Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Program* keretében 2000 fő foglalkoztatására és közel 1800 fő képzésére nyílt lehetősége a Nemzeti Művelődési Intézetnek a Magyarország Kormánya által biztosított támogatásnak köszönhetően. A középfokú/felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek közösségi szintereken és közművelődési intézményekben látják el a szakmai feladatokat: támogatják a helyi közösségek működését, szervezik a

települési programokat, hozzájárulnak a helyi értékek és hagyományok feltárásához, megismeréséhez és mindennapi aktív megéléséhez, a közösségek szervezéséhez.

A koronavírus világjárványt megelőzően több képzés is indult Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken, feltérképezésre kerültek az együttműködési lehetőségek, és el is indultak a kezdeményezések, melyek kibontakozását megakadályozta a járvány.

A Nemzeti Művelődési Intézetnek és a Népművészeti Egyesületek Szövetségének közös együttműködéseként 2020. év elején egy új fejlesztés indult el. Az „ASzakkör” (<https://aszakkor.hu/>) felület online módon, de interaktív eszközökkel, új célközönség, többek között az ifjúság bevonásával támogatja a közösségek szerveződését. A felület a hagyományos szakköri tevékenységek egyes fázisaiba az internet segítségével vonja be a látogatókat, videókon keresztül díjmentesen biztosít lehetőséget a szakköri tevékenységek kipróbálására, azokban való elmélyedésre. „A szakkör” felület segítő kezét nyújt mindazoknak, akik területileg – akár mozgásuk korlátozása vagy a földrajzi távolságok miatt – nem

Pillanatkép egy szakköri videó forgatásából

érnek el tevékenységi formákat, és azoknak is, akik bátortalanabbak a közösségi aktivitások terén, vagy még nem döntötték el, hogy milyen közösséghez csatlakozzanak. A felület az online és az offline világ közötti hídként, közösségi átjáróként szólította meg az embereket, amely célokat 2020 tavaszán a koronavírus-járvány több ponton felülírt: a személyes, jelenléti részvétellel zajló szakköri részvétel lehetősége jó időre háttérbe szorult.

A Nemzeti Művelődési Intézet – felismerve az emberek bezártságát, és közösségi és személyes kapcsolatokban meggyengült mindennapjait, valamint az iskoláskorú gyermeket nevelő családok nehézségeit – a koronavírus-járvány időszakában az új fejlesztést még szélesebb körben népszerűsítette és az online térre koncentrált: települési döntéshozókat, intézményeket, civil szervezetek szólított meg, ajánlva a felület aktivitásra ösztönző lehetőségeit. „A szakkör” online tudásmegosztó felület (<https://aszakkor.hu/>) a felhasználóknak a járvány embert próbáló időszakában aktív, tevékeny szakköri foglalkozásokat nyújtott, majd segítette a pandémia enyhülése után az online térből a személyes jelenléttel megvalósuló közösségi életbe is visszavezetni az értékalapú művelődésre vágyó polgárokat. Ezek a célok vezérelték a 2021 őszi megvalósuló felhívás közzétételét is, amelyet a Közösségi Élet Újraindításáért Felelős Operatív Törzs egyetértése mellett – Magyarország Kormányának támogatásával – a művelődő közösségek jelenléti részvétellel megvalósuló szakköreinek elindítása, erősítése céljából hirdetett meg a Nemzeti Művelődési Intézet. A szakkörök eszköz- és alapanyag-szükségletét biztosító szakkörtámogatási felhívásra több mint 5000 szakkör indításával jelentkeztek a települések közösségi színterei, közművelődési intézményei, így közel 7500 fő részvételével indul országosra

Mézeskalácsból is készülhet Mikulás

szakkör (első körben nemezelés, gyöngyfűzés, hímzés, csipkeverés, vesszőfonás, mézeskalács-készítés témákban). A *szakkörszervezés módszertana* sorozat ezeknek a szakköröknek a megvalósítását támogatja módszertani útmutató gyanánt. A sorozatindító füzet a nemezelő szakkört szervező szakemberek számára készült, célja, hogy követhető és adaptálható segítséget nyújtson azoknak a szakkörszervezőknek, akik az egyik legősibb kézműves technika, a nemezelés technikájának alapjait szeretnék átadni az érdeklődőknek. A szakkörtámogatási programot a Nemzeti Művelődési Intézet 2022-

ben is folytatja, így újabb településeknek és közösségeknek is lesz lehetősége csatlakozni az online és jelenléti formában is elérhető és folyamatosan bővülő szakköri kínálatához. Ezzel a támogatási lehetőséggel minden település közösségi színtere és közművelődési intézménye élhet, amelynek köszönhetően közösségi aktivitást erősítő szakkörök indulhatnak nemcsak Magyarországon, hanem reményeink szerint a Kárpát-medence bármely magyar lakta településén – erősítve a közösségi életet, támogatva a települések népességmegtartását, illetve a helyi és nemzeti identitás mindennapi megélését.

SZEDLACSEK EMÍLIA az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1984-ben népművelés, 2004-ben pedig kulturális menedzser szakképzettséget szerzett. Két évtizeden át Érden a Szepes Gyula Művelődési Központ igazgatója volt, majd 2015-től az Emberi Erőforrások Minisztériuma Közösségi Művelődési és Művészeti Főosztály főosztályvezetője. 2018. augusztus 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Szolgáltatások Igazgatóságának, majd 2019. február 15-től a Szakmai Igazgatóság vezetője. Szakmai munkája elismeréseként 2005-ben Wlassits Gyula-díjban, 2019 augusztusában Bessenyei György-díjban részesült.

KARY JÓZSEF a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán 1977-ben népművelő, magyar nyelv és irodalom szakos tanár, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1996-ban művelődési és felnőttképzési menedzser szakképzettséget szerzett. 1977 óta dolgozik a közművelődésben. 1980-tól 2013-ig az egri Megyei Művelődési Központban dolgozott vezetőként. 2013. április 1-jétől a Nemzeti Művelődési Intézetben Heves megyei területi koordinátor, irodavezető, az Országos Minőségfejlesztési Központ vezetője, közszolgáltatási igazgató beosztásokat látott el. Közművelődési szakértő, auditor, a Szakmai Minősítő Testület elnöke. Szakmai munkája elismeréseként 1995-ben A Népművelésért díjban, 2000-ben Bessenyei György-díjban részesült.

A Magyarság harangja

Az elődök tisztelete

A tragikus trianoni békediktátum századik évfordulóján, 2020. június 4-én, a Nemzeti Összetartozás Napján avatták fel és szentelték meg Lakiteleken a Nemzeti Művelődési Intézet székházának tetőteraszán az Emlékezet tornyát, valamint az abban elhelyezett Magyarság harangját.

Az eseményen megemlékező beszédet mondott Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a Népfőiskola Alapítvány elnöke és Závogyán Magdolna, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője. A harangot Dr. Kiss-Rigó László, Szeged-Csanád Egyházmegye püspöke és Bagi Ferenc plébános szentelte meg, áldást mondott Kókai Géza református lelkipásztor.

1920. június 4-én Trianonban az I. világháborúban győztes hatalmak jelentősen megváltoztatták Közép-Európa térképét. Döntöttek arról, hogy sem az Osztrák–Magyar Monarchia, sem a történelmi Magyarország határai nem maradhatnak fenn. Ennek következtében a Kárpát-medence magyar népességének egyharmada, több mint 3 millió fő került a magyar állam határain kívülre, akiknek helyzete, sorsa bizonytalanná vált.

Azonban a magyarság erejére jellemző, hogy mindig voltak közös-

ségek, voltak vezetők, olyan mozgósító erőforrások, akik nem adták fel, ha kellett, újra kezdték, és képesek voltak arra, hogy a környezetükben kialakult nehéz helyzetben megmutassák a helyes utat, hogy egy új korszakot nyissanak az emberek életében. Trianon után a magyarság lelkiállapota és a társadalmi-gazdasági problémák együttesen sürgették, követelték az új válaszokat, megoldásokat. Azokban az években, évtizedekben többnyire a közösségek és egyesületek jelentettek új lehetőségeket, új és megújuló intézményeket, amelyek összekovácsolták az együtt gondolkodókat.

Hundertwasser mondása tükrözi legjobban a közösségek lényegét: „Ha valaki egyedül álmodik, az csak egy álom. Ha sokan álmodnak együtt, az egy új valóság kezdete.” A történelmi Magyarországon, majd a megcsonkított országban is nagyon sok civil szervezet működött. Erről tanúskodik az a kiadvány, amely 1988-ban jelent meg a Művelődéskutató Intézet szerkesztésében. A kutatás résztvevői nagyszabású levéltári és adattári kutatással tárták fel a magyarországi egyesületek alapítására, működésére vonatkozó információk tömegét, és ezek alapján állították

Az átdolgozott háromkötetes mű, amely több mint 15 500 civil szervezetet sorol fel

Fekete Péter és Závogyán Magdolna 2020. október 3-án adták át a határon túli testvérharangokat

össze a címtárat, ami több mint 15 500 szervezet nevét tartalmazza. Ezt a munkát dolgozta át a Nemzeti Művelődési Intézet és adta közre 2020 májusában, három kötetben, *A magyarországi egyesületek címtára a reformkortól 1945-ig – Vidéki egyletek és körök* címmel. A felsoroláson túl a kötetekben újszerű, hogy a rendszerezés alapjául szolgáló vármegyék is bemutatásra kerültek. Látható a területi elhelyezkedése, a címere, megtudhatók a demográfiai és földrajzi adatok, megismerhető a vármegye történelme és gazdasági élete. Ez a kiadvány adja az alapját az „Elődök tisztelete” elnevezésű rendezvényorozatnak, mely 2020. október 3-tól vette kezdetét. A tervek szerint csütörtök délutáni váltással hetente bemutatkozik egy-egy település a Nemzeti Művelődési Intézet vendégeként. Naponta 15 óra 13 perckor megszólal a harang, emlékezve és tisztelve az adott település egy-egy valamikori civil szervezete és annak tevékenysége előtt. Azért ebben az időben, mert 2011. április 25-én a Magyar Országgyűlés 15 óra 13 perckor fogadta el Magyarország Alaptörvényét, mely kimondja, hogy nemzetben gondol-

kodunk és felelősséggel tartozunk minden magyarért.

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Isten, áldd meg a magyart!
NEMZETI HITVALLÁS

Mi, a Magyar Nemzet tagjai, az új évezred kezdetén, felelősséggel minden magyarért, kinyilvánítjuk az alábbiakat:

Büszkék vagyunk arra, hogy Szent István királyunk ezer évvel ezelőtt szilárd alapokra helyezte a magyar államot, és hazánkat a keresztény Európa részévé tette.

Büszkék vagyunk az országunk megmaradásáért, szabadságáért és függetlenségéért küzdő őseinkre.

Büszkék vagyunk a magyar emberek nagyszerű szellemi alkotásaira.

Büszkék vagyunk arra, hogy népünk évszázadokon át harcokban védte Európát, s tehetségével, szorgalmával gyarapította közös értékeit.

Elismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét. Becsüljük országunk különböző vallási hagyományait.

Ígérjük, hogy megőrizzük az elmúlt évszázad viharaiiban részekre szakadt nemzetünk szellemi és lel-

ki egységét. Kinyilvánítjuk, hogy a velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők.

Vállaljuk, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utónunk jövő nemzedékek életfeltételeit.

Hisszük, hogy nemzeti kultúránk gazdag hozzájárulás az európai egység sokszínűségéhez.

Tiszteljük más népek szabadságát és kultúráját, együttműködésre törekszünk a világ minden nemzetével.

Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.

Valljuk, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.

Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet.

Valljuk, hogy a közösség erejének és minden ember becsületének alapja a munka, az emberi szellem teljesítménye.

Valljuk az elesettek és a szegények megsegítésének kötelességét.

Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.

Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi.

Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.

Valljuk, hogy a történeti alkotmányunkban gyökerező önazonosságunk védelmezése az állam alapvető kötelessége.

Laczik Attila képzőművész, a Magyarország harangjának tervezési és kivitelezői munkáit végezte

Nem ismerjük el történeti alkotmányunk idegen megszállások miatt bekövetkezett felfüggesztését. Tagadjuk a magyar nemzet és polgárai ellen a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülését.

Nem ismerjük el az 1949. évi kommunista alkotmányt, mert egy zszarnoki uralom alapja volt, ezért kinyilvánítjuk érvénytelenségét.

Egyetértünk az első szabad Országgyűlés képviselőivel, akik első határozatukban kimondták, hogy mai szabadságunk az 1956-os forradalmunkból sarjadt ki.

Hazánk 1944. március tizenkilencedikén elveszített állami örendelkezésének visszaálltát 1990. május másodiktól, az első szabadon választott népképviselő megalkalulásától számítjuk. Ezt a napot tekintjük hazánk új demokráciája és alkotmányos rendje kezdetének.

Valljuk, hogy a huszadik század erkölcsi megrendüléshez vezető évtizedei után múlhatatlanul szükségünk van a lelki és szellemi megújulásra.

Bízunk a közösen alakított jövőben, a fiatal nemzedékek elhivatottságában. Hisszük, hogy gyermekeink és unokáink tehetségükkel, ki-

tartásukkal és lelkierejükkel ismét nagyvá teszik Magyarországot.

Alaptörvényünk jogrendünk alapja, szövetség a múlt, a jelen és a jövő magyarjai között. Élő keret, amely kifejezi a nemzet akarát, azt a formát, amelyben élni szeretnénk.

Mi, Magyarország polgárai késszen állunk arra, hogy országunk rendjét a nemzet együttműködésére alapítsuk.

A Magyarország harangja

A harangtornyokban megkon-dított harangok összehívják az élő embereket, elsiratják a holtakat, jelzik az idő múlását és kifejezhetnek közös örömet vagy gyászt. Összefogásra szólítanak, hitet adnak a csüggedőknek és erőt a gyengéknek. A harangok elkészítése nehéz, precíz munkát igényelt és igényel ma is.

A Nemzeti Művelődési Intézet tetőtéri teraszának csúcspontjában található az Emlékezet tornya a Magyarország harangjával. A harang tervezési és kivitelezési munkálatait Laczik Attila képzőművész végezte. Az előkészületek és a viaszköpenyt tartalmazó buga elké-

szítése a művész nagykökényesi műhelyében történt. A harang öntése Somoskőn, Bobály Ádám szobrászművész műhelyében valósult meg.

A harangszentelésre és az első megszólaltatásra 2020. június 4-én, a Nemzeti Összetartozás Napján került sor. A megemlékező eseményen beszédet mondott Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a Lakiteleki Népfőiskola Alapítvány elnöke és Závogyán Magdolna, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője. A harangot Dr. Kiss-Rigó László, Szeged-Csanád Egyházmegye püspöke és Bagi Ferenc lakiteleki katolikus plébános szentelte meg, áldást mondott Kókai Géza lakiteleki református lelkész. A rendezvényen Lezsák Sándor beszédében rámutatott, hogy minden magyar felelős minden magyarért. Visszatekintett az 1920 utáni évtizedekre, amikor az emberek számára a kultúrát a kisközösségek és az ott folyó tevékenység jelentette. 1945 után ezeket a szervezeteket feloszlatták és csak a '90-es évektől születhettek újjá. Gondolatai végén reményét fejezte ki, hogy olyan évszázad előtt állunk, amely valóban képes együvé ötvözni az itt élő magyarokat, és együtt tudunk élni békeségben, nyugalomban. Závogyán Magdolna, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője megemlékező beszédében azt hangsúlyozta, hogy június 4. az a nap, amikor a Kárpát-medencei és a világ magyarsága lélekben összekapcsolódik, és nemzetünk szomorú sorsfordulójára emlékezik. Majd így folytatja: „Ma arra a napra emlékezünk, amikor a tragikus trianoni békediktátum következtében családok milliói szakadtak el egymástól. Arra a napra, amelyen a nemzeti kultúra, a tudomány, a művészetek, valamint az önszerveződő helyi közösségek beláthatatlan veszteségeket szenvedtek. Az elmúlt száz év azonban megmutatta azt is, hogy a

Lezsák Sándor, Dr. Kiss-Rigó László és Závogyán Magdolna 2020. június 4-én, a harang szentelésén

magyarság összetartozása a legnagyobb tragédiák során mutatja meg igaz erejét” – mondta az ügyvezető. A harangszentelést megelőzően Dr. Kiss-Rigó László, Szeged-Csanád Egyházmegye püspöke beszédében elmondta, hogy a harang mindig fontos jelkép volt. A keresztény hagyományokban leginkább a hála, az emlékezés és a dicsőítés szimbólumává vált. Kiemelte az összetartozás, az összefogás jelentőségét, melyre példa a Trianont követő időszak, mert nemcsak sérelmeinkkel foglalkoztunk, hanem kerestük a túlélés lehetőségeit. Kérte, hogy adjunk hálát Istennek, hogy túléltek a nemzetgyilkossági kísérletet. Első megszólalásakor, 2020. június 4-én 15 óra 13 perckor a Magyarság harangja a tragikus trianoni békediktátum következtében szétszakadt ország magyarságának emlékére szólalt meg, emlékezve az elválasztott családok, rokonok, barátok millióira.

Az összetartozás jelképe

Az összetartozás jelképeként a Nemzeti Művelődési Intézet székházavatásán, 2020. október 3-án, a külföldi nemzettársainkat

képviselő öt kulturális szervezet a lakitelekivel megegyező testvérharangokat, a területükön található vármegyéket és civil szervezeteket bemutató kódexet és a háromkötetes kiadványt vehették át. Erdélyt az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (Kolozsvár), Felvidéket

a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet (Dunaszerdahely), Délvidéket a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (Zenta), Kárpátalját a Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület (Beregszász), Muravidéket a Magyar Nemzeti Művelődési Intézet (Lendva) képviselte.

A székház ünnepélyes átadásakor megkezdődött az „Elődök tisztelete” rendezvénysorozat. A vendég Lakitelek volt. 15 óra 13 perckor ismét megszólalt a Magyarság harangja, hogy a nemzeti kultúrát megtartó lakiteleki egyletekre, a közösség által elért eredményekre emlékeztesse a jelenlévőket és híradásokon keresztül a magyarságot.

Sajnos a kialakult járványügyi helyzet miatt a rendezvénysorozat felfüggesztésre került, azonban ha a körülmények megfelelőek lesznek, folytatni fogjuk.

2021. június 4-én a Magyarság harangja immár az öt határon túli testvérharanggal együtt szólalt meg és hirdette a testvériség és az összetartozás erejét.

Lakitelek bemutatkozott – Helytörténeti kiállítás a székházban

HÉVIZI RÓBERT agrármérnök, történész, tanár, közművelődési szakember. Évekig vezette a Békés Megyei Jókai Színház Programirodáját, majd a kondorosi Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény igazgatója. Szülőfalujában huszonkét éve települési képviselő. 2019. április 1. óta a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa, jelenleg a Partnerségi Központ vezetője.

Jövőépítés magyar szülőföldön a határtalan Burgenlandban

Magyarul beszélünk, imádkozunk, táncolunk, karcunk tojást, készítünk szaloncukrot, írunk újságot, mesélünk, nevetünk. Gyermekünk két tanítási nyelvű óvodába, iskolába, sőt középiskolába járnak. Már a játszótér bejáratának feliratából is tudják, ők magyarok. Rendszeresen töltik szabadidejüket Magyarországon, sportolnak, zenélnék. Éltre szóló anyaországi barátságokat kötnek. Magyar szorgalommal, ésszel, elválaszthatatlan kötelekekkel álmodjuk Őrvidék, a legfiatalabb osztrák tartomány, Burgenland jövőjét.

Ezt vallják a **Burgenlandi Magyar Kultúregyesület** tagjai és az általuk megszólított Őrvidéken született, vagy oda kiköltöző magyarok. Az egykor az anyaországban maradt rokonok, barátok, ismerősök előtt drótkerítéssel és egyéb félelmetes eszközökkel elzárt, újonnan alapított osztrák tartományban nemzetiségként élők máig kapaszkodnak gyökereikbe és a határok leomlásával szívják magukba az évezredes magyar kultúrát, a múlt hagyományait és a jelen eredményeit. Míg néhány évtizeddel ezelőtt a közös csillagokra felnézve emlékezhetek csak arra, hogy is mondták, énekelték, játszották az adott szót, népdalt, vagy egy kártyajátékot magyarul; addig

mára határtalanul járhatnak Magyarországra ismeretterjesztő előadásokra, kiállításokra, koncertekre. Átjárni egymáshoz, élő kapcsolatban lenni azokkal, akik ugyanazt az anyanyelvet beszélnek, különleges, felbecsülhetetlen lehetőség.

Az első magyarokat az Árpád-házi királyok telepítették a nyugati végekre, a „gyepűre” mint „spiculatores”, az országot védeni. Ezek a határőr családok kismemesi parasztok voltak, mentesültek az adófizetés alól és rendelkeztek a fegyverviselés jogával. A helységnevek a mai napig őrzik és bizonyítják a határőr múltat: Felsőőr, Alsóőr, Őrisziget, Felsőlövő. A XIII. századtól fokozatosan átalakult a terület lakosságának összetétele.

A várurak kíséretében sok német telepes, majd a törökök elől menekülő horvátok is otthonra találtak a területen. Dél-Burgenland magyar ajkú lakossága három vallást gyakorol, a felsőőriek legnagyobb része református, az alsóőriek katolikusok, míg Őriszigeten evangélikusok élnek többségben.

1921 óta tartozik Burgenland Ausztriához, amelynek sorsa egyedülálló: itt nem a győztesek kaptak Magyarországot területéből, hanem az ugyanúgy vesztes fegyvertársak. Az örök magyar községei egy korábban nem létező, csak ez alkalomból született osztrák tartomány, Burgenland részei lettek. A „várak vidékét” mára Ausztria egyik legkedveltebb kirándulócélpontjává varázsolták. A lenyűgöző táj felett a magaslato-

Nyári tábor Óriszigeten

kon monumentálisan tornyosuló várak magyar várvédők előtt tisztelegnek, a fényűzően ékesített templomok magyar nemesek kriptáit őrzik, a népi mesterek és a képzőművészek kezét egyaránt magyar szív vezeti.

A két világháború között az egyházi iskolákban még fennmaradt a magyar tanítási nyelv, s az állam nem avatkozott bele a volt őrségi települések kultúrájába, ezért a kisebbségek tovább tudták őrizni identitásukat. Ám 1938-ban, a német bevonulással egy csapásra vége lett ennek: az iskolákat államosították, s áttértek a teljes német nyelvű oktatásra. A második világháború a burgenlandi magyarok számát is szinte a felére csökkentette.

A nyugati világ végállomásvá vált tartományban élő magyar nemzetiségek jogait és egyenjogúságát más nemzetiségektől eltérően még nem rendezték az 1955-ös Államszerződésben, erre csak a népcsoporttanácsok berendezését javasoló 1976-os törvényben került sor.

Az őrszéki magyarok közössége 1968-ban döntött úgy, hogy létrehoz egy olyan szervezetet, amely segít lehetőséget és értelmet adni a magyarság vállalásának. A Felsőőr székhelyű Burgenlandi Magyar Kultúregyesület alapszabályban rögzítette, hogy tevékenységi tere Burgenland szövetségi tartomány egész területét öleli fel. Részletesen megfogalmazták az egyesület céljait: „a burgenlandi magyarok

jogainak megóvása; a magyar nyelv és kulturális örökség fenntartása és ápolása, ezen belül hagyományörző művészeti együttesek támogatása; társasági összejövetel, előadások, kirándulások szervezése; hírlap kiadása, valamint könyvtár létrehozása, működtetése, gyermektáboroztatás mint nyelvtanulási lehetőség biztosítása; a magyar nyelv és kultúra ápolását célzó tanfolyamok szervezése; a magyar nyelv iskolai oktatása; tudományos és művészeti értékek feltárása és újak létrejöttének segítése; más hasonló célkitűzésű egyesületekkel való együttműködés, kapcsolatok kialakítása és elmélyítése; irodalmi művek, könyvek és folyóiratok kiadása és terjesztése.”

Kezdetben az egyesület taggyűléseit vendéglőkben tartotta, ki-ki otthon végezte a rájutó feladatokat,

több állomás után találtak rá 2004-ben a mai székhelyükre, ahol közösségi programok tartására alkalmas teret és könyvtárat is kialakítottak. A Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület eddigi fáradhatatlan elnökei Moór János, Szeberényi Lajos, Tölly Julianna és dr. Plank József voltak. A 2020-as tisztújítás után Frauer Lajos elnökle mellett Zsótér Írisz alelnök koordinálja a működést és fejlődést. Szinte minden őrszéki településen belakják programjaikkal a kultúrtermetek, klubházakat. A civil szervezet tagjai között tudhatja a teljes őrszéki magyar nemzetiségi értelmiséget, pedagógusok, egyházi személyek, orvosok, mérnökök, tudományos tevékenységet folytatók, újságírók is támogatják a közös ügyek megvalósulását. A tagdíjak és az állami támogatás mellett pályázati forrásokat is keresnek; céljaik az emlékművek állításától a kiadványok szerkesztésén át az online és offline játékok kifejlesztésén keresztül a rendezvények, közösségi alkalmak szervezéséig rendkívül széleskörűek és magas minőségben valósulnak meg.

Az egyesület együttműködést folytat más hasonló célú civil szervezetekkel és baráti kapcsolatot épített ki a másutt kisebbségben élő magyarok közösségeivel. Képviseletti magát mindazokon a fórumokon, amelyek a nemzetiségi érdekeinek védelmében jöttek létre.

Az operett teltházat vonz

A magyar nyelv megőrzésének és továbbadásának ügyét tartotta mindig a közösség legfontosabb feladatának. Hittek benne, hogy ezt leghatékonyabban az iskolai oktatás keretében lehet megtenni, ezért a szombathelyi tanárképző főiskolával együttműködve képezték a magyar tanító pedagógusokat és folyamatosan küzdöttek azért, hogy magyarországi tanárokat is alkalmazhassanak. Tankönyvek, szótárak, lexikonok, kézikönyvek, magyar szépirodalmi művek, hanganyagok, videofilmek beszerzésével és készítésével segíti az egyesület a magyar nyelv fennmaradását Őrvidéken.

2004-ben alakult a Pedagógusok Fóruma, amely rendszeres összejövetelekkel, előadások, műhelyfoglalkozások során történő tudásátadással biztosít lehetőséget a magyar nyelvet oktatók számára a szoros és tartós együttműködésre és tapasztalatcserére.

Több éves harc után, 1992-ben a horvát népcsoporttal együtt sikerült elérni, hogy létrejöjjön a Felsőöri Kétnyelvű Szövetségi Gimnázium.

A nyelv gyakorlásának fontos eszköze az anyanyelven történő olvasás. Ennek elősegítésére és a folyamatos kapcsolattartás, híradás gördülékennyé tétele érdekében már 1968-ban megjelentette

Magyar néptánc népszerűsítése

a kultúregyesület az „Őrség” című lapot. E lap fokozatosan folyóirat jellegűvé vált, s a hírközlés szerepét átvette az „Őrvidéki Hírek”, amelyhez 1990 óta kéthavi rendszerességgel jutnak az Őrvidéken élők. A fiatalok megszólítására szolgált az 1993-ban útjára indított „Hírhozó” című, kizárólag magyar nyelvű gyermeklap, amely 2005-ig a tanév minden hónapjában megjelent, s az egyesület eljuttatta az iskolákba is, így hozzájutott minden olyan diák, aki Burgenlandban szervezett magyartanításban részt vett. A „Hírhozót” felváltotta a „Napocska” című gyermekújság és annak feladatlapjellegű külön kiadványai. 2011 tavaszától 2013 nyaráig a kéthavonta megjelenő „Minimulti

magyarul” című kiadvány örvendezttette meg a diákokat.

A 2011-ben kiadott „Játékos tanulás – Spielerisches Lernen” kétnyelvű oktatási kézikönyv a tartomány óvodai és iskolai magyaroktatását támogatja. A 2014-ben a népiskolák 4., majd 2017-ben a 3. osztálya számára megjelent „Magyarul tanulunk” című munkatankönyv CD-melléklettel a differenciált nyelvoktatásban hiánypótló szerepet tölt be. Mindhárom kiadvány felkerült az osztrák tankönyvlistára, ahonnan az oktatási intézmények megrendelhetik, és egyre több osztrák gyermek ismerkedik meg általa a magyar nyelvvel.

„Az Őrvidék értékei” című képes kiadványt 2017-ben jelentette meg a Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület Értéktár Bizottsága; míg a „Burgenlandi magyar települések – Siedlungen der Burgenland-Ungarn” című kétnyelvű fotókönyv 2018-ban készült el.

Az egyesület gondozásában jelent meg a „Vörös köpeny” című, Burgenland védőszentje, Szent Márton életéről szóló történet is.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület számára különösen nagy, de elkerülhetetlen kihívás volt a könyvtár létrehozása, hiszen az anyaországból nem tudtak könyveket beszerezni. A könyvtár alapjául az a könyvanyag szolgált,

Fellépésről fellépésre az énekkör

Bóbíta baba-mama klub

amelyet a Bécsi Magyar Kultúr-, és Sportegyesülettől kaptak az örvidékiek. 1973-ban a kultúregyesület már saját könyvtárára számára hivatalos szerződésben kibérelte Alsóőr községtől a község háza két helyiségét. 1975-ben megalakult az Alsóőri Érdekközösség, amelyet a könyvtár fenntartására hozott létre négy jogi személyiség: a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület, Alsóőr község, az Alsóőri Római Katolikus Plébánia és az Alsóőri Népművelő Egyesület. A könyvtár 1999-ig működött a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület részfinanszírozásában. Akkor merült fel a gondolat, hogy korszerű médiaközponttá kellene alakítani. Ahhoz, hogy a könyvtár Ausztria legnagyobb nyilvános könyvtárává váljon, a fejlesztési lehetőségek kiaknázása már a Magyar Média és Információs Központra várt.

1984-ben közvetítették az első magyar rádióműsort „Magyarul Burgenlandban” címmel a tartományi rádióprogramban. Napjainkban naponta magyar nyelvű híreket, vasárnaponként magazinműsort, hétfőnként pedig kulturális összefoglalót sugároz a Rádió Burgenland.

1989 óta az osztrák televízió 30 perces magazinnal jelentkezik Ad] Isten Magyarok címmel a páratlan hónapok második vasárnapján.

A Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület keretein belül több amatőr művészeti csoport is működik. Különleges hangsúlyt kap a népzene, néptánc és a népdalok továbbadása az Őriszigeti Magyar Néptáncgyűttes, a Virgonc Néptánc csoport és annak gyermek csapata, a Csörge, valamint a Szélforgók Népzenei Együttes tevékenységében, miáltal egyre ismertebbé válik a magyar kultúra és Burgenland egész Ausztriában. Az Énekkör megalakulásának 10. évfordulójára 2013-ban az „Örvidéki karácsony – Weihnachten in der Wart” című lemezzel ajándékozta meg közönségét. A színjátszók saját darabokat is színre visznek. Az Őrségi Fantázia zenei együttes pedig kortárs dallamokkal szerez örömet az örvidékieknek.

Az iskolán kívüli anyanyelvoktatás kiemelt jelentőséggel bír az egyesület tevékenységében. 1971

Farsang népzenevel

óta rendezi meg a közösség Magyarországon a nyári nyelvtábort, és Felsőőrön, valamint Őriszigeten is szerveznek iskolára felkészítő táborokat a magyaroktatásban részvevő diákok számára. 2002 óta heti egy alkalommal két csoportban találkoznak az óvodások a Játékos magyarórán, de mutatkozott igény a Zeneovi, majd a Bóbíta baba-mama foglalkozásokra is. A nép-, és a középiskolások, de még felnőttek is csatlakozhatnak a nyelvtanfolyamokhoz.

A Burgenlandi Magyar Kulturális Egyesület egész évben elérhetővé és közösségi élményként átélhetővé teszi a magyar kulturális értékeket a szokások felidézésével, szavalóverseny, kiállítások, zenés és irodalmi estek, színházi előadások, gasztronómiai események és számtalan más program szervezésével. Így örökké lesz magyar szó Őrvidéken.

ZSÓTÉR IRIS kétgyermekes édesanya egy igazi burgenlandi családban nevelkedett, ahol a német nyelv mellett a magyar és a horvát is fontos szerepet játszott, ugyanakkor beszélt oroszul, szerbül és angolul is. A Bécsi Egyetem Bölcsészettudományi Kar magyar és horvát szakán szerzett diplomája mellett elvégezte a bakkalaureátust hungarológiából is. Tanulmányai során nemzetközi tapasztalatokat is szerzett, egy-egy fél évet töltött a zágrábi, illetve az újvidéki egyetemen, de Magyarországon is bővítette ismereteit, például Debrecenben. Ifjúkora óta tevékenykedik a Burgenlandi Magyar Kultúregyesületnél, amelynek 2014-től 2020-ig elnöke volt, azóta alelnöke. 2021-ben nevezték ki a Felsőőri Kétnyelvű Gimnázium igazgatójának. Az Őriszigeti Magyar Néptáncgyűttes alapító tagja, a magyar népzene elhivatott képviselője, nagybőgőn is játszik. Több kétnyelvű kiadvány, médium írója és szerkesztője. Alapvető törekvései közé tartozik az Ausztriában élő nemzetiségek képviselete, valamint a Magyar Népcsoporttanács elnökhelyetteseként az osztrák népcsoportpolitika alakítása.

Korszerű tudással a végvárokon

Az **Amóba Alapítvány Sepsiszentgyörgyön** fejt ki tevékenységét a helyi közösség szolgálatában és megerősítésében, immár 1996-tól, olyan régióban, amely 75%-ában magyarok lakta terület. Székelyek élnek itt több száz éve a Kárpát-nyarban, akiket a határvédelem feladatával telepítettek ide. Zárt közösség, a maga sajátos kultúrájával és a szabadság szeretetével. Évszázadok alatt védte a hazát, életét is áldozta, ha kellett, cserébe szabadságot kapott. Sajátságos helyzetéből adódik életmódja is. Székelyföldön a szalagparcellás földművelés a jellemző, nem voltak királyi birtokok, mindenki a saját földjén gazdálkodik, és ez az, aminek köszönhetően máig megtartotta ezt a földet; többségében viszonylag magyarok által lakott terület.

Sepsiszentgyörgy Brassó vonzásában továbbra is a végvár szerepét tölti be a magyarság megmaradásában. Egy akkora város szomszédságában helyezkedik el 30 km-re, amelynek lakossága megegyezik Kovászna megye lakosságával (120 000).

Az Amóba alapításától fogva szerepet vállalt a helyi lakosság és a magyar kultúra megőrzésében és fejlesztésében. A korszerű és élő tudást hozza be és sugározza

szét a régióban. A helyi közösség szolgálatában áll fejlesztő képesséivel és tehetséggondozó programjaival; eddig több mint tízezen vettek részt tanfolyamain Hargita, Kovászna, Brassó és Maros megyékben. Az elmúlt 25 év alatt több száz pedagógust készített fel számítástechnika, idegen nyelv, projektmenedzsment terén, több száz tanár és diák számára tette lehetővé országos szinten elsőként az ECDL és ECL nemzetközi bizonyítványok megszerzését. A nemzetközi Global Teenager projekt országos koordinátoraként (GTP)¹

Sepsiszentgyörgy nemegyszer vált országos projekt nyílt nap színhegyévé, amely kulturális sokszínűségében vált jelentős eseménnyé a fiatalok és tanáraik számára.

A megvalósított tervek sokasága bizonyítja az Amóba Alapítvány közösségépítő sikerét:

– a sepsiszentgyörgyi Berde Áron Gazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola diákjainak kulturális felkészítése és háromhetes szakmai gyakorlat biztosítása Finnországban,

– multimédiás terem létrehozása a sepsiszentgyörgyi Székely

Számítógépezés-tanfolyam pedagógusoknak

1 <http://www.globalteenager.org> A Global Teenager Projekt célcsoportja a 12–18 éves korosztály, a gimnáziumi és líceumi diákok. Négy kontinens 24 országa vesz részt a projektben, közel 15 000 fiatal kerül kapcsolatba egymással irányított tanulói folyamatokon keresztül a világ minden részéről. Az infokommunikációs technológiát eszközként használva tanulnak egymástól és szokják a különbözőséget. A projekt sokoldalúan fejleszti a fiatalokat: csapatmunkára nevel, fejleszti a kritikus gondolkodást és a másság elfogadására ösztönöz, elősegítve a társadalomba való könnyebb beilleszkedést és a jobb érvényesülést.

Székelyföldi Tehetségnap 2018

Mikó Kollégiumban az alapítvány anyagi és szakmai hozzájárulásával,

- a sepsiszentgyörgyi református kollégiumi és a Mikes Kelemen főgimnáziumi diákok és tanárok részvételének támogatása nemzetközi, irányított tanulói folyamatokban,

- a Gr. Batthyányi Lajos Ifjúsági Klub² létrehozása Sepsiszentgyörgyön a helyi Rotary Klubbal együttműködve,

- román nyelvi felkészítő szervezése vidéki diákok számára a Kovászna Megyei Tanfelügyelőséggel közösen,

- továbbképzések szervezése pedagógusoknak a holland Nemzetközi Kommunikációs és Fejlesztési Intézettel³ közösen az infokommunikációs technológia népszerűsítésére az oktatásban,

- a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium diákjainak támogatása lettországi látogatásuk során a Kraslawa Gimnázium GTP-partneriskolához,

- nemzetközi ifjúsági tábor szervezése Ojtozban Hollandia, Lettország, Magyarország és Románia részvételével,

- tehetséges Háromszéki Ifjak program működtetése saját alapkoból stb.

Az alapítvány 2007-től a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács tagja és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének alapító tagja. A Tanács 2008-ban létrehozta a tehetségpontok *hálózatát*, ahol az Amőba Alapítvány 2009-től mint *regisztrált tehetségpont*, 2011-től kezdődően pedig *akkreditált*, valamint 2014-től kiváló *tehetségpontként* van jelen.

Angol nyelvtanfolyam közalkalmazottaknak

Az alapítvány a kezdetektől cselekvően hozzájárul az erdélyi tehetséggondozás folyamatának a fejlesztéséhez; kezdeményezője és alapító tagja az azóta már megalakult Erdélyi Tehetségsegítő Tanácsnak⁴ és Székelyföldi Tehetségsegítő Tanácsnak.

Az Amőba Alapítvány alapító tagja a Pannonforrás Kárpát-medencei Magyar Felnőttképzési hálózatnak, amely huszonegy partnerszervezetből áll Felvidékről, Kárpátaljáról, Délvidékről, Erdélyből és Magyarországról. A Pannonforrás elsődleges célja a magyar közösségek fejlesztése a Kárpát-medencében, a szülőföldön való boldogulás megerősítése a hálózati együttműködésen alapuló, határokon átnyúló színvonalas szakképzések és felnőttképzések által. Közösen bonyolított projektek sokasága bizonyítja a hálózati együttműködés hatékonyságát és eredményességét, amely konkrétan közös tananyagfejlesztésben, oktatási programok kidolgozásában és felnőttképzések

2 Az első romániai klub a Global Teenager Projekt keretében.

3 International Institute for Communication and Development

4 2010. október 16-án alakult meg Marosvásárhelyen. „A Tanács feladatai közé tartoznak: párbeszéd más érdekvédelmi szervezetekkel és az államigazgatás szakosodott szerveivel; tagjai álláspontjainak egyeztetése tehetséggondozás ügyében; szakmai képzések, fórumok szervezése; tehetségek felismerésének, kiválasztásának és a gondozási formáknak a létrehozása, segítése és működtetése; források bevonása tehetséggondozásra; a tehetséggondozás jó gyakorlatainak feltárása és népszerűsítése; a lehető legszélesebb körű összefogás kialakítása a tehetségesek segítése és a tehetségfejlesztő programok támogatása érdekében.” (Részlet a *Magyar Géniusz Portál* tájékoztatójából, elérhető: <http://geniuszportal.hu/tehetssegsegito-tanacs/tt-730-000-886>, letöltés dátuma: 2011. 05. 09.)

szervezésében nyilvánul meg, Kárpát-medencei szinten.

Az Amóba a közösségfejlesztésben is komoly szerepet vállal. 2006-ban kezdeményezésére megalakult a Civilek Háromszékért Szövetség 15 alapító taggal, tagjainak száma jelenleg 39 háromszéki civil szervezet. A szövetség azzal a céllal jött létre, hogy erősítse a háromszéki civil szervezeteket. Ennek érdekében szakmai konferenciákat, civil napokat, népszerűsítő-tudatosító kampányokat szervez, tájékoztatást nyújt tagszervezetei számára, fejlesztő képzéseket tesz lehetővé, valamint hírlevelet és civil portált működtet. Legfontosabb megvalósításai a 200 háromszéki civil szervezet adatait tartalmazó Civil Katalógus nyomtatott és online változata, és a Sepsi Zöldút, Kovászna megye 100 km hosszúságú kerékpárútja.

Ugyancsak az Amóba kezdeményezésére született meg 2010-ben a Háromszéki Közösségi Alapítvány, 11 alapító taggal, akik mind a közösségért elkötelezett helyi vállalkozók és civil szervezeti vezetők. A Háromszéki Közösségi

Fejlesztő foglalkozások kicsiknek

Alapítvány tevékenysége abban áll, hogy helyi erőforrásokat gyűjt adományok, adóból leírható támogatások révén, ezeket alapokba rendezi (Közösségi alap, Tehetség alap, Ifjúsági alap), és közösségi kezdeményezések megvalósítására fordítja. Legsikeresebb programja a Közösségi Kártya program, amely számos hazai és nemzetközi elismerésben és díjban részesült.⁵

Az Amóba a fejlesztő és sokrétű tevékenységének köszönhetően a helyi közösségfejlesztés szimbólumává vált, a közösség életében igen fontos szerepet tölt be. Sok pozitív folyamat elindítója (informatikai írástudás, GTP, ECL országos program, Erdélyi Tehetségsegítő Tanács, Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács, CIVEK civil szövetség, HKA közösségfejlesztő alapítvány stb.). Alapszemlélete: megbecsülni értékeinket és erre alapozva felelősséggel építeni a jövőt.

Látogatóban a Pécsi Tudományegyetem Nyelvi Központjában

BERECZKI KINGA korondi születésű háromgyermekes édesanya, középiskolai tanulmányait Csíkszeredában és Sepsiszentgyörgyön végezte, majd Brassóban szerzett pedagógusi diplomát a Brassói Egyetem matematika karán. Négy évet dolgozott oktatásban, két évig a Kovászna Megyei Vállalkozók Szövetségének ügyvezető igazgatójaként, majd a saját kezdeményezéséből indított családi vállalkozásban. Az Amóba Oktatási Központban oktatószervezéssel foglalkozik immár 25 éve. Időközben hivatásos felnőttképző, valamint nemzetközi ECDL vizsgáztatói minősítést nyert. Tíz évig a Civilek Háromszékért Szövetségének elnöki tisztségét töltötte be, jelenleg a Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács elnöke és a Háromszéki Közösségi Alapítvány igazgatója.

⁵ A Közösségi Kártya egy törzsvásárlói kártya, amely hangsúlyt fektet a helyi közösség támogatására. Csak helyi üzletekben és cégeknél hasznosítható. Használatakor a vásárlót 1% kedvezmény illeti meg a vásárolt értékből. A kedvezményhez a partner üzlet még ugyanennyit hozzátesz, a pénzösszeg pedig az alapítvány által kezelt közösségi alapba kerül. Az összegyűlt összeg felhasználásáról az alapítvány dönt a kártyatulajdonos felhasználók véleménye és javaslatai alapján.

Hittel, hűséggel

Intézményépítés a Teleki család örökében

Nem volt a Nagybánya környéki Bányavidéknek még egy olyan színes egyénisége, mint a katona és emlékiró, Táncsics neveltje, Petőfi és Victor Hugo barátja, Bem és Garibaldi segédtisztje, a koltói kastély ura: Teleki Sándor (1821–1892). Igazi különc, „vad gróf”, talán a család fekete báránya is. Már fiatalon Liszt Ferenc társaságában barangolta be Európát, s ő volt az egyetlen arisztokrata, akit Petőfi barátságára méltatott. A költő és Júlia koltói mézesheteit követően a szabadságharcot is együtt küzdötték végig Bem seregében. Világos után 18 évi száműzetés várt rá, csak 1867-ben térhetett vissza Erdélybe. Élete utolsó negyedszázadát visszakapott koltói birtokán, Kolozsváron, majd újonnan épített nagybányai házaiban töltötte. A „derék ezredes” ugyanúgy hozzártartozott Nagybánya arculatához, mint az István-torony jellegzetes sziluettje: a környék lakói a legkiválóbbnak kijáró tisztelettel beszéltek róla.

Teleki Sándor híres magángyűjteményét is magával hozta Nagybányára; a számtalan emléktárgy, műkincs és ereklye valóságos múzeummá tették lakását. „... a Zazarparti kis kastély csupa emlék és kultúra, életének gazdag múzeuma,

tele érdekes ritkaságokkal, értékes műtárgyakkal, festményekkel, egy művészcímű ember sok mindenfelől összehordott holmijával, amelyek minden darabjához egyéni élményei kapcsolódtak” – írta róla Réti István. Jókai pedig így áradozott: „Ha híre futamodnék a világban, hogy minő szisztematicze rendezett gyűjteménye van itt a világhírű ritkaságoknak, az képes volna egy angolt ruinálni, vagy, minthogy ezek pénzért nem eladók, betörővé tenni.”

Az „öreg ezredes” emlékét halála után is hűen ápolták az ittmaradtak. 1960-ban megnyílt a

mai koltói Kastélymúzeum csirája, a Petőfi-szoba, 1991-ben megalakult a nagybányai cserkészcsapat, amely Teleki Sándor nevét vette fel, 1992-ben pedig, a gróf halálának 100. évfordulóján, márvány emléktábla került a nagybányai kúriára.

2000-ben cserkészeink kiderítették: névadójuk hajdani lakóháza, amelyet akkor már nyolc különböző család lakott, eladóvá vált. A felfedezést merész kezdeményezés követte. A magyar kormány első magyar ház programjának, az Ilylyés Közalapítványnak, és nem utolsósorban a nagybányaiak ösz-

A Teleki Magyar Ház

Cserkészeink nyári csapattáborban

szefogásának köszönhetően 2002 februárjában – az addig megvásárolt épületrészben – megnyithattuk a Teleki Magyar Ház kapuit.

A Ház ma a Bányavidék egyetlen magyar háza, az itt élő magyar közösség szórványközpontja. Közel két évtizedes működése során több mint 2000 kulturális eseményt és 1500 gyermekprogramot szervezett, illetve látott vendégül, több mint 150 ezer látogatót vonzott az intézménybe. Az épületegyüttes tulajdonosa a **Nagybánya-óvárosi Református Egyházközség**, az in-

tézmény működtetője pedig az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE) nagybányai szervezete, a **Misztótfalusi Kis Miklós Közművelődési Egyesület**. Az anyagi háttér előteremtését a **Teleki Magyar Ház Társaság** és a **Máramarosi Szórványért Egyesület** is segíti; a **Temperamentum Ifjúsági Egyesület** leginkább ifjúsági rendezvényeinket, gyermekprogramjainkat szervezi, támogatja.

Fiatalokat megszólító programjaink közül a **15. számú gróf**

Teleki Sándor cserkészcsapat jó 30 évvel ezelőtt, 1990-ben alakult, vezetőjük Markó Hajnal (a Ház jelenlegi programszervezője). A csapatnak közel 100 kiscserkésze, cserkésze és felnőtt cserkésze van. A rendszeres őrsi foglalkozások a Házban zajlanak, keretmesés nyári csapattáborait a környék csodálatos hegyei között szervezik. Fogalomújításait rendszerint a koltoi Teleki-kastély parkjában tartják.

A **táncházainkban** felnőtt fiatalokból 2014-ben alakult a **Talpalat Néptáncsoport**. Jelenleg közel harminc tagja van, akik a szatmári Kása házaspár, Zsolt és Melinda vezetésével zajló rendszeres heti oktatás mellett nyári edzőtáborokban sajátították el a felcsíki, szatmári, szilágysági, kalotaszegi, mezőszéki, széki és moldvai csángó táncokat. A Talpalat a nagybányai magyar napok, azaz a Főtér Fesztivál keretében megszervezett Bányavidék néptáncalálkozókat házigazdálja, s az elmúlt években a budapesti Magyarság Házában és Debrecenben is sikerrel lépett fel. A gyönyörű szatmári és mezőszéki viseletet, amelyben előadásaikon láthatja fiataljainkat a közönség,

A Talpalat Néptáncsoport

a magyar kormány Csoóri Sándor Programja támogatásával sikerült elkészíttetni.

„**Kézműves szombatok**” címmel megvalósuló programunk egyike legnépszerűbb rendezvénysorozatunknak. 2005 óta kézműves táborok sorát szerveztük gyermekeknek, fiataloknak, ilyenkor általában felnőttek számára is igyekeztünk lehetőséget teremteni a kézműves hagyományokkal való megismerkedésre. **Nyári gyermektáboraink** egyébként is nagyon népszerűek: legyen szó kézműveskedésről, néptáncról, hangszeroktatásról, bábozásról, mesélésről, képzőművészetről, vagy színjátszásról, általában 25-40 fiatal vesz részt egy-egy tábori csoportunkban.

A Teleki Magyar Ház 2011-ben elnyerte a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács Tehetségpont minősítését, 2015 óta **Akkreditált Kiváló Tehetségpontként** működik. 2021-ben a **Tehetségek Szolgálatáért Közösségi Díjban** részesültünk.

Képzőművészeti Tehetségsegítő Műhelyünk 2015-ben indult. A program vezetői eddig Deák Orsolya, Győri Kinga, Vigh M. Ágota nagybányai és Kovács Emil Lajos szatmárnémeti képzőművészek voltak, akik hétvégi műhelyfoglalkozások formájában segítették tehetséges fiataljaink művészeti kibontakozását. A résztvevőknek lehetősége nyílt kortárs képzőművészekkel is megismerkedni, műtermeket látogattak és erdélyi múzeumok képzőművészeti gyűjteményeit is tanulmányozhatták.

A **Diákszínjátszó Tehetségsegítő Műhely** nyári színjátszó táboraink továbbgondolásaként jött létre. Színjátszóink – a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata két színésze, Moldován Blanka és Frumen Gergő, valamint Balogh Csaba magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus szakmai irányításával – kiváló

Gyermekkoncert – Alma Együttes

helyezést értek el a Partiumi Diákszínjátszó Fesztiválon.

Végül **Muzsikáló Ház** programunkat 2019-ben indítottuk útjára, nyári „Tücsöktáborunk” folytatásaként. Jelenleg három különböző hangszer oktatását tudjuk folyamatosan biztosítani. Citerára és furulyára a zilahi Gáspár Attila, hegedűre az ugyancsak zilahi Major Arnold tanítja a résztvevőket.

Az inkább felnőtt korosztálynak szóló programok sorában intézményünkben időszakos kortárs képzőművészeti kiállítások várják a hozzánk látogatókat. Koncerteket, helytörténeti előadásokat, könyvbemutatókat, honismereti kirándulásokat szervezünk, **helytörténeti tanfolyamokat indítottunk.** Az évek során megszervezett **honismereti vetélkedőink** segítségével a környék hagyományaival, történelmével, néprajzával igyekeztünk megismertetni a résztvevőket.

Százötvennél több rangos **kortárs képzőművészeti kiállításnak** biztosítottunk otthont, s határon túli partnereinknek köszönhetően **anyaországi vándorkiállítások** szervezésében is szerepet vállalhattunk. Kiállításmegnyitóink a helyi kulturális élet fontos eseményei, az itt bemutatkozó művészek által felajánlott alkotások ma már több mint 200 darabból álló **kép-**

zőművészeti gyűjteményünket gyarapítják.

Gyűjteményeink sorában mindenképp említést kell tennünk az igen gazdag nagybányai képeslapanyagba betekintést nyújtó **Enyedi Gyula Képeslapgyűjteményről**, valamint a **Tersánszky Józsi Jenő nevével viselő könyvtárunkról.** Utóbbi több mint 15 ezer kötetet foglal magába. Legértékesebb kötetek – mint például gr. Teleki Imre (1782–1848, Teleki Blanka édesapja) könyvtárának XVII–XIX. század elejére tehető darabjai, Werbőczy István Tripartituma és az Approbatae Constitutiones Regni Transylvaniae 1698-ban, valamint 1696-ban M. Tótfalusi Kis Miklós által Kolozsvárott nyomtatott példányai, Kiss József költeményeinek Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Hollósy Simon, Réti István és Thorma János képeivel illusztrált díszkiadása 1897-ből, valamint a nagybányai helytörténeti irodalom legjava adományozások és vásárlás útján kerültek az intézmény tulajdonába.

Saját kiadványokkal is igyekezünk öregbíteni intézményünk és a város hírnevét. „Egyszervolt Nagybánya” falinaptáraink, valamint az eddig négy kiadást megért „Nagybánya és környéke” című helytörténeti kalauz mellett gondozásunkban jelentek meg a „Bá-

nyavidéki barangolások”, a „Schönherr Gyula breviárium”, a „Tatárok, betyárok, bányarédek – Folklórhagyományok Nagybánya környékén”, az „1848–1849 Nagybányán”, valamint a „Suba Zoltán: Nagybányai fényképtár” című kötetek.

A Házban zajló programok, rendezvények heti rendszerességgel több száz látogatót vonzanak – nemcsak nagybányaiakat, hanem a környező települések lakóit is. A **Baba-mama klub**, a **gyógytornász és aerobik csoport**, az **Erdélyi Kárpát Egyesület Gutin Osztályának** alkalmi programjai, a farsangi és újévi multságok, házibulik, borkóstolók, társasjátékok megannyi lehetőséget kínálnak a szórakozásra, együttlétre.

Nemcsak Nagybányára, hanem a Bányavidék legkisebb magyar közösségeire is igyekszünk odafigyelni, amikor programokat szervezünk. **Tájéltatási programunk** keretében nem egyszer vállaltunk kezdeményező szerepet előadók, kézművesek, bábosok vidéki előadásainak szervezésében.

2002 óta szervezőként, társ-szervezőként dolgozunk városunk fontosabb magyar rendezvénye-

inek (**Főtér Fesztivál, Szent István Napok**) sikeréért. A májusi **Teleki Napok** keretében kiállítások, konferenciák, hangversenyek és ifjúsági programok szervezésével a Teleki családnak állítunk emléket.

Magyarországi kulturális intézmények közül kiemelt partnerünk a **sárospataki Művelődés Háza és Könyvtára**, valamint a **debreceni KultúrÁsz Közhasznú Egyesület**, de az évek során a **zalaegerszegi Magyar Olajipari Múzeummal** és a **tápiószelei Blaskovich Múzeummal** is jó együttműködést alakítottunk ki.

A **magyar nyelvű oktatás népszerűsítése** egyik kiemelt feladatunk, hiszen erősen asszimilálódó magyar közösségekben dolgozunk, amelyek sorsát az évszázadokig meghatározó bányászat megszűnése is nagyon megnehezítette. A 2002-ben alapított **Teleki Ösztöndíjprogram** keretében rendszeresen segítjük az iskolakezdőket és legjobb középiskolás diákjainkat. Közösségi ösztöndíjainkat olyan fiataloknak nyújtjuk át, akik az iskolán kívüli közösségi szerepvállalásban is példát mutatnak. Mindeh-

hez az anyagi háttérrel a nagybányai magyar közösség adományai és pályázataink biztosítják. A **buda-pesti Rákóczi Szövetséggel** és a nagybányai **Iskoláinkért Gyermekünkért Egyesülettel** együttműködve folyamatosan részt veszünk a magyar nyelvű oktatás népszerűsítését célzó programokban.

A Teleki Ház mint műemlék és emlékhely

A Teleki Magyar Ház létrehozásakor nemcsak intézményt alapítottunk, de a műemléképület és Teleki-emlékhely gondozásának nehézségeit is fel kellett vállalnunk. Az évek során arra törekedtünk, hogy eredeti állapotába állítsuk vissza a 20. század folyamán legkülönbözőbb célokra (bankfiók, járásbíróház, kórház, lakóház stb.) használt épületegyüttest. 2007-ben elvégeztük az épület kertjének rehabilitációját; itt kapott helyett gróf Teleki Sándor mellszobra (Dinyés László szobrászművész ajándéka), később Eröss Zsolt hegymászó emlékköve – és egy hangulatos sütökemence, amelyet egy nyári táborunk alkalmával építettünk. 2009-ben Mihály Ferenc restaurátor szovátai műhelyében elindítottuk a címeres-monogramos faragott műemlék kapu restaurálását, amelyet 2016-ban sikerült befejeznünk.

Gróf Teleki Sándor leszármazottjainak is köszönhetően régiség-tárunkban kiemelt helyet foglalnak el a Telekiekhez kapcsolódó emlékek, tárgyak, fotók és kiadványok. 2014 tavaszától az utcai homlokzaton Teleki Sándor, Teleki Blanka és Teleki Pál portréja fogadja az idelátogatókat. 2020-ban, a Ház alapításának 20. és gróf Teleki Sándor halálának 135. évfordulóján egy újabb bronz emléktáblát terveztünk elhelyezni a homlokzaton, a kezdeményezést a Külgazdasági és Külügyminisztérium támogatta.

Régizene koncert a Házban – Carmina Renascentia, Nagykároly

Tárlatmegnyitó a Németh László Líceum kórusának fellépésével

Fejlesztési tervek, az intézmény fenntartása

Az alapítást követően hosszú ideig nem volt lehetőségünk komolyabb fejlesztésekre. Az épületegyüttes teljes körű felújítását 2014-ben kezdhettük el az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Bethlen Gábor Alap, majd a Nemzetpolitikai Államtitkárság segítségével, köszönhetően, a munkálatok jelenleg is tartanak. Az anyagi háttér előteremtése érdekében téglajegyeket bocsátottunk ki, közösségünk az évek során sok tízezer eurónak megfelelő összeggel járult hozzá költségeinkhez.

Anyországi és hazai források mellett a működtetéshez szükséges összeget nagyrészt vállalkozók és magánszemélyek adományaiból fedezzük. Ismeretterjesztő kiadványaink, turisztaszállásként is működő vendégházunk, bérbeadott helyiségeink bevételei is segítenek a Ház fenntartásában. 2017-ben úttörő kezdeményezésként új közösségi tér nyílt főépületünk pinchelyiségében és kertjében: magyar vállalkozók nyitották meg a Teleki Sándor emléket idé-

ző hangulatos **Colonello kultúrkávéházat**.

Folyamatos öröm és elégtétel számunkra, hogy az anyaország segítségével a nagybányai magyarság is megható hittel, hűséggel segíti, támogatja intézményét. Pályázatainknak köszönhetően programjaink nagyrésze ingyenes, más rendezvények anyagi fedezetét csak a résztvevőkkel közösen tudjuk előteremteni. Örök dilemma megtalálni a keskeny mezsgyét a „még nem túl sok” és „már nem nagyon kevés” határán... És van,

amikor azért szervezünk, hogy jövedelemhez juttassuk a Házat.

Nagybánya – „otthonunk és az is marad” – ez a felirat áll népszerű pólóinkon, amelyeket itthon és a nagyvilágban mindenütt szívesen hordanak mindazok, akik szeretik városunkat. Meggyőződésünk, hogy a magyar gyökerek és hagyományok tudatos vállalása, közösségeink erősítése az egyik legfontosabb eszköz, amelybe a környék fogatkozó magyarsága megkapaszkodhat. Ehhez szeretnénk mi is hozzájárulni – hogy a Ház maga is még sokáig Otthon maradjon.

DÁVID LAJOS 1965-ben született Kolozsváron. Tervezőmérnökként kerül Nagybányára, ahol 1995-től a Bányavidéki Új Szó című Máramaros megyei hetilap újságírója, szerkesztője. 1996. július–szeptember között Méray-ösztöndíjasként a budapesti Magyar Hírlap szerkesztőségének munkatársa, 1996–2000 között a Kolozsvári Rádió, a nagyváradi Erdélyi Napló és a kolozsvári Krónika tudósítója. 1992-től kisebb megszakításokkal az EMKE nagybányai szervezetének (Misztótfalusi Kis Miklós Közművelődési Egyesület) elnöke, 2001-től a Teleki Magyar Ház vezetője, elnöke a Teleki Társaságnak és a Máramarosi Szórványért Egyesületnek. Újságíróként és lapszerkesztőként 1992–2007 között számtalan honismereti-helytörténeti cikk szerzője. Szerkesztője és társszerzője a Teleki Magyar Ház legtöbb kiadványának. Fontosabb díjak, elismerések: Kun Kocsárd-díj – 2011 (EMKE), Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje – 2012, A Magyar Kultúra Lovagja – 2017 (Falvak Kultúrájáért Alapítvány), Ezüstenyő díj – 2018 (RMDSZ).

A Hargita Megyei Kulturális Központ

A Hargita Megyei Kulturális Központ elődje a Népi Alkotások Háza volt, amely Romániában az 1968-as közigazgatási átszervezés után létrehozott Megyei Művelődési Bizottságok mellett működött, egy országos hálózat megyei szintű közművelődési intézményeként. Irányította, átfogta a megye falusi kultúrotthonait, a műkedvelő csoportok tevékenységét. Szakirányítói módszertani füzeteket adott ki a kultúrházak, táncsoportok működtetésére vonatkozóan.

A Hargita Megyei Népi Alkotások és Művészeti Tömegmozgalom Irányító Központja gondozásában jelent meg néhány alapvető tárgyi néprajzi kiadvány Csíkszeredában. Erre a korszakra jellemző a folklórmozgalom, a tömegművelődés megszervezése falusi pártpropaganda-felelősök közreműködésével. Egy 1971-es statisztika szerint a megyében 9 művelődési ház, 169 művelődési otthon, 59 közkönyvtár, 116 filmszínház működött. 706 műkedvelő együttes ápolta a hagyományokat, 10 200 műkedvelő részvételével. (Hargita Kalendárium, 1971)

Huszonegy év telt el a szocialista kultúrpolitika jegyében, azt követte 1989–1997 között a rendszerváltás és a társadalmi átmenet nyolc éve. 1997-ben decentralizálták az országos hálózatot, és az Alkotások Háza országosra

megyei tanácsok alárendeltségébe és költségvetésébe tartozó kulturális alintézményekké váltak. Új nevet 2001-ben szerzett az intézmény, azóta Hargita Megyei Kulturális Központ a hivatalos neve. Ma visszanezve, a rendszerváltás óta eltelt 32 évből 24-et már mint Hargita Megye Tanácsának alintézménye tarthatunk számon.

Nem véletlen, hogy a bevezetőben teret szenteltem a rendszerváltás előtti időszak jellemzésére. Úgy vélem, hogy a megye közművelődését működtetők ma is ebből az örökségből merítenek, ide kell visszanyúlnunk, ha meg szeretnénk érteni a napjainkban zajló, közművelődéshez kapcsolódó jelenségeket. Több esemény túlélte a rendszerváltást, és tovább él (Tatros Forrásánál Csángó Fesztivál, Régizene Fesztivál). Időközben lényeges változások történtek: a rendszerváltást, majd az 1997-es decentralizálást követően hangsúlyosan érezhető a civil szervezetek megjelenése. A korábban informálisan működő csoportok, szervezetek az erőteljes intézményesülés útjára léptek, amely a forrásszerzésnek, érdekvédelemnek és számos társadalmi kihívás következménye volt. Meglátásom szerint a Népi Alkotások Háza-ból lett Hargita Megyei Kulturális Központnak újra kellett definiálnia

saját szerepét, főleg azután, hogy a rendszerváltás után a törvény a kultúrotthonokat a helyi önkormányzatok hatáskörébe helyezte. Ez az önmeghatározás részben sikerült is: az intézményre elsősorban egy Csík térségi beágyazódás jellemző, van egy pozitív intézményi imázs, amely a térségben példamutató és referenciaértékkel bír. Részben megtartotta eszmei módszertani központ szerepét, kapcsolatát a falusi művelődési házakkal, civil szervezetekkel. Sikerült új eseményeket feltenni a kulturális palletára, ugyanakkor megőrizni és korszerűsíteni rendszerváltás előtti rendezvényeket. Számos partnerség, együttműködés fűződik az intézmény nevéhez, úgy a megyében, mint Erdély-szerte, Magyarországon, Európa számos szegletében. Az intézmény kétszer is kulcsszerepet vállalt Hargita megye kulturális stratégiájának létrehozásában, a 2013–2020, illetve a 2021–2030 időszakokban.

Az intézmény tevékenysége

Mint már említettem, intézményünk Hargita Megye Tanácsának egyik kulturális alintézménye. Hasonlóan megyei rangú intézmény a székelyudvarhelyi székhelyű

Megyei farsangbúcsúztató (Fotó: Ádám Gyula)

Hagyományörzési Forrásközpont, amely Udvarhelyszéken, illetve a Gyergyószárhegyen működő Kulturális és Művészeti Központ, amely Gyergyószéken és a megye északi, román nyelvű közösségeivel tartja szorosabban a kapcsolatot.

A Hargita Megyei Kulturális Központ 2008 óta programokban tervezi meg az éves tevékenységét, amelyekhez különféle projektek kapcsolódnak. Ennek költségvetését és szakmai ismertetőjét nyújtja be a Megyei Tanácsnak, amelyre támogatási szerződést kötnek a felek, ugyanakkor pályázik és támogatókat keres, saját bevétellel rendelkezik.

Intézményünk weboldalának a címe: www.ccenter.ro, amelyet rendszeresen aktualizálunk. Facebook-oldalunkon napi szinten vagyunk kapcsolatban a követőkkel. Több honlapot és Facebook-oldalt is adminisztrálunk a nagyobb események esetében.

Az elmúlt években 13-14 programcsomagban foglalmaztuk meg a tevékenységi tervünket.

A hagyományos népi kultúra, a hagyományos közösségek ünnepei, szokásai és kultúrája témakörben két programunk is van, a Megyei Farsangbúcsúztató és a Csángó Program.

A Hargita Megyei farsangbúcsúztató az egyik legsikeresebb közösségi eseményünk, amelyre az évek során sikerült egy önfenntartó modellt kidolgozni. A rend-

szerváltást követően 1993-ban szervezték meg egykori kollegáim a farsangbúcsúztató szokását bemutató találkozót. A rendezvény az első két évben Csíkszeredában zajlott, azzal a céllal, hogy a városi lakosság megismerhesse a farsangtemetés szokását. Volt még pár település, ahol folytonosnak volt mondható, különben a nyolcvanas évekre a legtöbb faluban sikerült a szokást a kommunista rendszernek betiltani. Azóta 13 faluközösség vesz részt a találkozón, autentikus vagy felújított és rekonstruált népszokással, falusi közegben. A modell a kalácsa gondolatára épül, amely a székely falvakban ma is meghatározó a közös munkákban, a kölcsönös segítség elvén alapszik. A rendezvény húshagyókedd előtti szombaton zajlik, a helyszín pedig

évről évre változik, minden évben más csoport és faluközösség vállalja a házigazda szerepét. Az egész napos bolondos, álarcos multság mára az év első felének egyik leglátványosabb eseménye, mely számos érdeklődőt, turistát vonz a térségbe, néprajzkutatók, antropológusok számára pedig gyakori kutatási terep. Ebben intézményünknek óriási szerepe van: a rendszer kidolgozása, a szakértői háttér, a koordináló szerep, a mediatisálás, a megújulásra törekvés hárult ránk. Néprajzi előadások, a szokás helyi őrzőinek értékelése, stafétaátadás gazdagítják a programot. Közösségépítésre kiváló példa, főleg a házigazda település számára. A visszajelzések szerint egy ilyen esemény után a vezetőség, a lakosság és a civilek sokkal jobban tudtak együttműködni a faluban.

A Csángó Programban a gyimesi és moldvai csángó közösségekkel való kapcsolattartás, eseményszervezés, közösségépítés, képzés terén bonyolítunk projekteket. Ide tartozik a Tatros Forrásánál Csángó Fesztivál, a Csíkszeredai Csángó Nap megszervezése, a kosteleki közösséggel folytatott együttműködés tánctanítás, fellépések és ünnepek kapcsán.

Az intézmény koordináló és összefogó szerepben két progra-

Tatros Forrásánál Csángó Fesztivál (Fotó: Ádám Gyula)

mot is működtet: Hargitai Megyenapok Program és a Székelyföld Napok Program.

A Hargitai Megyenapok létrejöttét magyarországi testvérmegyei példa ihlette, és Hargita megye tanácsának kezdeményezésére jött létre. Intézményünk kapta a koordináló feladatot, és az évek során igyekeztünk ezt tartalommal megtölteni. Olyan programkínálatot nyújtó rendezvénysorozatként határoztuk meg, amely az ideérkezőknek megmutatja a megye értékeit a pünkösdi búcsú előtti héten. Általában 100–150 program zajlik ebben az időszakban: kiállítások, koncertek, vásárok, gyermeknéptáncfalalkozó.

A Székelyföld Napok szintén egy olyan rendezvénysorozat, amely a Székelyföld vonzerejét növelő programokban bővelkedik, ugyanakkor a Székelyföldön belüli kapcsolatokat erősíti. Itt a három székely megye, Hargita, Kovászna és Maros megyék tanácsai és azok kulturális intézményei fognak össze, számos önkormányzat és település kapcsolódik be. Az ősszel tartott Székelyföld Napok kiemelt eseményei az Orbán Balázs-díj átadása, káposztavásárok, fotófesztivál, dokumentumfilm-fesztivál, Grafikai Biennálé és konferenciák. Évekig intézményünk koordinálta az eseményt, második éve, hogy javasla-

tunkra rotációs módszerrel mindig más megyét illet a szervezés.

A Régizene Program egész évben a régi zenét tartja szem előtt, ehhez számos projekt kapcsolódik.

Intézményünk 2005-től szervezi a Csíkszeredai Régizene Fesztivált. Egyik legkedveltebb rendezvényünk, ahol a legnagyobb humán és anyagi tőkét mozgatjuk meg. Sokszereplős, nagy esemény, azt gondolom, hogy méltó folytatói vagyunk annak az örökségnek, amit ránk hagytak elődeink. A fesztivált 1980-ban alapították, egy olyan társadalmi környezetben, amikor a magyar kultúra művelése és a romániai magyarság szellemi, kulturális élete kezdett korlátok közé szorulni. 1986-ban betiltották a fesztivált, mert kezdett igen erős intézménnyé nőni: az akkor nagyon népszerű Barozda Együttes alapította, a bukaresti televízió magyar adásának köszönhetően országos ismertségre tett szert, s akkorra már az erdélyi régizene mozgalom meghatározó fórumává nőtte ki magát. A rendszerváltást követően újraindították, és számos magyarországi előadó lépett fel a csíkszeredai Mikó-vár udvarán. Intézményünk már 16 esztendeje szervezi a fesztivált, ezalatt sikerült megünnepelni az alapítás 30. és 40. évfordulóját is. Európa neves régizene együttesei

viszik jó hírünket a világban, tagjai vagyunk az Európai Régizene Fesztiválok Hálózatának, és évek óta birtokoljuk az EFFE minősítést, mely a legjobb európai fesztiválok dukál. A fesztivál ideje alatt (8-10 nap) több mint 20 koncert, gyermekfoglalkozás és kísérő programok zajlanak. A fesztivál ideje alatt tart 2008 óta a Régizenei Nyári Egyetem, amelyen 10–12 mesterkurzust végezhet 60–80 diák. Ez a város és környéke egyik legkedveltebb fesztiválja, egy nagyon komoly és zeneértő (és nem csak idősekből álló) közönség tiszteli meg minden évben. Régizene programunk része az év folyamán régizene koncertek szervezése, de továbbképzéseket is támogatunk. Legutóbb a jegyekből befolyt összeget kipályáztattuk, így fiatal tehetséges zenészeket tudunk támogatni. A program célja az utánpótlás-nevelés, a közönségnevelés, és a kulturális örökségünkre való figyelem felkeltése. Sikerral hirdettük meg a Joannes Kajoni 390 emlékévet, amelyhez számos partnert találtunk, és Kájoni János ferences szerzetes alakját, korát közelebb tudtuk vinni a mai emberhez.

Több programunk zajlik az együttműködés, a megye kulturális értékeinek felkarolása, támogatása, megmutatása jegyében.

A Kultúra Hargita Megyének, munkanevén Vidéki Program célja, hogy színházi, komolyzenei és néptáncos produkciókat juttassunk el vidéki településekre, serkentve az ottani kultúrotthonok tevékenységét, közelebb hozva a közönséghez professzionális formációk előadásait. Nagy sikernek örvendett ez a program a világvárványig, reméljük, hogy egy bérletes rendszert kidolgozva tudjuk folytatni.

Intézményünk egyik erőssége a vizuális kultúrával foglalkozó programcsomag.

A Vizuális Művészetek Program keretében a Hargita megyei Képző-

Régizene fesztivál (Fotó: Ádám Gyula)

Kiállítások a Megyeháza Galériában – Free Camp (Fotó: Ádám Gyula)

Fotókurzus (Fotó: Ádám Gyula)

művészek éves tárlatát szervezzük meg, és mutatjuk be több helyszínen. A kortárs képzőművészet rangos fórumává nőtte ki magát a Free Camp nemzetközi alkotótáborunk, ugyanakkor partnerek vagyunk különböző projektekben, kiállításokban, képzőművészeti albumok szerkesztésében és kiadásában.

Egy éve került intézményünk kezelésébe a Megyeháza Galéria, ennek a működtetése új kihívás számunkra. Rangos kiállítások, jó hangulatú megnyitók és tárlatlátogatások megszervezése itt a feladatunk, és kiemelten figyelünk arra, hogy iskolákkal rendhagyó rajz-, akár társadalomismereti órákat tartsunk a Galériában.

Akkreditált fotós képzést működtetünk az intézményben, közel 200 diplomát adtunk ki azoknak, akik elvégezték a 80 órás fotókurzusunkat. A képzés erőssége a te-repmunka, és az alumni rendszer: végzett fotósainkkal állandó kapcsolatban vagyunk, különféle projektekben együtt tudunk dolgozni. A Fotós Programunk keretében fotókiállításokat és fotótáborokat szervezünk, hatalmas anyag gyűlt

fel, amelyek értéke egyre nagyobb, ahogy a falukép és a falusi társadalom változik.

Az intézmény módszertani központ szerepét hangsúlyozó tevékenységek

Tudásmenedzsment Programnak neveztük el mindazokat a tevékenységeket, amelyben a tudásátadás valamilyen formában tetten érhető. Ősszel rendszeresen szervezünk képzéseket (közösség-szervezés, online rendezvények szervezése, kommunikáció stb.). Fontos számunkra, hogy azokban a témákban, amelyekről jelzést is kapunk, kérdések merülnek fel, probléma van, szervezzünk tanácskozást, szakmai napot. Nagyon értékes szakkönyvtárunk van, amely közművelődési, néprajzi, szociológiai, helytörténeti szakirodalommal rendelkezik, sokszor adunk tanácsot, információt, adatokat szakdolgozóknak, érdeklődőknek. Jó kapcsolatban vagyunk szakintézményekkel is, a Kolozsvári Néprajz tanszékkal, a Kriza János Néprajzi Társasággal, az EMKÉ-vel, a Hagyományok Házával és értékes tudást kaptunk a Heves megyei szakmai partnereinktől, továbbá a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársaitól. Nagyon fontos számunkra, hogy a térségben úgy tekintsenek ránk, mint egy olyan intézményre, amely szakmailag útbaigazít, válaszai vannak, és partner a kezdeményezésekben, külsősként pedig megtalálják bennünk a megbízható partnert.

DR. FERENCZ ANGELA 1998-ban szerzett néprajz és magyar szakos tanári diplomát a pécsi Janus Pannonius Egyetemen. 1998 óta a Hargita Megyei Kulturális Központ munkatársa, 2008-tól vezetője. 2013-ban védte meg doktori dolgozatát a Pécsi Egyetem Nyelvtudományi Doktori Iskolájának Társadalmi kommunikációs alprogramjában „Helyi kulturális események prezentációs gyakorlata a Csíki-medencében” címmel.

Közművelődés Erdélyben

Közép-erdélyi Magyar Művelődési Intézet

Egy kis történelem

Az erdélyi közművelődésnek immáron 136 éves intézményi történelme van, mivel az Erdélyi (születésekor Erdélyrészi) Magyar Közművelődési Egyesület 1885-ben alakult. Hőskorát működésének első 25 évében élte meg, ezen korszakát rendkívüli sikerek fémjelzték, az akkori Erdély elmaradottságának felszámolásában játszott nagy szerepet. Ennek kapcsán meg kell említenünk, hogy ez elsősorban a gazdasági felzárkóztatást tűzte ki célul, de ha figyelembe vesszük azt, hogy háromévnvi ténykedés után már 77 erdélyi községben működik EMKE-iskola, -óvoda, -gyermekmenhely, -népkönyvtár, észrevehető az EMKE abbéli igyekezete, hogy kulturálisan is felzárkóztatni igyekszik Erdély népességét. Az EMKE illetén tevékenységéről a 25. évforduló tiszteletére megjelent emlékkönyvben Sándor József ekképpen öszszegzi az elvégzett munkát:

„Az »artis est artem tegere« horatiusi elve alapján megtalálható abban, hogy egy emberi élet fáradtságával annyi küzdelem, társadalmi ellentét, megosztás és munka közepette, minden állami vagy más segítség nélkül, kizárólag a jótékony-

ság eszközeivel, annyi baljóslat és lefokozás ellenére, hogyan sikerült közel 4 millió K[orona] alaptőke létrehozatala mellett, közművelődési és közigazgatási célra egy másik 6 milliót, együtt tehát 10 milliót fordítani. (...) S az alkotások terén rendszeresen kidolgozott kultúrvo-nalak és beosztás alapján 163 elemi népiskolával, melyből 77-et az államnak adtunk át, 77 kisdédóvával, 118 községre kiterjedő lelkészi segéllyel, 1 nagy földművesiskolával (...), továbbá 203 nép és 24 katonai könyvtárral, 154 daloskörrel, számos ifjúsági egyesülettel, 349 község felnőtt analfabéta tanfolyamával, 500 néptanító jutalmazásával, 77 honismertető és külföldi nyelveken is magyarságot védő értékes kiadvánnyal, szobrok, hazafias emlékek emelésével és létesítésével szolgálta a nemzetet...”

Azonban az első 25 év után a történelem viharai az EMKE-t is megtépták. Először jött az impériumváltás, mely ellehetetlenítette munkáját, majd később jött a rendszerváltás, mely 1946-ban megszüntette mint önálló szervezetet, majd 1948-ban végleg betiltotta az EMKE-t.

Az 1989-es fordulat után a ki-sebbségi sorba taszított erdélyi (romániai) magyarság szükségese-

nek érezte a magyar közművelődés újraélesztését, majd a kulturális és közművelődési szervezetek intézményrendszerének felépítését, melyben nagyon fontos szerepet vállalt az EMKE. Ebben az időszakban születtek újjá az országos szakmai egyesületek, mint például a Romániai Magyar Dalosszövetség, Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesülete, Romániai Magyar Népművészeti Szövetség, Romániai Magyar Népfőiskolai Társaság, Romániai Magyar Zenetársaság, Barabás Miklós Céh stb.; alakult meg számos civil szervezet, kialakult a Magyar Házak láncolata Közép-Erdélyben, Máramaroszigettől a Zsil-völgyéig, Szilágyságtól Nagyszebenig. Az úgynevezett Fehér folt programnak az volt a célja, hogy minden erdélyi, magyarok lakta településen létrehozzon egy civil szervezetet.

A többségében magyarok lakta megyékben (Hargita és Kovászna, azaz a régi Háromszék) a megyei tanácsok keretén belül kulturális igazgatóságok alakultak és működnek. Ezek hivatottak az illető megye kulturális és közművelődési tevékenységeit megtervezni, majd lebonyolítani, ilyenformán úgy működnek, mint egy-egy közművelődési intézet. Ők – lévén szó magyar többsé-

gű területekről – az itteni magyar kulturális eseményeket, megemlékezéseket, programokat bonyolítják le. De ezek mellett Erdélyben, a Partiumban, Bánságban a magyarok kisebbségben vannak, itt a magyar identitástudat megőrzése, a kulturális programok szervezése, tehát a magyar közművelődés teljesen a civil szervezetek tevékenységén múlik. Ezek intézményesítését vállalta fel 1989 után az EMKE.

A jelen

Már a 21. század első évtizedének derekán felvetődött a gondolat, hogy az EMKE mellett létre kellene hozni Kolozsváron a minőségi közművelődést szakmai szempontból (főleg Közép-Erdély szintjén) irányító Közép-Erdélyi Magyar Művelődési Intézetet (KEMMI). Az EMKE továbbra is maradjon meg az erdélyi magyar közösség kulturális-szellemi öröksége ében tartójának mint országos vagy Kárpát-medencei közművelődési programok lebonyolítója, és az Intézet vegyen át számos, a közművelődés szempontjából fontos szakmai feladatot, programot. Ez sajnos nem valósult meg teljes mértékben, mivel az Intézet a mai napig nem rendelkezik önálló jogi

Filmforgatás a Házsongárdi temetőben Zsolnai Ákos (Bolyai Filmműhely, Zenta) és Csibi László (Kolozsvár) szakemberek vezetésével. Művészeti Karaván 2019

státusszal, és elsősorban önálló költségvetéssel, így alkalmazottakkal sem, tevékenységét az EMKE munkatársai tervezik és bonyolítják le. Tehát ebben az értelemben nem lehet teljesen szétválasztani az EMKE tevékenységét az Intézet tevékenységétől. De az intézet elsősorban pontosan meghatározott feladatokat látott és lát el, ezek között fontos szerepet kapva a lehetséges szakmai továbbképzések tekintetében, melyeknek igencsak jó példáit láthattuk 2015–17-ben, amikor közösen a Nemzeti Művelődési Intézettel több mint száz közművelődésben tevékenykedő szakember képzését végeztük el.

Jelen pillanatban is számos olyan programunk fut (habár ezeket megtépázta a koronavírus-járvány), melyet a KEMMI koordinál. Immáron a hatodik évadját éli meg a Hétköznapi hőseink – Írjunk történelmet! programsorozat, melyen eddig több mint 31 településről jelentkeztek diákcsoportok, 13 megyéből (Arad, Bákó, Bihar, Brassó, Fehér, Hargita, Hunyad, Kolozs, Kovászna, Maramaros, Maros, Szeben, Szilágy).

Másik programunk, a Művészeti Karaván 2018-ban indult újra, pár évi szünet után. Az idei eszterdő lenne a negyedik évad, de ezen programunkat jobban érintette a járvány, mivel a Kárpát-medence

A csapatok izgalommal mutatják be munkájukat és kíváncsian figyelik a többieket. Hétköznapi hőseink – Írjunk történelmet! 2018, második műhelymunka

Művészeti Karaván, Zenta, a Bolyai Filmműhely és a Kolozsvári Filmműhely diákjaival

országokban, a Közművelődési Kerekasztalban jelenlévő szervezetekkel közösen rendezzük meg, ami határon túli utazást feltételez, és ez most sajnos nem tervezhető előre.

Szintén Kárpát-medencei programunk a 2015-ben Kolozsvárról útjára indult KULTIVÁL (Kárpát-medencei Kulturális Ifjúsági Fesztivál), mely programmal körbejárunk – a lehetőségek szerint – az elszakított országrészekben, elsősorban azért, hogy a fiatalok megismerjék egymást, együtt alkossanak, és felépítsék a kultúra szempontjából is egységes nemzeti magyarságot.

Az előbbi példákon keresztül már el is jutottunk a KEMMI, valamint az EMKE külhoni kapcsolataihoz. Ezek természetesen felölelik a Nemzeti Művelődési Intézetet és rajta keresztül a Kerekasztal intézeteit, egyesületeit. De nyilvánvalóan ezek a kapcsolatok nem szűkülnek le a felsoroltakra. Több kutatásban, projektben együttműködünk a KultúrÁsz Közhasznú, valamint a Nullpont Kulturális Egyesület segítségével a Debreceni Egyetemmel, és már hosszú évek óta kiváló kapcsolataink vannak a közös programok szervezésének tekintetében több sárospataki kulturális intézménnyel. Tagjai vagyunk a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetségének, mellyel megpróbálunk több területen kialakítani együttműködési lehetőségeket, figyelembe véve, hogy az EMKE több emlékház működtetését vállalta fel. A TEMI-vel (Területi Művelődési Intézmények Egyesülete) több közösen elképzelt műsort valósítottunk meg. Mindjárt 30 éve rendezünk közös programokat a pécsi Határon Túli Magyarokért Alapítvánnyal, a Magyar Népművelők Egyesületével is nagyon jók a kapcsolataink, rendszeresen részt veszünk az általuk szervezett konferenciákon, és sokszor hívunk meg általuk javasolt előadót a Magyar Házak Találkozóira. A szolnoki Civil Közösségi Szolgáltató Központtal is állandó kapcsolatunk van.

Az előbb felsorolt kapcsolatrendszer egy állandó közös gondolkodást, és oda-vissza működő tevékenységeket takar. De ezeken kívül vannak egyedi, egy-egy tevékenységre, programszervezésre, közös pályázat benyújtására vonatkozó kapcsolatok, vagy egyszerűen valamelyik magyarországi civil szervezet számára megfelelő partner ajánlása az erdélyi civil szervezetek közül, amikor határon átívelő programokról van szó.

És akkor a jövő?

Változó értékrendű világunkban, amikor az eddig magától értetődő dolgok megkérdőjeleződnek, elengedhetetlen, hogy a kultúránkat, a hagyományainkat, gyökereinket megőrizzük, nemzeti identitásunkat erősítsük, főleg a már több mint 100 éve elszakított területeken. Ennek érdekében, a világunkban állandóan jelentkező változásokat is figyelembe véve, alkalmazkodnunk kell az új kihívásokhoz, hogy ezeket aképpen kezeljük, hogy kitűzött céljainkat elérhessük. Erdély szintjén továbbra is erősíteniünk kell a civil szférát, melynek intézményesítését folytatni szükséges, mivel kisebbségi sorban csak egy erős, intézmé-

Kultivál Nagyszebenben – közös bogrács a lendvaiakkal

nyesített magyar közművelődési hálózat lesz majd képes elősegíteni a nemzeti identitástudat megőrzését. Ebben az EMKE, és az önálló jogi státusszal még nem rendelkező (de ennek elérése azért célunk maradt) Közép-Erdélyi Magyar Művelődési Intézet mindig is szerepet fog vállalni. És ennek a célnak az elérésében az elkövetkezőkben is számíthatunk a magyarországi partnereink és a magyar állam segítségére.

A Kolozsvári Filmműhely II. helyezést ért el a Hét Domb Filmfesztiválon

DR. SZÉMAN PÉTER nyugalmazott tüdőgyógyász főorvos, közművelő, közíró, községegyesítő, több erdélyi és magyarországi civil szervezet alapító tagja, az EMKE, valamint a Báthory István Alapítvány elnöke, az Erdélyi Múzeum Egyesület (EME) választmányi tagja, a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal szövegírója.

Méltónak lenni

A **Kovászna Megyei Művelődési Központ** 2002 óta működik jelenlegi formájában, a Kovászna Megyei Önkormányzat alárendelt intézményeként. Ősét 1968-ban alapították Népi Alkotások Háza néven, de a rendszerváltás után is évekig egy országos hálózat tagjaként működött. Az idők folyamán az állam ezek fenntartását átadta a megyei önkormányzatoknak, de egyre több kötelezettséget rótt rájuk, ezért a jogi kiskapukat kihasználva, egyre több megyei tanács vette át és alakította megyei művelődési központokká őket. Azóta sajnos jogi nagykapuk is tántogának a román törvényhozás eme területén. A leglátványosabb a 292/2003-as szaktörvény eltörlése volt, amelynek alkalmazási útmutatója viszont érvényben maradt, ezt később a 118/2006 számú sürgősségi kormányrendelettel próbálták korrigálni, de jelen pillanatban sem létezik egy átfogó és átlátható közművelődési szaktörvény. Ráadásul épp a megyei szintű intézmények jogi helyzetét, sajátos feladatkörét, fizetési megkülönböztetését felejtették el tisztázni: jelenleg a legkisebb egységgel, a falusi kultúrotthonnal egyenértékű entitásnak számítanak.

Talán ez is egyik magyarázata annak, hogy a fenntartótól a közönségig sokan tekintik az intézményt inkább rendezvényszervező irodának, mintsem módszertani

központnak. Utóbbi feladatkörnek nehéz úgy megfelelni, hogy a törvény most már nem kötelezi a polgármesteri hivatalokat az úgynevezett „kulturfelelősök” alkalmazására. Így fordulhat elő az a szórványnál is szomorúbb helyzet, hogy a városok kivételével a megye 128 településéből mindössze 5 önkormányzat döntött úgy, hogy teljes munkaidejű közművelődési szakembert foglalkoztat. Ennek alig duplája az a tíz eset, amelyben 50-50%-ban könyvtárosként, illetve művelődésszervezőként alkalmazták ugyanazon személyt. A 15/128 arányon való kesergés helyett alternatívákat kerestünk, és büszkék vagyunk arra, hogy jó kapcsolatot ápolunk a megye közművelődés terén tevékenykedő civil szervezeteivel, a különböző felekezetek egyházközségeivel és a jogi személyiséggel nem rendelkező öntevékeny csoportokkal. Még jobb hír, hogy a legtöbb település különböző pályázatok útján sikeresen felújította, néhol még több-kevesebb infrastruktúrával el is látta a kommunizmus idejéből megörökölt kultúrotthonokat, így ezeknek inkább a kihasználatlansága, mintsem a fizikai állapota okoz gondot. A kommunizmus szele mégsem ezen épületekből, inkább a kétnyelvűséget éberrel figyelő, mindenbe is belekötő szolgálatos feljelentők felől fúj, akikkel nekünk is, fenntartónknak is több peres ügye volt.

Saját székhelyünk szerény, az irodákon kívül egyetlen, legtöbb 20 főt befogadó terem áll rendelkezésünkre, így a rendezvényeink 99%-át más helyszíneken tartjuk. Lévén, hogy a megyeközpontban igencsak bőséges a kulturális programkínálat, a kiemelt rangú vagy sajátosan szakmai rendezvényeken kívül főleg a megye többi településére koncentrálnunk feladatellátásunk során. Tizenhárom kollégám közül hárman dolgoznak az adminisztratív osztályon, tízen pedig szakelőadók, hat férfi és nyolc nő alkotja a munkaközösséget.

A Kovászna Megyei Művelődési Központ elsődleges feladata a megye kulturális értékeinek és szellemi örökségének, közművelődési termékeinek azonosítása, dokumentálása, éltetése és népszerűsítése. Természetesen a hivatásosokkal is együttműködünk, de elsősorban a közművelődés különböző területein tevékenykedő műkedvelők támogatása élvez elsőbbséget. A közművelődés három „k”-ja a mi esetünkben mondhatni ötre bővült:

A **képzéseinket** igény szerint szervezzük, akkreditációval rendelkező partnerekkel együttműködve: az elmúlt években így került sor kulturális intézményben alkalmazott vagy magánszférában dolgozó művelődésszervezők képzésére, de volt felnőttoktatási szakemberképzés is. Sajátos eset volt a népi mesterek számára szervezett, oklevelet nem adó, de annál praktikusabb előadás-

Mozsika népzene tábor

sorozat, amely a pályázatírás, közösségi médiafelületek, marketing és közösségkapcsolatok fogalmaival ismertette meg az ebben kevésbé jártas alkotókat. Évente tartunk továbbképzést pedagógusoknak népi gyermekjátékok és néptáncoktatás terén, illetve a szintén éves népzenei tábor ez évtől havi rendszerességgé műhelymunkává sűrűsödött.

A **kutatások** legtöbbször külső szakemberek bevonásával zajlanak, de saját munkatársaink is végeznek ilyen jellegű munkát. Az egyik legnagyobb terület a népi mesterségeké, amely most már több évtizede zajlik, eredményeit nemcsak a mesterségek.ro honlapon lehet követni, de azóta több díjnyertes kis- és nagydokumentumfilmen sikerült megörökíteni a sajnos kihalóban levő szakmákat. 2017-ben adtuk ki dr. Kinda István néprajzkutató Hagyományos népi mesterségek Háromszéken és Erdővidéken című 370 oldalas könyvét, amely harmincöt, a megyében gyakorolt mesterséget mutat be részletesen. Az azóta is zajló kutatómunka anyaga várhatóan jövő évben érik második köteté.

2012-ben indult útjára a Székelyföld települései monográfia-sorozat kutatómunkája, amely Háromszék honismereti bibliográfiája mellett a Zabola, Mikóújfalu, Dálnok, Alsócsernáton, Bodok és

Zágon településekről szóló eredményeket közölte, jelenleg Uzon, Nagybacon és Esztelnek települések kutatása van folyamatban.

Szakadatlan kutatómunka övezi a megye jeles szülőiteit is, sokszor itthon alig ismert, de határainkon túl vagy más kontinenseken világhírű ősokeket tárva a hazai közönség elé: szép példa ikafalvi Dienes Andor története, aki nemcsak Marilyn Monroe felfedezője és jegyese volt, de korát megelőző újításokkal élő és alkotó (nem csak hollywoodi) sztárfotográfus: hamarosan emléktábla és életrajzi album pótolja méltatlan mellőzését.

Kiadványaink száma évi hat-tíz között mozog, képzőművészeti katalógusoktól a történelmi tanul-

mányköteteken át a hagyományos recepteskönyvekig, az útirajzoktól a reprint köteteken át a fotóalbumokig széles palettát ölel át. A kutatások kapcsán említett sorozatok mellett rendszeres kiadványaink az évente megrendezett, Kárpát-medencei részvétellel zajló Kőrösi Csoma Sándor tárlat katalógusa, valamint a kétévente sorra kerülő Székelyföldi Fotóklubok Szemléje és a nemzetközi szinten jegyzett Székelyföldi Grafikai Biennálé katalógusai. Legfrissebb kiadványunk Jeszenszky Géza volt külügyminiszter és nagykövet felajánlásából indult: Kövér Gyula rajzai mellé Sassy Csaba és más honvédek naplójából Kocsis Károly szerkesztett kötetet Előre az Úz völgyében címmel, amely eddig nem ismert részletek közlésével hozza személyes közelségbe az első világháború eseményeit, percről percre tisztázva az azóta elhíresült, völgyben nyugvó katonák hőstetteit. Az intézmény által létrehozott Háromszék Vármegye Kiadó nemcsak saját terveit valósítja meg, de szívesen társul értékek létrehozása érdekében, legutóbb az Országos Széchényi Könyvtárral és az Erdélyi Múzeum Egyesülettel közös kiadást ünnepelhetünk: gróf Mikó Imre és felesége, Rhédey Mária grófnő leveleskönyvét adtuk közre 1848–1849-ből.

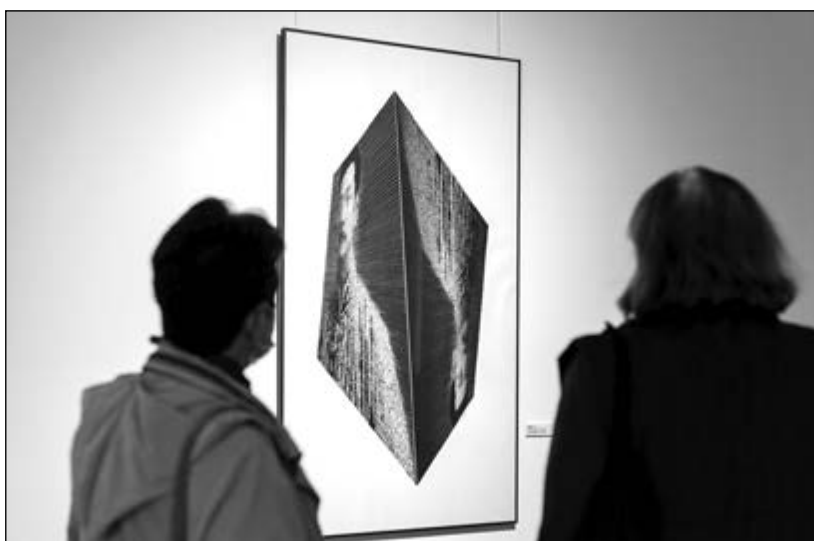

Népi mesterségek bemutató

A világvárvány előtt intézményünk több éven át pályáztatta is helyi szerzők könyvkiadási törekvéseit, szakmai grémiumot hívva össze a támogatandó könyvtervek elbírálásához. Sajnos ez a gyakorlat a járvány miatt elvont anyagi források hiányában éppúgy megszűnt, mint az a gesztus, amellyel az intézmény saját költségén képviselte az összes háromszéki könyvkiadót a budapesti, kolozsvári és marosvásárhelyi könyvvásárokon.

Elengedhetetlen feladatunknak tartjuk a **közösségépítést**. Több közművelődési vetélkedőnk is célozta egy-egy település több generációjának bevonását egy-egy adott tematika köré, de jelenleg is gyűjtünk be és viszünk vissza régi fotókat kistelepülésekre kiállítás formájában. Az intézmény keretében működő, járvány előtti időkből évi 40-50 előadást is tartó Százlábú néptáncgyűttes, ahol csak előadást tart, igyekszik utána tánccházal „megfertőzni” a helyi fiatalokat, és ahol szárba szökken az elvetett mag, intézményünk néptáncos szakembere végigkíséri az új együttes tanulási folyamatát, zenei anyaggal, szaktanácsadással segítve az újoncokat.

Még hangsúlyosabb ez a tevékenység a szórványban. Bár az elmúlt két év járványhelyzete drasztikusan lecsökkentette az ese-

Grafikai biennálé

mények számát, évtizednél hosszabb együttműködésre tekintünk vissza Brassó, Fehér, Hunyad és Szeben megyék szórványközösségeivel. Minden év elején közösen tervezzük az adott év kulturális csereprogramjait. Megtisztelő lenne a szórvány- és tömbmagyarság kapcsolatát az anyaországiakkal is bővíteni, nemcsak egyszeri események, de szervesen működő, több szálon futó testvérkapcsolatokkal, amelyek akár előnyt is élvezhetnének az anyaországi pályáztatók elbírálási folyamatai során.

Idén főszerzői lehettünk a Székelyföld Napoknak, e tíznapos, három megyét átölelő rendezvénysorozatnak, amelyet épp azért hirdettünk meg a komaság

jegyében, hogy járványhelyzetben is felelősséggel gondoskodjunk egymás „gyerekeiről”, előadóirol, kulturális produkcióiról, egymást láthassák, megismerhessék az e tájegység különböző szegleteiben élő emberek. Vagy épp találkozzanak, ahogyan azt a tíz székelyföldi fotóklub tagjai tették egy szabadtéri, közös kiállítás során, majd közös fórumon vitatták meg hasonló gondjaikat.

Intézményünk nemcsak a háromszéki, de a Székelyföldi Értéktár Bizottság központja is. A hungarikum-rendszerben felterjesztett javaslatainkkal sokszor segítjük az Erdélyi Értéktár Bizottság munkáját is, a megyében sikeres Értéktör projektet valósítottunk meg.

Nemzeti szinten megtisztelőnek tartjuk, hogy résztvevői, javaslattevői lehetünk az Emberi Erőforrások Minisztériuma meghívásos pályázatainak, a Művészeti Karavánoknak. Idén a Másnak térkép e táj projekt kapcsán felvetettük a digitális tanleckék (pl. székelykapu) létrehozásának lehetőségét, reméljük a Kárpát-medence más tájegységei is hamarosan csatlakoznak, régiójukra jellemző értékekről készíthetjük tartalmas tananyagokat, amelyekből bármely magyar gyerek – lakhelyétől függetlenül – gyarapíthatja tudását, erősítheti magyarságtudatát.

Székelyföldi fotóklubok szemléje

Gyerekkoncert

Közvetítés kultúratermelők és -fogyasztók között, közönségszolgálat

Ákár fenntartónk megbízásából, akár helyi közösségek megkeresésére válaszolva, akár saját munkaközösségünk tervei alapján, folyamatosan szervezünk nagyrendezvényeket. Ezek skálája szintén változatos a széles tömegeknek szóló Édes Ízek (kürtöskalács) Fesztiváltól – ahol is kisgyerekek élhetik meg a gabona-szemek útját a kézi malommal őrléstől a dagasztáson át a kürtöskalácsig, miközben szüleik kultúrtörténeti kiállítását tekinthetnek meg – egészen a kizárólag hivatásosoknak szóló nemzetközi megmérettetésekig, amilyen például a Székelyföldi Grafikai Biennálé. Ez utóbbi már nemcsak az ország, de Kelet-Európa legrangosabb versenyévé nőtte ki magát, közel 3000 versenymunka érkezik be az összes kontinens majdnem hetven országából. A szakmai színvonal megtartásában anyaországi tanácsadónk, dr. Erőss István professzor is segítségünkre van, jó kapcsolatot ápolunk az egri és budapesti művészeti egyetemek tanszékeivel, de a miskolci triennálé szervezőivel is. A legnagyobb kihívás ez esetben is a hivatásos művészeknek szóló esemény helyi közönség számára is fogyasztható tálalása. A grafikai eljárásokat bemutató kisfilmek készítésétől a közismert színész által lefolytatott rendhagyó tárlatvezetésig több mindent megpróbál(t)unk, hogy ért-

hetőbbé, értelmezhetőbbé, akár szerethetővé is tegyük e kortárs műfajt.

Még nagyobb sikerélményünk van a szintén kétévente megszervezett Kaptár – székelyföldi dokumentumfilm-szemlével, amely e térség alkotóinak műveit nemcsak a városokban, de vidéki településeken is vetíti. A falvakon ritkaságszámba menő „moziélmény” meglepő mértékben mozgósította a helyi közönséget, az alkotók jelenléte, vetítés utáni beszélgetése tartalmas közönségtalálkozókat, eszmecsereket eredményezett.

2013-ban intézményünk kezdeményezésére alapította meg Kovászna Megye Tanácsa a Három-

szék Kultúrájáért díjat. A megye kulturális értékeinek szolgálatában eltöltött több évtizedes tevékenység elismeréseként odaítélt, ezer euró pénzjutalommal is járó díjat minden év január 22-én adják át, a megye művelődési intézményeinek összesített javaslatai alapján.

Próbálunk rugalmasan alkalmazkodni a közönség- és közönségszolgálat új kihívásaihoz. Nemrég azért módosítottuk a művelődési központ alapszabályzatát, hogy jogilag megtámadhatatlanul állíthassunk műemlékeket. Számos civil közösség vagy önkormányzat nem rendelkezik ugyanis az ehhez szükséges jogi ismeretekkel, tapasztalattal. Így leszünk kivitelező partnerei jövő évben a Czetz János honvéd tábornok születésének 200 éves évfordulójára, közadakozásból elkészített mellszobor avatásának, valamint Potsa József egykori vármegyei főispán hatolykai emlékműve állításának. Igyekszünk méltóak lenni hozzájuk.

A fotók szerzője Vargyas Levente, az intézet munkatársa.

Perko gyermek- és ifjúsági néptáncfaló

IMREH ISTVÁN dramaturgként végzett a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen. Rendelkezik a közművelődési szakember I., valamint a román művelődési minisztérium kulturális intézményvezetői és felnőttoktatói szakképzéseivel. 2002 óta dolgozik a Kovászna Megyei Művelődési Központnál, eleinte színházi szakelőadóként, jelenleg harmadik ötéves vezetői mandátumát tölti. Elnökségi tagja az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnek és alelnöke a Romániai Megyei Művelődési Központok Országos Szövetségének. Három gyermek édesapja.

Küldetésünk az élethosszig tartó tanulás népszerűsítése

A magyarkanizsai Felnőttképzők Regionális Hálózata (FERHA)

A kezdetek

A szabadkai székhelyű Magyar Nemzeti Tanács (MNT) 2012-ben fogadta el a Vajdasági Magyar Felnőttképzési Stratégiát, amelynek célja egy összehangolt, eredményes felnőttképzési rendszer működtetése.

Ezen kezdeményezés folytán 2013-ban megalakult a magyarkanizsai FERHA civil szervezet, amelynek alapítói a Probitas civil szervezet, a Magyarkanizsai Tisza Menti Információs Fejlesztési Központ és a Cnesa Oktatási és Művelődési Intézmény voltak.

A munkát adatgyűjtéssel, honlapkészítéssel kezdtük. Feltérképeztük a törvények által behatárolt fejlesztési lehetőségeket. Felkutatuk és adatbázisba gyűjtöttük azokat a felnőttképzésben tevékenykedő szakembereket, akikre támaszkodhat egyesületünk, és azokat a jogi személyeket, szervezeteket is lajstromba vettük, amelyek tartópillérei lehetnek a vajdasági magyar felnőttképzési rendszernek.

Vajdaság területéről, különböző szakterületekről több mint ötven,

felnőttképzésben is járatos szakembert tartunk nyilván. A 15 településről jelentkező szakemberek által lehetővé válik a felnőttképzési projektek megvalósítása Vajdaság magyarlakta területének szinte minden szegletében.

Küldetésünk

Elköteleztünk vagyunk a vajdasági magyar felnőttképzési hálózat meghonosítása, működtetése iránt. A magyarországi és egyéb külföldi jó gyakorlatok, példák, tapasztalatok révén olyan tudáshálót kívánunk kialakítani, amelyben megtalálja egymást a tovább- és átképzésen gondolkodó, arra nyitott személy és a felnőttképzési szakember, egy adott szakterület ismerője.

Fontosnak tartjuk, hogy a lehető legjobb áron minőségi szolgáltatást tudjunk nyújtani a megrendelőink felé, akik akár magánemberként, akár cégeként fordulnak felénk. Emellett kapcsolatot ápolunk más képzőintézményekkel, és fontosnak tartjuk a határokon átnyúló együttműködések fenntartását.

Abban hiszünk, hogy a megszerzett tudást folyamatosan meg kell újítani, az élethosszig tartó tanulás pedig mindennapjaink elengedhetetlen része. Akkor változásban van életünk, a munka világa, hogy a formális iskolai képzés egy idő után nem elegendő a követelmények kiszolgálására. Ezért van olykor mindannyiunknak szüksége az új információk, tudás, tapasztalatok megszerzésére, átvételére.

Az egyesület munkájáról

Egyesületünk a kezdeti törekvések és a hálózatépítés után konkrét munkába kezdett: olyan projekteket igyekeztünk megszervezni, amelyek felhasználóink hasznára lehetnek.

Tevékenységünkben két fő irány bontakozott ki. Az egyik irány a gazdasági, míg a másik irány a társadalmi területen érvényesült.

Egyesületünk majd egy évtizedes tapasztalattal rendelkezik az idősok-szépkorúak számítástechnikai felzárkóztatása, oktatása te-

Irodai alkalmazásokat tanítottunk helybeli vállalkozóknak, iparosoknak

rén. Ezek a képzések egymás után bővítették tapasztalatainkat, hozzájárultak szakmai fejlődésünkhöz és módszertani fejlesztéseinkhez.

Hasonlóképpen kiemelt célkitűzésünk a helyi és regionális kisiparosok, vállalkozók, irodai alkalmazottak informatikai képzése is, hiszen nehéz követni a számítástechnika fejlődését. Olyan alkalmazásokat, rendszereket igyekszünk bemutatni a munka világában élőknek, amelyekkel feladataik

adminisztratív részét könnyebbé, gyorsabbá, tevékenységüket hasznosabbá tehetik.

Nagy tapasztalattal rendelkezünk az üzletiterv-írás gyakorlatba ültetése terén is: több ilyen témájú tanfolyamot szerveztünk már kezdő vállalkozóknak, olyanoknak, akik saját vállalkozás indításán gondolkodnak. A már meglévő vállalkozások tulajdonosainak több alkalommal kínáltunk fel pénzügyi-jogi felzárkóztató tréninge-

ket, a községünk idegenforgalmi szereplőit pedig marketing- és informatikai tudással igyekeztünk felvértezni. Ezen tevékenységek végzése közben alakult ki a gazdaságfejlesztés és a helyi értékek kiemelésének lehetséges összefűzése.

A helyi értékek megőrzése

Munkánk során felmerült az igény a hagyományos népi kézművesség felkarolására, oktatására is. Ezek a képzéseink a konkrét oktatási célkitűzések mellett a közösségépítésben, a kis közösségek megőrzésében is fontos szerepet játszanak.

Ez utóbbiak tekintetében megvalósítottunk az évek során alapszintű és haladó kötés-, szövés- és horgolótanfolyamot, de a papírcsíktechnika (quilling) fortélyaira is megtanítottuk az érdeklődőket.

Világossá vált számunkra, hogy a helyi értékeket felismerni és örökíteni kell, ezért a kézműves programokra nagy hangsúlyt fektetünk. Amíg van kitől tanulni, tovább kell éltetni a hagyományt.

Fiatalok is jelentkeztek szövőtanfolyamunkra

Kötött babaruhákat adományoztunk az óvodának

Népszerű a horgolótanfolyamunk is

Gyümölcsöket és zöldségeket horgoltunk

Ettől az irányvonalától akaratlanul is az idegenforgalom, a helyi turisztikai lehetőségek kiaknázása felé kalandoztunk. Olyan műhelymunkákat, tréningeket szerveztünk, amelyeken a helyi idegenforgalmi szereplők hasznos útmutatást, tippet kaptak munkájuk hatékonyabbá tételéhez. A turisztikai kínálat ugyanis igen széles tárgykörű: a vendéglátóknak, rendezvényszervezőknek, turisztikai szolgáltatóknak ma már a média, a marketing, az ügyfélkommunikáció eszköztárát is ismerniük kell a sikeres munkához.

Két nagy irányvonalunk ezen a ponton fonódott egybe: a népi kézműves hagyományok éltetését célzó képzéseink az idegenforgalom-gazdaság szolgálatába állhatnak. A helyi színek, értékek, hagyományok megőrződnek, és mások számára is értéket képviselhetnek.

A kézművesipari termékek a hozzánk látogató turistáknak vonzóak, különlegesebbek lehetnek, ezzel pedig gyakorlatilag a népi kézművességet turisztikai húzóerővé léptetjük elő.

Közösségben gondolkodunk

Széles körű tevékenységünk középpontjában a közösség építése, szolgálata áll.

Az oktatás – a tudásszerzés mellett – a jövő alakításának lehetősége és záloga. Egy közösség boldogulását nagyban befolyásolják az általa teremtett lehetőségek, a fejlődés kreativitása, a belső hatások, ezért a felnőttekkel való munka mind az egyén, mind a közösség számára hasznot hozhat.

Bennünket, akik a FERHA tagjai vagyunk, ez a lehetőség, ez a kihívás mozgat.

Pillanatkép a papírsíktechnika-tanfolyamból

BÚZÁS HEDVIG mesterfokozatú okleveles közgazdász. A magyarkanizsai székhelyű Cnesa Oktatási és Művelődési Intézmény oktatási részlegének vezetőjeként immár 20 éves oktatásszervezői és 13 év pályázati-projektmenedzseri tapasztalattal rendelkezik. 2013 óta tagja a FERHA civil szervezetnek, amelynek vezetését 2021 februárjában vállalta el. Pályázati- és -megvalósító tapasztalata révén több képzést, tanfolyamot sikerült elindítani és díjmentessé tenni. Tevékenységével jelentősen hozzájárult a Cnesa és a FERHA széles körben elismert sikereihez.

Értékörzés játékosan

Vajdasági Magyar Művelődési Intézet

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet regionális intézmény, tevékenysége kiterjed egész Vajdaságra, a magyar nemzeti kisebbség kulturális örökségének és élő kultúrájának megőrzésére – e célból 2005-ben alapította a Magyar Nemzeti Tanács. A 2008-as évtől állami intézmény, társalapítója pedig Vajdaság Autonóm Tartomány, amely meghatározó sarokkö az intézmény történetében, valamint bizonyítéka a magyar kisebbségi érdekképviselet erősségének.

Projektjeit a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetséggel partnerségben valósítja meg. Szándéka szerint együttműködik azokkal a vajdasági intézményekkel és szervezetekkel, amelyek azonos területeken tevékenyek. Feladata, hogy a vajdasági magyar nemzeti közösséget már átfogó, a legtöbb esetben mozgalmi jellegű kulturális szerveződésekkel közösen a kultúra és a tudományosság minden olyan területén, ahol önálló kisebbségi intézmények (könyvtárak, múzeumok, levéltárak, műemlékvédelem stb.) nem hozhatók létre, felvállalja az ott folyó munka irányítását, segítségét – mégpedig az egész régióra kiterjedő közművelődési tanácsadással és szolgáltatásrendszerrel.

Feladatkörök:

- Közgyűteményi feladatkör
- Digitalizációs és dokumentációs tevékenység
- Közművelődési feladatkör
- Tudásháttér – szakmai képzések és mentorprogramok
- Kulturális tartalmak szolgáltatása
- Tudományos kutatások és közreadásuk
- Kiadói tevékenység
- Internetes adatbázisok működtetése
- Szakmai segítségnyújtás minden területen

Az Intézet szolgáltatásai ingyenesen hozzáférhetők.

Intézményünk négy, hasonló feladatok ellátására alapított

tartományi intézménnyel: a horvátokkal, a románokkal, a ruszinnal és a szlovákokkal együttműködve alakítja munkáját. Az intézet alapító tagja a tevékenységében hat kelet-közép-európai országra (Horvátország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna) kiterjedő Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztalnak, amely a közös múlt és az egységesülésre törekvő jelen újragondolásának szándékával jött létre. Ennek a sajátos intézményhálózatnak a célja – a regionális sajátosságok megőrzése mellett – a Kárpát-medencei magyar identitástudat erősítése a közművelődés eszközeivel; együttes közművelődési gondolkodásmód és közös cselekvés kialakítása képzésekben,

Az arculat elemeit Solarič Doris, a logót és a honlapot Kabách Edina tervezte

művelődéskutatásban, jövőtervezésben, módszertani központok létrehozásában; a közös szakmai minimum megfogalmazása egy közös magyar információs hálózat kialakításával és működtetésével, továbbá naprakész információk szolgáltatásával, nem feledkezve meg a multikulturális környezet lehetőségeinek hasznosításáról sem.

A budapesti Hagyományok Háza a teljes Kárpát-medencében létrehozta a Hagyományok Háza Hálózatot, víziója szerint a cél egy Kárpát-medencei szintű hálózat működtetése, mely újraegyesíti a népművészettel és néphagyományokkal foglalkozó szakmát. Intézetünk a HHH – Vajdaság háttérintézményeként a vajdasági hálózat munkáját koordinálja és segíti minden eszközével, bekapcsolva a vajdasági népművészeti mozgalmat és szakmát minél szélesebb körben.

Intézetünk a Nemzeti Művelődési Intézet határon túli partnerintézménye a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal tagjaival együtt.

Partnerségben dolgozunk a budapesti székhelyű Magyarország Házával.

Kárpát-medencei vetélkedő a magyar értékek megismerésért, őrzéséért

Előzmények – Négy határon át

A *Négy határon át* című projektet és az azonos nevű vetélkedőt a 2018-as évben találták ki a már több évtizede sikeresen közreműködő határon túli és belüli magyar kulturális és közművelődési intézetek – a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal alapítói (a Szlovákiai Magyar Művelődési

Intézet, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, a Lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület és a Nemzeti Művelődési Intézet) –, melyek folyamatosan új kihívásokat és platformokat keresnek az együtt- és közreműködésre. Ennek apropójából találtuk ki és szerveztük meg a *Négy határon át* interaktív, többfordulós Kárpát-medencei honismereti vetélkedőt, amely a teljes 2018/2019-es iskolaéven keresztül tartott, és aminek a fődíja egy tábor volt. A fiatalok a vetélkedő által mélyrehatóbban megismerték a külföldi értékeket, valamint részt vettek az értéktárak bővítésében is – minden vetélkedőhöz kapcsolódó tevékenységnek hatása volt a kis és nagy közösségre. A vetélkedő a 11–15 évesek korosztályt célozta meg annak érdekében, hogy még serdülőkorban ismerkedjenek meg az érintettek a nemzeti és régiós értékkel, hogy a jövőben lehetőség szerint őrzésükkel is foglalkozhassanak, vagy legalább tiszteljék azokat. S ez az a korosztály, amelyik aktívan, napi szinten használja az okostelefont, a táblagépet, a számítógépet kapcsolattartásra is – most ezt a *Négy határon át* közösségen keresztül is megteheti több száz

határon túli vetélkedőtársával együtt. A feladatok pedig több ízben igényeltek multimédiás tudást, valamint informatikai alapismereteket. A feladatokat a korosztályhoz mérten találtuk ki és adtuk fel. A fiatalok vagy iskolájuk, vagy kulturális egyesületük képviselőjében tudtak jelentkezni háromfős csapatokban. Értük egy felkészítő tanár vagy mentor vállalt felelősséget, aki segítette munkájukat és tartotta a szervezőkkel a kapcsolatot. A vetélkedő a csapat tagjait közreműködésre készítette. Új ismereteket szerezhetek saját és társaik régiójáról, ezenkívül tényszerűen foglalkoztak a régiós és nemzeti értékekkel, valamint a hungarikumokkal. A feladatok megoldhatóságának sikeressége többször nem csupán a csapatot alkotó három emberre szűkölt le. Sok feladat igényelte a külső segítség (más diákok, tanárok, családtagok, falu/városbeliek, iparosok, kézművesek...) bevonását.

A következő iskolaévben nem szerveztük meg a vetélkedőt, mely az alábbi okokra vezethető vissza. A vetélkedő szerkezete és feladatai hosszas előkészületeket igényelnek, így nem készültünk volna el a tanév kezdetére vele, emellett pedig szerettük volna az első ve-

télkedő tanulságait is beépíteni a következőbe. Amiatt, hogy négy különböző ország, régió közös munkája, így a kommunikáció is lassabb, mintha egy intézmény valószínűleg meg.

A folytatás és bővülés – Öt határon át

A vetélkedőt 2020/2021-es tanévben szerveztük meg ismét, immár 5 határon át néven, hiszen a fenn említett intézmények mellett a Kárpátaljai Népfőiskola Egyesület és a magyarországi Nemzeti Művelődési Intézet is bekapcsolódott a munkába.

A vetélkedő a koronavírus-járványügyi helyzetére való tekintettel az online térben valósult meg, a csapatok jelentkezése helyett egyéni versenyt hirdettünk, hogy minimalizáljuk a kapcsolatteremtési lehetőségeket. Ez a kényszermegoldás nem illett teljes mértékben a vetélkedő profiljába, hiszen a célja a vetélkedőnek az értékmegismerés és -teremtés mellett épp a közösségépítés lenne, ugyanakkor két ok miatt döntöttünk a megvalósítás mellett: egyrészt a vetélkedő sikert aratott első alkalommal, így nem volt kérdés, hogy a folytatást terveztük, ám két év kihagyás sok lett volna ahhoz, hogy a köztudatban és az iskolások tudatában maradjon. Másfelől a vetélkedő struktúrájának és feladatainak nagy része már megvolt, amikor az első járványügyi intézkedéseket meghozták. A befektetett munkát nem szerettük volna veszni hagyni.

Mindezeket figyelembe véve saját honlapot hoztunk létre a www.karpatmedencei-vetelkedo.org címen, mely igyekezett az első vetélkedő hibáit kiküszöbölni: a feladatok egy részét a rendszer automatikusan pontozta; az időkorlátos fordulókat a beprogramozott honlap időre nyitotta meg és zárta le; a kreatív feladatokra kü-

lön szakmai zsűrit kért fel minden régió. Ezekkel igyekeztünk minél objektív és pontosabb rendszert kialakítani.

A vetélkedő a 2020/2021-es tanévben a mítoszok, mondák és legendák témakör köré épült, melyre a régiók ajánlott irodalmat gyűjtöttek össze, s ezt szövegválogatásban közölték.

Az Öt határon át vetélkedő szerkezete

Mindkét évben már a regisztrációkor megindult a játék. Az 5 határon át vetélkedőn a regisztrálók után kellett olvasniuk, hogy településükhöz milyen mondák, mítoszok, legendák, mesék kapcsolódnak. Ki kellett választaniuk egyet és beleképzelni magukat a történetbe, majd egyes szám első személyben kellett leírniuk, hogyan élték meg az eseményeket főszereplőként.

Az első fordulóra podcastot kellett készíteni. Két téma közül lehetett választani. Vagy egy ismertebb mondát választottak ki a diákok a szövegválogatásból, majd arról beszélgettek, milyen mondai elemeket fedeztek fel benne, és milyen aktualitása van az adott mondanak, vagy a diáknak a saját régiójának regionális értéktárából kellett egy neki tetsző értéket választani, melynek érdekes története van, s beszélgetni róla, kitérni arra, hogy az adott érték történetében fellelhetőek-e mondai elemek, s az adott értéknek milyen mai hasznosulásai vannak.

A második forduló 2 részből állt. Egy kvízzjátékból és 2 feladtból. A kvízzjátékban 6 kérdéssort kellett megválaszolni: egy erdélyit, egy felvidékit, egy vajdaságit, egy kárpátaljai, egy muravidékit és egy anyaországit. Majd további 2 feladat várt a diákokra. A szövegválogatásokban három olyan mondat, legendát vagy mítoszt kellett

megkeresni, amelyekben legalább 3 dolog közös. Ezután a fiatalok kerestek otthon 3 olyan dolgot, amely azonosítható ezekkel a közös pontokkal, s ebből a 3 dologból egy kompozíciót készítettek, amit le is fotóztak. A 2. feladatban pedig 30 mondából állítottunk össze egy szöveget, amit ki kellett bogozni, minél többet fel kellett ismerni.

A harmadik fordulóban olyan helyi legendák, történetek után kellett nyomozni, melyeket még sehol nem publikáltak. Ezután térképet kellett készíteni a begyűjtött legendák, történetek helyszínéről/helyszíneiről. Majd összefoglalták lépésről lépésre, hogyan nyomoztak a helyi legendák után.

A negyedik fordulóban megadott témák egyikére 1-2 perces, párbeszédés improvizációs gyakorlatot kellett videóra venni. Téma volt például az alábbi: Az ördög mégsem mindig ördögi; A király előtt csúnyán összevész egy szerelmespár, és minduntalan állásfoglalásra akarják készíteni a királyt, hogy szerinte mégis melyiküknek van igaza; A boszorkány bejelenti a családnak, hogy legkisebb gyermekük táltos. A család különböző módon reagál rá....

Az utolsó feladatban a szöveggyűjteményből kiválasztott monda folytatásának megírására vállalkoztak a diákok. Hogyan folytatták tovább életüket a szereplők? Milyen bonyodalmakba keveredtek? Milyen furfangos megoldásokat találtak egy-egy szituációra? Hogyan változott a jellemük? Csatlakoztak-e új szereplők a történethez? Ilyen, s ehhez hasonló kérdésekre kellett választ adniuk a fiataloknak a történetben.

A vetélkedőn értékelték az elméleti tudást, a kreativitást és az egyéni ismeretek gyakorlatban történő alkalmazását. A zsűritagok az előre elkészített pontrendszer alapján értékelték a résztvevők tevékenységét.

Vajdasági díjazottak a szervezőkkel

A vetélkedő erényei

Gamifikáció: a játékosítás célja a könnyed, észrevétlen ismeretátadás, vagy jobb teljesítmény elérése, illetve a közösség fejlesztése. A vetélkedő az oktatás és a kultúra területén alkalmazza a célcsoport tulajdonságaihoz illeszkedő játékelemeket, amelyek a helyi, térségi, külhoni ismereteket észrevétlenül adja át a játék résztvevőinek.

Interaktivitás: a vetélkedő ötvözi az online és offline világot, a hagyományos kutatás módszereit a játékosítás online technikájával, hogy a digitális generáció bátorságot kapjon kimerészkedni a hagyományok és a közösségek világába, de mindezt a számára természetes technika segítségével.

Kapcsolatteremtés és ismeretszerzés: a vetélkedő minden egyes eleme során – a kvízről a meseszerrű bemutatkozáson át az értékgyűjtésig – azt a feladatot adja a résztvevő fiataloknak, hogy részben önállóan vagy csoportban, pedagógus segítségével kapcsolatokat teremtsen, információkat keressen és ismereteket szerezzen, ami a játékban való továbblépéshez szükséges.

Készség-, képesség- és kompetenciafejlesztés: a vetélkedő feladatai különböző készségeket és képességeket fejlesztenek, úgy mint a kreativitás, a szövegalkotási, kommunikációs készség, a gondolkodás és a problémamegoldás előtérbe állítása, a hatékony, önálló tanulás, a problémamegoldó gondolkodás. Szűkebb és tágabb értelemben kialakítja a komplex és holisztikus szemléletet, támogatja a közösséghez tartozás érzését,

a kultúra aktív befogadását. Megismerhetik a különféle forrásokat és azok használatát. Kibontakoztathatja a személyiséget, fejleszti a beleérző képességet, az asszociációs képességeket. Tudatosítja az európai sokféleséget és a kulturális identitást, megalapozza az irodalmi műveltséget, csapatmunkára nevel, és arra sarkall, hogy a versenyzők megismerjék településük történelmét, a közvetlen környezetük értékeit.

GONDI MARTINA Topolyán született és végezte iskoláit, illetve a gimnázium utolsó évét Kecskeméten, a Bányai Júlia Gimnáziumban. A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Médiatudományi Tanszékén diplomázott 2005-ben. 2006 óta a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet munkatársa, ahol elsősorban a közművelődési programokkal, majd a munkafolyamatok és projektprogramok menedzsermunkájával foglalkozik.

VIRÁG KISS ANITA óbecsei születésű, jelenleg Zentán él. Az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén mesterdiplomázott 2015-ben. Jelenleg a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógus Karának kulturális mediáció szakos hallgatója. 2017 óta a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet munkatársa. Az intézeti munkán belül részt vesz a stratégiai tervezésben, a projektek megtervezésében és lebonyolításában – ifjúságsegítés, oktatás, ifjúsági és gyermek-programok, színházművészet és működő színjátszás, népművészeti programok, kulturális, közművelődési terület –, a pályázatok megírásában, lebonyolításában, beszámoló elkészítésében.

*„A falak ereje nem a kőben van,
hanem a védők lelkében”*

Nagykaposi Magyar Közösségi Ház

Nagykapos a szlovák–magyar nyelvhatáron fekvő, mindmáig magyar többségű város a kelet-felvidéki Ung-vidéken, az ukrán határ közelében. Itt működik 2003 decembere óta a Magyar Közösségi Ház helyi és regionális közművelődési feladatokat ellátó intézményként. Létrejöttének előzménye egy nemzetépítő szándék volt az 1998–2002-ben működő kormány részéről, hogy létrehozza az anyaország határain túl a Magyar Házak rendszerét. Ehhez társult a Nagykapos és Vidéke Társulás, mely a mai napig a nagykaposi Magyar Közösségi Ház fenntartója és működtetője.

Nagykapostól 6 km-re fekszik Dobóruszka, a hős egri várkapitány, Dobó István szülőhelye, aki örök álmát is e település templomában alusza, így nem csoda, hogy a Nagykaposi Magyar Ház ars poetikáját is éppen Dobó István esküjének szállóigévé vált sora határozza meg, hisz az intézmény létrejötte és működése a mai napig egy nagyon erős civil összefogásnak köszönhető.

Közel két évtizedes működése alatt sok mindent megtanultunk a civil életről, közösségi tevékenysé-

gekről, kultúraszervezésről, a háttérben végzett láthatatlan munkáról. Megtanultunk több lábon állni, kapcsolatokat kiépíteni: szlovákiai, anyaországi, illetve európai uniós pályázatok révén fennmaradni és dolgozni. Megtanultuk, hogy folyamatosan tenni kell, megújulni, a kultúrát és magyarságunkat aktívan megélni. Éppen ezért tevékenységeinkkel régióink teljes magyarságát célozzuk meg. Ennek érdekében más hazai, anyaországbeli és határon túli szervezetekkel is együtt dolgozunk: kiemelten a beiratkozási programok, babakö-

szöntők és óvodai pályázatok kapcsán a Rákóczi Szövetséggel, kulturális rendezvények terén a Csemadokkal, Kárpát-medencei jelenlétünket pedig elsősorban a PannonForrás Hálózat biztosítja.

Kultúra és közművelődés a nagykaposi Magyar Közösségi Házban

A közösségi ház kapcsán a helyiek elsődleges célja mindig is az volt, hogy ne egy üresen álló, csupán múzeumi feladatokat ellátó

A Magyar Közösségi Ház munkatársai Balczó András olimpikonnal

Óvodások műsora az intézmény udvarán

épület legyen, hanem egy élő intézmény, ami valóban háza, szellemi bölcsője és egyben otthona tud lenni a régió magyarságának. A ház székhelyet biztosít több civil szervezet számára, termeivel segíti a kulturális csoportokat – énekkarok, néptáncsoport, cserkészek számára biztosít gyakorlási és fellépési lehetőségeket. Működésének egyik meghatározó eleme a közösségi élet, mely ötvözi a magyar kultúrát a szabadidő tartalmas kihasználásával. Valamennyi korosztály számára próbálunk hasznos és érdekes programokat kínálni. A legkisebbek számára intézményünkben baba-mama klub működik, ahol a Cseperedő Program keretében Ringató foglalkozásoknak, ba-

baszínházaknak biztosítunk teret. A kicsit nagyobbak számára versenyek és hangszeres, illetve kézműves foglalkozások valósulnak meg. Legújabb gyermekcsalogatónk a Magyar Házacska nevet viselő faragott gyermekműhely, ahol a gyerekek játszhatnak és megtanulhatják az ősi mesterségnek minden csínját-bínját.

Az alapiskolás korosztály számára 2014 óta vasárnapi iskolát, 2019 óta cserkészfoglalkozásokat biztosítunk. Régiókn magyar iskolásai lelkes résztvevői a cserkészéletnek, és szorgalmasan bekapcsolódnak valamennyi rendezvényünkbe. A Vasárnapi Iskola Programunk a szlovák–magyar nyelvhatáron élő alapiskolás gy-

reket célozza meg, akik idejük nagy részét szlovák nyelvi közegben töltik. A foglalkozásokon játékos formában megismerkednek a magyar kultúra, irodalom, történelem legfontosabb tényeivel, erősítik magyar nyelvtudásukat és magyar gyökereiket.

A Magyar Közösségi Ház épületében működik a Mécs László Könyvtár mint az Ung-vidékhez kapcsolódó kiadványok gyűjtő- és kutatóhelye. A múzeumok és kiállítások iránt érdeklődőket az Erdélyi János Emlékmúzeum és egy '56-os emlékszoba várja intézményünkben. Ez az emlékszobánk egyedülálló a Felvidéken, tájékoztat és emlékeztet a 65 évvel ezelőtti eseményekre. Modern látványelemeivel elsősorban a fiatalokat szólítja meg. Kivetítő, szelfipont, füstgép, üzennőfal mutatja be a közös magyar múlt egy-egy szeletét.

A Magyar Közösségi Házban egy nyertes európai uniós projektnek köszönhetően az épület alagsorában szövőműhelyt, a tetőtérben pedig tanszállót alakítottunk ki. Szövőműhelyünkben kezdetben rongyszőnyegszövő-képzés keretében szövőkereteken sajátíthatták el az alapokat az érdeklődők, majd később szövőkör formájában működött tovább a foglalkozás.

2017-ben kialakítottunk a közösségi ház udvarán egy vásárudvart, ahol Ung-vidéki és bodroghközi termelők népszerűsíthetik és értékesíthetik portékáikat. Mivel egyre nagyobb figyelmet kapnak a kézműves, kézzel készített termékek, és csaknem minden régió számba veszi a maga regionális értéktárát, úgy gondoltuk, hogy a háztáji piac lehetne ezeknek a régióban fellelhető termékeknek a gyűjtőhelye. A vásárudvart különlegessége azon túl, hogy a helyi termelőket és fogyasztókat szólítja meg, a külső megjelenése. A Magyar Közösségi Ház szellemiségéhez igazodva egy kis műveltséget is visz a pusztá adok-veszek kapcsolatba. A fából

Cserkészszavató

'56-os emlékszoba, Büszkeségpont a Magyar Közösségi Házban

Elkészült a vásáruddvar – az első piacnap

A Magyar Közösségi Ház munkatársai Áder János köztársasági elnök úrral és feleségével 2018-ban, Herczegh Géza szoboravató ünnepségén

készült 16 elárusítóhely magyar királyok, illetve fejedelmek nevét viseli a hozzájuk kapcsolódó évszámokkal. Így az arra járók akaratlanul is bepillantást kapnak a magyar történelem egy kis szelvébe. Az intézmény falai között rendkívül sokoldalú munka folyik. Elsődleges feladatunk a közművelődés megszervezése, Ung-vidék szellemi, kulturális és gazdasági felemelkedésének a szolgálata, illetve a magyar identitás erősítése a régióban. Fontosnak tartjuk a magyar hagyományok ápolását, a magyar önazonosságot erősítő rendezvények szervezését, segíteni az Ung-vidéken élőket magyarságuk vállalásában és megélésében. Rendezvényeink között vannak nemzeti ünnepeinkről való megemlékezések, szakmai előadások, író-olvasó, kórus- és diáktalálkozók, könyvbemutatók, filmvetítések, művészeti kiállítások, népi mesterségek napja, történelmi, irodalmi és szavalóversenyek, könyvkiadások, konferenciák, tanfolyamok, Mécs László és Erdélyi János Emléknapiak. A nagykaposi Magyar Közösségi Ház a következő honlapon érhető el: www.nvt-magyarhaz.eu.

GABRI RUDOLF közvetlenül a rendszerváltás után egy pár rendszer-váltó barátjával hozta létre a Nagykapos és Vidéke Társulást, majd 2003-ban megalapítja és máig működteti a végvárnak számító felvidéki Ung-vidéken a nagykaposi Magyar Közösségi Házat. 2013-ban az intézmény létrehozásának 10 éves évfordulóján Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesül. 2018-tól elnöke a Rákóczi Szövetség által létrehozott, nemzetileg kiemelt intézménynek nyilvánított 25 civil szervezetet tömörítő felvidéki Rákóczi Hálózatnak, egyben tagja a Rákóczi Szövetség Felügyelő Bizottságának.

A felvidéki magyar közművelődés szolgálatában

Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet

Rövid történet – megalakulás

A Csemadok Dunaszerdahelyi Területi Választmánya még a Mečiar-korszakban (1994–1996) kezdett el szakmai tevékenységgel foglalkozni. Ezekben az időkben a Csemadok nem jutott állami támogatáshoz, az országos titkárság kénytelen volt elbocsátani alkalmazottjait. Ág Tibornak köszönhetően 1993-ban kezdett el működni a dunaszerdahelyi területi választmány szervezeti egységként a népzenei mozgalom módszertani segítésére a Népzenei Munkaközösség. Akkor került Dunaszerdahelyre az Ág Tibor által összeállított népzenei gyűjtések törzsanyaga. 2003-ban, a Csemadok országos közgyűlésén eszközölt alapszabály-módosításba bekerült a művelődési intézet létrehozása.

2004. május 16-án a Csemadok országos tanácsa ipolyisági ülésén belső szervezeti egységként hozta létre az akkor Csemadok Művelődési Intézete nevű intézményt. A kettős irányítás (területi titkárság/intézet) 2007. július 1-jével ért véget, amikor a két intézmény különvált. 2012-ben, egy adótörvény-

módosítás következtében a Csemadok országos elnöksége, mint alapító bejegyeztette a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézetet, mint a Csemadok Művelődési Intézetének jogutódját.

A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet a dunaszerdahelyi Csemadok Házban található, a kezdetektől itt végzi széles körű tevékenységét.

Az intézet székhelye/postacíme: Szlovákia, 929 01 Dunaszerdahely, Bacsák utca 240/13.

Honlapján (www.intezet.sk) a felvidéki magyarság hagyományait, népi életét dolgozza fel adatbázisokban.

Az intézet alaptevé- kenysége és célkitűzései

A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet alaptevékenységéből eredően a szlovákiai magyarság kultúrájának széles körű felkarolását, közvetítését, szakmai segítését; nemzeti tudatának megőrzésére irányuló tudományos és egyéb kutatómunka vállalását; a területi választmányok, amatőr együttesek szakmai munkájának koordinálását; a Szövetség (Csemadok) orszá-

gos rendezvényeinek szakmai előkészítését, közművelődési-módszertani kiadványainak megjelentetését, képzési programok szervezését; hazai és külföldi közművelődési intézményekkel, szervezetekkel, közgyűjteményekkel, tudományos műhelyekkel való kapcsolattartást végzi. Szakmai kapcsolatokat épített ki az MTA Zenetudományi Intézetével, a Nemzeti Művelődési Intézetével, a Fórum Társadalomkutató Intézetével. A Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal tagjaként közös cselekvési terv alapján kapcsolatot tart a Lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetével, a Zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézetével, a Beregszászi Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetével, a Kolozsvári Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettel. A Szövetségen belül az országos rendezvények szakmai védnökeként, a hagyományos népi kultúra és a mindennapok kultúrájának adatólójaként, digitalizálójaként, módszertani és képzési központként fejt ki tevékenységét. Részei közül a népzenei adattár emelkedik ki, melynek része a népzenei gyűjtés, a tudományos kutató- és feldolgozó munka, szakmai tanács-

adás az amatőr népzenei mozgalom népdalköreinek, népdaléneke-seinek, népi zenekaroknak, a folyamatos publikáció, népzenei kiadványok készítése. Legfőbb célja, hogy a felgyűlt és megőrzött felvidéki népzenei hagyomány visszakerüljön a népdalénekesekhez, népdalkörökhöz, citerazenekarokhoz és parasztszenekarokhoz, hogy azok az adattár népzenei gyűjteményéből is merítve állítsák össze műsoraikat. A digitális és hagyományos hanghordozókon több mint 35 000 gyűjtési egység található.

Népzenei Adattár

Sok népművészeti kincs rejlik Felvidék hagyományörző vidékein, ahol a népzene gyűjtők a legszebb magyar népdalokkal találkoztak és találkoznak mai is. Egy Népzenei Adattár is lehet ilyen kincsek forrása, melyből meríthet a népdalokat kedvelő és éneklő felvidéki magyarság, főleg az elkövetkező hagyományápoló nemzedék. Azzal, hogy egy Népzenei Adattárban őrizzük a felvidéki magyar népdalokat, tiszteltünket rójuk le a népdalokat megszólaltató elődeink és a népdalokat összegyűjtő jeles népzene kutatók előtt, valamint Ág Tibor népdalgyűjtő, népzene kutató előtt, akinek

munkássága nélkül nem lehetnének e hatalmas kincs birtokában.

A Népzenei Adattár létrejöttében és működésében nagy szerepe volt Ág Tibor népdalgyűjtőnek és népzene kutatónak, aki az adattári lejegyző és rendszerező munkát, valamint az adattár szakmai irányítását a Csemadok különböző szervezeti egységein belül az 1950-es évek közepétől 2007-ig végezte.

A Népzenei Adattár tevékenysége a következő területekre osztható:

- népzenei gyűjtés, tudományos kutatómunka
- a népzenei gyűjtemény tudományos feldolgozása és rendszerezése
- szakmai tanácsadás, közönségszolgálat az amatőr népzenei mozgalom népdalköreinek, népdalénekeinek, népi zenekaroknak
- szervezői tevékenység, folyamatos publikáció, népzenei kiadványok készítése

Népzenei gyűjtemény, hangzóanyagok, lejegyzések

A Népzenei Adattár gyűjteménye a gyűjtés tartalmát, a gyűjtés helyét, a gyűjtés időpontját és a gyűjtők személyét illetően nagyon sokrétű. Nagy részét vokális, kisebb részét hangszeres népzenei gyűjtések és szöveges gyűjtések

teszik ki. A gyűjteményben a Felvidék minden tájáról találhatunk gyűjtéseket (Csallóköz, Mátyusföld, Vág és Garam köze, Ipoly-mente, Nyitra-vidék, Gömör, Abauj-Torna, Kassa-vidék, Bodrogköz, Ung-vidék), melyek az 1950-es évektől napjainkig történtek.

A gyűjtemény meghatározó részét Ág Tibor gyűjtése és a Csemadok más munkatársainak, elsősorban Takács András, Quittner János, Bodonyi András, Méryné Tóth Margit gyűjtései, valamint a magyarországi kutatókkal (Olsvai Imre, Vargyas Lajos, Sárosi Bálint, Martin György) közösen szervezett gyűjtések anyaga teszi ki. A gyűjtemény részét képezik a Csemadok által több éven keresztül szervezett Nyári Néprajzi Szemináriumok hallgatóinak, valamint az önkéntes néprajzi gyűjtők gyűjtései és a Csemadok által kiírt pályázatokra beküldött gyűjtések anyaga.

Szöveges gyűjtések

A szöveges néprajzi adatok összegyűjtését és feldolgozását is fontosnak tartjuk. Az adattárba került egy gyermekjátékokat, mondókákat, kiolvasókat, lakodalmi verseket és vőfélyverseket tartalmazó gyűjtemény, mely egy pályázati felhívás eredményeként az 1960–70-es években gyűlt össze a Csemadokban.

A szöveges gyűjtések részét képezi a '70-es években, különböző felvidéki adatközlők által kitöltött néprajzi kérdőívek gyűjteménye, mely a Csemadok néprajzi, népzenei és néptáncos szakdolgozóinak egy tapogatózó adatgyűjtése volt.

Néptáncgyűjtések (jegyzőkönyvek, filmek)

A népzenei gyűjteményen kívül a Népzenei Adattárban a felvidéki néptáncgyűjtésekről készült filmeket tartalmazó filmtárat is kialakítottunk. Az MTA Zenetudományi Intézetének Filmarchívumából a Népzenei Adattárba kerültek a fel-

Népzenei Adattár – A népzenei gyűjtemény egy része (hangzóanyagok, lejegyzések)

Az archiváló, digitalizáló műhely egy része (könyvszkenner)

vidéki falvakban gyűjtött néptáncok filmfelvételeinek jegyzőkönyvei, a filmek másolatai fokozatosan kerülnek be az adattárba.

Kézikönyvtár, hangzó kiadványok

A Népzenei Adattár kézi könyvtárában hozzávetőlegesen 984 könyv, 21 szalag, 99 magnókazetta, 19 LP, 17 CD-ROM, 12 Data-CD, 163 CD, 5 VCD, 14 videokazetta, 3 DVD található, melyek magukba foglalják a hazai és magyarországi, illetve más kisebbségi magyar népzenei, néptáncos, néprajzi és egyéb témájú kiadványokat. A könyvtárban magyar és szlovák nyelvű könyveken kívül, tanulmányok, diplomamunkák és folyóiratok is találhatóak. A hanghordozók pedig eredeti népzenei felvételeket, népzenei feldolgozásokat, énekelt verseket, klasszikus zenét és kórusműveket tartalmaznak. Szakkönyvtárunk folyamatosan bővül.

Rendezvényszervezés, szakmai feladatok

A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet a felvidéki magyar vonatkozású kulturális és közművelődési intézeteként rendezvényeket, elő-

adásokat, foglalkozásokat szervez, különféle szakmai szekciókba tagozódva kutatja, dokumentálja és archiválja a szlovákiai magyarság kulturális és néprajzi értékeit, szellemi kulturális örökségét, a Csemadok programjával összhangban egyéb tevékenységeket is folytat. A Csemadok országos elnöksége megbízásából a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet az alábbi szakmai feladatokat látja el:

1. Szakmai képzések az amatőr művészeti együtteseknek a bábjátás, a gyermekszínházi, népzenei, népmesei mozgalom területén

(báb- és színházi képzés, népzenei képzés, népzenei nyári tábor)

2. Országos felmenő rendszerű versenyek, rendezvények módszertani előkészítője, egyben főszerzője:

– Ipolyi Arnold Szlovákiai Magyar Népmesemondó Verseny

A magyarság kiemelkedő néprajzkutatójának és folklórgyűjtőjének, Ipolyi Arnoldnak tiszteletére meghirdetett verseny, melynek célja a magyar prózai népköltészeti műfajok műfaji és táji jellegzetességeinek megjelenítése, valamint a hagyományos mesemondás, történetmesélés népszerűsítése.

– Citerazenekarok Országos Találkozója

A szlovákiai magyar citerazenekarok és szólisták országos találkozója. Célja a citeramozgalom szakmai támogatása, ösztönzése és fejlesztése, fórumot biztosítani, összefogni a felvidéki citerazenekarokat, a citerazenét kedvelőket. Vándorrendezvényként minden évben más helyszín ad otthont a találkozóknak.

– Duna Menti Tavasz Országos Gyermek Báb- és Színházi Fesztivál

Az amatőr gyermekbábozás és -színházi csoporthoz és

XXII. Országos Citeratalálkozó – Nagyabonyi Citerazenekar, Nagyabony

egyének (bábszólísták) egész évi alkotó tevékenységének bemutatkozása a bábjátékos, színjátszó és szerkesztett játékok kategóriában (a szerkesztett játék minden olyan előadás, amely különböző műfajú művek önálló egységé szerkesztésével készül és valósul meg, pl.: mozgásszínház, irodalmi színpad, pódiumjáték, dramatikus népi játék, illetve ezek ötvözeté).

– *Bíborpiros Szép Rózsa Országos Népzenei Vetélkedő*

A szlovákiai magyar népzene- kedvelők és -művelők országos se- regszemléje, vetélkedőszerű meg- mérettetése. A vetélkedősorozat célja, folytatva az egykori, mára már fogalommá vált Tavaszi szél eszméit, országos fórumot bizto- sítani népdalénekesek és népdal- körök, valamint népzenei hang- szerszólísták és zenekarok részére. Célja a népzenei mozgalom szak- mai támogatása, ösztönzése és fej- lesztése. A szakma véleménynyil- vánításai az egyes fordulók alkalmával visszajelzésül szolgálhatnak a résztvevők számára, megerősítve vagy irányt mutatva további tevé- kenységükhöz.

44. Duna Menti Tavasz – Gézengúzok Bábcsoport, Dunaszerdahely – Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj című előadása

Információs, dokumentációs, kiadói műhely

A műhely fő feladata a népzenei, a szövegfolklor és a közművelődé- si gyűjtések digitalizálása, a hon- lap kezelése, a Szlovákiai Magyar Közművelődési Digitális Adattár bővítése, ezek publikálása. A kom- munikáció erősítése a külső mun- katársakkal távmunka végzésével.

Az intézet adatbázisrendszere (intezet.sk, csemadok.sk) a Csem- adok megalakulása óta gyűjtött – elsősorban az amatőr művészeti mozgalom, ennek metodikája – se- gédanyagaként jött létre, felölelve a 20. század Csemadok vonatkozású

gyűjtéseit. A gyűjtemény egyrészt a Csemadok levéltárából, másrészt az Ág Tibor által a Csemadoknak összeállított népzenei adattárból, harmadrészt az értéktári gyűjté- sekből állt össze.

Mint közművelődési gyűjte- mény, elsődlegesen az amatőr mű- vészeti mozgalmakat (részben a tu- dományos kutatást is) és közreadást szolgálja. E célok megvalósításához kötelességének tekinti a felvételek és dokumentációk gondozását, digi- talizálását, internetes adatbázisok- ban való átörökítését az utókorra.

Az intézet, munkájának elisme- réséül 2016-ban Dunaszerdahely vá- rosának Pro Urbe díjában részesült.

XII. Bíborpiros Szép Rózsa – Fürtöcskék asszonykórus, Balogfala

TAKÁCS OTTÓ Mgr. általános iskolai tanulmányait Dunaszerdahelyen vé- gezte, majd Pozsonyban a Duna utcai Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola és Gimnázium tanulójaként érettségizett, közgazdász diplomáját a komáromi Se- lye János Egyetem Gazdaságtudományi Karán menedzsment és vállalatirányít- ás szakon szerezte. A Csemadok kö- telékét 2001. október 1-től erősíti mint a Csemadok Dunaszerdahelyi Területi Választmány instruktora, 2006. augusz- tus 1-től a Csemadok Művelődési Inté- zetének programszervezője, gazdasági ügyekért felelős munkatársa. Munka- körét a Csemadok Művelődési Intézete jogutódjánál, a Szlovákiai Magyar Mű- velődési Intézetnél folytatta 2013. január 1-jétől 2020. március 31-ig. 2020. április 1-jétől a Csemadok – Szlovákia Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség gazdasági vezetője napjainkig, valamint 2021. március 1-jétől a Szlovákiai Ma- gyar Művelődési Intézet igazgatója.

Kultivál – az ifjú közösséget építő fesztivál

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

A '80-as években sorra szerveződtek a művelődési egyesületek a Muravidéken, amelyek zömében pávaköröket és falusi színházi társulatokat foglaltak magukba. A rendszerváltás után már igen pezsgett a kulturális élet, amelyet akkoriban a magyar érdekközösség támogatott, de már megformálódott a gondolat, hogy egy intézmény karolná fel a művelődést a térségben. Így a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség 1993 decemberében megalapította a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézetet, amely hivatalosan 1994 januárjában kezdte el munkásságát azzal a céllal, hogy a muravidéki magyar nemzeti közösségnek a kulturális tevékenységét fejlessze, a legtagabb értelemben segítse, az egyetemes magyar kulturális értékeket megőrizze és népszerűsítse. Továbbá szervezen kulturális programokat, segítse megerősíteni a magyar nemzeti közösség nemzeti öntudatát és erősítse azt, valamint az erre irányuló kutatómunkákat vezesse.

A leírt feladatok igen széles körűek, sokszínűek és nem mindig egyszerűek, de az intézetben mindig is törekedtünk arra, hogy ele-

get tegyünk a kihívásoknak. Az intézet megalapításától kezdve a legkiemelkedőbb helyen a művelődési egyesületek és egyéb csoportok szakmai támogatása és megerősítése állt. Ez a terület a legszélesebb körű, hiszen ebben a csoportban található a népdalkörök, citera-együttesek, hímzők, kézművesek, színjátszó csoportok, versmondók, táncosok és néptáncosok. Rajtuk kívül több írónk, költőnk alkotásait is megjelentettük, de egyéb kuta-

tómunkák eredményeit is kiadtuk, amelyek megvásárolhatók a Bánffy Központunk könyvesboltjában.

A fiatalok megtartása is fontos szempont a számunkra, ezért különböző versenyeket szervezünk a részükre, amely keretében megismerkedhetnek a magyar történelemmel, földrajzzal, versekkel, irodalommal, továbbá társzervezői vagyunk határon átívelő néptáncos, népdalos vagy akár értéktéremtő versenyeknek és vetélkedőknek.

A kolozsvári Bánffy-palota udvarán a Kultivál történése

Az iskoláknak, óvodáknak biztosítjuk a szakembereket a különféle magyar jellegű szakkörökhez, és lehetőségeket nyújtunk a magyar kultúra megismerésére az óvodától egészen a középiskola végéig. Nyáron több tábort is szervezünk a fiataloknak, amelyek között található szakmai, honismereti, képzőművészeti, kézműves vagy akár néptáncos jellegű is.

Rendezvényeket, a Bánffy Központunkon kívül, egész Muravidéken szervezünk különböző alkalmakra, legyenek azok színházi bérletes előadások, koncertek, ünnepi műsorok, konferenciák stb. Mindemellett pedig ápoljuk és bővítjük a szakmai kapcsolatokat a Muravidéken, Magyarországon, Szlovéniában és az egész Kárpát-medencében.

A kezdet kezdetétől sokat köszönhattünk Zala és Vas megyének, amelyek mind a mai napig segítik munkánkat, ajtókat nyitnak és lehetőségeket nyújtanak. A Nemzeti Művelődési Intézet környező igazgatóságai is partnereink között vannak a kezdetektől fogva, hiszen még amikor Megyei Művelődési Központokként működtek, az egyesületeink szakembereit rajtuk keresztül tudtuk megtalálni és foglalkoztatni. De természetesen más magyarországi szervezetekkel is

A lendvai kultivál nyitánya a Bánffy Központ udvarán

szoros a kapcsolatunk, mint például a Magyarság Házával, a Hagyományok Házával és sok más szervezettel.

A Nemzeti Művelődési Intézet a kétezres évek elején indított egy Kárpát-medencei képzést, amely nem csak tudást adott a külhoni régiók kulturális vezetőinek, hanem összekovácsolta őket, amely a mai napig felbecsülhetetlen értéket jelent a számunkra. Ez a kapcsolat vezetett odáig, hogy 2008-ban megalakult a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal, amelynek alapító tagjai a mi intézményünkön kívül a kolozsvári Er-

délyi Magyar Közművelődési Egyesület – Közép-erdélyi Magyar Művelődési Intézet, a dunaszerdahelyi Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet, a beregszászi Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézet. Az évek folyamán a Nemzeti Művelődési Intézet is csatlakozott a kerekasztalhoz, majd annak igen fontos partnere lett. Ha nem szólt volna közbe a jelenlegi vírushelyzet, akkor a tagság is gyarapodott volna, hiszen egy-két megbeszélésünkön már jelen voltak más intézmények, egyesületek képviselői is, akik kifejtették csatlakozáshoz való igényüket.

Az első évek kisebb közös projektjei vezettek el bennünket ahhoz, hogy ráébredjünk arra, mennyire fontos belefűzni ebbe a kapcsolatrendszerbe a fiatalokat is, hiszen minden szervezet célja, hogy minél tovább tudjon alkotni, minél tovább tudjon új dolgokat létrehozni és folyamatosan megújulni. Az utánpótlás kineveléséhez pedig rengeteg energia és türelem szükséges.

A Budai Várban megrendezett külhoni találkozók újragondolásként született meg a Kerekasztal kezdeményezésére a Kárpát-medencei Kulturális Ifjúsági Fesztivál

A lendvai Kultivál meglátogatta a lendvai kilátótornyot is

– a KULTIVÁL, amelynek névadói az erdélyi barátaink voltak. A kezdeti elképzelés úgy nézett ki, hogy a fesztivált minden évben más helyszínen szerveznék meg, és mindig a főszervező szerepét a kerekasztal egy-egy tagja venné át. Fontos szempont volt az is, hogy a fesztivál érdemi részét engedjük át a fiatalok elképzeléseinek. Így született meg a megállapodás, hogy minden évben Szent István ünnepe utáni időszakban megszervezzünk egy olyan kulturális fórumot, ahol egy olyan közösséget teremtünk, amely rövid távon képes együtt dolgozni és alkotni, hosszú távon pedig megalapozza a Kárpát-medencei összlakosság mindennapokra is kiterjedő kapcsolati hálóját.

A Kultivál első állomása 2015-ben Kolozsvár volt. A rendezvény a Kolozsvári Magyar Napokat megelőzően, a Bánffy-palota udvarán zajlott másfél napon keresztül, ahova az egész Kárpát-medencéből jöttek fiatal művészek, és együtt alkottak, kiállítást rendeztek és különböző kulturális műsorral kedveskedtek az odalátogatóknak. A Muravidékről is szép számban vettek részt fiatalok a fesztiválon, akik kézműveskedtek, bemutatták Muravidék gasztronómiáját, zenei koncertet adtak és egyéb foglalkozást tartottak. Mindenki

Készül a művészeti alkotás a lendvai parkban

hozzáadott az igen jóra sikerült programhoz, hiszen a tánc, zene, a hagyomány és a modern kultúra fonódott össze a fiatalok interpretálásában. Az eseményhez a fiatalok és a felnőttek is reményeket fűztek. És nem kellett csalódnia, hiszen második évben Muravidék adott otthont a rendezvénynek, ahol több mint száz fiatal mutatkozott be a nagyközönségnek. Ismételten voltak koncertek, színházi előadások, konferencia, képzőművészeti közös alkotások, kézműves foglalkozások, néptánc, népzene stb. A Kultivál Lendva több helyszínén zajlott, együtt lüktetett a vá-

rosi étellel ebben a néhány napban. A Bánffy Központtól kezdve a színháztermen át, a városi park több zugába is vittünk programokat és a csapatépítés sem maradhatott el. A fesztivál zárásaként csatlakoztunk Lendván a Bográcsfőző versenyhez és így vált teljessé a Muravidéken megvalósult Kultivál.

A következő állomás Dunaszerdahely volt 2017-ben, ahol a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet székháza, valamint a környéke adott helyet a Kultiválnak. Mivel már harmadik éve zajlott a fesztivál, sok résztvevő ismerte egymást, régi barátként találkoztak ismét egymással. Kezdtől kialakulni a jövőkép, új tartalmakkal bővült a fesztivál. Az időpont ugyan augusztus elejére tolódtott, de most sem maradt el a sokszínű programsorozat, hiszen kreatív, ifjú művészek kaptak teret, köztük festők, fotósok, színészek, zenészek, verséneklők. Érdekes volt, hogy utcazenészek is bemutatkoztak a Vámbéry téren, és a helyi szervező jóvoltából egy kirándulás is be volt iktatva a résztvevők számára, ahol megtekinthették Nagymegyert és Dunaszerdahelyt.

Vajdaságban az oromi Malom Fesztivál keretein belül rendezték meg a Kultivált és első alkalommal

A Kultivál sátor az oromi Malomfesztiválon

A Kultivál főzsarka a nagyszebeni Hungarikum Napokon

volt sátorozó szállásmegoldás. Ez is különleges élményt nyújtott a Kárpát-medence minden szegletéből érkező fiatalok számára. Mivel a Kultivál már egy meglévő zenei fesztivál keretein belül lett megvalósítva, így még az eddigieknél is sokszínűbb program várta a fiatalokat. A táborhangulatú fesztiválon több workshop várta a résztvevőket. Lehetett képzőművészkedni, színészkedni, de fiatal filmesek alkotásait is meg lehetett tekinteni, és nem maradhatott el az oktatással egybekötött reneszánsz táncbemutató sem. Itt szakmai tréningek is várták a fiatalokat, ahol egyéb tudásukat, képességeiket fejleszthették. Érdekes, modern megközelítésű művészi tevékenységek is helyet kaptak, de ismét volt kiállítás is és az előző évekből megszokott egyéb programok is.

A külhoni területeken zajló négyéves barangolás után 2019-ben a Nemzeti Művelődési Intézet vállalta át a főszervezői szerepet. Így a Kultivál fesztiválunk a Lakitelek Népfőiskolán lett megtartva az „Érzem – teszem – mutatom” című közösségfejlesztő tábor keretein belül. A tematikája a kortárs, ifjúsági irodalmi alkotások interpretálására irányult. Sajnos ebben az évben nem volt teljes a csapat, hiszen

Muravidékről nem tudtak érkezni résztvevők és más területekről is kisebb számban voltak jelen, de ennek ellenére egy nagyon tartalmas programot sikerült kivitelezni, amely szakmai szempontból felbecsülhetetlen volt. Itt kifejezetten Kárpát-medence régiói között való szakmai kapcsolatok kialakítása, fenntartása és fejlesztése volt a cél. Két helyszínen zajlottak workshopok az ifjúságsegítés és a képzőművészet területén, de voltak csapatépítő foglalkozások is.

A kárpátaljai helyzetre való tekintettel eddig sajnos ott nem sikerült egyszer sem kivitelezni a Kultivál programját, így a 2020-as évben ismét Erdély lett a házigazda a nagyszebeni Hungarikum Napok keretein belül. Legalábbis a tervek szerint, de sajnos a koronavírus-helyzet közbeszólt, és lehetetlenné vált, hogy a fiatalok odautazzanak. Ennek ellenére nem mondtunk

le a tervünkről, és az idei évben megszerveztük a 6. Kultivált erdélyi, vajdasági és muravidéki résztvevőkkel. A csapatok létszáma sajnos nagyon megcsappant, ami a járványügyi helyzetnek tudható be, hiszen július elején még nagyon alacsony volt Európában az átoltottság. Kisebb létszámú, de tartalmas programot sikerült összeraknunk a nagyszebeni Hungarikum Napok keretében. Az EMKE megszervezte a nagyszebeni skanzenben a kültéri könyvtárat, volt könyvbemutató, reneszánsz játék-bemutató, gasztrokínálat és verses est is várta a résztvevőket.

Jövőre, reményeink szerint, ismét Muravidék ad otthont a Kultiválnak, és bízunk abban, hogy sokszínű, minden területet lefedő szakmai programot tudunk összeállítani. A terveink szerint Lendvától Hodosig zajlana a program, színházi előadásokkal, koncertekkel, táncokkal, közös workshopokkal, kiállítással és nem utolsósorban társalgással. Fontos lenne ismét összehozni a nagy volumenű fesztivált, hiszen már lassan két éve annak, hogy a koronavírus miatt a megszokott közösségi alkalmak eltűntek az életünkől, kiváltképp a fiataloknak. Szükséges, hogy ismét visszazökkenjünk a normális kerékvágásba és építsük tovább azt, amit hat éve közösen elkezdtünk. Építjük, ápoljuk, továbbadjuk a kapcsolatrendszereket és újakat hozunk létre annak érdekében, hogy legyen kiknek átadni a stafétabotot, és ami még fontosabb, hogy legyen mit átadnunk az utánunk jövőeknek.

SOÓS MIHÁLY 36 éves, kétgyermekes családapa, a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet igazgatója, egykori néptáncos, citerás, énekes, színész. Majdnem egy évtizeden át tanító az 1. sz. Lendvai Kétnyelvű Általános Iskolában, ahol néptáncot és citerázást is tanított. A muravidéki magyarság sokoldalú munkája elismeréseként 2007-ben Zala György Kulturális Nívódíjban részesítette.

Kárpátalja kincsei

A kárpátaljai népművészet újjászületése

A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület (KNE) 2011-ben kezdte meg tevékenységét Lezsák Sándor, a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány elnökének felkérésére. Az egyesület önálló jogi személyként működik, melynek fő célja a hagyományörzés, az értékfeltárás és értékátadás.

Az oktatási és politikai érdekvépviselet már működő szervezetei mellett a hagyományok ápolását, az értékek gyűjtését és átörökítését végzi. A Kárpátaljai Népfőiskola megalakulása óta eltelt időben számos rendezvényt szervezett (tudománynépszerűsítő körutat érettségiző diákoknak, konferenciákat, továbbképzéseket, kiállításokat, népzenei előadásokat), kiadványokat jelentetett meg, hozzájárult a táncházmozgalom beindításához, és összeállította a Kárpátaljai Értéktárat. Javaslati alapján hat kárpátaljai érték bekerült a Külhoni Nemzettrész Értéktárba (archaikus ima, salánki hordó, beregi szőtes és hímzés, Vereckei-émlékmű, jósika orgona, Rákóczi-kultusz).

Értékfeltáró munkánk két ütemben zajlott. Az elsőt 2012-ben a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai támogatásával végeztük egy Imre Károly által kidolgozott űrlap segítségével. Ennek eredmé-

nyeként 90 településen 6000 adatlapot sikerült kitölteni, az eredmények összegzése után indult el 2013 augusztusában a *Kárpátalja* hetilap honismereti rovata. Espán Margaréta 77 települést keresett fel, s ezen értékfeltáró gyűjtés eredményeként 2013 augusztusa és 2015 áprilisa között összesen 73 cikket jelentetett meg a hetilap hasábjain. A riportokban helyi lakosok, mesterekből, kézművesek, hagyományörzők számoltak be azokról a szokásokról, hiedelmekről, ha-

gyományos ételekről, italokról, mesterségekről, melyek elválaszthatatlanul kötődnek a település múltjához, illetve, ha megváltozott formában, de jelenéhez is.

Feledésbe vesző szokások elevenednek meg a riportalanyok emlékei alapján, melyeknek többsége az emberi élet fordulóihoz, leggyakrabban a házasságkötéshez – családalapításhoz, gyermekvállaláshoz mint a közösség szempontjából meghatározó értékhez – kapcsolódnak.

Az ünnepek sorában kiemelkedő a húsvét és a húsvéti időszakot megelőző nagyböjt szokásrendszere. Több adatközlő is beszámol a böjti előkészületekről, böjtös és húsvétkor megszentelt ételekről, azok jelentéséről, a szentelmények szerepéről.

Az érdeklődők megismerhetik vidékünk néhány jellegzetes hagyományos ételét, például a batyuleves, a káposztás gombóc, a pankova, a laksa (Déda, Beregszászi járás), a bobájka, a lángelött, a krumplilángos és a krumplinudli (Tiszasa-

lamon, Ungvári járás) adott településre jellemző elkészítési módját.

Az ünnepek mellett a munka volt az, ami a hagyományos közösségek életét meghatározta. Ennek tulajdonítható, hogy minden járásban több riportalany is beszámolt például a kender természetének, aratásának, áztatásának menetéről, és arról, milyen holmik készültek ezen értékes iparnövény megmunkált szálaiból. Többen meséltek más közösségi munkaalkalmakról, amelyek mindig közösségben, énekléssel, történetmesé-

léssel, játékkal zajlottak, hiszen a fiatalok számára ezek egyúttal ismerkedési, párválasztási alkalmat is jelentettek.

Bemutatkoznak népzeneészek, néptáncsoportok, régiséggyűjtők, hagyományörzők, vőfélyek, fafaragók, asztalosok, patkolókovácsok, seprűkötők, méhészek és más mesterekből is, akiknek történeteinek keresztül bepillantást nyerhetünk az értékek létrehozóinak életébe.

A kutatás eredményeként számos régi fotó is előkerült, ezekből *Letűnt idők nyomában – Képes időutazás a régi Kárpátalján* címmel fotóalbumot adtunk ki 2013-ban. Ugyanebben az évben jelentettünk meg egy gyermekjáték-gyűjteményt is *Egy aranyat letem – Népi gyermekjátékok Kárpátaljáról* címmel.

Értékfeltáró munkánk második üteme 2015-ben a négy Kutatói Kollégiummal (Beregi, Máramarosi, Ugocsai és Ungi Kollégium) folytatódott, melyeket a Lakiteleki Népfőiskola szervezésében és támogatásával valósítottunk meg. Ennek eredményeként 110 településen mintegy 11 ezer adatlapot, több órányi hanganyagot és több száz képet készítettünk. A kutatómunka összefoglalóját a *Kárpátalja Kollégium* című, 2018-ban megjelent kiadványban adtuk közre.

A kutatómunkák feldolgozása, a kiadványok megjelentetése, az értékesztiválókon való részvétel után felmerült az a kérdés, hogy hogyan lehetne a kárpátaljai értékeket szélesebb közönségnek is bemutatni. A nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény ugyanis egyértelműen fogalmaz a kritériumokról: az az érték lehet kiemelt jelentőségű nemzeti érték, mely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá

hozzájárul az új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Az elszakított nemzetrészek és értékeik az elmúlt évtizedekben kevésbé voltak ismertek. Az volt a célunk, hogy olyan innovatív projekt szülessen, ami túlmutat a terítők és kerámiák kiállításán. Megtartó, éltető hagyományaink, népművészetünk olyan formában jelenjen meg, ami alkalmazkodik a mai kor kihívásaihoz. Napjainkban az exkluzív ruhák, kiegészítők nemcsak divatosak, de értéket is képviselnek. A handmade termékekre egyre nagyobb az igény, a hobbihímzők köre is egyre bővül, vagyis a kézzel készített termékek reneszánszát éljük. Az autentikus, eredeti, kézzel készített termékek, a magyar népművészet támogatása, tovább élésének elősegítése kiemelt célunk. Így született meg a Kárpátalja Kincsei nevet viselő program-sorozatunk, melynek első állomása az Amerikai Egyesült Államokban

volt. A Washingtoni Magyar Ház meghívására utaztunk 2018-ban az államok fővárosába, majd New Yorkba és Clevelandbe, hogy az ott élő magyaroknak bemutassuk a kárpátaljai kultúrát, történelmet, népművészetet. 2019-ben sikerült eljutni a Sarasotai Magyar Fesztiválra is.

A Kárpátalja Kincsei program keretében készült el a beregi szőttest és a nagydobronyi hímzést innovatív formában bemutató ByMe divatkollekció. Hrivnák Tünde divattervező munkáját az amerikai siker után bemutattuk a Mesterségek Ünnepeén a Budai Várban, a Magyarság Házában, a Bécsi Nagykövetségen, de Ukrajnában, Ternopilban is sikerrel debütált a kollekció.

A projekt keretében született Perl János művészi fotósorozata is, mely a kárpátaljai értékteremtőket, hagyományos népi mesterségeket, történelmi emlékhelyeinket mutatja be. A képekből kiadvány is megjelent 2019-ben, *Kárpátalja*

Kincsei – Perl János fotósorozata címmel.

Kárpátalja Kincsei programunk 2019-ben a Vidnyánszky Attila rendezésében készült *Időfonal* című színpadi produkcióval, 2020-ban Szűcs Nelli művésznő rendezésében és főszereplésével a *Dobronyi rózsát Zsazsának* című produkcióval bővült. Ezeknek a produkcióknak a különlegessége, hogy olyan formában mutatják be a kárpátaljai magyarság történelmét, sorsát, hogy közben pozitív jövőképet vetítenek előre, bízva a túlélésért vívott küzdelmük sikerében, a megújulás, a környezeti kihívásokra adott újabb és újabb megoldások mellett az éltető, keresztény hagyományok mindenek felett álló erejében. A produkciókban az újjászületett népművészeti értékek természetesen szintén ezt hivatottak alátámasztani.

A fiatalok megszólítását, bevonását is feladatunknak tartjuk, ezért kidolgoztunk két ingyenes online játékot. A népszerű Tetris

ket képvisel pontosan. Célunk egy Kárpátaljai Magyar Hímzőműhely létrehozása volt, mely feladatának tekinti az autentikus kárpátaljai mintakincs tovább örökítését. A szakmai támogatást ismét a Nemzeti Művelődési Intézettől kaptuk, Mihalcsik Márta módszertani referenstől és Szuperné Bohus Judit népművésztől.

Az elmúlt tíz év eredményeit figyelembe véve köszönettel tartozunk a Lakiteleki Népfőiskolának az iránymutatásért, a Nemzetpolitikai Államtitkárságnak a pályázati forrásokért, a Hungarikum Bizottságnak, a Nemzeti Művelődési Intézetnek a szakmai együttműködésért, a Kiscsöszai, Móraalmi és Agyagosszergényi Népfőiskoláknak, a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztalnak a partnerségi együttműködésért.

mintájára nagydobronyi kereszt-szemes mintákat lehet kirakni, a napjainkban is közkedvelt Snake játékban pedig a beregi szöttes mintái ismerhetők meg.

Év végére elkészül az a színezőkönyvünk is, melyet a legkisebb korosztálynak szántunk. A kifestő lapjain kárpátaljai hímzsmintákat lehet kiszínezni. Az óvodásoknak és kisiskolásoknak szóló kifestőnk fejleszti a számok, színek, arányok megismerését, miközben hangsúlyt fektet a hagyományörzésre.

2019-ben megjelent a *Nagydobronyi kereszt-szemes – Hímzsminta-gyűjtemény a kárpátaljai Nagydobronyiból*, 2020-ban pedig a *Beregi kereszt-szemes – Hímzsminták Profusz Marianna kárpát-*

aljai népművész gyűjteményéből kiadványaink. 2021-ben érkezettnek láttuk az idejét, hogy összegyűjtsük azokat az asszonyokat, lányokat, akiknek szívügye a hímzés. Több munkaórát szentelnek ennek az alkotótevékenységnek, de nem tudják pontosan, hogy az a minta, amivel dolgoznak, azon túl, hogy nagyon szép, milyen érté-

MOLNÁR ELEONÓRA 1981-ben született Beregdédában. Házas, három fiúgyermek édesanyja (Kristóf 2009, Zalán 2012, Kolos 2016). 1999-ben érettségizett Beregszászban, 2004-ben történelem–földrajz tanárszakos diplomát szerzett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, és ugyanitt helyezkedett el tanársegédként a Pedagógia és Pszichológia Tanszéken. 2007–2019 között óraadó tanárként folytatta pályáját, miután sikeresen megszerezte az abszolutóriumot a Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Programban. 2004–2019 között a beregszászi Főiskola Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóintézet tudományos munkatársa volt. A 2011-ben megalakult Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület elnökeként máig jelentős munkát végez a kárpátaljai magyarság hagyományainak megőrzésében.

Pro Cultura Subcarpathica

Fennállásának 10. évfordulóját ünnepli idén a Pro Cultura Subcarpathica (PCS). A civil szervezetet 2011-ben hívták életre a beregszászi magyar főiskola bázisán. Szerteágazó tevékenységi köre egyedülálló a megyében. Kilencfős munkatársi gárda teszi ki a csapat motorját. A kulturális, hagyományőrző programok mellett élő tájházak működtetnek, honlapot szerkesztenek, továbbá egy magyar nyelvet népszerűsítő mozgalmat is felvállaltak.

Kulturális rendezvények

A PCS kezdetben kisebb rendezvényeket – koncertek, tárlatok, irodalmi találkozók – szervezett, majd a magyar kormány anyagi támogatásának köszönhetően szélesíthette tevékenységi körét. Rövid időn belül a teljes megyét lefedték rendezvényeinkkel.

Évadunkat rendszerint a magyar kultúra napjával indítjuk helyi vagy magyarországi fellépők – Misztrál, Kaláka, Kávészünet együttes – közreműködésével.

A költészet napján „villámcsődületre” invitáljuk a kárpátaljai magyar iskolák növendékeit, hogy közösen szavaljuk el egy, az adott évben jubiláló költőnk választott versét Beregszász főterén. A Vers a téren sikerét mutatja, hogy a közel

ezer főt bevonó rendezvényre legutóbb már helyi ukrán iskolás csoportok is becsatlakoztak. A magyar népmese napján is Beregszászba csábítjuk a kárpátaljai magyar fiatalokat. Mesemondó versenyünkre a megye minden magyarlakta területéről érkeznek versenyzők óvodásoktól a fiatal felnőttekig.

A Pro Cultura Subcarpathica számára kezdettől fontos volt a tehetséges pályakezdők felkarolása. 2017-től évente hirdetünk tandíj-kiegészítő támogatást a művészeti iskolában tanuló magyar anyanyelvű diákok számára a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolával közös farsangi bálók bevételéből. Emellett többször hirdettünk gyűjtést, szerveztünk jótékonyági rendezvényt bajba jutott gyermekek, fiatalok megsegítésére.

Rákóczi, Bercsényi, Bethlen és a többiek

A Pro Cultura Subcarpathica 2012-től szervez hagyományőrző fesztiválokat Kárpátalján. Az eseményeket egy, a magyarság szempontjából fontos, az adott területhez köthető történelmi személyiség nevével fémjelezzük, esetleg történelmi eseményhez kötjük. Így lehet Bethlen-napunk Huszton, Dobó-napunk Szerednyén, BercsényiFesztünk Ungváron, a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának emléket állító KurucFesztünk Tiszapéterfalván, Kuruc Lovasnapunk Nagyszőlösön és az Esze Tamásék parasztfelkelését megelevenítő Zászlóbontásunk Beregszászban.

A fesztiválok hasonló koncepcióra épülnek: a népzenei összeállítás-

Vers a téren, Beregszász

Bethlen-nap, Huszt

ban helyi és környékbeli együtteseknek biztosítunk fellépési lehetőséget, ezzel párhuzamosan ingyenes kézműves foglalkozásokkal, ízek és szolgáltatások utcájával várjuk az érdeklődőket. Feladatunknak tartjuk, hogy a kultúra segítségével építsünk hidat a területen élő nemzetségek között, ezért a magyar népzenei csoportok, együttesek mellett megszólítjuk a területen élő ukrán, ruszin, szlovák stb. zenészeket is. A népzenei blokkot rendszerint egy anyaországi fellépő nagykoncertje követi. Kiválasztásukkor próbálunk igazodni a közönség igényeihez, az viszont minden esetben kitétel, hogy az együttesek – stílustól függetlenül – minőséget képviseljenek.

Nagyberegri tájház és Nagydobronyi tanoda

A fesztiválokon kívül a PCS programjai közül talán a nagyberegri Tájház rendezvényei váltják ki a legnagyobb érdeklődést. A Rákóczi-főiskola tulajdonában lévő épületben a civil szervezetünk 2013-tól valósít meg programokat.

Ez az egyetlen „élő” tájház a környéken. Alkalmainkat a jeles napokhoz, ünnepekhez igazodva alakítjuk.

A fiatalok többek között hagyományos hímes tojásokat festenek, pünkösdi királyt választanak, májusfát díszítenek, bepillanthatnak a hordókészítés rejtelmeibe, szőlőt taposnak, mézeskalácsokat díszítenek, gyertyát sodornak. Az adott foglalkozások mellett a csűrben található népi gyermekjátékokat is kipróbálhatják, valamint finom – kemencében vagy sütőben készített – falatokat kóstolhatnak. A Magyarországi Tájházak Szövetsége 2021-ben nekünk ítélte

az Év tájháza díjat. Ez volt az első alkalom, hogy az anyaország határain kívülre került az elismerés.

A nagyberegri programok bevált mintájára szervez programokat havi rendszerességgel a PCS Nagydobronyban. A tematikus kézműves foglalkozások mellett a civil szervezet 2021-ben viseletkészítő tanfolyamot is hirdetett a helyi tanodában.

Kárpátalja.ma

A Kárpátalja.ma 2011-ben alakult sajtóorgánum, az első magyar nyelvű kárpátaljai hírportál. Célja, hogy objektív tájékoztatást nyújtson a Kárpátaljára és Ukrajnára vonatkozó, és a magyarságot érintő fontosabb eseményekről. A lap mára Kárpátalja vezető magyar nyelvű sajtóorgánumává avanszált.

Hiszünk az olvasókkal történő kommunikációban, a közösségépítésben. Munkánk során kerüljük a szenzációhajhász cikkeket, a lájkvadászatot. Fontosabb híreinket ukránul és angolul is megjelentetjük. A napi hírek mellett igyekszünk magazin jellegűket is megőrizni: sorozatokkal, portrékkal színesítjük kínálatunkat.

A nagyberegri Tájház előtt

BercsényiFeszt, Ungvár

Itt Magyarul Is

A Pro Cultura Subcarpathica 2013-ban indította el az Itt Magyarul Is (IMI) mozgalmat. A kezdeményezés társadalmi összefogás, mely a magyar nyelv használatát szeretné erősíteni, terjeszteni Kárpátalján. Az IMI keretében létrejött egy elektronikus adatbázis, mely tájékoztatást ad a magyar nyelven beszélő kár-

pátaljai lakosoknak arról, hogy hol tudják az anyanyelvükön igénybe venni az egyes szolgáltatásokat. A mozgalom 2015-ben ingyenes jogsegélyszolgálatot indított, hogy segítsen a kárpátaljai magyar közösség tagjainak eligazodni az ukrán jogszabályok hálójában. 2018-ban a Kisebbségi Jogvédő Intézet felfigyelt a kezdeményezésünkre és támogatni kezdte a jogsegélyszolgálatot. Az utóbbi években

a kárpátaljai egészségügyben és kultúrában dolgozók anyaországi támogatásának feltételévé vált, hogy a pályázók regisztráljanak a felületünkre, s ezáltal nyíltan felvállalják a magyar nyelv használatát a megyében.

Határtalanul

A ciklikusan megrendezett eseményeinken kívül számos, határokon átívelő programban is tevékenykedett már a szervezet. Több éven át társszervezői voltunk Pál István Szalonna és a Hagyományok Háza népzenei mesterkurzusának, nemrég zártuk partnereinkkel a Kreatív Európa program Zenehíd projektjét. Jelenleg is fut egy Magyarország-gal és Szlovákiával közös európai uniós projektünk, melynek célja a határ menti régiók egyesítése, egy határokon átnyúló kulturális-művészeti tér létrehozása. Ennek keretében közös tanulmányt készítettünk, folyamatban van egy kulturális menedzserképzés, továbbá tárlatokat, koncerteket, borkóstolókat, gasztrokulturális eseményeket tervezünk.

Kuruc Lovasnap, Tiszapéterfalva

PALLAGI MARIANNA 1989-ben született a kárpátaljai Csonkapapiban. Tanulmányait a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán folytatta magyar–ukrán szakon. 2012-től a Pro Cultura Subcarpathica (PCS) civil szervezet munkatársa, a Kárpátalja.ma hírportál szerkesztője, tudósítója. 2018-tól a honlap főszerkesztője, a PCS ügyvezető igazgatója.

A mi ötágú sípunk

A Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Kárpát-medencei tevékenysége

„A magyar irodalom ötágú síp, összehangolatlan. Eléri még vajon a mi nemzedékünk, hogy egy jó munka mind e nemcsak külön-külön, de más és másként is szóló sípot egyszer ismét összehangolja, illetve az eldugulástól megmenti?”

Illyés Gyula az 1970-es évektől sokat idézett költői képében hasonlította a magyar irodalmat az ötágú siphoz, amellyel az akkori politikai helyzetből adódó széttagoltságban és sokszínűségben a magyar irodalom egységét, összetartozását kívánta kifejezni. Azóta az akkori feldaraboltság, az egyes részek szigorú elzártsága oldódott,

az államhatárok miatti tagoltság hatása enyhült, a sokszínűség azonban szerencsére megmaradt. A közművelődés azóta is azon munkálkodik, hogy a mindennapokban is élményszerűen megmutassa, hogy ez az igen sokágú síp mégis egy kultúra, egy közösség megszólaltatója.

Az 1975-ben alapított és 2015-ben Kecskemét közművelődési intézményeinek integrálásával létrejött Hírös Agóra Nonprofit Kft. a város legnagyobb és az ország egyik legjelentősebb helyi, regionális és országos feladatokat ellátó közművelődési intézménye.

Feladatunknak tekintjük, hogy az érdeklődők legszélesebb köre és ezen belül az ifjúság számára közvetlen és közvetett szolgáltatásaink révén biztosítsuk:

- a magyar és az egyetemes kultúra kincseinek élményt adó megismerését,
- segítsük az élethosszig tartó tanulást, az önművelődést közművelődési eszköztárunkkal,
- segítsük a kecskeméti művelődési közösségek, civil szervezetek tevékenységét,
- segítsük az alkotókészség kibontakoztatását, a szabadidő hasznos eltöltését,

Hírös Agóra

Kecskeméti Népzenei Találkozó

– közművelődési tevékenységünkben kiemelten kezeljük Kecskemét kulturális, művészeti és néprajzi hagyományaink megőrzését és gazdagítását,

– hozzájárulunk a hátrányos helyzetű személyek esélyegyenlőségének növeléséhez.

A Hírös Agóra Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának céljaival összhangban arra törekszik, hogy a városban élők és az ide ellátogatók közművelődési igényeit figyelembe vevő, sokszínű, magas szakmai színvonalú közművelődési szolgáltatásokkal folyamatosan gazdagítsa Kecskemét kulturális életét. Szervezetünk víziója, hogy a kultúra közösségi központja legyen Kecskeméten, ahol minden nemzedék élményeken keresztül lehet részese az egyetemes kultúrának. Legyen az a hely, amely öröké teret ad és kulturális értéket teremt a közösség számára. A szervezetünk missziója, hogy a kulturális értéket legmagasabb szakmai színvonalon közvetítse minden betérő ember számára. A Hírös Agóra multifunkcionális közösségi központban folyamatosan dolgozunk közművelődési alapszolgáltatások szakmai és szervezeti kereteinek a fejlesztésén, a szakmai minőségbiztosítási követelmény-

rendszer mentén a folyamatos tartalmi és módszertani megújuláson. Ezen belül is prioritást élvez a társaságunk feladatkörébe utalt városi fesztiválok színvonalas megvalósítása, az Agóra szakmai súlyának növelése és térségi közművelődési szakmai tanácsadó és szolgáltató funkcióinak kiteljesítése, a parádi tábor tevékenységének, szolgáltatásainak fejlesztése, a fenntartásunkban működő art mozi látogatószámának növelése, az idősek társadalmi reintegrációját előtérbe helyező Cédrusnet program gondozása. A klasszikus közművelődési tevékenységekbe ágyazva továbbra is hangsúlyos

szerepet kap a helyi ifjúságpolitikai programok koordinálása és megvalósítása, a városrészi ifjúsági közösségi terek szakmai irányítása, a megértést, a befogadást, az esélyegyenlőség megvalósulását segítő szolgáltatások működtetése, valamint a fiatalok részvételét és társadalmi felelősségvállalását ösztönző lehetőségek támogatása. Az alapfeladataink ellátása mellett kiemelt figyelmet fordítunk a határainkon átnyúló kulturális, közművelődési kapcsolataink megőrzésére és fejlesztésére is. Ezeket a programjainkat pályázati forrásokból és egyéb céltámogatásokból finanszírozzuk.

Szervezetünk Kárpát-medencei tevékenységében kiemelt helyet foglal el az 1967-ben elindult **Kecskeméti Népzenei Találkozó**, amely az 1980-as évek végétől gondozunk. Az egész Kárpát-medencét átfogó, az autentikus magyar népművészetet egyedülállóan bemutató népzenei találkozók sorozata Csoóri Sándor értékelése szerint emblematikus szerepet töltött be a magyar népi kultúra 20. századi reneszánszában. Erdély, Felvidék, Vajdaság, Kárpátalja, Burgenland olyan népi énekesei, hangszeresei, zenekarai, táncosai léptek fel a találkozók hangversenyein, rendhagyó óráin, akik még nem iskolában, hanem természetadta módon sajátították el a tájegységük dalait,

Konferencia a határon túli szakemberekkel

táncait. A találkozóhoz kapcsolódó tanácskozásokon népzenekeztatók, pedagógusok, etnográfusok mutatták be gyűjtőmunkájukat, és vitatták meg a néphagyomány megőrzésének aktuális kérdéseit. A teljesség igénye nélkül a tanácskozások felejtethetlen előadója volt Nagy László, Csoóri Sándor, Kányádi Sándor, Halmos Béla, Ittész Mihály, Kallós Zoltán, Farkas Árpád, Pál István, Ágh Tibor, Bodor Anikó, Huszár László, Kálmán Lajos, Olsvai Imre, Kobzos Kiss Tamás, Szabó Csaba, Árpá István stb. A napjainkban a Hagyományok Háza szakmai támogatásával évente megrendezett találkozó ma is az élő hagyomány színtereként az egyetlen programsorozat a Kárpát-medencében, ahol olyan idősesterekkel találkozhat a közönség, akik a hagyományt a mindennapjaikban élik meg.

2010 óta a Magyar Népművelők Egyesületével közösen minden évben márciusban megszerveztük a **Kárpát-medencei Magyar Kulturális Szervezetek Konferenciáját**. A kétnapos műhelytanácskozásokon olyan magyar kulturális szervezetek vettek részt, amelyek elkötelezettek a magyar–magyar kapcsolatok építésében Magyarországon és a határokon túl. A konferenciákon a partnerkapcsolatok építése mellett az új kezdeményezések és innovációk, valamint a határon átívelő kapcsolatok kerültek a középpontba. A rendszerint 35-50 fős résztvevői kör előadásokat hallgatott meg erdélyi, felvidéki és délvidéki jó gyakorlatokról, a magyarországi és a határon túli kulturális szervezetek kapcsolatának lehetőségeiről. A pandémia miatt sajnos a közel egy évtizedes hagyomány megszakadt, de a tervezzük a program folytatását.

Kecskemét kiterjedt testvér- és partnervárosi hálózatában négy Kárpát-medencei település található. E partnerkapcsolatok ápolásában is részt vállal a Hírös Agó-

ra. A programok, előadók, alkotó közösségek, kulturális értékek folyamatos fogadása és cseréje közül kiemelkedő szerepvállalásunk volt 2016-ban **Marosvásárhelyen** a IV. Vásárhelyi Forгатagon. Akkor Kecskemét volt a díszvendége a négy napos, a magyar kultúrát, a Maros megyei magyar közösség értékeit népszerűsítő, Erdély-szeretete egyre népszerűbb, augusztusi fesztiválnak. A fenntartásunkban működő Kecskeméti Szimfonikus Zenekar vásárhelyi szólista tehetségekkal kibővülve adott nagyszerű koncertet. Szivárvány játéktárunk játékaival egész napos, szabadtéri, tematikus, interaktív játékprogramot szerveztünk. Több állomásos pecsétgyűjtő játékot valósítottunk meg a szecesszió és várostörténet jegyében, melynek végén a gyűjtőfüzetben az összes, Kecskemét emblematikus épületeit ábrázoló pecsétet összegyűjtő gyermek „Kecskemét tiszteletbeli díszpolgára” elismerő oklevelet kapott. **Sepsiszentgyörgyön** a Hírös Agórában otthonra lelt Kecskeméti Képzőművészek Közössége rendezett kiállítást. Kecskeméten bemutattuk a Kovászna megyei képzőművészek anyagát. **Beregszászi** és kecskeméti diákokkal 2019-ben Disputa tábor szerveztünk Kec-

keméten, ahol öt napon keresztül a vitakultúrájuk intenzív fejlesztése zajlott. **Galánta** és Kecskemét 18 évvel ezelőtt fűzte szorosabbra kapcsolatát. A városokat Kodály Zoltán személye is összeköti, aki Kecskeméten született, Galántán pedig gyermekkorának hét esztendejét töltötte. A kodályi zenei örökség ápolása miatt kiterjedtek és mindennaposnak tekinthetők a programcserék, valamint a szakmai barátságok a két város között. 2018-ban Kodály Zoltán emlékszobájának felavatása alkalmából rendezett Galánta Kecskeméti napot. A fenntartásunkban működő alkotóművészeti közösségek közül a Kecskeméti Képzőművészek Közössége tematikus tárlattal tisztelt meg a zeneszerző munkássága előtt. Az idén 45 éve működő Kecskemét Táncegyüttes néptáncosai óriási sikert aratva adták elő a Kodály-emlékvé alkalmából született, azóta nívódíjat kapott Visszatekintés: Tisztelet Kodály Zoltánnak című egészségtest tánccsínházi műsorukat, amelyben közreműködött a galántai Kodály Zoltán Daloskör is. A testvérvárosokban működő diákszínházi közösségek tagjaira építetten húsz kecskeméti diákszínházi bevonásával egy négy napos színjátszó tréningre hívtuk meg a

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar a szabadkai Városházán

Kecskemét Táncegyüttes

fiatalokat. Az **Átlépő** címet viselő intenzív, közös alkotómunka során a diákok a Nemzeti Összetartozás Napjára egy irodalmi műsort készítettek, amelyet nagy sikerrel be is mutattak a kecskeméti és a tiszasági települési megemlékezéseken.

2009-ben indult a Hírös Agóra saját projektjeként **Nagybánya** és Kecskemét közös képzőművészeti örökségének megőrzése és továbbfejlesztése érdekében a nagybányai és a Kecskeméti művésztelepek kapcsán. A két település alkotóművészei között azóta is élénk a kapcsolat. Román és magyar nyelvű könyv született a nagybányai, a kecskeméti és a szentendrei művésztelepek szellemi örökségéről, rendszeresek az egyéni és csoportos kiállítások, szakmai tapasztalatszerések.

A **szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központ** és a Hírös Agóra szakmai kapcsolata közel két évtizedes, amelyet a fenntartásainkban működő táncegyüttesek, a Róna Táncegyüttes és a Kecskemét Táncegyüttes együttműködése generált. A két táncegyüttes tagjai számára már szerveztünk tábort, közös táncházakat, bemutatókat, tánctanításokat. A Kecskemét Táncegyüttes többször fellépett már Szabadka nemzetközi hírű,

rangos nyári rendezvényén, az Interetno Fesztiválon.

Szakmai kapcsolatainkban a szintet ugró fejlődést a Nemzeti Kulturális Alap működésének 25. évfordulójának tiszteletére 2018-ban meghirdetett **„Határtalan kultúra-megtartó közösségek, avagy az ezerarcú közművelődés 25 helyszínén”** elnevezésű program-sorozatban való részvételünk hozta el. Ekkor sikerült megmutatnunk közművelődési eszköztárunk gazdagságát Kodály Zoltán szellemi örökségéhez kapcsolódóan. Volt drámapedagógiai foglalkozás, bábelőadás, hangverseny és táncprogram. A Hírös Agóra Ifjú Morbid Színpadának a vezetője diákszínházi workshopkal várta a szabadkai fiatalokat, a Hány János Kalandjai című bábelőadás és kézműves foglalkozás a kisiskolásoknak nyújtott élményt. A fiatal zeneszerző Solti Árpád szerzeményeiből állította össze koncertjét a Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, amit szabadkai városháza dísztermében adtak

elő. A Művelődési Központban a Kecskemét Táncegyüttes a „Visszatekintés – Tisztelet Kodály Zoltának” című műsora zárta a szabadkai napunkat.

2019-ben a két intézmény kollektívája közösen pályázatot készített a Szerb – Magyar IPA **„Határon átívelő együttműködés”** programjára. A „Kultúrában utazunk” címet viselő 14 hónapos projekt a Kecskemét Táncegyüttes és a Róna Táncegyüttes szoros együttműködésére épül, közös produkció létrehozását elősegítve és bemutatva Bartók Béla és Kodály Zoltán nyomán a magyar folklórnak és szomszédaink népművészetének a kölcsönhatását. A nyertes pályázatunk megvalósítását a járvány miatt csak 2021 őszén tudtuk megkezdeni. Terveink szerint az elkészült közös produkciót Kecskemét és Szabadka jeles kulturális ünnepein a Kecskeméti Tavasz Fesztiválon és az Interetno Fesztiválon fogjuk majd bemutatni közösségi élmény-nyelvé formálva a magyar kultúrát.

BAK LAJOS a Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója. 1982 óta a közművelődés elkötelezett munkatársa. Wlassics Gyula és Bessenyei György-díjas.

LÁNGNÉ NAGY MÁRIA a Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Nonprofit Kft. nyugalmazott közművelődési vezetője. 1976 óta a közművelődés elkötelezett munkatársa. Népművelésért és Bessenyei György-díjas közművelődési szakember.

Tükörcserepek

A békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ Kárpát-medencei tevékenysége

I. tétel (Szente Béla) A SZÉL LOVA

A kilencvenes évek elején, a Meseház környékén megjelent egy Krisztus-szakállú, mesebeli ember. Mesebeli volt, mert messziről érkezett, s titkokat hordozott – Udvarhelyről jött, s költő volt...

Udvarhely akkortájt lett Csaba testvérvárosa, s delegációk jöttek-mentek ide, s oda, s e találkozások forrongó, rendszereket váltó lelkesedésében valahogy mindig ott volt ez a mesebeli fiatalember: itt Csabán is, és ott Udvarhelyt is. Lassú, csendes szavaival, örökletes székel humorral, s Isten adta tehetséggel.

Majla Sanyi a barátunk lett. Teltek az évek – felette is – s igazi garabonciásként tűnt fel a legváratlanabb pillanatokban, s tűnt el szempillantás alatt. *Egyszeris* beállított az irodámba, a kétezres évek elejét írhattuk, s letette elém a legújabb versesfüzetét. *Gyereversek*, mondta. Beleolvastam. Szívmelengető dalocskák voltak. Kedvesek, gyerekszájúak, *majlásak*. Lett is belőle a Városházi Estéken egy gyermekműsorunk a Színistúdióval. Egy másik garabonciás ember csinálta, Józsa

Misi. (Később mindketten fölültek egy-egy fürgetegre, s ki tudja hol járnak már...) Csillogó, őszinte verses délután volt. Eljött Sanyi is megnézni, s akkor ismerkedett meg a lugasunkban a másik Sanyival, Szakácsival (ő is ellovagolt már a széllal). A két ember egymásnak feszült, birkóztak valamin, mint két durcás gyerek, nem is szóltak aztán. Ősz volt már, mikor Szakácsi hívott, hogy egy műsort csinál *a Majla* verseiből. A verseteket ugyan

elsodorta az élet, de az egymásnak feszülésből szép, bár már betöltetlen barátság született.

Egyszer jött megint Majla Sanyi, s akkor egy kazettát tett az asztalomra. Belehallgattam: a *gyereversek*, szépen csengő leányhang, alatta egy *Casio* prüntyögött. *Meghallgatom*, ígértem s betettem a fiókomba. *Az Illés írta őket*, mondta még.

Illés Lajosnak Énlakán volt egy kicsiny háza. Ez a világközepe-falu

Majla Sándor előadását Németh Viktor énekes-gitáros kíséri Békéscsabán

húsz kilométer Udvarhelytől, akkor kövesút se vitt oda, s párszázan, ha lakták. Temploma oly régi, hogy már a rómaiak is odajártak imádkozni, festett kazettás menyegyzetében ott az egész magyar mintakincs, s ha kilépsz az ajtaján, s föltekintesz az égre, hát ott látod száguldani a „Firtos lovát”-t. Iskolája egy szobácska négy-öt paddal a tanítói lakásban. Meg is becsülték a falu egyetlen cigánycsaládját, hogy mindig kilegyen az ötfős osztálylétszám, hogy ne kelljen becsukni az iskolát...

Ott a Hargita tövében akadt össze a két lánglelkű ember, s csinálták meg a kazettát, a „Táncláncc”-ot, s másoltak belőle néhány példányt. Illés Áron, Illés Lajos fia mesélte később, hogy Szvorák Kati is énekelt a dalok közül.

Jöttek az agorás évek, bontotunk-építettünk, az életünk dobozokban s ládában hegyekben állt, s csak azután, 2013-ban, a kicsomagoláskor találtunk vissza régi életünkhöz: a kazetta is így került újra a kezembe, egy „IGAZGATÓI IRODA” feliratú doboz aljáról. Pakolás közben meghallgattam, azután később is még néhányszor. Már az új Agora első karácsonyára kitaláltuk, hogy ezután nem üdvözlő lapokat küldünk körbe, hanem csinálunk a csoportjainkkal egy zenés klipet, s azt juttatjuk el „emil”-ben a barátainknak, látogatóinknak, üzleti partnereinknek. Az első évben a Calandrella énekelt fel a *Carol of the Bells* 2014-ben, amikor azon gondolkoztunk, hogy mi legyen a következő klip, eszembe jutott, hogy a Sanyi kazettáján a *Táncláncon* kívül van két külön dal, és mind a kettő téli. A választás nem volt egyszerű, bár az egyiknek stílusosan *Karácsonyi dal* a címe, de a másik is nagyon szép volt – végül a *stílusos* mellett döntöttünk... Azután telefon Udvarhelyre Sanyinak, telefon az Illés családnak, s Gulyás Levente már csinálta is a hangszerelést. A dalt

Szente Évi énekelt fel a csabai evangélikus gimnázium gyermekórusával. A videón a Csabagyöngye közösségeinek adventi készülődését örökítettük meg, így lett ez a közösségeink első filmje (amit egy válogatás később betett a legszebb magyar karácsonyi dalok közé is), s a YouTube-on, meg a Facebookon több mint húszezren látták már.

A klip elkészítése álmaink szerint történt, de valami hiányzott a „projekt”-ből. *Udvarhely*.

Nem is volt kétséges, hogy a másik verset is filmre kell vinnünk. A csapat még egyben volt, Gulyás Levente újból hangszerelt, Szente Évi újra énekelt, Varga Ottó már tervezte a klipet, s egy négyfős kicsiny videóstáb télvíz idején elindult Udvarhelyszékre havat látni. A cél az volt, hogy a két testvérváros képei majd váltogassák egymást a dal alatt. S ez így is lett. A stáb idegenvezetője Majla Sanyi volt. Még Énlakára is eljutottak. Így íródott filmre *A Téli dal szépszeműnek* is – melyben a csabai kistemplom összetalálkozik az énlakaival, a pósteleki erdő a Hargitával.

A klip végén egy Krisztus-szállú, mesebeli ember baktat a végtelen hóvilágban.

*„Istenem, mekkora hó lett!
Betakart völgyet és házat,
belepett dombot és kertet.*

*Szél lova fújjat és vágat,
ugrik az ég peremére.*

Csillan a fényben – s ha vártad –,

*hó esett, hó esett végre!
Öltözz a bunda ruhádba,
fuss ki a dombra, a jégre;*

Szépszemű, gondoldj a nyárra!”

II. tétel (Kerepeczki Nóra) FEKETE-ZARÁND

2012 nyarán két természetjáró csapat, a *Hazajárók* és a *Százlábúak* által szervezett kiránduláson vettem részt a **Partiumban**. *Egyszer csak* megállt a busz, s folszállt rá egy különös ember, aki azután különös történeteket mesélt a tájról és az ott régen zajlott történelmi eseményekről. Később gyalogosan folytattuk utunkat és a hegy tetejére érve, a Szentháromság vízesésnél megpihenve, már meg is kötöttük szóbeli szerződésünket Vagner Szabó János újságíró-népművelővel: következő évben Tenkén és környékén, a Színistúdióval március

Zúg Március... A Színistúdiósok műsora

15-i megemlékezéseket fogunk csinálni. Lefelé menet vagy 5 kg követ cipelve karjaimban, de a szívemben annál nagyobb könnyedséggel caplattam a kis hegyi patak mellett és mire a buszhoz értem, fejben már kész is volt a műsor. Nem tudom, a lélekmelegítő vagy a friss levegő hatására, de minden egyben volt.

2013. március 15. reggel. A szakadó hóesésben elkeseredetten néztük, hogy a csabaiak hogyan kapkodják a lábaikat a Csabagyöngyébe szoruló ünnepi műsorra, és mi nem tudunk elindulni Várfernesre, arra a kis magyar szigetre, ott a *Partiumban*. („*Istenem, mekkora hó lett...*”) Pár óra késéssel átvergődünk a havas vidéken, majd kisütött a nap, mintegy jelezve, jó úton járunk. Velünk utazott Sarusi Mihály József Attila-díjas költő, író, újságíró is, a vidék szomorú történetének megéneklője. Útközben Miska bátyám (ahogy leveleit nekem szignózta a későbbiekben), jókat kuncogott a gyerekek tréfáin, felolvasásaink azonban mindig párássá tették tekintetét. Több verse és *Fekete-Zaránd* című könyve is a Fekete-Körös völgyének tragikus eseményeivel foglalkozott, mi ebből válogattunk szemelvényeket és három tanítvánnyal olvastuk fel őket. A könyvben név szerint

említett háborús hősök és áldozatok leszármazottai ott ültek a közönség soraiban – megrendítő volt ez a találkozás... Az est zárásaként az emlékező férfiak magyar nótákat, katonadalokat énekeltek.

2014 márciusában már több helyszínre és több tanítvánnyal voltunk hivatalosak Belényesújlakon, a református templomban, Békényéren az árvaházban, és Tenkén szintén a református templomban tartottunk megemlékezéseket, „*Zúg március*” címmel. Miska bátyám velünk utazott volna, majd hirtelen lemondta a programot. (Ennek oka azonban több volt, mint egy egyszerű zárójel: Pestre kellett mennie, a Művészetek Palotájába, ahol március 15-én a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét vehette át.)

2015. március 13. Izgatott utazás után Belényesújlakon régi barátként üdvözöltek bennünket. Este a református gyülekezetnek adtunk műsort, 14-én a Tenkei Honismereti és Művelődési Kör vendégei voltunk *Sarusi Mihály felolvasói est* címmel, majd 15-én vasárnap tartottuk ünnepi megemlékezésünket. Innen utaztunk tovább Körösjánosfalvára, ahol a református templomban a helyi fiatalokkal közös műsort adtunk, majd Belényessonkolyoson szintén

a helyi közösséggel együtt ünnepeltük március 15-ét.

Köszönetként az együtt töltött napokért, jött egy levél Vágner Szabó Jánostól. Az utolsó. „... nem mindennapi, nem szokásos, hogy egy ilyen »szórványjárást« támogassanak – tapasztalatból írom mindezt. Az eredmények azt igazolják, hogy a legfontosabbat tesszitek Erdély »visszaszeretése« érdekében, lözöngök, nyálfröcskölés, tüntetés nélkül, csöndesen, a lehető legtisztább misszióval. A lelkipásztorok, a helybeliek nyitottak az okos folytatásra és én biztos is vagyok benne, hogy lesz folytatás.”

Garabonciás ember volt ő is, de a jövőt ő sem ismerhette. Nemskára ő is fölült egy fürgetegre, és mi elmaradtunk egy kicsit a föladatunktól. Utána két márciust a covidra is ráfoghathatunk, de a következőt már nem akarjuk semmire, s már felvettük a fonalat és folytatjuk, ahol abbahagytuk... Csak hogy Jánosnak igaza legyen!

„*Isten, Ott Fönn A Mennyben,
Bárhoz vagy,
Tudjuk, mindenütt vagy,
Bennünk s rajtunk kívül,
Nyújtsd karod,
Hogy tovább szolgálhasson e nép.*”
/Sarusi Mihály: Hun Fohász, részlet/

Vágner Szabó János, Sarusi Mihály, Kerepeczki Nóra és a Színistúdiósok

Sarusi Mihály beszél könyvéről

III. tétel (Veres Krisztina) FELCSÍK HÁZHOZ JÖN... (Határon átívelő néptánc táborunk története és utóélete)

HOLVOLT

2010 augusztusában rendeztük meg először néptánc táborunkat. A tábor a *Felcsík házhoz jön...* címet kapta. Mindezt azért, mert az volt a célunk, hogy a helyi, néptánc iránt érdeklődők számára, életkortól függetlenül, olyan lehetőséget biztosítsunk a néptánc tanulására, mintha ők mentek volna Csíkba, Gyimesbe vagy Marosszékre, de mindez a tudás, életérzés, emberiség, jöjjön csak házhoz ide, nekünk, Békéscsabára, mert nekünk ez a világ közepe. A néptáncoktatók Csíkszentdomokosról érkeztek, Sándor Csaba az Ördögborda tánc csoport vezetője és párja, Albert Kinga. A Kárpát-medence legjobb oktatóját kaptátok ki! – mondták a hozzáértők. A zenekar sem kisebb „kaliber”, a Kalagor együttes Sepsiszentgyörgyről érkezett, megérdemlik, hogy névvel illessem őket: Csibi Szabolcs (kobza, gardon, bőgő), Kelemen István (hegedű, brácsa, kobza), Gáspár Csaba (hegedű, brácsa, kobza). Így állt össze

Sándor Csaba Doberdórol mesél

az autentikus szakértő csapat. De hogyan jött az ötlet?

Adott volt a kedv. A Kalagor együttes az egyik Muzsikáló Udvar vendége volt, amit a Meseház kertjében rendeztünk meg. Az estét beszélgetés és több másik fellépés követte. Érdekesség kedvéért, volt olyan alkalom, amikor Tim Ries, a Rolling Stones szaxofonosa zenélt a jazzklubunkban, és a koncertet követően részt vett a Kalagor moldvai tánc házában. Ezek az esték alapozták meg a kulturális kapcsolatot, ami először a Meseház és a Kalagor között jött létre,

majd kibővült a sepsiszentgyörgyi MUKKK Kulturális Egyesület, valamint a Kónya Ádám Művelődési Ház kapcsolatával, ezen keresztül számos barátság kötött. Ez az az is járt, hogy a népzene kívül a képzőművészet, a jazz és a hagyományörzés is előtérbe került, több közös programot valósítottunk meg itthon és határon túl. A néptánc tábor megrendezése nem egy légből kapott ötlet volt, hanem a meglévő lehetőségekkel való optimális gazdálkodás, reális alapon nyugvó, társadalmi bázissal megerősített igények kielégítése. Egyszerűbben szólva, szétnéztünk, hogy mi van a kamrában, és amit találtunk, abból főztünk valami finomat.

Adott volt a hagyományos faparkettás, táncolásra alkalmas nagyterem a Békési út 24. szám alatti épületünkben. Adott volt a saját vendégeink, zenészek, táncoktatók és néhány távolról érkező vendég befogadására alkalmas vendégház, konyhával, kerttel, bográcsozó, sátorozó hellyel. Együtt főztünk, együtt ettünk, együtt táncoltunk, együtt mulattunk... A személyi feltételek és a lelkesedés, mind adottak voltak. Pályázati támogatásokból és jelképes részvételi díjakból tudtuk fedezni a zenészek és az

Felcsík házhoz jön... Az improvizáció törvényei

János Hajnalka éneket tanít a táborban

oktatók gázsiját. Sok segítők volt, őket is a lelkesedés hajtotta. Minden évben velünk volt Soós Emőke (bábszínész) és János Hajnalka (népdalénekes), valamint a Békési Úti Közösségi Házak munkatársai. 2010–2012-ig három alkalommal rendeztük meg a néptánc-táborozást az eredeti helyszínén.

HOLNEMVOLT

2013-ban már új helyet kellett találnunk, mert a Békési út 24. szám alatt lévő házunk kivonásra került a kulturális ágazatból. Ez azt is jelentette, hogy a költségeink megnöttek, piaci feltételekkel tudtunk szállást, étkezést biztosítani, és ami a legnagyobb problémának bizonyult, nem találtunk a táncitanításra alkalmas, fapadlós termet. Ando György, a Szlovák Kisebbségi Önkormányzat elnöke felajánlotta, hogy a Szlovák Tájház Áchim-termében megtarthatjuk a napközbeni oktatást. Ez nagy segítséget jelentett, de a padló sajnos alkalmatlan volt. Aki táncol, tudja, hogy milyen izületi problémákat okozhat a téglapadló egy hét intenzív használat során. És ami még inkább hiányzott, a BÁZIS, a közösségi tér. Még két évig, utoljára 2014-ben rendeztük meg klasszikus táborozás formájában a *Felcsík*

házhoz jön... projektet. Az öt év alatt magyarországi, franciaországi, németországi, erdélyi, lengyelországi, angliai és nem utolsósorban csabai emberek vettek részt néptánc-táborunkban.

A kezdetektől nagy hangsúlyt helyeztünk arra, hogy a táborban megvalósított munka nyilvánosságot kapjon, de ne váljon kirakattevékenységgé. Esti kísérő programjaink voltak a helyi szórakozóhelyeken (pl. Elefánt, Kupak) megvalósított táncházak, a Meseház udvarán megrendezett koncert és multság, valamint a záró táncház, amit ki vittünk az utcára, Csaba forgalmas belvárosi helyszínére, a Borozó elé. Itt élő zenével, hangosítás nélkül ropta a város apraja-nagyja, járókelők álltak meg, barátok érkeztek. Aki akart, táncolt, aki akart, énekelt, de volt, aki csak leült, s hallgatta és nézte vagy beszélgetett.

LESZ EGYSZER EGY...

Struktúráváltást igényelt az évek során felhalmozott kapcsolati tőke megtartása, amit nagyon fontosnak tartottunk. A széles társadalmi támogatottságnak és rendszeres önkormányzati támogatásnak köszönhetően a mai napig működik a *Felcsík házhoz jön...* programunk. Koncerteket, tánchá-

zakat, beszélgetéseket valósítunk meg határon inneni és túli művészek közreműködésével. A kezdetektől velünk lévő Kalagor együttes, az Ég-Világ együttes, Ségercz Ferenc és Szokolay Dongó Balázs zenés élménybeszámolója, a Rekegő mesterei és tanítványai, a Snaps Vocal Band, Feriék és a Fűszeres world-formáció, Luiza Zan és a Jazzpar Trio koncertje és a listának nincsen vége.

VÉGÜL, most vers helyett, pillantsanak be digitális archívumunkba!

Táncház a sétáló utcán https://www.youtube.com/watch?v=jJ_H6fWqfOk

Életkép a táborból <https://www.youtube.com/watch?v=VlarBP-GAaXQ>

Énektanulás <https://www.youtube.com/watch?v=B3DleTjr7wk>

Furulyások https://www.youtube.com/watch?v=GV_XXwVkJ-PAM

Felcsík házhoz jön... 2014 <https://www.youtube.com/watch?v=YzyM-zH3RvI&t=425s>

Rekegő <https://www.youtube.com/watch?v=QLvtZRwJCfQ>

Feriék és a Fűszeres <https://behir.hu/feri-ek-es-a-fuzeres-agrar-jazz-a-kupakban>

Dongóval http://hir6.hu/cikk/128781/szokolay_dongoek_felfedeztek_egy_uj_hangszert_illetve

Luiza Zan & Jazzpar Trio <https://www.facebook.com/erzsebet.lonyay/videos/385562576254317>

KEREPECZKI NÓRA a Csabagyöngye kreatív ipari menedzsere, előadóművész, a Csabai Színtudió művészeti vezetője.

SZENTE BÉLA Bessenyei György- és Bánffy Miklós-díjas művelődésszervező, a békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatója.

VERES KRISZTINA a Csabagyöngye Meseházának szakmai vezetője, művelődésszervező.

Egy szívből valók vagyunk

A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központ Kárpát-medencei tevékenysége

*A kultúrában eltűnnek a határok.
Vagyunk... téren és időn túl.*

A „virágzó” Gyula

Gyulát 2008 óta úgy is emlegetik mint a Kultúra Magyar Városát. A település történelmi léptékkel mérhető, hagyományos, polgári értékekkel bíró, 1952-ig megyeszékhelyként működő dél-alföldi gyöngyszem. A város szellemi és épített öröksége, természeti kincse (termálvíz) egyedülálló. Ennek megőrzése, feltárása, továbbadása szakmai munkánk részét képezi. Határmenti településsé válásunk morálisan is szorosabb kapcsolat-tartásra kötelez bennünket a külhoniakkal. A város több mint 200 emléktáblája, számos világhírű tudósa, művésze mind öregbítik Gyula hírnevét. A helyi alma mater mai napig számtalan ismert és elismert értelmiségit indít útjára. A közművelődéshez szervesen járultak hozzá a korabeli önképzőkörök, színekörök, dalárdák, egyletek. 1973-ban épült meg a „művelődési ház” épülete, amely jogfolytonosan fogja össze és népszerűsíti a gyulai kultúrát. Teszi ezt a helyi

polgárok, illetve a városba érkező turisták öröme. Határokat nem ismerve elhozza a legnagyobb előadásokat, örökítve a kulturális hagyományokat. A 2015-ben Erkel Ferenc Térségi Közösségi Központ kialakítása címmel benyújtott (TIOP-1.2.1.A -05/1-2015-006) sikeres pályázatnak köszönhetően a „Művház” a megtisztelő *Agora* címet is viseli. A Nemzeti Művelődési Intézettel együttműködve tíz település lakosainak nyújtunk lehetőséget a közösségi művelődésre, támogatjuk őket szakmai munkájukban, pályázati lehetőségek kihasználásában. Korosztálytól

függetlenül, a helyi turisztikai igényekkel rendszeresen kooperálva kínálunk egész évben művészeti élményeket. A profilunk a vonatkozó törvényi szabályozásokhoz mérten is rendkívül sokszínű.

Egységben a sokszínűség

Fontosnak érzem a test, a lélek, a szellem harmóniáját, illetve ezek egyensúlyát követve kínálni lehetőségeinket. Szerencsénkre a helyi szervezetek, civilek belakják közösségi tereinket. Csaknem

A gyulai Erkel Ferenc Művelődési Központ épülete

40 közösség, 14 civil szervezet tevékenykedik nálunk. Főépületünk kapacitásait kinőttük, ezért a szomszédos Vigadó épületében is zajlanak programjaink, működnek közösségeink. Sokuk évente a mi közreműködésünkkel mutatkozik be a nagyközönségnek. Foglalkozunk helytörténettel, népművészettel, népi iparművészettel, támogatjuk a település szellemi, kulturális örökségének vizsgálatával foglalkozó csoportokat, szakköröket, klubokat. A képző-, a zene-, a tánc-, a színház- és báb-, a film- és médiaművészetek, az irodalom területén alkotó, amatőr művészeti csoportok szintén teret kapnak nálunk. Jól működő partnerségi kapcsolatot ápolunk a Gyulai Ifjúsági Központtal és a Gyulai Tankerületi Központtal. A fiatalok mellett rengeteg figyelmet szentelünk a fogyatékossgal élő csoportok társadalmi inklúzióját segítő programok szervezésének. Mivel Gyulán több történelmi kisebbség él egymás mellett, a nemzetiségi kultúra értékeinek megismertetése érdekében is mozgósítjuk energiáinkat. A hagyományos állami, nemzeti ünnepek kultúrájának gondozása érdekében is sokat teszünk. Emellett hozzánk tartozik a keresztény ünnepkörök városi látványosságainak megvalósítása. Felnőttképzési partnereinkkel továbbképzéseket szervezünk, amelyek segítenek a foglalkoztathatóság visszaállításában. Informális foglalkozásaink között elsősorban sport- és rekreációs tevékenységek szerepelnek. A 2020–21-es év a pandémia miatt rendkívüli kihívásokat tartogatott, csapatunk azonban alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez. A korlátozások és „otthonmaradás” enyhítésére kiötlött Streamszerda nevű online sorozatunk húsz alkalma nem várt népszerűségnek örvendett, több ezren követték minket a közösségi média által biztosított virtuális platformokon.

Határtalanul!

Az Erkel Ferenc Művelődési Központ egyik legnemesebb kihívása és erénye – a magyarországi közösségek igényeinek kiszolgálásán túl – a határon átnyúló kapcsolatok megtartása. Ezen a területen Gyulán a közösségépítésnek számos fóruma és szervezete van, amelyek ösztönzően hatnak a személyes kötődések elmélyítésére. Közel félévszázados kapcsolataink vannak a romániai **Csíksereda, Arad, Kovászna, Nagybánya, Zilah** testvérvárosainkkal. Velük közösen konferenciákat, utazásokat, eszmecesterket szervezünk.

A Kárpát-medencében él és működik az a hálózat, amely szellemi csatornaként, kulturális vérkeringésével egy nagy pulzáló szívként tartja össze a magyarságot. Az egyetemes kultúra részeként, egyfajta csodaként működnek hosszú évek óta azok a kapcsolatok, barátságok, ideológiák, amelyeknek üzenete: vagyunk, létezőnk, közvetítünk! Kínáljuk mindazt, ami érték, ami egy töről fakadt, egy gyökérből indult a nemzeti identitásunk részeként. Értjük egymás nyelvét; figyelünk egymásra. Olyan dimenzióban vagyunk, ahol a Kár-

pát-medencei magyarság a kultúra szellemi szegmensein keresztül is táplálni tudja lelkét és testét. Egy szívből valók vagyunk! A nemzeti identitásunk ápolása, építése érdekében megfogalmazott gondolatok adják a magyarság megmaradásának alapilléreit. Együtt kell éreznünk, el kell fogadnunk, hogy csak az Ember képes alkotni, építeni, újat teremteni, a régit rendszerezni. Itt eltűnnek a határok. Vagyunk... téren és időn túl!

A partneregyesületek között folyamatos kapcsolattartás van informális munkamegbeszélések (mostanában rendszeres online konferenciabeszélgetések) formájában, ahol az ember találkozik az emberrel, ezáltal értékes barátságok alakulnak. Erre legjobb példa az Arad-Gyula Kapcsolataiért Egyesület, amelynek Aradon szintén van társszervezete. A Gyulai Városbarátok Körének önkormányzati képviselői és Arad Város Képviselő-testületének tagjai alapították. 1994-ben „Kézfogások” néven indult a közös gondolkodás, amely azóta gazdasági, egészségügyi, kulturális, oktatási, sportügyi és idegenforgalmi területen valósult meg, számos közös pályázatot zártak sikerrel. Tapasztalataikat szakmai és

Aradi konferencia a „Kézfogások” program keretén belül

művészeti kiadványokban (amatőr művészek fotóalbuma, kétnyelvű irodalmi kötet), kölcsönös galériákban, kiállításokban összegezték. Tervben van a két város vállalkozásainak kölcsönös bemutatása, egyfajta termékmustra, amely során megismerik egymás kulturális értékeit, majd ezeket az idegenforgalom területén kamatoztatják. Ebben a munkában eddig is segítettük őket. Épített örökségeink kapcsán kiemelt a szecesszió témaköre, hiszen a két városban több mint 200 ilyen jellegű épület emelkedett a századfordulón. Interaktív térképek, fotódokumentációk, világnapi konferenciák és sok-sok személyes találkozás bizonyítja, hogy minden generáció esetében van utóélete a közös gondolkodásnak. A fiatalabbak találkozásának legígéretesebb fóruma a Csiky Gergely Főgimnázium testvériskolai kapcsolata a Gyulai Erkel Ferenc Gimnáziummal. Ennek elmúlt 5 éve példaértékű, mintaadó gyakorlatát érdemes átvenni. Évente 30-50 tagú delegáció utazik egymáshoz, olyan barátságok alakultak informális társalgásból, amelyek még ma is tartanak, a kölcsönös „határátlépésben” valódi kézfogásoknak, öleléseknek örülhetünk.

Az amatőr képzőművészekből álló József Dezső Alkotótábor Egyesület egy olyan lelkes festő szakkör, amely jelen van a különféle anekdoták és rögtönzött művészeti délutánokon. Tiszteletnek és megbecsülésnek örvendenek, gyulaiságuk megkérdőjelezhetetlen. Az évek során szimbiotikus kapcsolatot alakítottak ki a Boróka Magyar-Székely Kulturális Közhasznú Egyesülettel, amelynek tulajdonképpen a legmesszebb érnek karjai Erdélyben. Elsősorban Nagyváráddal, Kovásznával, Kézdivásárhellyel, Székelyudvarhellyel, Kolozsvárral, Sepsiszentgyörggyel tartanak fenn baráti kapcsolatot a színház, irodalom, képzőművészet területén. A József Dezső Egyesü-

Timár Alpár, a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. ügyvezetője az Előretolt Helyőrség Íróakadémia Szabadegyetem megnyitóján, Gyulán

let tagjai 2012-ben részt vettek egy testvérvárosi találkozón is, ahol Aradon, Komáromban és Kovásznán mutatták be műveiket vándorkiállítás keretében. Ugyanezen az eseménysorozaton vett részt a Boróka, amely megalakulásakor azt tűzte ki célként, hogy a határon túli, az erdélyi magyarságot minden eszközzel „hazahozza”. Az elmúlt évtizedben évente 3-4 alkalommal szerveztek összművészeti napokat, sokszor kifejezetten az esélyegyenlőség jegyében, ahol erdélyi, gyulai művészek mutatták be a szélesebb befogadórétnek szánt, változatos alkotói ágból származó műveiket. Sokat tettek azért is, hogy az erdélyi színházak (pl. Udvarder Teátrum, Kézdivásárhely) képviselői közreműködjenek a Gyulai Várszínház nyári vagy kamaratermi szezonjaiban. A színházi előadásokat, írói fellépéseket mindig közös szeánszok követték, amelyek során a határon túli sorsokról, lehetőségekről, kilátásokról beszélgettünk. A legjobb ötletek, a legmerészebb tervek, álmok, gondolatok mindig ilyenkor születnek.

A Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. 2017-től évekig Gyulán, a művelődési házban rendezte meg az Előretolt Helyőrség Szabadegyetemet. A KMTG-t a Magyar Kormány

alapította azzal a céllal, hogy felkutassa a Kárpát-medencei magyar tehetségeket, és részt vegyen a tehetséggondozásban. A szabadegyetemen kortárs szövegeket olvastak, írtak, adtak elő friss, fiatalos gondolkodók. Az efféle profi hálózatépítő tevékenységet mindenképpen támogatjuk a jövőben is, remélve, hogy lehet még Gyula a Kárpát-medencei irodalom, kultúra szívének szinuszja, mint ahogyan a történelmi Magyarország területén való elhelyezkedésével volt.

A képzőművészet megtartó erején kívül a zenében található a magyarság jövőjének kulcsát. Már a magyar romantika nagyjai felismerték, hogy a nemzeti kultúra gyökere a népi kultúrában található. Tisztelet azoknak, akik a hagyományokat máig tovább viszik és játékkal megörvendeztetik a nemzeti, népi hagyományápoló polgárokat. Az Illés Panna Népdalkör éppen ezt teszi, határon túli kapcsolata elsősorban a zerindi barátokkal jelentős. Évtizede tanulnak egymástól és adnak elő közösen népdalokat, népzenei, néptáncot. Emlékezetes fellépéseik voltak a Zerindi Népzenei Napokon, illetve 2019-ben a Viharsarki Regionális Találkozón. Ilyenkor eltűnnek a határok; mindezt örömmel megéltve, a jelent szépítve.

Takács Anna és Takács Piroska, mezőségi adatközlők a Minden Magyarok Nemzetközi Néptáncfesztiválján

A zene területén a Gyulai Erkel Ferenc Vegyeskar rendelkezik a legfigyelemreméltóbb lajstrommal. Az egyesület tagjai a kórusmuzsika művelői. Próbáikat hetente a művelődési házunkban tartják. A hazai fellépések mellett számos külföldi kapcsolatot építettek ki, meghívással utaztak szerte Európában. A „Kiváló polgár” címmel kitüntetett karnagy, Perlaki Attila vezetésével többször jártak már Erdélyben (Szentegyházán a Gyermekefilharmónia, Brassóban a Magyar Dalárda meghívására, és Tordaszentlászlón). A Gyermekefilharmónia 2013-ban járt Gyulán. Az éteri gyermekhangok megszólalása az Erkel-harangok kondulásával ért fel. A Brassói Magyar Dalárda 2013 őszén látogatott Gyulára és adott közös koncertet a helyi kórusral. A vegyeskart elismerésméltó tevékenységéért 2019-ben zeneművészet kategóriában Békés megyei Prima díjjal jutalmazták.

A népdalokat szervesen egészíti ki a néptáncmozgalom. Az intézményünkben működő, 70 éves múltra visszatekintő Körös Táncegyüttes vezetője, Patyi Zoltán az 1980-as évek eleje óta aktív tagja a Halmos Béla indította tánc-házmozgalomnak; gyűjtőmunkát

végzett (tánc, zene, szokásanyag témakörben), különösen Erdélyben, a teljes magyar nyelvterületen megfordulva. Előadóművészként szintén eljutott ezekre a területekre. 2006 óta az élő kapcsolatokat az együttes fenntartásának és működésének szolgálatába állította. Példaértékű, hogy nemcsak a külföldi magyarsággal, hanem a dél-alföldi románság reprezentáns hagyományörző egyesületeivel is

szoros kapcsolatot ápol (Méhkerék, Elek, Kétegyháza), megmutatva minden kétkedőnek, hogy a Kárpát-medence nem szétszabdalható, hanem közös múltból táplálkozó, sokszínű terület. A közös táncházak, kölcsönös tánctanulások alkalmával észrevétlenül kúszik be a résztvevők szívébe-lelkébe a hazaszeretet. A néptáncosok csúcspontja a Minden Magyarok Nemzetközi Néptáncfesztiválja, amelyet a Körös Együttessel közösen szervezünk. Ezekon a találkozókön házigazdaként látunk vendégül több száz külföldi táncost, akik a vár előtti téren felállított színpadon bemutatott autentikus produkciók mellett népművészeti standokkal örvendeztetik meg Gyula polgárait. A Körös Táncegyüttes Kárpát-medencei, külföldi magyar kapcsolatai az elmúlt években a következőképpen alakultak: a repertoárban megtalálhatók Felvidék (Magyarböd), Erdély (Kalotaszeg, Küküllő mente, Mezőség, Maros mente, Gyimes) és Moldova folklóráján alapuló koreográfiák, műsorok, zenei és énekes összeállítások. Autentikus a vajdasági Szabadkáról származó Csonka Ferenc primás játéka is, aki a Nép-

Katona Katalin, Dr. Görgényi Ernő, Gyula város polgármestere és Dr. Kovács József, országgyűlési képviselő az Országos Agóra Nyitány program megnyitóján, Gyulán

Ludescher István Nagybánya volt alpolgármestere, Véső Ágoston képzőművész és Bagyinszki Zoltán, fotográfus a nagybányai kiállításának megnyitóján

művészet Ifjú Mestere, az együttes kísérőzenekarának vezetője. A Körs-táncosok az elmúlt években vendégszerepeltek az Aradi Magyar Színházban is a nagyszerű Lármafa előadással.

A Gyulai Alkotók Baráti Körének kapcsolatai közül a szerbiait, erdélyit érdemes kiemelni. Az online térben mai napig emlegetik és újra átgondolják a közös montenegrói, szabadkai, palicsi, szatmárnémeti és zakynthosi alkotótáborok emlékeit. Baráti kapcsolatot ápolnak a kétegyházi, kötegyáni, lőkősházi és sarkadi alkotótáborokkal. Intézményünkön kívül helyi szinten a Gyula-Arad Kapcsolataiért Egyesület és a Városbarátok Köre Egyesület támogatja őket. Ha a külföldi kultúra képzőművészeti szegmensére fókuszálunk, akkor Véső Ágoston festőművész neve első helyen szerepel és Nagybányára visz minket. Ha Nagybánya, akkor a modern magyar festészet szentsége ugrik be. Noha a reménytelennek tetsző kilátástalanság miatt festőgenerációk jelentős alkotói települtek át az anyaországba, az idős mester, „Gusztai bácsi” rendszeres gyulai látogatása, művelődési házas kiállítása bizonyítja, hogy közel kilenc évtizede létezik

Nagybányán a rokon lelkű művészeknek egy „kereszthege”, hiszen ő, akár a kő, maradt!

Egy gyümölcsfahasonlat

Mindig szívügyemnek tekintem a ránk maradó szellemi és épített örökségünket. Továbbra is hivatásomnak és kötelességemnek érzem e hagyaték méltó ápolását, védelmét, fenntartását, megőrzését, ezen felül feladatomban tartom e fantasztikus értékek közkinccsé té-

Katona Katalin és Véső Ágoston nagybányai képzőművész, az Erkel Ferenc Művelődési Központban megrendezésre került kiállításának megnyitóján

telét. Vallom, hogy a jövő a partnereinkkel való aktív együttműködéssel tud kiteljesedni. Ezért számos informális kerekasztal-beszélgetést, úgynevezett „látóutat” (formális szakmai fórumot) szervezünk, hogy a kölcsönös gondolkodás, a tapasztalati tanulásra építő műhelymunka jól gondozott gyümölcsfája a következő generáció számára is virágzó legyen, a Kárpát-medencei magyarság kulturális megmaradásának terméseit együtt szüretelhesük tartós megelégedéssel.

KATONA KATALIN két fiúgyermek édesanyja. Kulturális és felnőttképzési menedzser. Közművelődési szakértő. Publikációi jelennek meg a Gyulai Hírlapban. A Gál Ferenc Egyetemen óraadó tanár, szakmai előadó. A Nemzeti Művelődési Intézetnél óraadó oktató. Diplomáit a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskola művelődésszervező szakján, majd a Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi karán szerezte. Jelenleg az Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft. közművelődésért felelős ügyvezető igazgatója. Kitüntetései: Gyula Város Kultúrájáért díj, Wlasics Gyula-díj.

Tanulunk egymásról, egymástól

A Szent-Györgyi Albert Agóra Kárpát-medencei kapcsolatai

A szegedi Szent-Györgyi Albert Agóra Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának közművelődési intézménye, kulturális központ. Az 1997. évi CXL. törvény 2017. évi módosítása értelmében mind a hét közművelődési alapszolgáltatásnak igyekszik eleget tenni a megyeszékhelyen belül, és lehetőség szerint azon túl is. Az épületet 2013-ban adták át, elődje a Százszorszép Gyermezház volt, amely az intézménybe integrálódott. Agóraként kitágultak a lehetőségeink, bővült a feladatellátásunk, illetve az általunk megszólítani kívánt célcsoport köre is. Igyekszünk ugyanis a karon ülő kisgyermektől a nyugdíjasig mindenkinek lehetőséget kínálni a szórakozásra, szórakozva tanulásra, közösséghez való tartozásra. Sokszínű programjaink sokszínű közönséget vonzanak, az egészen kicsiktől a legidősebb korosztályig; törekvésünk, hogy mindenkinek tudjunk valami újat, pluszt adni a mindennapokban.

Intézményünk nemcsak a város többi kulturális és oktatási intézményével igyekszik szorosan együttműködni, de megyei, illetve országos szintű együttműködésekben is szerepet kíván vállalni.

Ezen felül pedig a határainkon túl élő magyar közművelődési, kulturális és oktatási feladatokat ellátó intézmények, civil szervezetek egy részével is jó szakmai és baráti kapcsolatot ápolunk már hosszú évek óta.

Szeged városának földrajzi elhelyezkedéséből, történetiségéből adódóan is felelősséget kell vállalnia a határainkon túl élő, szomszédos magyar közösségekért, a velük való kapcsolattartásért. Testvértelepüléseink az elcsatolt területekről: Vajdaságban **Szabadka**, a romániai Bánságban **Temesvár**, Erdélyben **Marosvásárhely**, Kárpátalján pedig **Rahó** városa.

A Kárpát-medencében működő magyar művelődési intézményeknek, civil szervezeteknek, oktatási intézményeknek – attól függően, hogy melyik országban, illetve hogy szórvány- vagy tömbmagyar-ság körében működnek-e – nagyon különböző a helyzetük, a kihívásaik, és ebből adódóan sokszor az alapvető feladataik is eltérőek. Ennek tudatában és éppen ezért is tartjuk fontosnak a határon átvélt partnerségeket, hiszen egymás megismerésével, a különbözőségek felismerésével is tanulhatunk egy-

másról, egymástól, és persze mindenképpen saját magunkról. Hiszen közös történelmünk és kultúránk, a diverzitásunk mellett, olyan kapcsolódási pontok, melyek közös célokat is hoznak létre.

A Szent-Györgyi Albert Agóra határon átvélt együttműködéseire példák azok a rendezvények, melyeken évek óta vannak résztvevők a határon túlról is. Ezek egyike az **Országos Gyermekek és Ifjúsági Néptáncfesztivál**, melyet az utóbbi három évtizedben nemcsak magyarországi, de határon túli, elsősorban vajdasági tánccsoportok részvételével szerveztünk meg. A szemlét még Százszorszép Gyermezházként kezdtük el meghirdetni, először 1991-ben került rá sor. A vajdasági résztvevők régóta visszajáró vendégeink és partnereink. A fiatalok érdeklődésének, motivációjának fenntartása és a csoportok szakmai fejlődésének lehetősége minden minősítő megjelenés és verseny céljai között szerepel, határainkon innen és túl. Jó lehetőség a Néptáncfesztivál közösségeink találkoztatására: az azonos érdeklődésű, mégis máshonnan érkezett fiatalok találkozása, barátságok születése nagyon fontos hozadéka a

rendezvénynek – a szakmai megjelenés és fejlődés lehetősége mellett.

A **Szászország Mesegyűri Népmesemondó Verseny** résztvevői között is rendszeresen szerepelnek vajdasági gyermekek és felnőttek. Gyermekek pályázatokra, illetve felnőtt alkotói pályázatokra több alkalommal is érkeztek már be pályamunkák határainkon túlról.

Ezekben az esetekben a vetélkedők, kiírt pályázatok egyaránt célcsoportjuknak tekintik a helyi, megyei, magyarországi és Kárpát-medencei művészeti vagy egyéb tevékenységet folytató magyar közösségeket. A hagyományápolással, népművészettel kapcsolatos, de akár az egyéb tevékenységeket – amelyek nem helyi szintűek, hanem szélesebb kört kívánnak megszólítani – nem feltétlenül megyei vagy magyarországi regionális, hanem Kárpát-medencei regionális körben érdemes értelmezni. A Dél-Alföldön, a Tisza mentén elhelyezkedő településként szoros kulturális kapcsolatban vagyunk Vajdaság Tisza menti településeivel, de a Duna-Tisza közti homokhátság tanyás településeinek azonos történeti, kulturális háttere is összeköt minket népművészeti szempontból. A közös kulturális gyökerek ma is megfigyelhetők, éppen ezért fontos, hogy így is tekintsünk rájuk. Az örölt paprika, a hímzett papucs nemcsak Szeged, hanem például Horgos örökségei között is szerepel.

Az azonos gyökerekből merítve, ezek mentén szeretnénk a későbbiekben kibővíteni népművészeti tevékenységeinket, népzenei együttesek és népdalkörök megszólításával. Azonban nemcsak Csongrád-Csanád megye közösségeit, hanem az egész Dél-Alföld térségét szeretnénk megszólítani, beleértve a történeti Bácskát és Bánságot.

Kárpát-medencei kiterjedésű tevékenységeink között szerepel még a **magyarországi közösségek „kiutaztatása”** is. Az 1990-es évek óta szinte évente szervezünk

Határtalan kirándulás Kolozsvárra

olyan kirándulásokat, ismeretterjesztő vetélkedőket Kárpátaljára, Vajdaságba és a romániai magyarlakta területekre, melyek során a résztvevők betekintést nyerhetnek a helyi kultúrába, a közösségek életébe, mindennapjaikba. Néhány nap kevés a komplex kép kialakításához, de fontos a magyarországi közösségek látókörének tágítása, egy-egy határon túli magyar közösség megismerése, a látnivalók, kulturális emlékek megtekintése, ismerkedés, barátkozás; örök emlék lesz minden résztvevő számára. A Határtalan kirándulások pályázat megjelenése óta rendszeresen segítjük a szegedi általános és középiskolákat útiterv összeállításával, a kirándulás megszervezésével, megvalósításával.

Az elmúlt időszak megnehezítette a határon túli csoportos kirándulások szervezését, azonban terveink között szerepel további területek megismerése, bejárása. Friss ismeretségünknek köszönhetően már tervezzük Muravidék és az ott élő magyar közösségek megismerését.

Nyaranta mi is fogadunk egy kisebb gyermekcsoportot Rahó testvérvárosunkból, akik valamely tematikus vagy az önkormányzati tábor programjába kapcsolódnak

be, illetve kirándulásokon vesznek részt Szegeden és környéken.

A **Fiatalok Határtalan Kavaládja** az egyik olyan jó gyakorlat, ami együttműködéssel, a partnerek közös munkájával valósulhatott meg. Célja Csongrád-Csanád megyei, szabadkai és aradi szakmai szervezetek együttműködésének erősítése közös szakmai program megvalósítása során. A közös projekt erősítette a fiatalok egy-egy település vagy közösség iránti szerepvállalását. Kezdeményezésük alapján szakmaiságra épülő népzenei, néptáncos, honismereti programok valósultak meg. Együttműködő partnereink voltak: a Csongrád Megyei Népművelők Egyesülete, a szabadkai Népkör Magyar Művelődési Központ, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének Arad megyei szervezete és a Szegedi Tudományegyetem Felnőttképzési Intézete. A programok három országban, három helyszínen, 2016 tavaszán és őszén valósultak meg a fiatalok aktív részvételével, szervezésével. A fiatalok programszervező készségének, képességének fejlesztése, az animációs technikák alkalmazása, a közösségépítés tudatos fejlesztése minden területen igényként fogalmazódott meg. Az együttműködő szervezetek tagjai

A Tambura mese pályázat egyik állomása a Vajdaságban

már korábban is szerveztek önállóan vagy kisebb segítséggel programokat saját közösségeik számára. A szervezetek kulturális ismeretei bővültek, információs rendszerük, együttműködési, kommunikációs, elfogadási készségük fejlődött. A projekt valamennyi eseménye és azok megszervezése erősítette az adott közösséget, a szervezeten belüli közös munkát, a szakmai innovációt, valamint közösen megoldandó feladatokat állított eléjük. Minden szervezet esetében jelentős szemléletváltozást eredményeznek a hasonló programok, hiszen a fiatalok szerepvállalását segítik elő. A szervezetek kapcsolatrendszere, módszertani tevékenysége jelentősen erősödött a projekt megvalósítása során.

Kisebbségi volumenű jó gyakorlattalunk egy **három országban megvalósuló gyermekkoncert-sorozat**. A vajdasági Pendergő Tamburazenekar Tamburamese – Szlavóniától a Bánságig című koncertjét hallgathatták meg a szegedi, ludasi, törökkanizsai, adai, temesvári és aradi gyermekek. A zenekar 2015-ben alakult, tagjai gyermekkoruktól fogva népzenevel foglalkozó

vajdasági fiatalok. Repertoárjukban a magyar, illetve a délszláv tamburazene is egyaránt fontos szerepet tölt be, mivel Délvidéken az együtt élő nemzetiségek egymás kultúrájára is hatást gyakoroltak. A Tamburamese – Szlavóniától a Bánságig című koncertsorozat kifejezetten a fiatalabb generációhoz hozta közelebb a tamburazene világát határon innen és túl. A hangszerbemutatóval színesített koncert mesélt a tambura történetéről, a zenekarokról, a hangszerekről, hagyományainkról. Partnereink voltak az adai Vadvirág Hagományápoló Kör, a törökkanizsai Tiszagyöngye Művelődési Egyesület, a ludasi Ludas Matyi Művelődési Egyesület, az aradi Csiky Gergely Főgimnázium és a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum. Célunk az volt, hogy gyermekeink a Dél-Alföldön, Bácskában és a Bánságban egy vidám mulatság során ismerjék meg ezt a nagy múltú hangszert és vele kapott örökségünket.

A projekt terve két ötlet találkozásával született meg, hiszen a zenekar már régóta tervezte, hogy a tambura hangszer fejlődését, a zenekarok kialakulását szeretné közérthetően, ismeretterjesztő jelleggel népszerűsíteni, és egy koncertélménnyel bővíteni, intézményünk pedig fő profilunkhoz igazodva – a kisebbeket szerette volna megszólítani. Így született meg a Tambura+mese=Tamburamese, mely Szlavóniától a Bánságig nemcsak időbeli, hanem földrajzi barangolásra is hívta a lelkes hallgatóságot. Egy nem várt, de fontos hozadék, hogy a vajdasági fiatalokból álló, feltörekvő zenekar elkezdett gyermekeknek szóló programokkal foglalkozni, illetve ők maguk is

elutazhattak az általuk kevésbé ismert Arad és Temesvár városokba. Ezen területek közösségei pedig találkozhattak az általuk ma már kevésbé ismert, de helyi múlttal is rendelkező hangszercsoporttal. A Bánság területein szintén létezett a tamburakultúra, de sajnos már nem él a közösségekben. A koncertek minden helyszínen nagyon sikeresek voltak, sikerült mosolyt csalni a gyermekek arcára, több helyen táncra is perdültek. A mostani helyzetben még fontosabbnak tekintettük elvinni hozzájuk a mesét, egy kis zenét, táncot, a közös kultúránk egy szeletét, egy pillanatra jelenné varázsolva közös múltunk meséjét.

Jövőbeli tervünkkel eddigi partnerkapcsolatainkat kívánjuk megerősíteni, újabb együttműködések generálni. **Határtalan Pár-Beszéd** címen egy olyan fórumot szeretnénk életre hívni, mely havi-kéthavi rendszerességgel (előre online) értekezletek, találkozók segítségével biztosít lehetőséget a közös munkára, ötletelésre, jó gyakorlatok megosztására. A jelenleg is zajló megbeszélések mellett tervezünk egy szakmai konferenciát, melyet egy hosszúhétvégén, lehetőség szerint 2022 tavaszán valósítunk majd meg a mórhalmai Kapocs Népfőiskola és több határon túli partner bekapcsolódásával.

Célunk, hogy egymás kultúrájának, helyzetnek megismerésével, egymás elfogadásával a Kárpát-medence kultúrájának gazdagságát jelentő sokszínűségünk és hasonlóságaink is hangsúlyt kapjanak, és így, egymást segítve a nehézségek leküzdésében, erősebbek legyünk közös céljaink elérése érdekében – határtalanul.

ORBÁN HEDVIG 1987 óta dolgozik Szegeden közművelődési szakemberként. 1992-től a Százszorszép Gyermekház, 2012-től a Szent-Györgyi Albert Agóra igazgatója. Óraadóként tanít a Szegedi Tudományegyetem Művelődéstudományi Intézetében. A közművelődési munka minden szeletét örömmel végzi. Elkételezett a határainkon túli magyarok lakta területekre történő utazások szervezése iránt.

A Vértes Agorája anyanyelve a kultúra, a közösségépítés és a kölcsönösség

– s ez Kárpát-medence-szerte jól hasznosítható

A Vértes Agorája

A Vértes Agorája Tatabánya és térsége sokoldalú művészeti-kulturális, szabadidő- és közösség-szervező, szolgáltató intézménye. Neve – amely mára fogalomná lett – egyet jelent a minőségi szórakozással, a közösségi élettel, a magas minőségű kultúra közvetítésével, a generációk találkozási pontjával, a szellemi műhelyek születésével és virágzásával, az élethosszig tartó tanulás lehetőségével és a – minden értelemben vett – sokszínűséggel.

Jövőképpel és stratégiával rendelkező – a folytonos megújulásra törekvő, elhivatott emberek alkotta – szervezet működteti. Az itt dolgozók nem csupán figyelemmel vannak az igényekre, de igyekeznek újabbakat támasztani, hogy a városban és térségében élők, az ide látogatók – legyenek akár vendégek, akár partnerek, akár a fellépő művészek – minőségi szolgáltatást kapjanak, s ahányszor csak felkeresnek minket, „húha” élménnyel távozzanak.

Ha azt mondjuk: A Vértes Agorája, abba beleértjük a Tatabánya elődtelepülési részein működő négy művelődési házat, egy közösségi „kulcsos” házat és a Kortárs Galériát is. Előbbiek Alsó- és Felsőgalla, Kertváros, Bánhida és Újváros közösségi életének otthonait jelentik, utóbbi a kortárs magyar képzőművészet jegyzett kiállítótere, társművészeti események színtere.

A Vértes Agorája állandósága a változás, a változtatás, a megújulás képessége és a minőség iránti elkötelezettség.

Titka, hogy a születésnapiszerűtől a nemzetközileg ünnepelt művészek produkcióin át a tömegeket vonzó fesztiválokig minden programba ugyanazt az energiát, tudást, igényt fekteti bele.

Működése kilencedik évében jár, látogatói száma ez idő alatt meghaladta az egymillió főt.

Együttműködés és partnerség, A Vértes Agorája szinonimái

A tatabányai Agora egyet jelent a partnerségben való gondolkodással, s gyakorlatában számos példa illusztrálja az együttműködés teremtő és építő erejét. A kezdetektől tudatosan és következetesen törekszik a kapcsolatépítésre, és a már kialakult kohézió fenntartására. A köz-, a civil és az üzleti szféra egyaránt az érdekeltségünk része, hatókörét tekintve túlmutat a városon és a térségen. Társintézmények, civil szervezetek, művészeti és alkotóközösségek, iskolák jelentik számunkra a kapcsolati hálót, de említhetjük a gazdasági élet szereplőit is: a város ipari parkjának meghatározó cégeivel és vállalataival is élő partneri viszonyt ápolunk.

A partnerségben való gondolkodás egyik minősített példája a Tatabányai Helyi Közösség létrejötte, formálása, amely a közösségi tervezés eszközrendszerével olyan stratégiát fogalmazott meg „Hagyomány és megújulás a közös-

ségi művelődésben Tatabányán” címmel, amely megvalósításának pénzügyi alapjait is megteremtette. A mindösszesen 750.000.000 Ft-os támogatásból a helyben működő közösségek pályázhattak és pályázhatnak programok megvalósítására, az azokhoz szükséges eszközök beszerzésére, illetve az őket befogadó terek megújítására, korszerűsítésére. Az Agora a mai napig a konzorcium vezetőjeként – és mentorként – segíti a közösségeket céljaik megvalósításában, s abban, hogy a pályázat nyújtotta lehetőségeket mind hatékonyabban tudják a javukra fordítani. Ez egy sokrétű, komplex feladat, amelyet az Agorán belül létrejött munkaszervezet valósít meg, ám szinte valamennyi munkatársunk aktívan részt vesz benne.

A Vértes Agorája Tatabánya és tágabb földrajzi környezete kulturális, közművelődési és közösségi életét hivatott szervezni, a hagyományok megőrzésével, új utak keresésével. Teszi mindezt úgy, hogy programjaival, szolgáltatásaival kielégíti a meglévő igényeket és elébe megy a lakosság és partnerei kívánságainak. Tekintettel van a járás és a város sajátosságaira, a településrészek identitására, értékeire és hagyományaira. Annak érdekében, hogy mindezt hatékonyan – s az érintettek mind szélesebb körű bevonásával –, illetve a saját magunktól elvárt minőségben tudjuk megteremteni, 2013-ban kezdeményeztük két fontos platform megalapítását: az Agora Tanácsét, amely Tatabánya és kitérsége polgármesterei részvételével jött létre, illetve az Agora Fórumét, amely a város meghatározó közösségi-kulturális szervezeteit tömöríti. Mindkét szerveződés élő, hatékony és eredményes partneri viszonyt jelent a mai napig. Rendszeresen a találkozások, egyeztetések és az operatív munkát végző szakmai műhelyek tevékenysége. Utóbbiak közül érdemes kiragadni az Ago-

ra Fórum – Kerekasztal létrejöttét, amelynek missziója Tatabánya kulturális értékeinek örökítése és gyarapítása, s amely közel 40 szervezetet tömörít. A kerekasztal első akciója az új – városi szintű, összehangolt – közművelődési-közösségi, kultúraközvetítő irányok megfogalmazása. Ennek alapjául a kultúrafogyasztási szokásokat és azok változásait térképezzük fel a városban, figyelembe véve a Covid-19 világjárvány okozta hatásokat. A projekt a felmérési fázis végén tart, amelyet az elemzés és annak nyomán a cselekvési terv kidolgozása, az alapvetések megfogalmazása követ. A teljes folyamatot A Vértes Agorája munkatársai koordinálják, a kulcspontokon bevonva a partnerszervezeteket, együttműködve delegáltjaikkal.

Határtalanul

A Vértes Agorája – amely elsősorban Tatabánya és térsége közösségi-kulturális életére van jelentős hatással – tágabb horizontokban is gondolkodik. Számos olyan programot valósítunk és valósítottunk meg, amelynek határon túl élők az érintettjei. De juttattunk már el – szintén egy kiemelkedő partneri együttműködés eredményeként létrejött – produkciót is a határon

túlra. Jelentős a hozzánk meghívott, illetve vendégül látott külföldi művészek és művészeti közösségek száma, érintettsége. Szinte nincs olyan műfaj, amelynek ne járt volna külföldi képviselője A Vértes Agorájában. Rendszeresen visszatérő produkciók és társulatok fémjelzik a szoros együttműködést, az élő kapcsolatot. Felvidék közelsége predesztinálja, hogy legtöbbször onnan érkezett, de Erdély, a Vajdaság és Kárpátalja is képviseltette már magát nálunk.

Hiszünk benne, hogy az elszakított országrészekben élők identitása, az őket formáló – a külföldi létből fakadó – hatások semmi máshoz nem hasonlítható, többkomponensű, erőteljes és szuggesztív kulturális munitiót, a kisebbségi létből fakadó mindennapok pedig különleges emberi tartást jelentenek. Ennek megismerése és széles körben való terjesztése minden kultúraközvetítő intézmény és szakember felelőssége, de sokkal inkább hivatása kell legyen. Bár a trianoni békediktátum már 101 éves, az elszakított nemzetrészek és az anyaország kapcsolatát – egyáltalán az erről való diskurzusokat – illetően még nagyok a resztanciák. A tatabányai Agora – s benne minden munkatárs – érti, érzi ezt a felelősséget, így mun-

Kortárs Galéria – Kárpát-medencei tárlat, 2013

Ufo – Nyitott rezervátum
Balról jobbra: Bodor Ádám, Jász Attila, Murányi Sándor Olivér, 2015

kánkat is e hiánypótlás igényével végezzük. Hogy mennyire igaz ez, azt jól jellemzi az is, hogy e sorok születésekor számos történet – és érzés – elevenedett meg a témával kapcsolatban, a kollégákkal folytatott informális beszélgetések során.

Felsorolni is nehéz lenne mindent, ami a tatabányai Agora határon átívelő tevékenységéhez kapcsolható. A teljesség igénye nélkül – ám rendszerbe foglalva – a főbb irányok az alábbiakban olvashatóak.

Kultúra-művészet

A Vértes Agorájában megvalósuló programok közül – legyen az előadó- vagy képzőművészeti – az elmúlt 8 és fél évben számos olyan említhető, amely vagy a határon túl élő művészek és alkotók számára kínált bemutatkozási lehetőséget, vagy az ő aktív közreműködésükkel jött létre. Mindez széles műfaji skálát ölel fel: az irodalomtól a képző-, a zene-, a színház-, a film- és a táncművészeteken át egészen a gyermek- és népművészeti programokig bezárólag.

Az Agora nyitásának évében, 2013-ban – az országosan is egye-

dülálló kiállítások helyszínén – a Kortárs Galériában nyílt meg a Kárpát-medencei tárlat, amelyen valamennyi elszakított országrészből képviselték magukat a jelentős képzőművészek.

Állandó irodalmi-zenei sorozatunkban – amelyet a Kárpát-medence-szerte ismert és elismert Új Forrás irodalmi és társadalomtudományi folyóirattal közösen valósítottunk meg – rendszeresen látunk vendégül külföldi szerzőket és művészeket. Bodor Ádám, Murányi Sándor Olivér például többször is megfordult nálunk, s nem csupán szerzői, de – az élő kapcsolat bizonyítékaként – vendég minőségben is. Vajdasági népzene-szerek,

de még Székelyföld híres pálinkafőző mestere, Ambrus Levente is járt nálunk, színesítve a kulturális palettát.

Gál Tamás, Jászai Mari-díjas dunaszerdahelyi színművész – aki jelenleg az észak-komáromi Jókai Színház igazgatója – Jevgenyij Griskovec *Hogyan ettem kutyát?* című monodrámájával aratott hatalmas sikert az Agorában.

A helyben működő Forgórózsa Népművészeti Központtal ápoltt partneri együttműködésünk egyik legfontosabb nagyszabású rendezvénye a Forgórózsa Fesztivál, amely rendszerint háromnapos esemény, s amelyre a Kárpát-medence minden szegletéből érkeznek hagyományőrző és -ápoló közösségek. Számos emelkedett pillanatnak lehettek tanúi a program látogatói, s kaphattak ízelítőt első kézből – itt Tatabányán – a Kárpát-medence minden képzeletet felülmúlóan gazdag és értékes népművészetéből, dalokon, táncokon, kézműves termékeken keresztül, s gyönyörködhetek az egyes tájegységek népviseletében.

A szélesebb tömegeket vonzó, modernebb művészetek terén is szeretjük bemutatni a külföldi alkotók munkáit, s tapasztalunk szerint ezt a közönségünk is igényli. Ezek közé tartoznak tematikus mozis sorozataink, amelyek

Ufo – Nyitott rezervátum; Ambrus Levente, székelyföldi pálinkafőző mester, 2016

Forgórózsa Fesztivál: Vajdaszentiványi és ócsényi hagyományőrök, 2019

kínálatában rendszeresen szerepeltetjük a határon túl élő alkotók filmjeit. Legutóbb a *Valan – az angyalok völgye* című többszörös díjnyertes thrillert mutattuk be, legközelebb pedig a *Hasadék* című drámát vetítjük, amelyre az alkotókat is várjuk!

De említést érdemel A Vértes Agorája és a benne működő Kortárs Galéria által életre hívott underground összeművészeti fesztivál, a Dadabánya is. A különleges atmoszférájú helyszínen – a tata-

bányai Bányászati és Ipari Skanzen területén – megvalósuló programot a Felvidéken élők is szép számmal látogatják. Az idei évben pedig a fellépők között is jelen volt egy ottani formáció, a Mögiszter.

Megmértetések

Ha megmértetések szervezünk, akkor is Nagy-Magyarországban gondolkodunk, s kapcsolatainknak köszönhetően számos külföldi résztvevőt fogadunk. Legutóbb a József Attila XIV. Nemzeti vers-, énekelt vers és prózamondó versenyt egy felvidéki induló, a Deákiban élő Bukovsky Dorottya nyerte, az *Elcsendesülés* című versíró pályázaton pedig a beregszászi versenyző lett a második helyezett. De összességében is elmondható, hogy az általunk szervezett művészeti témájú megmértetések elképzelhetetlenek külföldi résztvevők jelenléte nélkül.

Távolabbra mutató kapcsolatok

A tatabányai kistérségben hetedik éve annak, hogy a betlehemi Születés templomából származó

lángot bárki hazaviheti otthonába. Minden évben a felvidéki cserkészek hozzák Bécsből a béke és a szeretet – féltve óvott – szimbólumát, amelyet az Agora munkatársai vesznek át a két Komáromot összekötő hídon, s juttatják el Héregre, ahonnan egy szép szertartáson bárki tovább, s végül hazaviheti. Így járunk hozzá, hogy az otthonokban fénylő betlehemi láng összekösse a világ különböző pontjain élő családokat, elmélyítve a várakozás meghittségét, s emlékeztetve az általa hordozott üzenetre: *a láng – miként a béke és a szeretet – útja: embertől emberig vezet.*

Pályázati lehetőségek kiaknázása

A pályázatoknál is kiemelt figyelmet szentelünk a teljes Kárpát-medencét érintő lehetőségekre. A Nemzeti Kulturális Alap által kiírt *„Határtalan kultúra – megtartó közösségek, avagy Az ezerarcú közművelődés 25 helyszínen”* című nyertes pályázat keretében megvalósított program térségi településekre és Felvidékre eljuttatása A Vértes Agorája tevékenységi körének finom esszenciájaként is jellemezhető: kultúraközvetítés, partnerség, térségi és határokon átvívelő munka, katalizátor- és mentorszerep. Az említett pályázati támogatásnak köszönhetően – egy szintén példaértékű partneri együttműködés eredményeként – létrejött produkciót juttattunk el Észak-Komáromba: a korai zenei nevelés célját szolgáló RáHangoló sorozat *A kis herceg* című darabját, amelynek zenéjét S. Halász Károly szerzte, s amely a Silhouette Balett közreműködésével valósult meg. A felvidéki fogadtatás különösen meleg volt, érezhetően hatalmas várakozás előzte meg a programot, s valamennyien, akik részt vettünk benne, jó szívvel gondolunk rá.

Betlehemi békeláng – Magyar Kata programmenedzser a héregi templom előtt, 2020

„Határtalan kultúra – megtartó közösségek, avagy Az ezerarcú közművelődés 25 helyszínen” – RáHangoló: A kis herceg – Észak-Komárom, 2018

IV. Agora jótékonyági estély: Schmidt Csaba, Tatabánya polgármestere (b) és Tóth Bálint, Tiszapéterfalva polgármestere, 2017

Városi szintű kapcsolatok

Tatabánya korábbi vezetése is fontos feladatának tekintette a határon túli kapcsolatépítést és -ápolást, s ebben meghatározó szerepet szánt A Vértes Agorájának is. Több ízben voltunk vendéglátók a testvárosok találkozóján, s fogadtuk többek között a Székelyudvarhelyről érkező delegációt, s kalauzoltuk őket – egyebek mellett – az *Isten hozott Tatabányán!* elnevezésű rendhagyó városismertető programunkkal.

De részesei voltunk annak a kezdeményezésnek is, amely a selmecbányai kapcsolatokat hivatott elmélyíteni. Tatabányát és Selmecbányát évtizedes kapcsolat köti össze, amely természetesen a bányászatnak köszönhető, de a tevékenység megszűnte után is szo-

ros maradt. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Komárom-Esztergom Megyei Szervezete, a városvezetők, a Tatabányai Múzeum igazgatója mellett Sámuel Botond, az Agora ügyvezetője, Salamon Hugó, A Vértes Agorája szakmai igazgatója és Szénási Pál, a külkapcsolatokért felelős munkatárs is részt vett azon a két napos selmecbányai programon, amely a kapcsolat új irányait hivatott megfogalmazni.

Jótékonyág, támogatás

Szintén a korábbi városvezetés kezdeményezésére a IV. Agora jótékonyági estély teljes bevételét a kárpátaljai Tiszapéterfalva óvodájának ajánlottuk fel. Az összeget a felújítási munkák befejezésére fordították. Az estélyen jelen volt Tóth Bálint, a település polgármestere, aki méltatta mind a város, mind pedig A Vértes Agorája erőfeszítéseit, amely egy kis kárpátaljai település élethez valószínűleg pozitív hatást.

Határtalan jövő

Mint minden más területen, úgy a határokon átívelő kapcsolatok jövőjét illetően is arra törekszünk, hogy joggyakorlataink olyan módon maradjanak fenn, hogy azokat ne a rutin vagy a kötelező jelleg működtesse. Szándékaink szerint – A Vértes Agorája minden tevékenységét jellemző modernitás jegyében, és a megújulás képességével éltetjük tovább kapcsolatainkat, keresünk újabbakat a kölcsönösség és a partnerség jegyében.

VILÁGI ORSOLYA a Vértes Agorája nyitása óta annak főmunkatársa, november 1-jétől pedig marketingvezetője. Korábban 15 éven keresztül felnőttképzéssel foglalkozott és a megyei könyvtár munkatársa volt.

Kaposvár külhoni kulturális kapcsolatai

A kaposvári Csiky Gergely Színház és Kulturális Központ Kárpát-medencei tevékenysége

Az Együd Árpád Kulturális Központ

A Csiky Gergely Színház és Kulturális Központ Nonprofit Kft. által működtetett Együd Árpád Kulturális Központ a város és a térség kulturális életét és a közösségi művelődést szolgálja 1979 óta. Épülete 2011-ben, az Agóra-program keretében újult meg, és lett az ország első átadott agórája. A mintegy 5300 négyzetméteren közösségi, szórakozási és élmény funkció jelenik meg. A művészeti és próbatermeket, közösségi helyiségeket művészeti csoportok, civil szervezetek, szakkörök töltik meg élettel. A kiállítóterek közül a legjelentősebb a Vaszary Képtár, ahol nemzetközi színvonalú kiállítások kapnak helyet.

A kulturális központ valamennyi közművelődési alapszolgáltatást ellátja, közösségek, programok, tevékenységek sokaságát kínálva a látogatók számára. Az épületben megvalósuló művészeti programok, kézműves tevékenységek, népzenei és néptánc aktivitások, a minden korosztály számára szervezett előadások segítik a kulturális értékek

megismerését, a helyi hagyományok ápolását és élővé tételét.

A szervezet jelentős szerepet vállal az ingyenes, szabadtéri városi programok, fesztiválok szervezésében is, amelyek a színvonalas szórakoztatáson túl nagymértékben építenek a cselekvő részvételre, hogy ezzel is segítsék az értékek létrehozásának aktivitásait.

A kulturális központ együttműködő partnerei között megtalálhatók a város és a térség kulturális és köznevelési intézményei és szervezetei, művelődő és művészeti közösségei, valamint országos szakmai szervezetek. Tevékenysége során a külhoni nemzetrészek és az anyaország saját és egymás tevékenységeit erősítő aktivitásait Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatával, intézményeivel és a civil szervezetekkel együttműködve valósítja meg.

Testvérvárosi kapcsolat – Csíkszereda

Kaposvár szerteágazó nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendel-

kezik, amelyben központi szerepet kapnak a testvérvárosi kapcsolatok. Ezek több síkon szerveződnek és kiterjednek a lakosság minden rétegére, az oktatási intézményektől a nyugdíjas szervezetekig. A város célja nemzetközi kapcsolatainak olyan irányú formálása, melynek keretében Kaposvár lakói és közösségei a legszélesebb körű és leghatékonyabb együttműködést tudják megvalósítani a testvér- és partnervárosok lakóival és közösségeivel.

A széleskörű kapcsolatok fenntartásával a város törekszik többek között kulturális, oktatási, sport és szociális területen a kapcsolatok kiépítésére, a jó és haladó tapasztalatok átvételére, civil szervezetek, intézmények nemzetközi kapcsolatokban rejlő lehetőségeinek javítására.

A kapcsolatfelvételek időpontja több testvérváros esetében az 1970-es, '80-as évekre esik, de erősödés 1990-től figyelhető meg. Ez az az év, amikor Csíkszeredával nem csak a kapcsolatfelvétel történt meg, de az elsők között létrejött a testvérvárosi szerződés is.

Visszatekintés

Az elmúlt három évtizedben a kulturális együttműködésekben kiteljesedő, elmélyült kapcsolat alakult ki Kaposvár és Csíkszereda között. Kaposvár kiemelt nagyrendezvényeire gyakran jön delegáció Csíkszeredáról, ahogy Kaposvárról is mindig érkezik delegáció a Csíkszeredai Városnapokra. A kaposváriak minden évben nagy létszámban utaznak a Csíksomlyói Búcsúra, a Csíksomlyói Búcsújárók kaposvári csoportjának szervezésében.

A 2000-es évektől több kulturális esemény valósult meg a két város között. A Kaposvári Tavaszi Fesztiválon többször vettek részt csíkszeredai kiállítók: 2002-ben nyílt a Kaposfüredi Galériában Berszán Márkos Zsolt, Botár László és Ferencz S. Apor kiállítása. 2003-ban ugyanitt állított ki Ferenc S. Apor és Lestyán Csaba.

Csíkszeredán Kaposvár város támogatásával és együttműködésével 2005. augusztus 4-én nyílt meg a Szász Endre Emlékiállítás, illet-

ve Kaposvár a festő emléktábláját is felavatta. A hivatalos delegáció mellett Kaposvárról több helyi lakos is részt vett a programokon.

2008-ban Ráduly Róbert polgármester részt vett Kaposvár Város Napján. Ugyanebben az évben nyílt meg Zsögödi Nagy Imre csíkszeredai festőművész kiállítása a kulturális központban.

„Január 22-én Csíkszereda Megyei Jogú Város Önkormányzata részéről delegáció látogatott el Kaposvár testvérvárosunkba. A látogatás keretében Csíkszereda Önkormányzata egy korábbi tervét valósította meg: magyarországi bemutató útjára indították a Zsögödi Nagy Imre festőművész alkotásaiból készült életműkiállítást (nagyobb olajfestményei, grafikái, portréi kaptak helyet a kiállítási anyagban). Ezzel tulajdonképpen testvérvárosunk korábbi gesztusát viszonzottuk, a 2005-ben a kaposváriak által szervezett és finanszírozott Szász Endre-kiállítást.”¹

2009-ben a Kaposvári Testvérvárosi Fotókiállításon Csíkszereda is bemutatkozott 10 képpel.

2010-ben a Hargita Állami Néptáncgyűttes fellépésére és Márton Ferenc csíkszeredai művész kiállítására került sor a Vaszary Galériában.

2012-ben a Csíkszeredai Fotóklub kiállítása nyílt a kulturális központban.

2013 szeptemberében, a Miénk a város fesztivál keretei között „Európai polgárság, testvérváros és kultúra” címmel testvérvárosi találkozót rendezett Kaposvár önkormányzata. 2013 a Polgárok Európai Éve volt, ehhez a kezdeményezéshez csatlakozott városunk is, amikor civil szervezeteinek és testvérvárosai delegációjának bevonásával többnapos kulturális és szakmai programot szervezett. A kisebb létszámú hivatalos delegációk mellett főleg testvérvárosi civil egyesületek képviselői és kulturális csoportok vettek részt a rendezvényen.

2014-ben Márton Árpád életművét ismerhették meg a kaposváriak a kulturális központ Vaszary Képtárában, a Rippl-Rónai Fesztiválhoz kapcsolódóan.

„A csíkszeredai festőművész, aki a '90-es évek elején bábáskodott a testvérvárosi kapcsolat létrejöttében, nem ismeretlen a kaposváriak számára. Az Élet-Jelek címmel több mint száz alkotást felvonultató életművét kaposvári tisztelői kérésére állította össze a művész. [...] »Még állunk, mi székelek, ott vagyunk, küzdünk, harcolunk, mintegy ezer éve a Kárpát-koszorú legkeletibb végein védjük a nyugati kereszténységet, még akkor is, hogyha a nyugati kereszténységet ez egyre inkább és egyre kevésbé érdekli« – mondta Ráduly Róbert. Majd hozzátette: »Mi valóban harcolunk, és ebben a harcban Kaposvár mindenkoron fontos szövetségesünk volt.«²

Ráduly Róbert kitüntetése

- 1 Magyarországi útjára indult a Zsögödi Nagy Imre életmű-kiállítás. In: Csíkszereda. Az Önkormányzat és a Városháza havi kiadványa. Új sorozat, XV. évfolyam, 2. szám, 2008. p. 5. <https://adoc.pub/1-la-a-a-ja-hi-i-bl-hej-co-hi-ja-e-bhijhk-jkh-i-5fea-oe-o-ac.html>
- 2 Márton Árpád életműve Kaposváron. In: Csíkszereda. Az Önkormányzat és a Városháza havi kiadványa. Új sorozat, XXI. évfolyam, 5. szám, 2014. p. 3. <https://adoc.pub/csiksomlyoi-pnksdi-bucus-2014-hasznos-tudnivalok.html>

Rippl-Rónai-kiállítás Erdélyben

Ugyanebben az évben Rippl-Rónai-kiállítás nyílt Csíkszeredán a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum anyagából, kaposvári delegáció részvételével.

„Csíkszereda és Kaposvár között kulturális vonatkozásban nagyon jó testvérvárosi kapcsolatok léteznek – hangsúlyozta Ráduly Róbert Kálmán, aki ebben a tekintetben az utóbbi évekről készített mérleget. Mint mondta, 2005-ben a csíki múzeum a csíkszeredai származású Szász Endre festőművésznek tárlatát fogadta, Kaposvárra pedig 2008-ban Zsögödi Nagy Imre-vándortárlatot sikerült eljuttatni.”³

2016-ban a Csíkszeredához közeli Szentegyházi Gyermekfilharmónia látogatott Kaposvárra, az adventi programra. A város főterén, majd a Szivárvány Kulturpalotában tartott koncert nemcsak nagyszerű zenei élményt nyújtott, hanem szívet és lelket melengetően szólt a hallgatósághoz.

„A Magyar Örökség Díjas, 140 tagú Szentegyházi Gyermekfilharmónia iskolai gyermekénekkarból és gyermekzenekarból alakult zenei együttes. Az együttest Haáz Sándor tanár 1982-ben alakította meg, egyesítve az erdélyi, Hargita

megyei Szentegyháza 1. számú (ma Mártonffi János nevét viselő) általános iskolájának kórusát és az elsősorban fúvósokból és vonósokból álló zenekarát. A Gyermekfilharmónia nevet 1983-ban vette fel az együttes.”⁴

2018-ban Csíkszereda és Kaposvár testvérvárosi kapcsolatának fejlesztéséért, amellyel hozzájárult

Kaposvár hírnevének öregbítéséhez, Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlése a „Pro Urbe Kaposvár” kitüntetést adományozta Ráduly Róbert Kálmán csíkszeredai polgármesternek.

Civil kapcsolatok a Kárpát-medencében

A kulturális központ több olyan civil szervezet működésének helyszínét biztosítja, melyek széles körű tevékenységgel rendelkeznek a Kárpát-medencében.

A Somogy Táncegyüttes szakmai tevékenysége sok szalon köztödi a határon túli magyarsághoz, helyi kisközösségekhez. Erdélyi kapcsolataik alapján néprajzi gyűjtőutakon vettek részt (pl. Nyárád-magyaroson, Nyárádselyén, Gyimesközéplekon, Vajdaszentiványban), néptáncelőadásaiikkal színesítették többek között Csíkszereda, Csíkszentkirály kulturális palet-

Szekelyföldi angyalok

- 3 Szócs Lóránt: Kaposvár Nagy Imreje Csíkban. 2014. június 5. <https://szekelyhon.ro/muvelodes/kaposvar-nagy-imreje-csikban#>
- 4 Székelyföldi angyalok a Szivárványban. 2016.12.18. <https://kaposvarmost.hu/hirek/kaposvari-hirek/2016/12/18/szekelyfoldi-angyalok-a-szivarvanyban.html>

táját. A minél hitelesebb színpadi megjelenés érdekében erdélyi népviseleteik számos darabját határon túli kézművesekkel készítették.

A Somogy Zenekar tagjai nemcsak környezetünk fiataljainak tolmácsolják a Kárpát-medence népzenei örökségét, hanem a határon túli kisközösségek szakmai képzésében is részt vettek. Legutóbb 2018–2020 között népzeneoktatóként, Horvátország és a Vajdaság magyarlakta településein zajló pályázati projektben vettek részt, ahol a népzene iránt érdeklődő fiatalokat oktatták, majd esténként táncházakat tartottak. A zenekari tagok között található vajdasági és erdélyi származású népzeneész is.

A Kapos-Art Képző- és Iparművészeti Egyesület tagsága nem csupán a város és a térség művészeiből áll, hanem határon túli alkotók is találhatók köztük. Kiállítási tevékenységükben fontos szerepet töltenek be a határon túli magyarlakta területeken szervezett kiállítások. 1995-ben, 2004-ben, 2009-ben, 2011-ben, 2019-ben Nagyváradon, 1999-ben Kolozsváron, 2004-ben Zilahon, Nagybányán, Aradon, 2016-ban és 2017-ben Dunaszerdahelyen, 2018-ban Marosvásárhelyen és Slatinában mutatkoztak be, miközben csoportos kiállításaikon, valamint az általuk szervezett nemzetközi Mail Art, illetve Groteszk pályázataikon rendszeresen vesznek részt határon túli magyar alkotók is. E kiállítások jelentős részének a kulturális központ ad otthont.

A Kárpát-medencei Magyarok Baráti Társasága tevékenysége középpontjában a határon túli kapcsolatok állnak. Kiemelkedő jelentőségű programjuk az évente megrendezett szavalóverseny, mely kezdetekben magyar és román műveket helyezett középpontba, és a gyermekkorosztály számára szól. Az utóbbi években magyar nyelvű műveket mondanak a versmondók, akik között – a gyermekek mellett – a nyugdíjas korosztály is megjele-

Somogy Táncgyűttes, kalotaszegi viselet (fotó: Koch Máté)

nik. A kaposvári és somogyi résztvevők mellett több alkalommal érkeztek versenyzők Déváról, Kézdivásárhelyről, Köröstarhányból, Belényesből is.

Jelenkor és jövő

Az elmúlt évben, a Trianoni békediktátum 100 éves évfordulójára emlékezve, a Rippl-Rónai Fesztivál előkészítése során a kulturális központ több, határon túli művészeti csoport bemutatkozását tervezte. A sikeres kapcsolatfelvételt azonban már nem követhette a megvalósítás, hiszen a pandémia ezt megakadályozta.

Ebben az évben azonban a Csíksomlyói Búcsújárók kezdeményezésére Márton Áron-szobrot állítottak Kaposváron közadako-

zással, melyet a csíkszeredai Márton Áron-szobor inspirált. A meghívott erdélyi delegációk – szintén a pandémia miatt – nem tudtak részt venni az eseményen. Idén augusztusban, a Márton Áron püspök születése 125. évfordulóján tartott megemlékezésen Sógor Enikő polgármester vett részt, a szobor avatójának első évfordulóján tartott megemlékezésre pedig Csíkszentkirályról érkezett delegáció.

A kulturális központ szolgáltatásai megszervezésében, valamint a városi nagyrendezvények szervezésében figyelmet fordít a külföldi magyar előadóművészek, művészeti aktivitások bevonására, a meglévő kapcsolatok elmélyítésére. Tevékenységeiben a jövőben is segítséget kíván nyújtani a civil szervezetek Kárpát-medencei kapcsolatainak elmélyítéséhez.

SZALAY LILLA népművelő, magyar szakos általános iskolai tanár, kulturális mediátor. 1986-tól egészen az intézmény megszüntetéséig, 2007-ig a Somogy Megyei Művelődési Központ munkatársa. 2007. április 1-től a jogutód Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársa, majd a közművelődési osztály vezetője. 2013–2016 között a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Irodájának vezetője. 2016 októberétől az Együd Árpád Kulturális Központ igazgatója. Jelenleg a Csiky Gergely Színház és Kulturális Központ közművelődési igazgatója.

A nyíregyházi agóra tevékenysége határon innen és túl

A nyíregyházi Váci Mihály Kulturális Központ korszerűsítése és funkcióbővítése a Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata TIOP-1.2.1/08j2. kódszámú, „Agóra – Multifunkcionális közösségi központ és területi közművelődési tanácsadó szolgálat infrastrukturális feltételeinek kialakítása” című nyertes pályázat által 2014 januárjában vette kezdetét.

A cél egy olyan közművelődési intézmény kialakítása volt, amely a kulturális és közművelődési rendszerek összekapcsolása, az egész életen át tartó tanulás feltételeinek biztosítása révén lehetőséget teremt a jobb minőségű kulturális szolgáltatásokra és az egyének társadalmi érvényesüléséhez szükséges kompetenciái megszerzésére.

A jelenleg 17 tagintézménnyel és egy fenntartása alatt működő artmozival rendelkező kulturális központ – főleg nagyrendezvényei miatt – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gazdasági életére nézve is inspiráló, hiszen a pezsgő kulturális élettel magára irányítja a figyelmet.

Az intézmény – többek között kiterjedt nemzetközi és hazai kapcsolatainak, illetve gyakorlott szakembereinek köszönhetően – a régi hagyományok ápolása mellett új, hagyományteremtő programokat is megvalósít. A várossal szoros együttműködésben dolgozunk

azon, hogy Nyíregyháza minél sokszínűbb rendezvényekkel szolgálhasson a lakosság, illetve az ide érkező turisták, látogatók számára.

A kulturális központ egyre inkább betölti az agóra jellegéből adódó multifunkcionális szerepét: a programkínálatot a műfaji sokszínűség jellemzi, de a különböző események szervezésekor arra is nagyon figyelünk, hogy a legkisebektől az idősekig mindenki megtalálja a neki tetsző programot.

Két évvel ezelőtt, 2019-ben intézményünk adott otthont a magyarországi agórák intézményvezetői, közművelődési szakértői és tudományos kutatói számára megrendezett szakmai műhelymunkának, mely a közművelődési

intézményhálózat jövőjét volt hivatott megfogalmazni. Az eseményen Závogyán Magdolna, a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője kiemelten hangsúlyozta: a cél, hogy Magyarországon, illetve a Kárpát-medencében az ilyen típusú nagy közművelődési intézmények egy hálózatot alkossanak, és eképpen jelenjenek meg akár hazai, akár nemzetközi palettán is. Az Agóra Műhely megalapítása óta tagja vagyunk a kezdeményezésnek, így nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy ez alkalommal mi lehettünk a rendezvény házigazdái. A műhelymunkát követően háromnapos erdélyi tanulmányútra indultunk, ahol erdélyi magyar szervezeteket kerestünk fel.

Az Agóra Műhely találkozója Nyíregyházán

A Kulturális Központok Országos Szövetségének és a Magyar Népművelők Egyesületének tagjaként minden magyarlakta területen igyekszünk kapcsolatokat ápolni és építeni, valamint a közösségi művelődés lehetőségeit megtalálni.

Hagyománytisztelő módon intézményünk idén 35. alkalommal biztosított helyszínt a Nemzetközi Ásványbörzének, melyre a Kárpát-medencéből is szép számmal érkeztek partnerek és látogatók egyaránt. A Lengyel–Magyar Barátság Napjának is évről évre intézményünk ad otthont, ahol kiállításmegnyitón túl ünnepi műsorral tisztelgünk a határon túli kapcsolatok előtt. A nemzetközi és egyben határon túli hatókörű Nyírség Néptánc Fesztiválnak is régebb óta a kulturális központ szolgált helyszínt.

A Váci Mihály Kulturális Központ fenntartása alatt működő Nyíregyházi Városi Galéria égisze alatt alkot a Nyíregyházi Fametsző Művésztelep, melynek alapító tagja az erdélyi származású, baróti születésű Gyulai Líviusz Kossuth-díjas, valamint Nemzet Művésze címmel kitüntetett grafikusművész.

Szepessy Béla grafikusművész több alkalommal szerepelt a Gyergyószárhegyi Nemzetközi Alkotótáborban, így sikerült máig élő kapcsolatot kialakítani az akkori és a mostani meghatározó művészekkel és művészeti vezetőkkel. Létrejött a Hargita Megyei Alkotó Központ, mellyel együttműködési megállapodást kötöttünk közös művésztelepekről, pályázatokról, kölcsönös kiállításokról.

Részt veszünk a Gyergyószárhegyi Sokszorosító Grafikai Művésztelep munkájában is. A magyarországi alkotók szervezése is a feladatok közé tartozott, mindig odafigyelve, hogy a fiatal alkotók, hallgatók megfelelő arányban kapjanak lehetőséget. Gyakorlatilag ez volt a Fametsző Művésztelep téli változata, ahol a nyáron elkészített

Nyíregyházi Fametsző Művésztelep

fadúcokat lenyomtatták, így a művésztelep szinte minden alkotója dolgozott itt is.

Közösen szerveztük a Képzőművészeti Egyetemek Nemzetközi Kollokviumát, ahova Indiából, Tajvanból, Koreából, Iránból és még számos országból hívtunk meg professzorokat és hallgatókat. Együttműködtünk az ifjúsági képzőművészeti táborok szervezésében is, közösen dolgoztunk a nyárádszeredai Zereda alkotótábor megszervezésében, ahol több éven keresztül alkottunk. Részt vettünk a székelyudvarhelyi Pulzus Nemzetközi Művésztelep munkájában, szerepeltünk annak kiállításán. Alkotóinkkal több alkalommal jelen voltunk a Borospataki (Gyimesközéplek) Nemzetközi Művésztelepen.

Élő és folyamatos kapcsolatot tartunk a Partiumi Keresztény Egyetem Képzőművészeti Tanszékével, bekapcsolódunk a művészeti tevékenységébe, kiállításokon, konferenciákon veszünk részt. Alkotóink rendszeresen szerepelnek a Székelyföldi Nemzetközi Grafikai Biennálén – kiállító művészként és zsűritagként is.

Az elmúlt években több alkalommal is állítottak ki Galériánkban a környező országokban élő magyar nemzetiségű művészek. 2017-ben mutatkozott be a Nagy-

bányáról származó Craciun képzőművész család, majd ugyanebben az évben volt még látható Moldovan Virgilius világhírű román származású szobrászművész tárlata. A Galéria fontosnak tartja, hogy a határon túli képzőművészeknek is biztosítson bemutatkozási lehetőséget, így 2019 novemberében került sor egy válogatott kiállítás megszervezésére az ukrán képzőművészek remekeiből, a Kollár Gyűjtemény keretén belül.

Nyíregyháza szoros kapcsolatot ápol a szlovákiai Eperjes városával, így minden évben együttműködünk a Caraffka Galériával a Barátság című testvérvárosi kiállítás kapcsán. A tárlaton részt vevő városok: a lengyel Nowý Sacz, a szlovák Eperjes és Nyíregyháza. Minden városból négy művész három-három alkotással mutatkozik be.

A Galéria gondozásában lévő, 1977-ben alakult Sóstói Nemzetközi Éremművészeti és Képlasztikai Alkotótelep gyűjteményében számos környező országban élő szobrászművész alkotása található meg.

Szintén intézményünk fennhathatósága alá tartozik a Krúdy Gyula Art Mozi, melynek 2018-as kínálatában szerepelt Zsigmond Dezső: A sátán fattya című film megyei díszbemutatója. A film különlegessége, hogy a forgatási helyszín Kárpátalja volt. 2019-ben pedig a

Városmajori Művelődési Ház – ungvári táncfarsang

Magyarok Kárpátalján elnevezésű rendezvényen az előadásokon és Zsigmond Dezső: A föld nyeli el című filmvetítésen túl közönség-találkozóval is kedveskedtünk a résztvevőknek.

A Váci Mihály Kulturális Központ fenntartása alatt működő Városmajori Művelődési Ház évről évre szintén előszeretettel ad otthont kárpátaljai vonatkozású programoknak. A Nagycsaládosok Országos Egyesülete 2017-ben élő közvetítéssel fűszerezte meg a rendezvényét az erdélyi, kárpátaljai tagok részére. 2018-ban a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Fesztiválja került megrendezésre az intézményben, ugyanabban az évben az MVSZ Erdélyi Országos Tanácsa elnökének előadása, könyvbemutatója is színesítette a művelődési ház programpaletáját.

Az intézményben működő Igrice Néptáncgyűttes hol elutazik a határon túlra, hol közös táncházra hívja az ott élő magyarokat. A szintén az intézményben tevékenykedő Nyíri Amatőr Filmklub is vendégtelt már meg programjai kapcsán külhoni magyarokat.

2018-ban a beregszászi származású Ferenczi Imre alkotásaiból nyílt fotókiállítást, majd Vihula Mihály ungvári származású gitárművész műsorát tekinthették meg az érdeklődők. A Beregszászért

Alapítvánnyal közös szervezésben megvalósult Kárpátaljai tragédia című film bemutatója is nagy sikert aratott. A film 2017 őszén 3. helyezést ért el a XIII. Göcsej Televíziós fesztiválon.

A városmajori tagintézmény programkínálatába gyakorta visszatérő Ketten az úton beszélgető showműsor a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház művészeivel, Tarpai Viktóriával és Vidnyánszky Éva muzsalyi magyartanárnővel is vonultatott már fel határon túli magyarokat.

2019-ben is szép számmal találkozhatott a nézőközönség a külhonból érkező fellépőkkel. Az

ungvári Barátok Táncársasága nevű csoporttal közösen megszervezett táncfarsang, az ungvári Vitéz Kövér Györggyel és dr. Szöllősy Tiborral, a kárpátaljai származású közíróval megszervezett beszélgetőest, a nagybányai festőkről szóló előadás, az Origami és kusudama című tárlatmegnyitó (ahol nyíregyházi, debreceni és partiumi alkotóktól is láthattunk remekműveket), de a Linner doktor – egy nem mindennapi orvos története című filmpremier is alkalmat kínált a beregszászi művészet megismerésére. Egy felvidéki előadóművész Tévedni emberi dolog című műsora, valamint a 80 nap alatt a Föld körül előadássorozat keretében megrendezett Erdély titkos kincsei című előadás is remek alkalmat kínált a határon túli magyarság művészeinek megismerésére.

A Határtalanul magyarul vers és prózamondó versenyt először hét esztendővel ezelőtt rendezték meg Nyíregyházán diákok számára, melyre felvidéki, kárpátaljai és partiumi fiatalok is beneveztek. A lírakedvelők körében hagyományt teremtett a rendezvény, melyre megközelítőleg 30 diák jelentkezik rendszeresen. A zsűri tagjai kiemelt helyi művészek és kultúra-kedvelők.

Szent István keresztény hagyatéka – a Szent Korona vármegyéi című vándorkiállítás megnyitója

A Városmajori Művelődési Ház a nagyszerű Thalia kedvence véltékedőt hagyományteremtő módon évi rendszerességgel szervezi meg a színjátszó szakkörös középiskolások számára, színművész mentorokkal, Beregszász és Nagybereg részvételével.

A Helios-Art Nyíregyházi Fotóklub Egyesület 2020 óta működik városmajori tagintézményünkben, ahol kéthetenként klubösszejöveleket formájában tartanak találkozókat.

A 2020-ban megrendezett Friss kedvenceink című tárlat a nyíregyházi Helios-Art és a nagykárolyi Vasile Vénig László Fotóklub közös együttműködése volt.

A Fotóklub Nagykárolyban alakult az 1970-es években. Vénig László és néhány lelkes fotós kezdeményezésére sikerült újraéleszteni mintegy húsz év kihagyás után a fotóséletet a településen. Az egyesület célja felfedezni, elősegíteni és képezni a fiatal tehetségeket, fenntartani a nagykárolyi fotóséletet, további nemzetközi fotókiállításokat szervezni. A fotózás, fotóművészet és fotósok népszerűsítése helyi, nemzeti, nemzetközi szinten kiemelten fontos, ezért is volt nagyszerű lehetőség a fotóklub számára, hogy a nyíregyházi kiállítás a Váci Mihály Kulturális Központban kapott helyet.

A „Szent István keresztény hagyatéka – a Szent Korona vármegyéi” című vándorkiállítás 2020. június 25-én indult útjára. A programsorozat ünnepélyes nyitórendezvényét az egykori megyeháza dísztermében tartották Esztergomban, mely tárlat 2021. november 5-től intézményünkben is megtekinthetővé vált, és egészen december 2-áig fogadta a látogatókat. Egyszerre művészeti, kulturális és történelmi élményben lehet részükhöz azoknak, akik ellátogatnak a vándorkiállításra.

A 64 képet Kovach Anton kárpátaljai festő készítette, aki ungvá-

Kárpátaljai kerékpárosok koszorúznak a trianoni emlékműnél

ri születésű, magyar felmenőkkel rendelkező művész. A festő két év alatt mind a 64 vármegyében személyesen járt, hogy ihletet kapjon az alkotásaihoz.

A vándorkiállítás megalkotója a Kárpátaljai Szövetség elnöke, Benza György. Az anyag eddig Debrecenben, Pécsen, Szombathelyen, Szekszárdon és Esztergomban járt, a fogadtatása mindenütt pozitív. Jövőre pedig a határon túli magyarlakta területeken lesz látható. Intézményünk számára ez egy induló kapcsolat, mely reményeink szerint gyümölcsöző lesz, és a jövőben is fenntarthatjuk az együttműködést.

Nyíregyháza megyei jogú város önkormányzata is sokat tesz a határon túli kapcsolatok ápolásáért. Szervezésükben létrejött a Folk-felhét, mely három kitűnő programot, felejthetetlen élményt foglalt

magába: két különleges táncos megmozdulást a Kárpátalja Néptáncgyűttessel, és egy igazi zenei csemegét Európa legnépszerűbb balkáni rezesbandájától.

Szerveztek ezen kívül ifjúsági testvérvárosi találkozót, sajtótájékoztatóval fogadtak kárpátaljai kerékpárosokat, akikkel együtt koszorúztak a Trianoni emlékműnél, valamint a népszerű Tirpák Fesztivál is városunk kulturális repertoárját ékesíti, ahol a szatmárnémeti bábszínház mellett a Beregdaróczi Asszonykórus is színesítette a kínálatot.

Az Agóra műhely tagjaként elkötelezettek vagyunk a Kárpát-medencei magyar kapcsolatok építésében, fejlesztésében, együttműködésben a Nemzeti Művelődési Intézettel és a partner civil szervezetekkel.

MÉSZÁROS SZILÁRD 1998-ban végzett a Bessenyei György Tanárképző Főiskola művelődésszervező szakján, azóta – immár 23 éve – a Váci Mihály Kulturális Központ munkatársa, 2013-tól igazgatóhelyettese, 2014-től pedig az intézmény igazgatója.

2021-ben középfokú nyelvvizsgát és kulturális mediáció szakos mesterdiplomát szerzett a Debreceni Egyetem képzésén. Publikációi 2016-tól olvashatók a világhálón, rendszeres előadója tudományos fórumoknak, konferenciáknak. A közművelődés tudományos utánpótlásának erősítése érdekében támogatja a tehetséges hallgatók, szakemberek és mentoraik kutatómunkáját. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Népművelők Egyesületének elnökeként mindent megtesz a közösségek építésének érdekében, határon innen és túl.

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ lehetséges Kárpát- medencei hálózatosodási irányai

Kulturális központból többfunkciós közműve- lődési intézmény

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központ 2007. július 1-jén alakult, a korábban önállóan működő Művelődési és Sportház, Művészetek Háza, Gyermek Ház, Savaria Filmszínház, Tourinform Iroda összevonásával Szombathely Megyei Jogú Város költségvetési intézményeként.

A város 2011-ben úgy döntött, hogy a turisztikai szakára önálló céget alapít, így a Savaria Turizmus Nonprofit Kft. megalakulásával a funkció, valamint a Tourinform Iroda levált az AGORA-ról. Hasonlóan nagy veszteséget jelentett az intézménynek a Művészetek Háza 2014-es elvesztése is. A Művészetek Háza nem csupán az AGORA központjaként működött, de Szalonja és Pincéje otthont adott kiállításoknak, komolyzenei koncerteknek, előadásoknak, beszélgetéseknek, kisközösségi programoknak, valamint a magaskultúra más eseményeinek is. 2014-től 2021-ig az AGORA telephelyeként működött a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ, melynek üzemeltetési feladatait látta el az intézmény.

A 2015-ben a TIOP-1.2.1.A-12/1-2013-0005 azonosítószámú pályázat („A szombathelyi AGORA–Művelődési és Sportház területi multifunkcionális közösségi közművelődési központtá történő fejlesztése, átalakítása”) keretében megújult, és új közösségi terekkel bővült az AGORA–Művelődési és Sportház, amely az intézmény központjaként is működött tovább. Ugyanakkor megszűnt a Gyermek Ház mint AGORA telephely, a gyermek és ifjúsági szakági kolégák, valamint a szakági funkció szintén az MSH-ba került. Idén is-

mét növekedett az intézmény egységeinek száma, hiszen közösségi, kulturális, turisztikai funkcióval, kiállító- és kilátóterekkel bővült a hosszú évtizedek óta üresen álló szombathelyi Víztorony, amelyet az AGORA kezdett el működtetni. Szintén a 2021-es évben költözött az AGORA központba a városi hetilap, a Savaria Fórum kiadó, valamint a Szombathelyi Televíziót is működtető Szombathelyi Médiaközpont Nonprofit Kft. A fenntartó önkormányzat döntése értelmében 2022. január 1-jétől az AGORA és a Médiaközpont

EUROINFO projektbemutató sajtótájékoztatója. A képen Zver Ilona, a Szlovén RTV stúdióigazgatója és Horváth Zoltán, a Szombathelyi Médiaközpont igazgatója. Forrás: Savaria Fórum

szervezetileg is egyesül, az így létrejövő AGORA Savaria Kulturális és Médiaközpont Nonprofit Kft. olyan többfunkciós közművelődési intézmény lesz, amely mind a hét közművelődési alapszolgáltatást teljesíti, ugyanakkor médiatartalom-szolgáltató és sajtótermék-kiadó is lesz. Az egyesített intézmény hálózati kapcsolatai megnövekednek, és lehetővé válik a határokon átnyúló magyar kulturális kapcsolatok hatékony erősítése is. Lássuk a kitörési lehetőségeket, valamint azt, hogy milyen előzményekre építhetünk ebben a munkában!

A vasvármegye három-felé szakadása

Vas vármegyét a trianoni döntés három részre szaggatta. A vármegye déli-nyugati része (muraszombati járás) Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része lett (ma Szlovénia), nyugati része (németújvári és felsőőri járás) pedig Ausztriához került. Sajátos, hogy az egykori vármegye területén még Trianont megelőzően – majd azt követően is – tapasztalhatunk területi mozgásokat és próbálkozásokat. 1919-ben Muraszombat központtal egy hétre megalakult a Vendvidéki Köztársaság (Göncz, 2001/A és 2001/B). Az 1921-ben Ausztriához csatolt területek visszaszerzése érdekében zajlott az úgynevezett nyugat-magyarországi felkelés, majd Felsőőr központtal megalakult a mások által el nem ismert Lajtabánság, amely egy hónapig létezett csupán (Ormos, 1990). A soproni népszavazást követően, 1923-ban további települések kezdeményezték népszavazást, melynek következtében 10 település visszakerült Magyarországhoz. A lényeg azonban nem változott: a vármegyéből jelentős területek kerültek elcsatolásra, Szombathely pedig elvesztette természetes kereskedelmi, valamint kulturális-szellemi kapcsolatainak

egy részét. Ebben a tekintetben elsősorban Felsőőr elszakadása volt fájó, annak közelsége miatt. A második világháború után leereszkedő vasfüggöny pedig ténylegesen el is zárta a korábban meglévő természetes együttműködéseket. Megszűnt az 1888-ban létrejött Szombathely – Pinkafő-vasútvonal is.

A kapcsolatok az 1980-as évek közepétől, illetve a '90-es évek elejétől kezdtek csak újra kialakulni: a szombathelyi családok egyre gyakrabban látogattak ki Ausztriába, és ebben az időben alakította ki az önkormányzat is az első testvérvárosi kapcsolatait, köztük 1991-ben Felsőőrrel, de több örvidékhez tartozó település is kezdeményezett a magyar várossal együttműködéseket. (Hardi és Nárai, 2001. 122–123. o.)

A szombathelyiek és az örvidékiek családi, rokoni kapcsolatai a rendszerváltást követően felerősödtek és jelenleg is érzékelhetőek. A kereskedelmi-szolgáltatói kapcsolatok iránya Ausztriából Szombathelyre (bevásárlás, orvosi szolgáltatások, szépségápolás stb.), a munkavállalás pedig Szombathelyről Ausztria felé irányul.

Az egykori muravidéki szerves kapcsolatok kevésbé éledtek újra. Muraszombattal nem alakult ki testvérvárosi kapcsolat (az, mint azt látni fogjuk, Szlovénia felé Mariborral alakult ki), ráadásul a település Felsőörnél távolabb is van. A szlovén településen a magyar lakosság sem annyira meghatározó, mint Felsőőr esetében (nem éri el az 1%-ot): a muravidéki magyarság kulturális központja Lendván található, amely nem Vas, hanem Zala vármegye része volt. Mindezekről függetlenül a szombathelyi, határon túli kulturális kapcsolatok fókuszpontja Örvidék mellett Muravidék kell, hogy legyen a történelmi hagyományok, földrajzi adottságok okán, valamint Szombathely azon testvértelépülései, ahol magyar nemzetiségi közösségeket találunk.

Szombathely testvérvárosi kapcsolatai

Szombathely jelenleg 16 testvérvárossal, valamint további 3, úgynevezett baráti várossal rendelkezik, melyeket az 1. táblázatban mutatok be részletesen. A testvérvárosok között 2 nem európai települést találunk (egy-egy izraeli és kínai). A városnak Szerbián kívül valamennyi Magyarországgal határos országgal van önkormányzati kapcsolata.

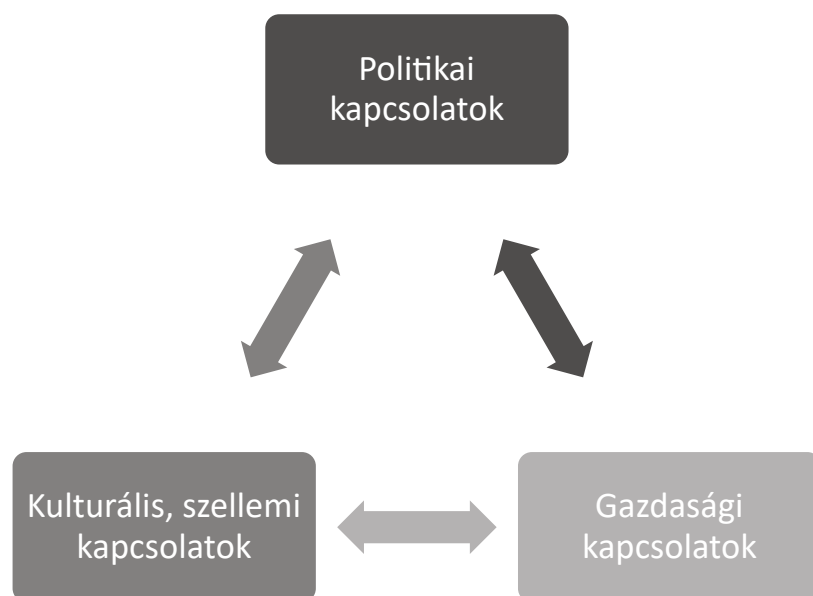
A kapcsolatok egy része alulról jövő kezdeményezés alapján indult el: felsőoktatási kapcsolatok (pl. Maribor, Nömmé), vagy civil kapcsolatok (pl. Kaufbeuren) alakultak át politikai kapcsolatokká, és intézményesültek önkormányzati szinten. A kapcsolatok más része pedig politikai jellegű volt már kezdettől is, ezeknek még szükséges a civil, kulturális kapcsolódási pontjait kialakítani. Harmadik csoportba sorolhatók azok a történelmi gyökerű kapcsolatok, amelyek esetében találhatunk kulturális és politikai tényezőket is, mint például Felsőőr vagy Ungvár esetében.

Mint a táblázatból láthatjuk, négy település van, ahol magyar nemzetiségi közösséget találunk; ezek: Nagyszombat, Vajdahunyad, Zilah és Felsőőr. Erős kapcsolatok Vajdahunyaddal és Felsőőrrel alakultak ki.

Jelen írásban nem célozom Szombathely testvérvárosi kapcsolatainak elmúlt 30-35 évét mélyebben elemezni, azonban érdemes jelezni azt, hogy a külkapcsolati háló nem minden településsel azonos erősségű. Sok esetben az élő kapcsolatok is udvariassági látogatásokban merülnek ki. Az ennél mélyebb kulturális kapcsolatok száma kevesebb (itt elsősorban a kulturális intézményeknek, valamint a civil szervezeteknek lehet szerepe), a tényleges gazdasági kapcsolatok pedig elenyészők, holott a politikai és kulturális hasznosultság mellett tényleges ér-

Szombathely Megyei Jogú Város testvérvárosai			
Testvérváros neve	Ország	Testvérvárosi megállapodás aláírása	Magyar nyelvű nemzetiség
Lappeenranta	Finnország	1985	Nem
Maribor	Szlovénia	1985	Nem
Vajdahunyad	Románia	1990	Igen
Kolding	Dánia	1991	Nem
Felsőőr	Ausztria	1991	Igen
Ungvár	Ukrajna	1991	Igen
Kaufbeuren	Németország	1992	Nem
Ramat-Gan	Izrael	1992	Nem
Nagyszombat	Szlovákia	1993	Igen
Lecco	Olaszország	1995	Nem
Nömme	Észtország	1997	Nem
Ferrara	Olaszország	2001	Nem
Yantai	Kína	2007	Nem
Kutaisi	Grúzia	2015	Nem
Sziszek	Horvátország	2015	Nem
Santiago do Cacém	Portugál	2019	Nem
Szombathely Megyei Jogú Város baráti városai			
Baráti város neve	Ország	Baráti városi megállapodás aláírása	Magyar nyelvű nemzetiség
Tours	Franciaország	2003	Nem
Razgrad	Bulgária	2009	Nem
Zilah	Románia	nincs adat	Igen

1. táblázat: Szombathely Megyei Jogú Város testvér- és baráti városi kapcsolatai 2021-ben (saját szerkesztés Szombathely Megyei Jogú Város honlapja, www.szombathely.hu alapján)

1. ábra: Testvérvárosi kapcsolatok ábrája (saját szerkesztés)

telme lenne az ilyen jellegű hálózat kiépítésének. (1. ábra)

A Covid-19 járvány az elmúlt másfél évben jelentősen befolyásolta a határon túli települési kapcsolatokat is. Ahogy azt a legutóbbi 2020-as testvérvárosi beszámoló-ból látjuk, a személyes látogatások megszűntek, és az online térbe kerültek át. A hangsúly a gyakorlati problémamegoldásokra, tapasztalatcserékre terelődött: vírushelyzet kezelése, városi önkéntes rendszer működtetése a járvány alatt, bűn-megelőzési stratégiák. Ugyanakkor 2021-ben már megindultak az intézményesült kulturális kapcsolatok kialakítására, felújítására irányuló törekvések, amelyekbe az AGORA is egyre nagyobb szerepet kap.

A szombathelyi AGORA Kárpát-medencei kapcsolatai

Az AGORA Szombathelyi Kulturális Központnak intézményesült határon túli kapcsolatai nem alakultak ki, azonban az elmúlt időszakban ennek előkészítése már megtörtént. Az alábbiakban felsorolunk pár példát az elmúlt évből, amelyek az intézmény Kárpát-medencei hálózati kapcsolatának alakulását példázzák:

- 2021. január elején az AGORA együttműködési megállapodást kötött a szombathelyi Őrvidék-Házak működtető Magyar Házak Közhasznú Nonprofit Kft.-vel, melynek keretében a felek vállalták rendezvények közös lebonyolítását, valamint a külhoni magyar kultúra és a Kárpát-medencei nemzeti összetartozás helyi népszerűsítését.

- Áprilisban online megbeszélést folytatott az AGORA vezetése, valamint Szuhai Viktor szombathelyi külkapcsolatokért felelős tanácsnok a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület vezetőivel a kulturális kapcsolatok szorosabbá tételéről.

– Szeptemberben, amikor már lehetségessé váltak a személyes jelenléttel zajló találkozók is, az AGORA vezetőjeként tagja lehettem annak a szombathelyi delegációnak, amely Ungvárra látogatott, és közvetlen tapasztalatokat is szerezhettem az ungvári magyar közösség talán legkiemelkedőbb kortárs innovációjáról, Kolodko Mihály és követői miniszobrairól, amelyek esetleges helyi megvalósíthatósága (újszerűségük okán) akár a kulturális gazdaságfejlesztést is segítheti.

– Szintén a kárpátaljai kulturális együttműködés keretében adtunk helyet Kovach Anton, Szent István keresztény hagyatéka – A magyar szentkorona vármegyei című kiállításának, a Kárpátaljai Szövetséggel partnerségben. A kiállítás július hónapban volt megtekinthető központunkban.

– A bevezetőben már jeleztem az intézmény előtt álló átalakulást, melynek során a jövőben a közművelődési feladatellátás egy szervezetben fog működni a városi médiával, így a felsorolásból nem kívánom kihagyni azt az együttműködést sem, amelyet a Szombathelyi Médiaközpont a COMM/SUBV/2020/M. „EUROINFO – Az Európai Parlament célkitűzéseinek bemutatása” elnevezésű pályázatához kötődően a Szlovén RTV Maribori Regionális Központjának, lendvai Magyar Műsorok Stúdiójával kötött 2021 februárjában televíziós anyagok elkészítésére. A megállapodásnak köszönhetően

többek között regionális kisebbségekről, határon átnyúló kulturális kapcsolatokról, gazdasági és zöldügyekről szóló műsorok készülnek el, amelynek leiratai megjelennek a Savaria Fórum című hetilapban is.

A fenti felsorolásból kimaradt a június 4-ei Nemzeti Összetartás Napja, amely Szombathelyen az AGORA szervezésében zajlik. Az esemény különlegességét máskor az adja, hogy az ünnepi műsor keretében egy határon túli magyar iskola diákjai is fellépnek, azonban erre az idei évben a járványhelyzet miatt sajnálatos módon nem kerülhetett sor.

Összefoglalás

A szombathelyi AGORA a határokon átnyúló, Kárpát-medencei magyar együttműködések kialakításában és megerősítésében érdekelt. Leginkább olyan közösségekkel kíván kooperálni, amelyekkel történelmi gyökerei vannak a városnak, valamint földrajzilag leginkább közel találhatók, vagy ahol

Szombathelynek településpolitikai, testvérvárosi kapcsolatai vannak. Az ezirányú törekvések a város regionális centrum szerepkörének erősítése, valamint a kulturális kapcsolatoknak köszönhető gazdasági együttműködések felélénkítése érdekében is tesszük, mivel hiszünk abban, hogy a kulturális tevékenység gazdaság- és településfejlesztő hatással is bír már közelebb is.

Felhasznált irodalom

Beszámoló Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata 2020. évi testvérvárosi kapcsolatainak működéséről, eredményességéről (2020). Interneten: <https://www.szombathely.hu/kozgyules/e-kozgyules/kulonleges-jogrendi-idoszak-dontesei-november-11-tol/d191691/> (Letöltve: 2021. november 1.)

Göncz László (2001/A): Mura-vidék, 1919. *Vasi Szemle*, 55. 2. sz.

Göncz László (2001/B): *A muravidéki magyarság 1918–1941*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

Hardi Tamás és Nárαι Márta (2001): A határ menti területek jellegzetességeinek átalakulása a 20. század végi Nyugat-Magyarországon. *Tér és társadalom*, 15. 2. sz.

Ormos Mária (1990): *Civitas fidelissima. Népszavazás Sopronban 1921*. Gordiusz, Győr

Szombathely Megyei Jogú Város honlapja, www.szombathely.hu (Letöltve: 2021. november 1.)

HORVÁTH ZOLTÁN művelődésszervező, okleveles alkalmazott nyelvész, okleveles andragógus, okleveles kulturális mediátor. Jelenleg a Széchenyi István Egyetem Regionális Doktori Iskolájának doktorandusza. Disszertációs témája a kulturális alapú gazdaságfejlesztés és kreatív ipar Szombathelyen. 13 éve dolgozik az AGORA Szombathelyi Kulturális Központban közművelődési szakemberként, 2020 óta az intézmény igazgatója. 2021 februárja óta ellátja a Szombathelyi Médiaközpont Nonprofit Kft. ügyvezető igazgató tisztségét is. Óraadó oktatóként tanítja az ELTE Savaria Egyetemi Központ közösségszervező szakos hallgatóit különböző elméleti és gyakorlati kurzusokon. Kulturális örökség szakterületen tagja a Szombathelyi Értéktár Bizottságnak.

Székelyföldi szívvel, vajdasági virtussal

A Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóság határtalan kapcsolatai

A Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóságának munkatársai szerencsések, mert hosszú idő óta intenzív szakmai és szívélyes emberi kapcsolatot ápolnak vajdasági-délvidéki és erdélyi kollégákkal, szervezetekkel, civilekkel – emberekkel. A földrajzi fekvésnek köszönhetően e kapcsolatok a szomszédos országokra is kiterjednek, és további együttműködések generáltak a külföldi magyarsággal. Sok esetben nemcsak szakmai partnerségek, közös célok fogalmazódtak meg, hanem baráti kapcsolatok is kialakultak.

Történelmi szálak, családi kapcsolatok és a szakmai feladatok harmóniája

Itt, a mi vidékünkön már gyerekkorunk óta, családunk, szüleink részéről belénk ivódott és természetessé vált az elcsatolt nemzetrészek szeretete és aggodalma, a mai földrajzi határainkon

kívül rekedt magyarság feltétel nélküli szeretete. Sokszor utaztunk Vajdaságba, Erdélybe a családdal, barátokkal és mindig adott volt a magyarokkal való kontaktus természetessége, a társas interakciók iránti igény. A személyes kapcsolatokban gyakran elismeréssel néztünk a határon túli magyarokra: magyarságtudatuk és magyarságuk megélése felemelő volt. Így van ez most is, amikor munkánk kapcsán adódnak találkozások, feladatok, amelyeket örömmel élünk meg és elhivatottan igyekszünk elvégezni.

Megyei közművelődési tanácsadó központként – még a Nemzeti Művelődési Intézetbe tagozódás előtt – számos amatőr művészeti eseményt, felmenő rendszerű versenyt, minősítő szerveztünk a térségben. Ezekre az alkalmakra – ha tehetjük – meghívtunk határon túli résztvevőket is. Versmondó versenyekre, népzenei minősítőkre, színjátszó találkozókra invitáltuk a külföldi művésztársakat. Megdöbbentő tapasztalat volt számunkra már akkor is, hogy mennyire komolyan, őszin-

tén, ösztönösen adaptálják a különböző művészeti produkciókat. Ezekben a megnyilvánulásokban általában mindig van egyfajta emberi-művészi többlet. Lenyomataként a megmaradni akarásnak, a magyarságtudat őszinte, intenzív megélésének. Ezt a lelkesedést, tüzet, az élet mélyebb, őszintébb megélését – valljuk – érdemes átvenni tőlük.

Vajdasági szakmai kapcsolataink erős bástyái a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség. Gondi Martinával, Varga Tamással, Sutus Áronnal és kollégákkal számos alkalommal kapcsolódtunk össze, hol egyikünk, hol másikkal kezdeményezésére működöttünk együtt. A települési és vajdasági értékgyűjtés, szakmai továbbképzések, amatőr művészeti események, jeles ünnepek, az amatőr színjátszás és a versmondás területén is.

A közelmúlt egyik ilyen programja volt a Nemzeti Művelődési Intézet által szervezett Falusi Krónika programsorozat, amelyen,

Gondi Martinával Kupuszinán, háttérben Mgr. Hajnal Jenő, az MNT elnöke

mint minden hasonló eseményen, nemcsak Csongrád-Csanád megyéből, hanem a régióból és Vajdaságból is fogadtunk vers- és prózamonológokat, akik ezúttal is kiemelkedő teljesítményt és felejthetetlen élményt nyújtottak.

A kölcsönös szakmai tapasztalatszerzés miatt azt is fontosnak tartjuk, hogy megtudjuk, mi mit tanulhatunk a vajdasági színjátszóktól e területen, a hozzájuk tervezett színjátszó látóutunk is ezt a célt fogja szolgálni – remélhetőleg jövőre. Terveink szerint Csongrád-Csanád megyei és néhány más megyebeli színjátszó csoportvezetőnek (és településvezetőnek, mert őket is ösztönözni szeretnénk helyi színjátszó közösségek támogatására) mutatjuk meg, hogyan is csinálják az amatőr színházat a vajdasági magyarok.

Néhány évvel ezelőtt a Magyar Népművelők Egyesülete XXXIV. Vándorgyűlésének Vajdaságba invitáló szakmai programját a megyei igazgatóság szervezte. Magyar-

kanizsán betekintést nyerhettünk a Panda Rádió mindennapjaiba, majd megismerhettük Ilonafalván a kalákában épített Baráthok Kútja projektet, Zentán pedig a Vajdasági Magyar Művelődési Intézethez látogattunk el.

A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet egyik legkiemelkedőbb programja a Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók Találkozója, amelynek minden évben más település a házigazdája. A jó szakmai kapcsolatnak köszönhetően jártunk már Bácsfeketehegyen, Nagykikindán és Kupuszinán is egy-egy alkalommal. Ilyenkor közel egy héten keresztül olyan vajdasági amatőr színjátszó csoportok lépnek fel, akik számára a társulat, a közösségi élet és a magyar nyelvű előadás jelenti a kapcsolódási pontot az anyaországhoz.

Bácsfeketehegyen megismerkedtünk a helyi magyar művelődési egyesület vezetőjével, Hajvert-Lódi Andreával. Andrea és férje, Ákos karolta fel Feketicsen a kulturális életet. Társulatuk a Hyppolit, a lakáj című darabot vitte színpadra, a már-már természetesnek mondható vajdasági profizmussal. Bácsfeketehegy 2017-ben adott helyet a találkozóznak. 2018-

ban Nagykikindára kaptunk meghívást, majd 2019-ben Kupuszinán a Sturcz József Színjátszó Csoport tolmácsolásában láthattuk Török Péter Túladunai népszínművét. Ezek mind-mind olyan előadások, amelyek adaptálásra érdemesek, és jó szívvel ajánlanánk a Csongrád-Csanád megyében működő csoportoknak is.

Amikor javaslatunkra első alkalommal hívtak meg vajdasági csoportot Csanádpalotára, a színjátszó találkozóra, akkor a Varga Flórián vezette társulat érkezett Temerinből. A Szirmai Károly Magyar Művelődési Egyesület színjátszó csoportja Illyés Gyula Tüvétevők című darabját adta elő. A produkciónak óriási sikere volt. Ez a fellépés a mi szakmai életünkben is olyan mérföldkő volt, ami még inkább arra motivált minket, hogy a vajdasági amatőr színjátszásnak még nagyobb szeletét ismerjük és ismertessük meg megyénk műkedvelőivel.

Varga Tamás, a VMMI munkatársának elmondása szerint Vajdaságban jelenleg 18-20 magyar amatőr színjátszó csoport működik visszatérő rendszerességgel. Az aktív csoportok évi 3 alkalommal kérhetnek ingyenesen segít-

A csanádpalotai színjátszó találkozó stábjá

Egyeztetés Gondi Martinával és Sutus Áronnal Zentán, a VMMI-ben

séget a Vajdasági Magyar Művelődési Intézettől és a Művelődési Szövetségtől. A mentorprogram keretében az intézet díjmentesen biztosít a csoportok számára szakembert (színészt vagy rendezőt), hogy a megvalósítás alatt álló előadásukhoz módszertani segítséget nyújtson. Tamás szerint Kupuszinán úgy énekelnek, úgy játszanak, úgy táncolnak, úgy működik a színjátszó csoport, mintha a Vajdaságnak még egy profi színháza lenne. Itt jegyzi meg, hogy a településen saját maguk varrják az asszonyok a kosztümöt, a férfiak fűrnak meg faragnak, kompletten megcsinálják a bonyolult és időigényes díszleteket is, sőt, ha kell az előadáshoz szükséges kardokat is. Ugyanez jellemző Feketicsen is és más települési színjátszó csoportoknál is.

Zentán a diákszínjátszók számára rendezik meg a KSZFV-t (Középiskolás Színjátszók film- és Színházi Vetélkedője). Feketicsen van Gyermekszínjátszó Műhelytalálkozó az általános iskolásoknak. A felnőtt amatőr színjátszók pedig a Vajdasági Magyar Amatőr Színjátszók Találkozójára mennek.

Székelyföld

A megyei közművelődési tanácsadó központ égisze alatt keresett meg először Ádók István, a csanádpalotai művelődési ház akkori vezetője, hogy szakmai együttműködést kérjen az általa és a Kelemen László Emlékeért Kulturális Alapítvány, illetve Csanádpalota

Város Önkormányzata által kezdeményezett és támogatott amatőr színjátszó találkozó szervezéséhez és megvalósításához. Ádók Pista elhivatottsága és lelkesedése nálunk prominensebb támogatókat is az ügy mellé állított: neves, országosan ismert művészeket, színészeket, közéleti személyiségeket. A megyei közművelődési központ szakmai fronton kapcsolódott be az esemény megvalósításába, és tesszük ezt nagy örömmel azóta is. A színjátszó találkozók kapcsán a megyei igazgatóságunk testvértelepülési kapcsolat létrehozásában is fontos szerepet játszott, ami egy általunk készített BGA pályázatnak köszönhetően létre is jött Csanádpalota és Csíkpálfalva (és a közigazgatásilag hozzá tartozó Csíkcsonomortán és Csíkeldele) között.

E színjátszó találkozók kapcsán ismerkedtünk meg az azóta megboldogult Varga Sándorral és feleségével, Mihályi Magdolnával, valamint egyik gyermekükkel, Varga Annával is. Mindannyian a Fortis Hungarorum Kulturális Egyesület keretein belül, többféle formában végzik az erdélyi magyarság amatőr művészeti támogatását.

Csongrád-Csanád megyei különítmény a MADTáborban, Zentán

Ezek közül mi a Csíkcsomortánban elindított Székelyföldi és Anyaországi Falusi Színjátók Találkozója és a Csíki Versünnap apropóján találkoztunk velük: vendégeik voltunk, sok új tapasztalatot szereztünk s mindeközben „felvettük a fonalat” is. Ekkor találkoztunk többek között Ferencz Csabával, Csíkpálfalva (Csíkcsomortán és Csíkdelne) polgármesterével, aki, ha kell, bármikor beugrik egy szerepre, ha megbetegszik valaki. Ekkor ismertük meg a Csíki Játékszín Jászai Mari-díjas színművészt, Fülöp Zoltánt is, aki önkéntes mentorként segíti a csíki csoportok munkáját.

Találkoztunk Boros Katalinnal, a csíkcsomortáni Lárma Színjátók Társulat vezetőjével is. A székelyföldi amatőr színjátszásról a legtöbbet tőle tudhattunk meg, hogyan azt is, hogy a csíkcsomortániak életében fontos szerepet töltött és tölt be mai napig a színjátszás. Írásos adatok bizonyítják, hogy 1911-ben volt már színjátók csoportja a falunak.

Korábban a Csíki-medence területén, vagy ahogyan Kati mondja: Felcsíktól Alcsíig számos falu kultúrotthonában léptek, lépnek fel.

A Csanádpalotán megrendezett színjátók találkozó az évek során kiteljesedett azzal, hogy nemcsak a megyei csoportok mutathatták be tudásukat, hanem immár a székelyföldi és a vajdasági csoportok közül is néhányan. A megyei igazgatóság a tevékenység továbbfejlesztése érdekében 2019-ben már szakmai konferenciát is szervezett a találkozót megelőző napon Csanádpalotán, ahol felkérésünkre Varga Tamás, a VMMI munkatársa is előadást tartott. A három ország magyar szakemberei közötti együttműködések elmélyüléséhez nagyban hozzájárulnak az ilyen kohézióteremtő és egyben tapasztalatszerző alkalmak.

A cikk írásának idején, 2021 őszén a „Tudásunkkal kézenfogva a

közösségéért” program keretében megvalósuló szakkörök alapanyagának kiszállítását szervezzük a Délvidékre, hogy az ottani közösségek is minél hamarabb be tudjanak kapcsolódni az aktív szakköri tevékenységekbe.

Munkánk tervezése és megvalósítása során igyekszünk mindig arra törekedni, hogy hangsúlyos és folyamatos kapcsolat legyen Vajdaság, Székelyföld és Csongrád-Csanád megye között.

Az, hogy a megismert határon túli szakemberek, kollégák örömmel vállalták, hogy a diplomadolgozathoz interjú készüljön velük, hogy a csíkcsomortáni művelődési házat a felújítást követően nekünk meg akarták mutatni, vagy az, hogy székely zászlót kaptunk emlékebe, ezek mind-mind olyan pozitív visszacsatolások, amelyekből azt érezzük, hogy az egymás iránti tisztelet igazi és kölcsönös. A tőlük kapott impulzusok minket is megerősítenek.

DOHORNÉ KOSTYÁL ZSUZSANNA 20 éve dolgozik a Csongrád megyei közművelődési módszertan területén, a Nemzeti Művelődési Intézet megalakulásától kezdve a megyei igazgatóság vezetője, módszertani referense.

Közművelődési szakember és néprajz szakos bölcsész. A Szegedi Tudományegyetem JGYPK Művelődéstudományi Intézetében kulturális mediáció mesterképzési szakján kulturális mediátor szakképzettséget is szerzett.

MAGNÉ SZAITZ ÉVA 2005-ben végzett a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán művelődésszervező szakon, kulturális menedzser szakirányon.

2007-től Békéscsabán dolgozott a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének munkatársaként. Azóta tagja is az egyesületnek. 2011-ben elvégezte a Szent István Egyetem Gazdasági Karán a közösségi-civil szervező szakot. 2013-tól módszertani referensként dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóságán, ezen belül 2 éven át kulturális koordinátorként tevékenykedett az intézmény Többcélú közösségi terek fejlesztése c. TÁMOP programjában, 2020-ban a Szegedi Tudományegyetem kulturális mediáció mesterképzési szakján kulturális mediátor szakképzettséget szerzett.

Összetart a kultúránk

Érmelléki kapcsolatok

Az Érmellék a Berettyó és az Ér közötti sík- és dombvidéken terül el, mintegy 35, részben vagy egészben magyarlakta községgel. Az idő folyamán sokat változott a terület népessége, csak nemrég alakult ki tartósabb, nagyobb lélekszám (90–100000 fő). Székelyföld és Kalotaszeg mellett itt él még a legnagyobb létszámú magyarság. Töb-
bek között itt található Székelyhíd, melynek sorsát megpecsételte a trianoni békeszerződés. A magyar-román határt a vasúthálózat miatt 12 kilométerre húzták meg a településtől, így sok másikkal együtt Románia részévé vált. A mesterségesen szétszakított területekkel viszont soha nem szakadt meg a kapcsolat. Ennek egy jelentős lépése volt, amikor közel 30 éve, 1992 novemberében, Székelyhíd és Létavértes városok aláírták az általuk elfogadott testvértelepülési együttműködési okiratot, melyben fontos szerepet töltött be a kultúra: a nyelv, a zene, a tánc. A következő jelentős lépés 2004-ben történt, amikor július 5-én ünnepélyesen megnyitották a két település közötti határátkelőt. Ez jelentősen megkönnyítette a már meglévő kapcsolatok megerősödését és kiszélesítését mind gazdasági, kulturális, mind turisztikai területen.

Székelyhídon komoly múltja van a kórusmozgalomnak. 1997-ben alakult meg a Székelyhídi Férfikórus, mely közösség a hagyományörzést tűzte ki céljául. Már a határnyitás előtt is több fellépésük volt a határ mindkét oldalán. 2010-ben az Oktatási és Kulturális Minisztérium támogatásának köszönhetően a Székelyhídi Ady Endre Magyar Kulturális Központ és a Létavértesi Városi Művelődési Ház közös szervezésében először valósult meg az Érmelléki Szomszé-

dolás, melynek célja egymás kultúrájának, értékeinek bemutatása, megismerése. Első alkalommal Létavértes mutatkozott be Székelyhídon. Helyi amatőr alkotók műveiből kiállítás nyílt, Létavértes közösségei közül bemutatkozott a népdalkör, a citerazenekar, a gyermek- és felnőtt néptáncsoport. A következő alkalom Létavértesen valósult meg: Székelyhíd értékeiből megismerhették a Székelyhídi Búzavirág népdalkört, és a Székelyhídi Férfikórust. A rendez-

Szakmai tanácsadás Szabó László vezetésével – határmenti citerás találkozó

vényt színesítette Gavrucza Tibor, a Bihar Megyei Tanács kulturális bizottságának elnöke, képzőművész kiállítása és Sóki Béla Érmellék 100 híressége című könyvének bemutatója.

A Székelyhídi Búzavirág népdalkör 2005-ös megalakulása is a határnyitásnak volt köszönhető, hiszen addig még nem volt szakember, aki a vezetői feladatokat ott el tudta volna látni, pedig szerettek volna egy asszonykórust is alakítani. Ezt úgy oldották meg, hogy a létavértesi Csormolya népdalkör akkori vezetője, Sütő Béláné kezdett átjárni és szakmai tanácsokkal látta el a népdalkört. Azóta már önállóan dolgoznak és a citerajáték is megjelent, a folyamatot közművelődési referensként személyes részvételemmel támogattam, segítetttem a hangszerek beszerzésében, illetve megismerttettem a citerajáték alapjait a népdalkörrel. A közös munkának köszönhetően a citerajáték is egyre jobban elterjedt Érmelléken.

A találkozókön hazai oldalról mindig jelen volt a létavértesi citerazenekar, sőt egy alkalommal a többszörös Arany Páva díjas és többszörös Vas Lajos-nagydíjas Bereg Citerazenekart is sikerült meghívunk, így megfogalmazódott az igény a citerajátékra, majd egy kimondottan erre épülő találkozóra. Ezt több oldalról is igyekeztünk támogatni. A szervezők, a Bihar Megyei Kulturális, Hagyományörző és Népszerűsítő központ művészeti tanácsadója, Tank György ötlete alapján Húrnyűvő Határmenti Citeratalálkozó nevet adták a rendezvénynek. Az elnevezés eredete, hogy a korábban bemutatkozó citerazenekar vezetője olyan lelkesedéssel játszott a hangszerén, hogy az előadás alatt több húr is elszakadt, innen a Húrnyűvő név. Az első Határmenti Citeratalálkozóra 2013. június 8-án került sor. A rendezvény nem titkolt célja volt, hogy a citerázás hagyományát

Érmelléki kórustalálkozó – közös ének

újraélesszék Érmelléken, és a fő szándék, hogy a fiatalokkal is megismertessék és megszerettessék ezt a zenei kultúrát. Az első Érmelléki Népművészeti Tábor 2016-ban volt. Ebben az évben több tábor is indult székelyhídi és odaérkező vendéggyerekeknek: vallástábor, nyelvi, alkotó- és médiatábor. Majd elindulhatott a népművészeti tábor is, melyre már az első alkalommal nagy volt az érdeklődés. A táborban a Gyermekek Jézus Sport- és Szabadidőközpont adott helyet. A résztvevők Böjte Csaba Székelyhídi Gyermekek Jézus Otthonából, a Nagyvárad Szent Angéla Otthonból, a városi napközi otthonból, Székelyhídről, valamint Hajdú-Bihar megyéből érkeztek. A táborban elsősorban a néptánc és a népzene volt a fő program. A Debreceni Népi Együttes oktatója, Hercz Vilmos végezte a táncos alapozó munkát, melyre építhettek a következő táborban. A citerajáték alapjaival, a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársaként én ismerttettem meg az érdeklődőket, akik a tábor végén egy egyszerű gyermekdalokból összeállított népdalcsoportot már el is tudtak játszani. A népzene

és néptánc mellett más értékek is megjelentek: dr. Szabó József diószegi helytörténészről alapvető történelmi, történelmi adatokat tanulhattak meg Érmellékről. Fórián Andrea az értékek megőrzésének fontosságáról tartott előadást, valamint Nagy Katalin bihari diószegi tanárnő gyakorlati tanácsokat adott a néprajzi gyűjtésekhez. A következő táborokba már Papp Tamásból, Csokalyról, Érselindről, Szentjobbról, Érkeserűből, Tusnádfürdőről, Déváról is érkeztek gyerekek. Ahogy Palczert Judit táborvezető fogalmazott: „A nemes cél, hogy gyermekeinknek átadjuk őseink örökségét.” A tábor azóta a pandémiás helyzet kialakulásáig minden évben létrejött; az étkezést a helyi családok adományából oldották meg. A táborok megvalósulásával bizonyosodott, hogy az érmelléki emberek fontosnak tartják a népi hagyományos értékeket, és ezen értékek átörökítése érdekében össze tudnak fogni.

Mind a táborokban, mind az Érmelléki Szomszédoláson, valamint a kórustalálkozókon is részt vett Bertalan Attila asszonyvásári származású citerakészítő, aki sokat

Érmihályfalvai citerazenekar

tanult a szakmai beszélgetéseknek, értékeléseknek köszönhetően. Ő is tevékenyen részt vett a citerás találkozók megszervezésében, és hogy minél többen megismerjék a hangszert, több településnek citerákat adományozott. Ennek köszönhetően sorra alakult citerazenekarok Borson, Diószegen, de érdeklődtek Hegyközsatárról és Érmihályfalváról is. A citerás találkozót minden évben más helyszínen rendezték meg, hogy minél többen megismerjék a hangszert. Az utolsó alkalom a nagyváradi Árkádia Bábszínházban volt.

Az Ady Endre Magyar Kulturális Központ megalakulása alkalmából született az elhatározás, hogy Érmellék nagy szülőtte, Ady Endre születésnapján minden évben megrendezik az Érmelléki Kórus-találkozót, melyen a határ mindkét oldaláról részt vesznek a népzenei együttesek. Az évek során a bemutatkozási lehetőség mellett maga a találkozás, a kapcsolatépítés és barátkozás ugyanolyan fontos lett. Közben több népdalkör is alakult, mint például a Kiskereki Népdalkör, így évről évre gyarapodott a résztvevők száma. A kapcsolatok is

folyamatosan bővültek, a XX. Nyíradonyi Népzenei Találkozóra már mindkét székelyhídi népdalkör, valamint a Szentjobb és Érkeserű is meghívást kapott.

A találkozók sora tovább bővült 2013-ban, amikor partnerségben az Ady Endre Magyar Kulturális Központtal és a nagyváradi Bihar Megyei Kulturális, Hagyományőrző és Népszerűsítő Központtal kö-

zösen megszervezték az Érmelléki Néptánc-találkozót Létavértesen. Bemutatkozott az Ezüstperje Néptánc-csoport Érsemjénről, a Görbőc Néptáncgyűttes Micskéről, a Nyíló Akác Néptáncgyűttes Érmihályfalváról és a Bokréta Tánc-csoport Krasznáról.

A találkozó célja, hogy a magyar népi kultúrát ápoló közösségek megismerjék egymást, szakmai tapasztalatokat szerezzenek; a szakemberek által adott ötleteket, javaslatokat hasznosíthassák a további munkájuk során, és nem utolsósorban hozzájáruljanak a néptánc hagyományainak továbbéléséhez és terjesztéséhez. Az Érmelléki Népművészeti Tábornak és az Érmelléki Néptánc-találkozónak szintén lett pozitív hozadéka, hamarosan megalakult Székelyhídon a Kankalin Néptáncgyűttes.

2013-ban indult a Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitógató programja, melynek célja, hogy a bezárt – és az úgynevezett kulcsos házak – újra kinyissanak. A Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóság 2014-ben a határon túlra is ellátogatott, és 4 településen nyitotta ki a kapukat: Hegyközszentmiklóson, Nagykágyán, Hegyközsatáron és

Körös-körül néptáncgyűttes Nagyváradon

Biharban. A határ menti községek apraja-nagyja részt vett az eseményen, az anyaországból hozott műsorszámokhoz hozzátéve helyi rendezvényeiket. Újdonság volt a Hajdú-Bihar megyei kapunyitogatók sorában az Alföldi Legendárium – egy óriás társasjáték, melynek célja, hogy a gyermekekkel játékos formában ismertesse meg az alföldi mondákat, legendákat, bejárva a vidék településeit és folyóit. A játékosok barangolásuk során észrevétlenül sajátíthatták el az Alföld és vidéke történeteinek főbb mondanivalóját. A társasjáték mellett népi játszóházban is részt vehettek a gyerekek. Biharban a délután ünnepléses pillanatokkal kezdődött: a kapunyitogató keretében adták át a felújított művelődési házat a helyi lakosság nagy örömeire. Mind a négy helyszínen a kitűnő hangulat és a közös éneklés megerősítette a szervezőket abban, hogy megfelelő helyre, valóban rászoruló és hálás közösségnek szerveztek hasznos programot, missziót teljesítenek, amikor a magyar nemzeti kultúrát népszerűsítik, erősítik a határ túloldalán.

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága fontos feladatának tekinti a határ menti kulturális hidak építését és fejlesztését, amelyek hozzájárulnak a gazdasági, turisztikai kapcsolatok fejlesztéséhez. A debreceni és a nagyváradai Tavirózsa Fotóklub több éve szoros kapcsolatban áll: közös kiállításokat, pályázatokat, fotótréningeket szerveznek. A debreceni klub korábban a megyei feladatellátóval együttműködve több alkalommal írt ki értékmegőrzést szolgáló pályázatot – Eleink eszközei, Épített örökségünk –, hogy a két határ menti megyében élő fotográfusok reprezentatív kiállítás keretében mutathassák be alkotásaikon keresztül a terület értékeit. A programok szerves részét képezték a nagyváradai és debreceni helyszíneken megvalósuló szakmai

A Debreceni Fotóklub és a Margittai Helios Fotóklub közös kiállítása

konzultációk, amelyek során a zsűri tagjai, illetve a két fotóklub vezetője értékelték, elemezték az anyagokat. Ez lehetővé tette az amatőr fotósok továbbképzését, további szakmai fejlődését.

A határon túli közművelődési szakemberek tanulmányútja programunkban két főt láttunk vendégül Erdélyből: Simon-Borbély Csabát Érmihályfalváról és Fekete Katalint Székelyhídról; mindketten a helyi művelődési ház vezetői. Ittlétük alatt megismerkedtek a Nemzeti Művelődési Intézet, a megyei iroda és a Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központja munkájával, részt vettek a Leleményes Hőseink program debreceni projektindító rendezvényén, a hajdúböszörményi Értéktár napon, valamint megismerkedtek Debrecen kulturális kínálatával, jártak színházban, múzeumban.

„Hála Istennek élnek az Érmelléken, Partiumban, Erdélyben példaértékű életvitelt folytató, kö-

zösségükért önzetlenül munkálkodó emberek, akik – kimondva, vagy kimondatlanul –, a nemzeti magyarság mindennapos hősei. Erdély gazdag értéktárának jó néhány szellemi, természeti, gasztronómiai eleme megérdemelné a nemzetközi ismertséget, hirdetve ezzel a magyar nemzet jelenkori leleményességét, vagy éppen ősei iránti határtalan tiszteletét és megbecsülését” – mondta Fekete Katalin, Székelyhíd Város kulturális előadója.

A határ menti, a határon átívelő kulturális, amatőr művészeti kapcsolatok fenntartása és bővítése rendkívül fontos szakmai feladatunk. Különösen szükséges az innovációra képes, hagyományokkal rendelkező kapcsolatok működtetése, amelyek folyamatosságuk – és a vele természetszerűen összekapcsolódó fejlődési kényszer révén – szerves részeivé válnak a fejlesztéseknek.

SZABÓ LÁSZLÓ pályája 1986-ban indult a vásárosnaményi Művelődési Központban, majd 1987-től hat évig volt a beregsurányi Művelődési Ház vezetője. Pár év tanítás után a debreceni Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet módszertani előadója lett. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságának közművelődési referense.

Összeköttetések a Dunán innen és túl

A Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatósága és a Nyitra megyei hatókörrel működő Komáromi Regionális Művelődési Központ 2020-ban indította el szakmai együttműködését a partnerszervezet megkeresése nyomán.

A Komáromi Regionális Művelődési Központ a Felvidéken, a Komáromi járásban segíti a közművelődési, kulturális intézmények és szervezetek munkáját, elsősorban amatőr művészeti területen. Fenntartója a Nyitra Megyei Önkormányzat. A szakmai szervezet tevékenysége során módszertani tanácsadást nyújt a szakemberek számára, támogatja az amatőr alkotóművészeti csoportok munkáját workshopokkal, táborokkal. A központ felmenőrendszerű versenyeket és bemutatkozásokat szervez az előadó-művészet: színjátszás, zene, ének, tánc, népművészet, képzőművészet, fényképezés és az amatőr filmkészítés terén, különös tekintettel az ifjúsági korosztály bevonására. Továbbá új lehetőségeket kínálnak a hátrányos helyzetű csoportok alkotói tevékenységének fejlődésére, illetve őrzik, óvják és hozzáférhetővé teszik a szellemi kulturális örökséget.

A két szakmai szervezet közti együttműködés célja a határon innen és túli térségi kapcsolatok

mege erősítése kiemelten a művelődő és amatőr művészeti közösségek bevonására. A partneri kapcsolat kiépítését indokolja, hogy az együttműködés eredményeképpen lehetőség nyílik mind a magyar közösségek bemutatkozására határon túl, mind a szlovák nemzetiségi közösségek partneri kapcsolatainak bővítésére is, tekintettel arra, hogy Komárom-Esztergom megyében számos szlovák nemzetiségi hagyományokat őrző település található.

Az első lépcsőfokot a Komáromi Regionális Művelődési Központ delegációjának látogatása jelentette 2020. július 14-én, Tatabányán, a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóságán, amelyen a két szervezet

részletesen bemutatta szakmai feladatellátását, kapcsolatrendszerét. A központ munkájában, stratégiai céljai között hangsúlyosan szerepel a magyar kultúra iránti nyitottság és a határon átnyúló partneri kapcsolatok létesítése, ezért a találkozó során egyeztetésre kerültek az együttműködési lehetőségek. Alaposan körbejárták a szakemberek, hogy mely területek szolgálhatják a legjobban a kitűzött célok elérését, többek között az amatőr bábművészeti területen, illetve a kulturális fesztiválok, tematikus programok terén. Nagy lelkesedéssel kezdődött meg a közös munka mindkét fél részéről.

Második lépésként a Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóság

A Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatósága és az Észak Komáromi Regionális Művelődési Központ munkatársai

CINEAMA 2020 című amatőr filmalkotások felmenőrendszerű megyei fordulója – 2020. augusztus 18.

meghívta a Művelődési Központ munkatársait a Közösségépítő Kultúránk programsorozat egyik lakiteleki alkalmára, hogy a szervezet jobban megismerje a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai munkáját és céljait. Az alkalmon két munkatárs csatlakozott a tarjáni és gyermelyi települési delegációhoz. Lakiteleken a programsorozat részeként a csoport megtekintett egy színházi előadást, majd a Nemzeti

Művelődési Intézet székházában és a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány Hungarikum Ligetében tettek vezetett körsétát. A kulturális élményekben bővelkedő kirándulás hivatalos programján túl szakmai beszélgetésekre is lehetőség nyílt az utazás során.

Az ismerkedő találkozókat követően 2020. augusztus 18-án a Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóság munkatársai részt vet-

tek Észak-Komáromban a CINEAMA 2020 című amatőr filmalkotások felmenőrendszerű megyei fordulóján, amely 28. alkalommal került megrendezésre az észak-komáromi Táttra Moziban.

A versenyen az amatőr filmkészítők mutathatták meg elkészült alkotásaikat, a zsűri különböző korcsoportonként értékelte a bemutatott műveket.

A színvonalas program során látott pályaműveket öttagú szakmai zsűri értékelte, az alkotók szemináriumai értékelés során kaphattak képet saját munkájuk minőségéről. Az eseményen egy workshopot is tartottak a szervezők, amely során a stop-motion filmkészítési technika alapjairól tudhattak meg többet az érdeklődő résztvevők. A felmenő rendszerű verseny első állomásán továbbjutók további két fordulón keresztül mérhették össze tudásukat társaikkal, majd a programot egy országos megmérettetés zárta.

A szakmai látogatás alatt a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóságának munkatársai találkoztak

**Szlovákiai és magyar fotográfusok közös fotózáson Észak-Komáromban
(Fotó: Sedliak Pál)**

Online konferenciamegbeszélés

hattak a Nyitra megyében működő kulturális, közművelődési szakmai szervezetek képviselőivel, belepillanthattak a Művelődési Központ tevékenységébe, továbbá találkozhattak a szlovákiai szervezet pozsonyi munkatársával is. A beszélgetések során tapasztalatcserére és a jó gyakorlatot megosztására is sor került, megtalálva az országok közötti hasonlóságokat, eltéréseket.

A filmkészítőknek szóló alkalmat követően, 2020 nyarán, a vizualitást a középpontban tartva a Megyei Igazgatóságunk közreműködésével a tatabányai székhelyű Kép-Szín-Tér Fotóművészeti Műhely részéről látogathatott el egy kis delegáció a Komáromi Regionális Művelődési Központ és a Helios Fotóklub közös szervezésében megvalósuló, amatőr fotográfusok számára szervezett műhelyalkalomra. Az észak-komáromi Öreg Erőd falai között balett-táncosok álltak modellt a fényképezésnek. A program alkalmat teremtett a fotóklubok tagjainak ismerkedésére és a határon túli amatőr művészeti csoportokat támogató szakmai folyamatok megismerésére is.

Sajnos ezt követően – a koronavírus-járvány megerősödése miatt – a partnerségi folyamatok kiépítése megtorpant, a járványügyi sza-

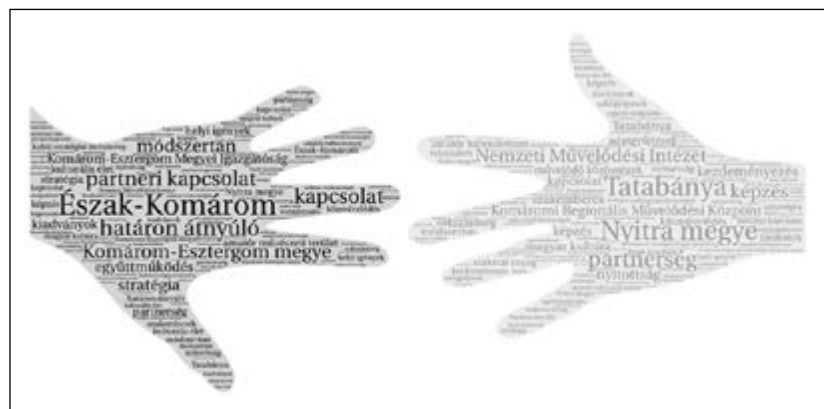
bályozások nem engedték látogatók szervezését.

A fordulópont 2021 októberében következett be. Jelenleg a két szakmai szervezet egy közös fotókiállítás szervezésén dolgozik, amelyet nagyban segített a járvány időszakában elterjedő videokonferenciák térnyerése. Egy online értekezlet során „A Fényképezés nem ismer határokat” című program szervezése indult meg, amelynek keretében Komárom-Esztergom megye fotósai egy közös kiállításon mutathatják be alkotásaikat. A ter-

vek szerint a kiállítás megnyitójára 2021. november 26-án kerül sor az észak-komáromi Egressy Béni Városi Művelődési Központban.

A jövőbeli tervek között szerepel a megye bábcsoportjainak bevonásával egy bábszakmai program, továbbá az aktuális szakmai programok, továbbképzések népszerűsítése a két partner célcsoportjainak körében.

Bízunk benne, hogy az első közös novemberi szakmai programot még sok hasonló közös gondolkodás, szervezési és megvalósítási folyamat fogja követni. A megvalósuló rendszeres partnerségi látogatások hozzájárulnak a magyar és a nemzetiségi kultúrák sokszínűségének megőrzéséhez és átörökítéséhez a fiatalabb korosztályok számára. Lehetőséget teremtenek annak az élménynek a megisméréséhez, hogy jó közösségbe járni, jó tartozni egy adott közösséghez, kimondottan úgy, ha annak célja egy-egy amatőr művészeti területen való alkotás. További cél, hogy a módszertani szervezetek mintaprogramjainak eredményeképpen helyi szintű határon túli települési kulturális kapcsolatok induljanak el a fotózás, a báb és más amatőr művészeti területeken.

Szófelhő az együttműködés jelképeként

HORNYÁK-PÁLMAI ÉVA olasztanár-művelődésszervező. 2007-ben diplomázott a Debreceni Egyetemen. 2007-2012 között Ózd térségében dolgozott vidékfejlesztés és közösségépítés területén. 2013 október 1-je óta a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóságának módszertani referense, 2018 óta annak megyei vezetője.

Közös gyökerek

Kincseink értékmertése

A Nemzeti Múvelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatósága kiemelt feladatának tekinti az értéktármozgalom megyei megvalósulásának szakmai támogatását a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktár Bizottsággal szoros együttműködésben. Folyamatos módszertani és szakmai tanácsadással segítjük a megyében lévő települések vezetőit a települési értéktárak létrehozásában, illetve az értéktárral kapcsolatos fejlesztésekben.

A megyei értékfeltáró mozgalom életében fontos lépés volt az a 2015-ben induló kezdeményezés, amelyben 5 település – köztük Szamosszeg és Panyola – értékfeltáró munkáját segítette és nyomon követte egy éven keresztül. A munka során elindultak a helyi értéktár bizottságok megalakulására irányuló tevékenységek, valamint önálló életre keltek a helyi értékek. A helyben alkotó mesterek, termelők alkotásai, termékei újra fókuszba kerültek. Kiállítások, közös gondolkodásokat elindító alkalmak valósultak meg valamennyi településen. Ezek mellett azonban hangsúlyos volt a feltárt értékek további sorsáról való közös gondolkodás, elsősorban gazdaságfejlesztési vonalon, például régi gazdálkodási

mód visszavezetése az adott természeti adottságok mentén, helyi és térségi arculat kialakítása. A közös munka során felmerült a „valami közös” megalkotásának a gondolata, mely később a közös együttműködések mentén aztán tovább érlelődött.

Ennek köszönhetően, három település együttműködésével, összefogásával, 2018-ban a VI. Panyolai Hagyományörző Farsangon tartott szakmai konferencián megalakult a Szamosháti Tájegységi Értéktár. Az értéktár Panyola kezdeményezésével és Szamosszeg,

Szamoskér támogatásával született meg. Később Kérsémjén, Csenger, illetve a határon túli Egri és Vetés települések is csatlakoztak a közös értékfeltáró munkához. Ezzel a Szamosháti Értéktár egy határon átvívelő együttműködéssel is gazdagodott.

A települések ennek köszönhetően összefogással, egymást erősítve tudják megmutatni rendkívüli adottságaikat. Az értéktár alappillérét pedig a szatmári állatalkoskodó népi dramatikus játékok jelentik. A megyében megmaradt hagyományokat, tradicionális far-

Csenger

sangi szokásokat élesztette újra Panyola és tartja életben immáron nyolc éve.

*„Ez egy olyan kulturális kincs, amely határokat nem ismerve, a Szamos folyó mentén megtartotta azokat a hagyományokat, amelyeket szeretnénk újra megmutatni. A népi játékokat, a nagymamáink idejéből örökségül maradt szokásokat nekünk kell életben tartani és még jobban megidézni, hogy mindenki kedvet kapjon ahhoz, hogy a múltat ne csak felidézzük, hanem újra gondolva beépítsük a mindennapjainkba és egy olyan közösségi erőt formáljunk, ahol több település, egy régió, több határon átívelő közösség is felidézze a saját népi kultúráját. Ez a legfontosabb célja a néhány éve megalakult Szamosháti Tájegységi Értéktárnak – fogalmazott **Muhari Zoltán**, Panyola polgármestere a határon átnyúló együttműködéssel kapcsolatban.*

Az esemény kulturális értékei segítenek abban, hogy a környék, a megye lakosai is megismerjék régi örökségeinket.

Célja Szatmár és a Szamosháti társadalmi-gazdasági fejlődésének, kulturális együttműködésének az elmélyítése, a hagyományörzés, a kultúrákövetés.

Ez a több települést összefogó munka egyedülálló mintája annak, hogyan tudjuk az anyaországi és a határon túli magyar településeken a nemzeti identitást erősíteni.

Határtalanul a Szamosháti Tájegységi Értéktár mentén

Szamoshát 91 települést foglal magába a Tiszától Szinérváraljáig. Ezek a települések egykor a történelmi Szatmár vármegye részét képezték, ma pedig három ország területén fekszenek: Magyarországon, Romániában és Ukrajnában. A régió legjelentősebb összekötő kapcsa az 1935–1936-ban kiadott Szamosháti Szótár, amit az 1886-ban az Egriben született Csúry Bálint nyelvész, nyelvjáráskutató alkotott meg.

A Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatósága által kezdeményezett program célja nemcsak a hagyományörzés, hanem a szamosháti régió népszerűsítése, fejlődése. Olyan tudástárat hozunk létre, amelyben a térségre kiemelten jellemző értékek a térség jövője, fejlődése szempontjából is kiemelten fontosak.

A tájegységi értéktárba olyan elemek kerülnek be, amelyek a szamosháti települési közösségek többségét érinti, az értéktárba való beemelésük a közvetlenül nem érintettek számára is előnyt biztosíthat. Nemcsak a fizikailag és vi-

Szamoszeg

Szamoszeg

zuálisan megjelenő (táj)értékeket gyűjtik össze a települések, hanem a helyi hagyományokat, termékeket és kisipari tevékenységeket is. Ezek az értékek jellemzik a vidékünket, akár azokra épülően egy-egy önálló eseményt, rendezvényt is lehet szervezni. Kiváló példája ennek a Panyolai Hagyományörző Farsang. Kiemelt, de nem kizárólagos szerepet kapnak a fejlesztési potenciállal rendelkező, a helyi közösségek számára hozzáadott értékteremtésre, átvitt értelemben térségi jövedelemszerzésre alkalmas, élményszerűen bemutatható értékek is.

A tájegységi hagyományörző programok értéktárelemeit elérhetővé kell tenni a térség lakossága és a vendégek számára is. Így érvényesülhet az értékgyűjtési folyamat szerepe a táji identitás, a szülőföldhöz való kötődés erősítésében.

Egri település vezetése elsősorban a turizmusban lát jelentős potenciált, mely sok embernek adna munkát, garantálná a megélhetését a szülőföldjén.

Vetés település esetében a kulturális és természeti értékek leltárba vétele a legfontosabb konkrét cél. Ugyanilyen fontos azonban az is, hogy elindult egy közös együttgondolkodás, amelynek tétje a régió településeinek fejlesztése.

Vetés kapcsán mindenképpen helyet követel magának az értéktárban az 1450-ben épített, majd az 1794-ben leégett és újjáépített vetési református templom, a világon egyedülálló Vlád-kápolna, de meg kell említeni a mikrorégióra jellemző üvegfestést is.

Szamoshátat a nyelvbéli, népzenei, gasztronómiai sajátosságai, a szokások, hagyományok kötik össze. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azonban a történelmi nevezetességeket, személyiséget, természeti értékeket sem.

Panyolai farsang

Az értéktár keretein belül készül egy adatbázis is a települések kulturális programjaival, azok népszerűsítése érdekében. A város közelsége miatt Vetésen gyorsabban ment végbe a polgárosodás, ezért a népviselet például teljesen a feledés homályába veszett. Ezért is jött ez a kezdeményezés az utolsó pillanatban. Azt remélik, hogy ez által, a kiépítésre váró élő kapcsolatrendszer következtében új lendületet tudnak adni hagyományaiknak, értékeik megbecsülésének, életben tartásának. Nem utolsó sorban pedig ez az összefogás remek alkalmat biztosít arra,

hogyan megnézzük: *mások miként csinálják.*

Összegzésképp elmondható, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet kezdeményezése annak a stratégiának és programnak a részteljesülése, amely a hagyományörzés és kultúraközvetítés identitásformáló és közösségteremtő szerepének megosztásán, együttműködések megerősítésén keresztül kíván hozzájárulni Szatmár és a Szamoshát társadalmi-gazdasági fejlődéséhez. Ennek egyik meghatározó eszköze és egyben célja is a Szamosháti Tájegységi Értéktár létrejötte és munkája.

NAGY EDINA andragógus, kommunikáció szakos bölcész – művelődésszervező; újságíró; film-, videó- és kultúraközvetítő; PR menedzser. Nyíregyházán született, tanulmányait is Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében folytatta és közel 10 évig volt egy többfunkciós közművelődési intézmény vezetője. A Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatóságának munkatársa 2018-tól, 2019-től pedig annak igazgatója. Kiemelt hangsúlyt fektet a kultúra gondozására, értékek feltárására, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye természeti, közösségi értékeinek megismertetésére.

Együttműködés a Hargita Megyei Önkormányzattal

Tolna megye főként a kultúra, értéktár, média, oktatás, közös pályázatok, testvértelepülési kapcsolatok témakörökben működik együtt a romániai Hargita megyével. A testvérmegyei kapcsolat 2018. szeptember 2-án jött létre. Az önkormányzatok több együttműködési területet jelöltek meg a fejlesztés és a testvérkapcsolat erősítése érdekében. A két megye célja, hogy ne csak megyei önkormányzati, hanem települési, sőt a családok szintjén is létrejöjjenek a kapcsolatok, mert az csak akkor lesz élő, ha a legkisebb szinten is erős szálak kötődnek. Ehhez minden segítséget megad a két megye. A keretmegállapodás alapján került sor például Siménfalva (Hargita megye) és Kölesd (Tolna megye) között a szerződés aláírására.

Hargita megye Romániában, Belső-Erdély keleti részén található, területe 6639 négyzetkilométer, 2016-ban 333 408 lakos élt ott. A megyét az 1968-as területrendezéssel hozták létre, nagyrészt az egykori Csík vármegye és Udvarhely vármegye területéből. Székhelye Csíkszereda. Neve a Hargita-hegységre utal, amelyben a megye második legnagyobb hegycsúcsa, a Madarasi-Hargita magasodik.

A terület leginkább a Keleti-Kárpátok hegyeiből áll: Csíki-havasok, Gyergyói-havasok, Kele-

men-havasok és a Hargita. Főként vulkanikus platókból, heglábakból, és a sűrűbben lakott folyóvölgyekből állnak, hegyei híresek meleg forrásaikról. Hargita Románia egyik leghidegebb területe. Itt ered a Maros és az Olt Marosfőnél és Csíkszentdomokosnál, egymástól néhány kilométer távolságra. A Maros innen nyugati irányban haladva a Tiszába ömlik, míg az Olt délen a Dunába. A terület számos természeti értékkel rendelkezik. Látványosságai közül kiemelkedik például a vulkáni eredetű Szent Anna-tó, a Gyilkos-tó, valamint a Békás-patak által kialakított megejtően szép, szűk hasadék, a Békás-szoros. A megyének 9 városa, 58 községe, illetve 236 faluja van. Hargita megye szülötte például Ká-

nyádi Sándor költő, Márton Áron püspök, Orbán Balázs néprajztudós és Szász Endre festő is.

Magyarországon arányaiban Tolna megyében és Baranya megye északi részén él a legtöbb székely.

A két megye 2017-ben vette fel a kapcsolatot egymással, Tolna megye közgyűlési határozattal is megerősítette a partnerkapcsolat hivatalos megkötését. Hargita és Tolna megye 2018. szeptember 2-án írta alá a testvérmegyei megállapodást. Ennek értelmében a két megye a következő szakterületekben működik együtt: közigazgatás, gazdaságfejlesztés, oktatás, kultúra, szociális területek, sport és a környezetvédelem, valamint további közös megyei érdekeltségű témakörökben azon kompetenciájuk

Szakmai műhelymunka az erdélyi delegáció és a Tolna megyei szakemberek részvételével 2019-ben

Pillanatkép a „Vár a megye” 2020-as szekszárdi programjáról

szerint, amellyel a romániai és magyarországi jogszabályok értelmében rendelkeznek. Hozzjárulnak a közigazgatási területi egységeiken belül működő tudományos, kulturális, egészségügyi, oktatási, szociális, társadalmi, sport, turisztikai, környezetvédelmi és közüzemi szervezetek és intézmények közötti kapcsolatok kialakításához.

A két megye között többször voltak kölcsönös látogatások, amikor a megyékben működő különféle szervezetekből érkeztek a két megye delegáltjai. Ezen alkalmak szolgálnak egymás jobb megismerésére, a különféle területek összehasonlítására, a műhelymunkákra.

Hargita Megye Tanácsa létrehozott egy munkacsoportot, hogy ezzel is segítse az intézményes kapcsolattartást. Az együttműködések a vállalkozások, a szakoktatás, a felnőttképzés terén folytatódnak, valamint kiemelt hangsúlyt fektetnek az értékek mentésére, az értékfeltárára.

A Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Igazgatósága nagyon jó kapcsolatot épített ki a Tolna Megyei Önkormányzattal, valamint a Tolna Megyei Értéktár Bizottsággal. E kapcsolatok révén került be az igazgatóság e testvérkapcsolat kiépítésébe. Minden évben közösen megrendezzük a Vár a megye! Tolna Megyei Értékek Napja rendezvényt, melynek mindig más település biztosítja a helyszínét. 2019-ben, 2020-ban és

2021-ben is érkeztek Hargita megyéből meghívottak, bemutatták értékeiket termékeken keresztül, néptáncban, népzeneben.

A Tolna Megyei Igazgatóság részt vett és vesz folyamatosan a két megye értéktári tapasztalatait átadó kerekasztal-beszélgetéseken és workshopokon. A két megyében nagyon különböző az értéktári munka. Míg Magyarországon alulról jövő kezdeményezés a települési értéktárak létrejötte, a román kormány önkormányzati szabályozásában közigazgatási módon veszi számba az értékeket. Az erdélyi magyarság nagy lelkesedéssel és elszántsággal gyűjti értékeit. A két megye értéktárral foglalkozó szak-

emberei megismerkedtek az összegyűjtött értékekkel; úgy Tolna, mint Hargita megye településein.

A pandémia miatt sajnos csak online találkozásokra volt lehetőség az utóbbi évben.

Az Országgyűlés A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2021. évi XXX. törvénnyel biztosította, hogy jogi keretek között is megindulhasson az értékek gyűjtése. Az összetartozás és a nemzeti tudat erősítése érdekében nemzeti értékeink összegyűjtése, szakszerű dokumentálása és a jövő nemzedékek számára történő megőrzése minden magyar közösség legfőbb feladata. A magyarság örökségét, ember alkotta és természet adta értékeit települési, táji és nemzeti értéktárban kell rendszerezni, hogy a közösségek megismerhessék és használatba vehessék azokat. Közös feladat, hogy létrejőjenek, bővüljenek a települési értéktárak és meginduljon, illetve folytatódjon az értékfeltárás. A Nemzeti Művelődési Intézet módszertani támogatást nyújt a feltáró munkához, és jó gyakorlatok megosztásával járul hozzá a települési értéktárak eredményes felkutatásához.

Szakmai találkozó (2019, Csíkszereda)

KUTI IMRÉNÉ VARGA LÍVIA diplomáját a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Felnőttképzési kar művelődésszervező szakján szerezte 1996-ban, majd 1998-ban a Magyar Művelődési Intézet által szervezett felsőfokú közművelődési szakemberképzésen vett részt. 1997-től 2016-ig a györkönyi Tolnai Lajos Művelődési Ház, könyvtár, teleházat, eMagyarország pontot, FIP pontot vezette. 2016-tól a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Igazgatóságának módszertani referense, majd igazgatója.

Művészeti átjáró

Az alkotásban megélt magyarságérzés Burgenlandban

A Burgenlandban élő magyar nemzetiségiek az élet minden területén keresik a lehetőséget, hogy megéljék magyarságukat. Irodalmi magasságokba repítik édes anyanyelvüket versolvasás, színjátszás közben, konyhanyelven mesélnek egymás közt furfangos magyar tréfákat, népiesen ízes magyarsággal éneklük a népdalokat. Tudatosan keresik a kapcsolatot az anyaországi kulturális szervezetekkel, hogy naprakészen ismerjék a magyar kultúra gyarapodását. A közművelődés az örvidéki magyar közösség számára a hagyományok életben tartásával kapaszkodás a múltba, a tehetségek kibontakoztatása a különlegesség érzésének megélése által és megoldás a hétköznapi kihívásaira. A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatósága a kapcsolódások módszertani támogatásával járul hozzá a Vas megyei művészek, amatőr művészeti közösségek burgenlandi bemutatkozásához, az örvidéki értékeket éltető közösségek sikeréhez, valamint a közösségi kezdeményezések azonos céljainak megtalálásához határon innen és túl egymás jó gyakorlatainak megismertetésével.

A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatóságának munkatársai rendszeres meghívottjai az 1968 óta működő, a tartomány egész területére kiterjedő tevékenységet végző Burgenlandi Magyar Kultúregyesület programjainak. 2019 óta az együtt gondolkodás is elindult a két szervezet között. Az egyre előbb kapcsolatban az örvidéki magyar közösségek részéről az intézet felé elsődlegesen megfogalmazott igény a híd szerepének betöltése, vagyis az igazgatóság munkatársai a közművelődés anyaországi szemléletének változásait tolmácsolják a szakmai műhelybeszélgetések során és kiemelkedő példák bemutatásával. A Vas megyei és a Burgenlandban élő nemzetiségi közösségek együttműködése, tapasztalatcseréje is elindult és erősödött a Nemzeti Művelődési Intézet koordinációja által.

Egyre gyakoribb az átjárás egymás programjaira. A segítségnyújtás hozzájárul az igazgatóság egyik kiemelt stratégiai célkitűzése megvalósításához is, olyan közösségépítő, kötődést erősítő módszerek kidolgozásához, amely az Ausztriába dolgozni és iskolába kijáró magyarok gyökértelenné

válását megakadályozhatja. A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület anyanyelvpoló ténykedése révén napjainkra már egyre több osztrák fiatal tanul magyarul, hogy bepillantást nyerjen és megértse magyar társai gondolkodását, értékrendjét. A nemzeti értékeink megismerése, valamint a szomszédos ország fiataljainak pozitív visszajelzései a Vas megyei ifjúság identitását is megerősítik.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület programjai és a kétnyelvű oktatási intézmények tevékenységei nyitottak az Örvidéken élő nemzetiségek és osztrákok, valamint a Magyarországról érkező vendégek számára egyaránt. Az igazgatóság irányításával pedig a magyar közösségeknek is lehetőségük nyílik testvértelepülési, közösségi szintű kapcsolatok kialakítására, megszilárdítására, az átjárás általi tudásátadásra.

Burgenland tartomány létrejöttének 100. évfordulóját 2021-ben ünneplik, az emlékévé kiváló alkalom, hogy a tájegységen élő nemzetiségek reflektorfénybe kerüljenek, megmutassák kincseiket. A Burgenlandi Magyar Kultúregye-

A zenei időutazás megálmodói

sület el is követett mindent annak érdekében, hogy minél színesebb programkínálattal nyújtson betekintést és egyúttal népszerűsítse is a magyar kultúrát.

Az év legkiemelkedőbb eseménye volt annak a „Zenei időutazás – Musikalische Zeitreise” című ösztönművészeti színpadi produkciónak a megvalósítása, amely a rangos felsőori (oberwarti) Offenes Haus Oberwartban láncolta a szék-

hez és gondolkodtatta el a nézőket. A többnyelvű előadás Burgenland történetének fordulópontjait mutatta be a háborúk traumájától a határkijelölés emlékein, a tartomány kialakulásán át a jelenkor meghatározó képeiig. A szöveggönyvet kordokumentumok alapján Zsótér Írisz a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület alelnöke és Seper Mariann írták. Rendezőként Vass Jennifer, zeneszerzőként

Franz Zebinger, míg a filmklippek elkészítésével Medgyessy Tamás vett részt az alkotásban. Már az alkotók és a fellépő amatőr művészeti közösségek – az Énekkör, a Csörge Népzenei Együttes, a Virgonc Néptánccsoport, a Magyar Örökség-díjas Alsóóri Kétnyelvű Színjátszó Egyesület és Kultúrkör, a horvát és roma népcsoport képviselői – nevéből is kiolvasható, hogy a szülőföld iránti szeretet meghatározó a résztvevők számára. Magyarként, horvát betelepítetteként, német telepesekként évszázadokon át hűen harcoltak szülőfalujuk fennmaradásáért, értékeinek gyarapodásáért.

A magas minőségben színre vitt darab színvonalához nagyban hozzájárult az a több évtizedes szakmai együttműködés, ami az anyaországi művészeti közösségek ismeretátadásán alapszik. A Burgenlandi Magyar Kultúregyesületnek példaértékű kapcsolata van az országosan és Kárpát-medencei viszonylatban is jól ismert Boglya Népzenei Együttessel.

Földesi Jánost, az együttes alapítóját 1990-ben kérték fel arra, hogy tanítson citerát 12 gyermek-

A Boglya Népzenei Együttes a tanítványokkal

Játszunk magyarul színházat

nek Alsóőrben Galambos Irénusz atya házának garázsában. A kitűnő minőségű csornai citerákon kézenfekvő volt a rábaközi anyag sikeres elsajátítása. A népzene-, és népdalkutató a tájegység hagyományainak felfedezésére így emlékszik: *„Egyszer egy köbméternyi sárga könyvet fedeztem fel a sarokban, ez volt Barsi Ernő Daloló Őrvidék 1. című kötete. Itt történt meg a fordulat. Ettől a pillanattól kezdve már tudtam, mi is a dolgom. Áttanulmányoztuk a kötetet és kezdtem belőle tanítani. A Kéttannyelvű Gimnáziumból is sokan jártak. Érdeklődésképpen eljött tanáruk is, Somogyi Attila, aki azonnal mellém állt és támogatta újjáélesztő tervemet. Bátyja László az ORF-nél dolgozott, a magyar adásba becsempészett egy műsor-részt, amit én szerkesztettem, „Énekeljünk együtt” címmel. Hetente egy dalt mutattam be az éneklés mellett történetiségében, szimbolikájában, az adatközlők megismeretetésén keresztül.”*

Később már a felsőőri gimnáziumban is folyt oktatás, ahol maga Somogyi Attila is olyan szintre emelte citeratudását, hogy megalakulhatott az Őri Banda citerazene-
kar, amelynek ő a vezetője. Mind-

eközben a Burgenlandi Magyarok Népfőiskoláját is megalapította.

A Barsi könyvből lemez készült a Boglya Népzenei Együttessel és a citerásokkal azért, hogy mindenki jó minőségben hallgathassa ősei zenéjét és kedvet kapjon hozzá.

Földesi János rátalálva Kertész Gyula nevére a Zenetudományi Intézet három lemeznyi hangzóanyagát is feldolgozta és ebből lett a Burgenlandi magyar népzene 2. CD, majd a Burgenlandi magyar

népzenei tankönyv és dallamgyűjtemény. Ennek már Magyarországon is híre ment és a néptáncosok szebbnél-szebb koreográfiákat kezdtek el komponálni, hogy aztán az Őrvidéken alakuló néptánc csoportoknak visszatartsák. Az egyesület a legszorosabb kapcsolatot a Gencsapáti Hagyományörző Néptáncgyűjtessel tartja.

Zsótér Írisz maga is táncos, sőt bőgőzni is tud, így magától következett, hogy a citerán kívül más hangszerekkel is megismerkedhettek az érdeklődők. Mára már a Csörge felnőtt zenekar mellett a Szélforgók gyermekegyüttes is azon fáradozik, hogy messze vigye a magyar népzene hírért.

A magyarországi és az Őrvidéki élő kapcsolatot fémjelzi a népzene és a néptánc vonatkozásában, hogy napjainkban már nemcsak a Vas megyei oktatók járnak át Burgenlandba, hanem szívesen csatlakoznak az Őrvidékiek is résztvevőként az anyaországban szervezett, fejlődésüket szolgáló programokhoz, mint például a Boglya Tábor vagy a Gencsi Söprű Regionális Néptáncfesztivál szemléje. Ugyanakkor zeneiskolába, népzenei-, néptáncműhelyekbe is járnak át a burgen-

Életképek a színen

landi magyar, horvát, sőt a hozzájuk csatlakozó osztrák gyermekek és felnőttek egyaránt.

A Talpalávaló vasi népzene és dallamgyűjtemény című könyvre épülő vonósoknak, citerásoknak és a népdalosoknak szervezett képzésen például már a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársa, ifj. Földesi János is segítette a jártasság elmélyítését. A zenetanulás mellett abban is jelentőset léptek előre a Vas, Zala és Győr-Moson-Sopron megyei együttesvezetők, hogy a kerekasztal-beszélgetések során megismerték az őrvidékieket és szorosabbra fűzték velük a szakmai kapcsolatot.

Az amatőr művészeti közösségek létrehozásának és önállóságának támogatása mellett tehát az innovációkat előirányzó együttműködések kibontakoztatása is köszönhető egy elhivatott családnak, az általuk generált közösségek és az országos közművelődési feladatellátó szervezet együttműködésének.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület figyelemmel kísérve a magyarországi értéktár közösségek eredményeit a Gencsapáti Települési Értéktár Bizottsággal együttműködve feltérképezte Alsóór, Felsőór, Felsőpulya és Őrisziget ér-

tékeit. A feltáró munka összegzése az „Őrvidék értékei – Schätze des Burgenlandes” című kiadványban meg is jelent. Az online is elérhető füzet tematikusan részletezi az burgenlandi magyarság anyanyelvi sajátosságait, népdalkincs-, néptánc-, és színjátszó hagyományát, a helyi szokásokat, irodalmi és képzőművészeti alkotásokat, jellegzetes ételeket. Dokumentálja az egyházak, lelkészek, szerepét a nyelv megőrzésének terén. Kitér az építészeti emlékekre, a település-szerkezet sajátosságaira.

Az őrvidéki értékek között említi a kiadvány a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület értékmegőrző tevékenységét az anyanyelvi táborok szervezésével, a hagyományőrző csoportok támogatásával, a közösség által szerkesztett újságok, folyóiratok, tankönyvek kiadásának felkarolásával, a nyilvánosság szervezésével.

Az őrvidéki értékek nagyközönség elé tárásban szorosan együttműködik az egyesület a Magyar Média és Információs Központtal. Ez a szervezet a magyar identitás megőrzése érdekében a közművelődés, az oktatás, az informatika, a helytörténetkutatás, az ifjúság-

ügy, sőt a különféle tudományágak témakörében is tart fenn innovációkat létrehozó bizottságokat és csoportokat.

A Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatósága pedig a partneri hálózat erősítéséért felkarolja a Vas megyei és burgenlandi horvát nemzetiségiek közösségi kezdeményezéseit, A Vashegy által összekötött hienz hagyományokat ápoló német és őrvidéki magyar települések kulturális alapú gazdaságfejlesztő terveit, az anyanyelv mellett a művészet, mint közös nyelvhatárokat elsöprő közösség-építő funkciójának fókuszba helyezését, valamint az értéktári közösségek jó példának adaptálását. Aktívan közreműködik a Vas megyei és őrvidéki könyvbemutatókon, kiállítás megnyitókön, előadásokon lehetőséget teremtve a két tájegység lámpás személyiségei számára egymás megismerésére, a közös tervek megfogalmazására és megvalósítására. A magyarországi közművelődési szakemberek támogatásával középpontba helyeződött az értékek élővé tétele, a biztos alapon, helyi sajátosságokon, az etnikai sokszínűség elfogadásán nyugvó jövőépítés.

ÉLES KRISZTINA 2002-ben a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kárában művelődésszervezésből egyetemi oklevelet szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatóságának vezetője, az ELTE SEK-PPK PPI óraadója, kulturális szakértő.

Az amatőr bábjátzás fejlesztése

Térségi és felvidéki hálózatépítés Veszprém megyében

A Nemzeti Művelődési Intézet amatőr bábjátzást fejlesztő kezdeményezései

A Nemzeti Művelődési Intézet a közművelődés szakmai-módszertani támogatását végző országos szervezet, igazgatóságai minden megyében segítik a közművelődési szakemberek, intézmények, önkormányzatok munkáját. Célja, hogy a kulturális alapellátás jegyében a legkisebb településen élők számára is legyenek elérhetőek a kulturális tartalmak, és mindenki be tudjon kapcsolódni közösségekbe – kedve és érdeklődése szerint. Hiszen a művelődés, az élethosszig tartó tanulás legeredményesebben közösségekben valósul meg.

Az amatőr művészeti csoportok, művelődő közösségek kiemelkedően fontosak számunkra. Az a gyermek vagy felnőtt, aki tagja egy színjátszó- vagy néptáncsoportnak, zenél egy fúvószenekarban, saját képességei fejlesztésén túl megtanulja a közösségben végzett közös munka szabályait, megéli az alkotás sikereit. A települést pedig minden ilyen közösség erősebbé és élhetőbbé teszi. Az amatőr bábcsoporthoz különösen gazdag lehetőséget kínálnak a személyiségfejlesztésre, a közösségi művelődésre. Komplex kompetenciafejlesztést biztosítanak a képzőművészet, a színjátszás, az éneklés, a színpadi mozgás terén és lehetőséget nyújtanak a csapatmunka megtanulására is. A szereplők nemcsak előadásokat sajátítanak el, hanem emberi alapértékeket tesznek magukévá. Egy jól működő csoport pedig az egész település közösségi életét felporzódíthatja, bevonva a szülőket, barátokat, velük közösen további kezdeményezéseket indítva.

A Nemzeti Művelődési Intézet az utóbbi években sokat tett azért, hogy az amatőr bábjátzást újraélessze. Ennek kulcsa a lelkes, felkészült csoportvezető, hiszen ő tudja saját környezetében az alapoktól újraépíteni a bábcsoporthoz. Ezért az Intézet 2016-tól akkreditált Bábcsoporthoz vezetői képzéseket indított a Magyar Bábjátékos Egyesülettel és a Magyar Bábművészek Szövetségével közösen, amelyek két részben, 90 órában biztosítják az alaptudást a résztvevők számára.

Emellett útjára indította az Intézet a Bűvös Bábos mintaprogramot, amely 2017 óta minden évben új és új amatőr bábcsoporthoz létrehozásához ad segítséget. Elsősorban a kistérségeken támogatta az Inté-

zet a csoportok létrehozását, a csoportvezetőt, akinek szakmai segítség is adott. Az elkészült előadásokat évről évre a Bűvös Bábos Szemle keretében mutatták be a gyerekek. A Szemlék a régi bábos találkozók hangulatát idézték vissza, életre szóló élményeket adva a résztvevőknek.

Jelenleg az ország szinte minden megyéjében civil szervezetek pályáztak sikeresen a megyei bábmozgalom támogatására, a közösségek fejlesztésére, bábalkalmazók megszervezésére, kiadványok megjelenítésére. A Nemzeti Művelődési Intézet által elindított folyamat egyre szélesebb köröket vet, egyre többen ismerik fel újra ennek a művészeti területnek az értékeit, és hoznak létre jól működő közösségeket.

A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága fejlesztő munkája a térségben

Veszprém megyében egykor nagyon gazdag volt az amatőr bábos élet, számos csoport működött meggyezerte, melyekből professzionális bábszínházak nőttek ki, sok-sok pedagógus és csoportvezető dolgo-

Bábkészítés a képzésen

zott a gyerekekkel. Ez a virágzó közösségi élet a 2010-es évekre szertefoszlott, egy-két alkalmi előadástól eltekintve nem működtek bábcsoportok, eltűnt a gazdag szakmai tudás is. Ezt a helyzetet felismerve a megyei igazgatóság minden lehetőséget kiaknázva segíti az amatőr bábjátszás újraélesztését.

2018-ban és 2019-ben részei voltunk a Nemzeti Művelődési Intézet által indított Bűvös Bábos mintaprogramnak, melynek köszönhetően két új bábcsoport alakult: Kiscsöszön a Hunyorgók és Karakószörcsökön a Szörcsöki Csibészek. Mindkét csoport azóta is működik, rendszeresen fellépnek helyben és a környező településeken, de például bemutakoztak az Alsóörsön megrendezett Veszprém Megyei Értékűnnepeken is. A csoportok nemcsak a gyerekeket fűzték össze, de a szülőket, ismerősöket is, ezáltal a helyi közösség kovásának is bizonyultak. Bábcsoportvezetőjük pedig – bizonyára nem véletlenül – a pici település, Karakószörcsök polgármestereként dolgozik ma már.

A Veszprém Megyei Igazgatóság a pápai Pegazus Színházzal közösen 2018 óta dolgozik egy regionális bábfelkészítő program megvalósításán. európai uniós

forrásból, az Otthonról haza projekt keretében indulhatott el a munka Veszprém, Fejér és Komárom-Esztergom megye területén. Az volt a célunk, hogy segítsük új bábcsoportok létrehozását, a csoportvezetők munkáját. A fejlesztés kapcsán az első feladatunk a bábcsoportvezetők felkutatása és felkészítése volt. Része volt a programnak a csoportvezetők szakmai mentorálása, a közösségek munkájának, a bábélmények elkészítésének szakmai támogatása. Az érdeklődők számára bábműhelyeket szerveztünk, melyeken megismerkedhettek ennek a rendkívül komplex művészeti területnek a szabályaival, eszközrendszerével,

hatásaival. Ennek eredményeként létrejött egy szakmai hálózat bábcsoportvezetők, pedagógusok, közművelődési szakemberek részvételével. Új csoportok is alakultak, melyek működtetéséhez a vezetők szakmai segítséget, mentorálást kaphattak. A csoportokban pedig értékes közösségépítő munka kezdődött el, gyakran a település értékeit, hagyományait középpontba helyező bábélmények elkészítésével. A gyerekek tevékenysége az egész településre hatást gyakorolt, segítőként, önkéntesként sokszor a szülők, barátok is bekapcsolódtak a közösségek támogatásába.

A Pegazus Színház két vezetője, Sarkadi Nagy László és Végh Zsolt munkájának köszönhetően közel 40 főt sikerült bevonni a műhely munkájába, 6 új bábcsoport jött létre, ebből Veszprém megyében Gicen, Veszprémben, valamint Pápan egy középiskolásokból álló BÁBOZDA a Pápai Református Kollégium támogatásával, majd elkészültek a bábélmények a településeken.

A bábműhelyek évente több alkalmat kínáltak a tagok részére, melyek során elméleti és gyakorlati tudást szerezhettek a bábkészítés, a bábmozgatás, a dramaturgia, a rendezés terén és még sok-sok fontos témakörben. Azonban a műhelytagok igénye az volt, hogy részt vehessenek egy intenzívebb,

Bábkészítés a Bábműhelyben

Bábműhely tagok a kész bábokkal

hosszabb munkafolyamatban is, amely során tapasztalatokat gyűjthetnek egy előadás elkészültének minden fázisáról. Erre az igényre építve valósult meg 2019-2020-ban két hétvégén a Pegazus Bábműhely, amelyen 15 fő vett részt, és *A kis-kakas gyémánt félkrajcárja* c. magyar népmesét állították színpadra. A mesét Sarkadi Nagy László írta át, ő tervezte a bábokat és rendezte az előadást. A bábok elkészítésében és a színészi játékban Végh Zsolt színész volt a csoport segítségére. Munkájukat Kondics Gergely néptáncpedagógus és Nagy Tibor hegedűtanár segítette. A műhelytagok az intenzív két nap alatt rengeteget tanulhattak mindarról a munkáról, ami megelőzi az előadást: a dramatizálás jelentőségéről, a karakterekről, a bábszínész feladatairól, és persze arról is, hogyan működik egy rendező, hogyan kell átlátnia és irányítania a csoport tevékenységét. A szereplők a saját bőrükön tapasztalhatták meg, hogyan születik meg a rendezői elképzelésekből egy egész „világ”, és ez milyen nagyszerű érzésekkel tölti el a benne résztvevőket. A műhelytagok az itt tanultakat és tapasztaltakat saját bábcsoportjuk vezetése során jól alkalmazhatják, ezáltal képesek lesznek a helyben indított közösségeket hosszú távon, sikeresen működtetni.

Az Otthonról haza projekt zárását a pandémia sajnálatosan átírta. Nem kerülhetett sor számos szakmai programra, helyette a megvalósítók – a felmerült igények alapján – egy ismeretterjesztő kisfilm sorozat elkészítését határozták el, BÁBOZDA címmel. A hat, egyenként 25-30 perces sorozat írója, rendezője Sarkadi Nagy László, szereplői a Pegazus Színház tagjai, élükön Végh Zsolt bábszínésszel. Arra vállalkoztak, hogy szórakoztatóan, érdekesen, a mai fiatalok számára is vonzó módon mutassák be a bábozást, felkeltsék az érdeklődést ez iránt a rendkívül komplex művészeti ág iránt. Emellett rengeteg tudás, alapisme-

ret került a filmekbe, amelyek egy kezdő bábcsoportvezető számára is segítséget jelenthetnek a munkához. A filmekben kiváló bábo szakemberek is megszólalnak, egy-egy téma szakavatott ismerőit is. A BÁBOZDA sorozat érdekes, szórakoztató, látványos, minden korosztály számára kínál izgalmas és tanulságos bábo tudnivalókat, jeleneteket, etűdöket. Alkalmas arra, hogy segítse azokat, akik az alapismereteket szeretnék elsajátítani, de abban is nagyszerű, hogy életkortól függetlenül motiválja nézőit a bábozás iránt. A sorozat szabadon elérhető a YouTube-on, arra biztatunk minden érdeklődőt, csoportvezetőt, közösségekkel foglalkozó szakembert, használják képzésekhez, műhelymunkákhoz, egyéb bábo alkalmakhoz.

Az egyre szélesedő érdeklődői kör igényei, a fejlesztő program tapasztalatai hívták életre a további szakmai programokat. Jelenleg az Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága együttműködik egy civil szervezettel, a Pápai Művelődés-történeti Társasággal, sikeres pályázatuknak köszönhetően újabb megyei projekt megvalósításán dolgozunk a Pegazus Színházzal. Ennek keretében újabb csoportok indultak Litéren, Marcaltón, Pápán, tovább támogatjuk az eddig létrejötteteket, folytatjuk a bábmű-

Bajnai bábcsoport mentorálása

hely alkalmait. Emellett elindítottuk a Nemzeti Művelődési Intézet akkreditált Bábcsoportvezető képzését, melyben négy megye – Veszprém, Zala, Komárom-Esztergom és Fejér – bábozás iránt érdeklődő közművelődési szakemberei és pedagógusai vettek részt. Az intenzív hétvégi alkalmon a bábkészítés, -mozgatás, a dramaturgia és a rendezés apró fortélyait tanulhatták el a szakma jeles képviselőitől, Sarkadi-Nagy László rendezőtől és Végh Zsolt színművésztől. A résztvevők megismerkedhettek a Pegazus Színházzal, a bábművészet történetével, bábokat készíthettek, bábelőadást elemeztek. De kipróbálhatták az Esterházy-kastélyban található barokk marionett-színházat is, és számos gyakorlati feladatot kellett megoldaniuk. A vizsgadarabok elkészítése, a bábtervek bemutatása, majd az elméleti és gyakorlati vizsga után 15 fő kapott tanúsítványt.

A projekt részeként bábszakmai kiadványt jelentetünk meg, Dunántúli Bábos Szakmai Nap és Megyei Bábtalálkozó szervezésére kerül majd sor. A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága stratégiai partnerségi megállapodást is kötött a Pegazus Színházzal, megalapozva a hosszú távú szakmai együttműködést.

Készül a Bábozda film

Felvidéki kapcsolatépítés az amatőr bábjátás terén

Az Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága már a fejlesztő munka elindulásakor arra törekedett, hogy nagyobb térség számára tegye elérhetővé a szakmai programokat, együttműködő partnereket keressen. A kapcsolatépítést nemcsak a környező megyék, de a Felvidék felé is kiterjesztettük, felvettük a kapcsolatot a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézettel, Huszár László igazgatóval. Azt már akkor is láttuk, hogy a felvidéki amatőr bábcsoportok munkája

jó példát adhat, hűzóerőt jelenthet a magyarországi bábfejlesztéseknek. Rengeteg csoport működik nálunk, melyek számára a felmenő rendszerű találkozók rendszere biztosít bemutatkozási lehetőséget, számos szakmai fejlesztés, továbbképzés áll a csoportvezetők rendelkezésére, és erős hálózatuk alakult ki mindezek nyomán. A kapcsolatnak köszönhetően meghívást kaptunk Dunaszerdahelyre, a felvidéki báb- és színjátás csoportok hagyományos, országos seregszemléjére, a Duna Menti Tavasz elnevezésű programra – még a pandémia előtt. Ide Veszprém és Komárom-Esztergom megye több bábcsoportvezetőjével együtt látogattunk el. A Csaplár Benedek Városi Művelődési Központban 12 bábcsoportot láthatott a zsűri és a népes közönség. Sokféle előadásban mutathatták meg tehetségüket, kreativitásukat a gyerekek, melyek a pedagógusok odaadó munkáját is dicsérték. Különleges élményt jelentett például a Gömörfalvai Alapiskola Harkácsi Pimpó Bábcsoportja, akik Arany János balladája nyomán készítették el Vörös Rébék című bábos meséjüket, melyben az árnyjáték professzionális használata volt különleges. Előadásukért Gyémánt-

Pegazus Bábműhely

Dunaszerdahelyi bábos találkozó közönsége

Dunaszerdahely – Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj

sávós minősítést kaptak a zsűritől. A különböző életkorú gyerekek fegyelmzett, közös munkájára, a báb és mozgatója „eggyé válására” láthattunk példát a Nyakigláb, Csupaháj, Málészáj c. bábműsében, melyet a dunaszerdahelyi Csaplár Benedek Városi Művelődési Központ Gézengúzok Bábcsoportja mutatott be. Előadásuk Aranysávós minősítésben részesült. A delegáció tagjai szinte minden előadásban találtak olyan ötleteket, megoldásokat, amelyek saját munkájukban inspirációt jelenthetnek. Emellett a legnagyobb élményt az jelentette számukra, hogy a bábozásnak milyen közösségi ereje van: széles alapokon nyugszik, hiszen számos csoport dolgozik a Felvidéken, és az együttlét igazi örömnapp számukra. Jó érzés nézni

őket, de még jobb érzés lehet alkotóként részese lenni a folyamatnak, látszik a gyerekeken a lelkesedés, bizonyára ezért is népszerűek a bábcsoportok. A csoportok lelkét, mozgatórugóját a bábcsoportvezetők, pedagógusok jelentik, akik

sok energiát fordítanak a szereplők felkészítésére, az előadások megteremtésére. A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet akkori vezetője, Huszár László, a fesztivál főszervezője, kollégáival sokat tett azért, hogy ez a virágzó amatőr művészeti terület megőrizze értékeit és a jövőben is vonzó legyen a gyermekek számára. Felvidéki kapcsolatainkat itt alapoztuk meg, a későbbiekben minden szakmai programunkról, lehetőségről folyamatosan tájékoztattuk a bábcsoportvezetőket. Az elindított kapcsolatépítésnek köszönhetően több felvidéki csoportvezető, érdeklődő érkezett műhelymunkáinkra, kísérte figyelemmel a filmeket, kapcsolódott be a hálózatunkba. Reményeink szerint a pandémia által jelentett akadályokat le tudjuk majd küzdeni, és a folytatásban is együtt dolgozhatunk majd.

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Veszprém Megyei Igazgatóság által elindított, az amatőr bábjátás újraindítását célzó fejlesztésnek köszönhetően egyre szélesebb körben tudjuk ennek a komplex művészeti ágnak az értékeit bemutatni, és egyre többen vállalják közösségek indítását, előadások bemutatását. Ezzel hozzájárulhatunk az amatőr bábjátás újraélesztéséhez, a hagyományok felelevenítéséhez, átörökítéséhez Veszprém megyében és a térségben.

BALOGHNÉ URACS MARIANNA 1988-ban végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, magyar-népművelés szakon. A későbbiekben folyamatosan képezte magát, különösen a felnőttképzés, pályázatírás, drámapedagógia terén. 2021-ben a Széchenyi Egyetem Apáczai János Karán végezte el a kulturális mediáció mesterszakot. Több mint 30 éve dolgozik a közművelődésben. 24 évet töltött a pápai Jókai Mór Művelődési Központban művelődésszervezőként, szakmai csoportvezetőként, igazgatóként. Munkája során dolgozott civilekkel, amatőr művészeti csoportokkal, valamint rendezvények, színházi-nevelési programok szervezésével, pályázatok írásával és lebonyolításával, felnőttképzéssel foglalkozott. 2015 óta vezeti a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságát. 2017 óta elnöke a Pápai Művelődéstörténeti Társaságnak, 2019 óta a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesületnek. 2021-ben szakmai munkája elismeréseként Bessenyei György-díjban részesült.

„Mi egy vérből valók vagyunk...”

Közösségépítés a népművészet erejével Zoboralján

Zoboralja vagy Zoborvidék történelmi tájegység Szlovákiában, amely a Nyitráról északkeletre húzódó Tribecs-hegység déli nyúlványainál, a Zobor és a Zsibrice közti hegylánc, valamint a Piliske két oldalán terül el. Napjainkban ez a legészakibb, még összefüggő magyar nyelvsziget a Kárpát-medencében.

Több Balaton-felvidéki településnek Zoboralján vannak testvértelepülési kapcsolatai. A Kelet-Balaton kistérség és a Zoboralji régió között negyedévszázados a kapcsolat. Táborok, különböző események, kiállítások, konferenciák és kiadványok őrzik ennek a különleges kistérségi kapcsolatnak a nagy jelentőségű eredményeit.

Alsóörs és a felvidéki Kalász (Klasov) között már 2014-ben elindult az együttműködés, a közös gondolkodás, melynek középpontjában a népművészeti hagyományok álltak, mozgatórugói pedig az Alsóörsi Csipkeműhely tagjai és vezetője, Szuperné Bohus Judit Gránátalma-díjas népi iparművész hímző, csipkeverő voltak.

2016-ban Alsóörs elnyert egy hungarikum pályázatot, melynek elsődleges célja az volt, hogy ezt a kapcsolatot megerősítsék az értékek és a népművészet mentén.

Az előzetes találkozók alkalmával kiderült, hogy a csodálatos és egyedülálló zoboralji mintakincs végveszélyben van, és ha nem történik valami csoda, az ott élők lassan elfelejtik. Ezért volt fontos Zoboralja bekapcsolódása a hungarikummozgalomba, az értékmegmentés, az ottani hímző- és csipkekultúra megmentése és visszatartása.

Módszertani referensként 2013 óta dolgozom a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém

Megyei Igazgatóságán, egyik kiemelt feladatom a helyi értéktárak létrejöttének és működésének szakmai-módszertani támogatása. Ennek keretében folyamatos kapcsolatban álltam a Veszprém megyei települések nagy részével, több sikeres projekt valósult meg az értékfeltárással kapcsolatban. Az együttműködésnek köszönhetően kerestek meg Alsóörsről, hogy vegyek részt a nyertes hungarikum pályázat megvalósításában és szakmailag segítsem munkájuk

Mezőkövesd, 2019 – Kisjankó Bori Országos Hímzőpályázat, díjazott alkotások és a csoport

kat. A felkérésnek nagy örömmel tettem eleget, hiszen feladatunk és kötelességünk, hogy minden lehetséges módon segítsük az elszakított területeken élő magyarságot, és erősítsük az anyaországhoz való kötődésüket.

A pályázat keretében hímző- és csipketábor, kiállítások, szakmai előadások és képzések valósultak meg. A projekt elindított és generált olyan folyamatokat, amelyre méltán nagyon büszke minden érintett. Májusban Zoboraljáról 12 fő jött el az alsóörsi táborba, hogy újra megtanulja a zobori hímzést és csipkeverést. Innen indult el az a lendület, amely a mai napig is tart. A tábor ideje alatt alakult meg a Zoboralji Örökség Örzői Hímző és Viseletkészítő Műhely.

Amint hazaértek, Tóth Borbála, a Műhely és a Csemadok Pogrányi Alapszervezetének vezetője megszervezte, hogy a Csemadok keretein belül dolgozzon tovább a csoport. Elindult az elkészült anyagok zsűriztetése és részvételük a különböző országos hímző pályázatokon.

2016 novemberében Zoboralja volt az I. Veszprém Megyei Értékünnep díszvendége, ahol kiállítással és előadással mutatták be értékeiket a résztvevőknek.

A Műhely 2017 novemberében hivatalosan civil szervezetté alakult, ami lehetőséget adott az önálló pályázatokra.

A folyamatos zsűriztetés eredményeként a csoport elérte a Népi Tárgyalkotó Iparművész Szervezet minősítést 2019 végén, ami nem mindennapi siker, hiszen ők az egyetlen külhoni alkotókör, amely ezzel a címmel büszkélkedhet.

Megalakulásuk óta több anyaországi kiállításon, pályázaton eredményesen szerepeltek, díjazásban részesültek (Kisjankó Bori Országos Hímzőpályázat, Mezőkövesd; Százrózsás Hímzőpályázat, Mezőkövesd; AMKA, Élő Népművészet, Országos Textiles Konferencia, Békéscsaba).

Az alkotókör a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség tagja 2018 óta. Eredményesen szerepeltek a Nemzeti Művelődési Intézet Komatál pályázatán. Bemutakoztak a Kárpát Expressz című tv-műsorban és a Magyarság Házában is. Egyre több helyre hívják őket kiállítani a Felvidéken, ahol bemutatót tartanak és tanítanak, a fiatalabb korosztály számára is igyekeznek átadni ezt a tudást. A jelenlegi 15 tag közül van, aki alapító tag. Egyikük csipkét ver – amivel az alkotásaikat díszítik –, ketten a koloni fehér hímzéssel, a többiek a zobori ingekről levett mintákkal dolgoznak. A két fiatal varrónő tag pedig a népviseletet teszi újra ismertté. Napi használati tárgyakon (pl. táska, tarisznya, telefontok), viseleti darabokon (pl. ing, blúz, ruha, kendő) és a lakásokat díszítő függönyökön, terítőkön jelennek meg ezek az „újrafogalmazott” minták, amelyek a fiatalokhoz is közel állnak és erősítik identitásukat a hímző kultúra által.

A lelkes közösség munkáját és eredményeit látva döbrentek rá többen, hogy mennyi kincsük van, ami még nincs felfedezve vagy publikálva. A közösség célja a zoboralji népi minták, viseletek újravarrása és a csipkeverés. A Műhely tagjai kutatómunkát is végeznek, hiszen még mindig találni olyan alkotásokat, amelyek mintáját eddig nem írták le; köszönhető ez annak is, hogy a vidék minden településének megvoltak a maga jellemzői. Zoboralja népi hagyománya viszonylag zárt, kevés külső hatás érte, ezért valóban megmaradtak az ősi minták. A mintákat lerajzolják és újrafogalmazzák. A megszerzett, visszatánított tudásukat tovább szeretnék adni a fiataloknak.

A sikeres együttműködések gyümölcseként 2016-ban megalakult a Zoboralji Tájegységi Értéktár, valamint 2017-ben a Pogrányi Helyi Értéktár Bizottság, melyek célja az értékek összegyűjtése, do-

kumentálása, megőrizve őket a jelenkor és jövő számára.

2019-ben szintén egy hungarikum pályázati támogatás tette lehetővé annak az egyedülálló kiadványnak a létrejöttét, amely a pogrányi helyi értékek gazdagságát mutatja be.

A könyv *Pográny értékei – Falu Zoboralján, ahol a természet, a történelem és a népi kultúra találkozik* címmel jelent meg, anyagát Fehér Sándor helytörténész gyűjtötte össze. Fontos tudniuk a helyieknek, milyen értékekkel vannak körülvéve. A könyv hatására keresik a bemutatott értékeket, sokról nem is tudták, hogy ott van a faluban. Már az ott élők is érzik azt, hogy nagyon fontos, hogy az értékeik megmaradjanak nyomtatásban, hiszen ez élteti és viszi tovább a magyarságot, ami a szórványban lévő településeknek és az összmagyarságnak is nagyon fontos. Büszkék arra, hogy kincseik bekerültek a Felvidéki Értéktárba.

A könyv megjelenése motiválón hatott a környező településekre, hiszen azóta több helyen, Nyitraegerszén és Alsóbodokon is megjelent hasonló, helyi értékeket bemutató kiadvány.

Pogrányi Tájháza és Rendezvényközpont

Ezt a kötődést talán még jobban erősítette az, hogy a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány Zoboraljára szervezte 2019-ben az egyik Értékfeltáró Kollégiumát. A kétszer egyhetes kutatómunka eredményeként a zoboralji települések értékeiről és értékörzöiről született egy olyan összefoglaló kiadvány, ami segítséget nyújthat a helyi értékek összegyűjtéséhez. A felmérés a tájegység értékeit, hagyományait tárta fel és örökítette meg, felhívva a figyelmet külhoni kincseinkre. Akik kézbe veszik ezt a könyvet, azokban tudatosulhat, hogy ott, a Felvidéken is élnek magyarok, akik azok akarnak maradni.

2020-ban újabb kihívással szembesültek: a pogrányi tájházat, amit az önkormányzat bérelt, szakmai kezelője pedig a Csemadok alapszervezete volt, a tulajdonosok el akarták adni. Bár a községnek elővásárlási joga volt, de pénze nem az ingatlan megvásárlására. A tájházat mindenképpen szerették volna megtartani, hiszen fontos volt az ősök szokásainak, hagyományainak fennmaradásának szempontjából,

ezért elkezdtek együtt gondolkodni a megoldáson.

A szerencse melléjük állt: egy, a Nemzeti Összetartozás Éve alkalmából rendezett megemlékezésen gondjukat meg tudták osztani Potápi Árpád Jánossal, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkárával, aki a Magyar

Kormány támogatásáról biztosította őket. A sors azonban közbe szőtt, az ingatlan tulajdonosai vétőt találtak. Újra kezdődött a keresés, a tervezés... Majd minden jóra fordult. Pográny Potomszög részében sikerült egy megfelelő, több mint százéves épületegyüttest találniuk. Magyarország Kormányának köszönhetően az ingatlan 2021 februárjában a Csemadok Nyitrai Területi Választmányának tulajdonába került. Megkezdődött a felújítás, egyrészt a támogatási összegből, másrészt a helyiek segítségével. Hétről hétre szépült a leendő tájház és rendezvényközpont. Úgy tervezték, hogy a szórványban élő magyarság, a zoboralji kulturális élet központi bázisa lehet majd az épületegyüttes; az új tájház már nemcsak bemutató tér lesz, hanem egy rendezvényközpont, könyvtár és a közösséget összefogó terület is. A településen és a környéken élők magukénak érezték ezt az előre mutató kezdeményezést: rengeteg régi tárgy, bútor- és könyvfelajánlást kaptak a munkálatok szervezői. Sokan megosztották javaslataikat, milyen ren-

Pogrányi Tájháza és Rendezvényközpont átadóünnepség, 2021.09.10. – jobbról balra: Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára, Presinszky Laura, Pográny polgármestere, Bencz Margit, a Csemadok Nyitrai Területi Választmányának elnöke, Bárdos Gyula, a Csemadok országos elnöke

dezvényeket, kiállításokat látnának szívesen.

Az ünnepélyes átadóra szeptember 10-én került sor, a létesítményt Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára, Bárdos Gyula, a Csemadok országos elnöke, Bencz Margit, a Csemadok Nyitrai Területi Választmányának elnöke és Presinszky Laura, Pográny polgármestere avatta fel. Az épületben egy állandó kiállításnak, előadótérnek, irodának és egy gyermek- és kézműves foglalkozásokra alkalmas műhelynek teret adó helyszínt alakítottak ki.

A hasonló intézmények megléte és működtetése rendkívül fontos a helyi magyar közösségek megtartásának szempontjából – főként a szórványvidéken, de a még tömbmagyarnak számító területeken is –, mert kulturális szerepük mellett a helyi közösségek találkozóhelyeinek feladatát is ellátják. Ez a közösségi tér, szórványközpont segíti majd a zoboralji magyarságot; megálmodói remélik, hogy az ingatlanban mindenki otthonra talál. A Zoboralji Tájház a nemzeti összetartozás háza lett, a nemzeti összetartozás évében lett megtámogatott álmom, és a nemzeti újrakezdés évében vált valósággá.

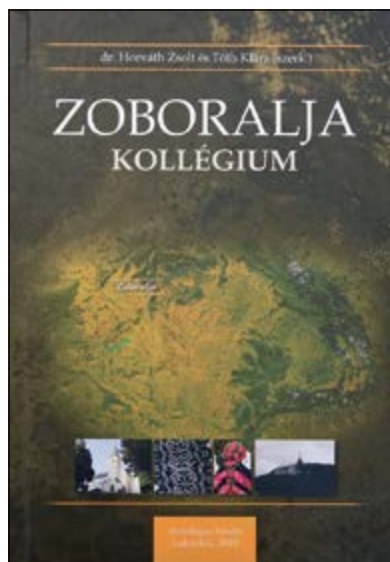

Zoboralji viseletben Tóth Borbála és Balkó Szilvia, a Zoboralji Örökség Örzői Hímző- és Viseletkészítő Műhely tagjai

A kezdetek óta szoros maradt a kapcsolatunk Zoboraljával: pályázatok írásával, egyéb szakmai lehetőségek megvalósításával támogatjuk a szakembereket. Évente többször találkozunk – személyesen vagy online –, melyek alkalmával egyeztetjük a terveket, az elképzeléseket és a lehetőségeket. Továbbra is keressük azokat az alkalmakat, különböző projekteket, ahol folytatható ez a sikeres együttműködés. Reméljük, hogy a következő nagy tervük, egy járási népfőiskola kialakításában, megszervezésében is

partnerei, segítői lehetünk az ott élőknek.

Az évek során létrejött és megerősödött egy közösség a népművészet köré szerveződve. Ez a közösség a magyarságnak és a felvidéki magyarságnak az összetartozását erősíti. Egyrészt ott, a saját közegükben, de ezáltal az anyaországhoz való kötődésük is sokkal erőteljesebbé vált. Az egymást támogató folyamatok, a közös munka hozzájárult nemcsak a nemzet egyesítéséhez, hanem a közösségek megerősítéséhez is.

BÁNKUTINÉ MIHALCSIK MÁRTA a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának módszertani referense 2013 óta. Kulturális mediátor, népművelő, történelem szakos tanár, rendezvény szervező, eTanácsadó. Dolgozott kistérségi IKSZT-ben, vezetett városi művelődési házat, irányított nagyvárosi közművelődési intézményrendszert. Fő szakterülete a helyi értéktárak létrejöttének és működésének szakmai-módszertani segítése. Részt vett több értéktáró kollégium munkájában, melyet a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány szervezett. Szakmai tevékenységét az új feladatok iránti nyitottság, a közművelődés, a kultúra iránti elkötelezettség jellemzi.

Vannak vidékek...

Ékes közösségekben Muravidéken

„Vannak vidékek gyönyörű tájak ahol a keserű számban édessé ízesül vannak vidékek legbelül szavak sarjadnak rétjein gyopárként sziklás bércein szavak kapaszkodnak szavak véremmel rokon a patak szívemben csörgedez csobog télen hogy védjem befagyok páncélom alatt cincogat jeget-pengető hangokat tavaszok nyarak őszeim maradékaim s őseim vannak vidékek viselem akár a bőrt a testemen meggyötörten is gyönyörű tájak ahol a keserű számban édessé ízesül vannak vidékek legbelül”

/Kányádi Sándor: Előhang/

A huszonegyedik század első negyedéhez közeledve a globalizált világ, európaiságunk történései, magyarságunk erősödése, felértékelődött ősi hagyományaink: ebben a milióban teljesül ki létünk.

Valóban ez lehet az alaptézisünk, hiszen előttünk számtalan példa van arra, hogy milyen rohamos tempóban kutatjuk régi ételeinket, a kemencében sütést, a lovas hagyományokat, a búcsúk újratemtését, ősi szőlő- és gyü-

mölcsfajtáink újraültetését, a népi kézművesség ősi mestersegeinek bemutatását, visszatanítását, a mindennapi mesemondást.

A Nemzeti Művelődési Intézet 2014. június 11-én stratégiai megállapodást írt alá a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztallal, melynek tagjai sorában szerepel a Szlovéniában, Lendván működő Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet is. Az együttműködés célja a magyar kultúra gazdagítása, a Kárpát-medence helyi értékeinek megőrzése, közvetítése, az itt meg-

valósuló művelődési folyamatok eredményességének elősegítése.

Muravidék, ez a varázslatos táj szomszédos Zala és Vas megyékkel: Őrség, Göcsej és Hetés elválaszthatatlan néprajzi tájegységek forrtak itt össze az évszázadok során. A népszámlálási adatok alapján 7 és fél ezerre tehető a Muravidéken élő magyar lakosság száma, ám a becslést adatok szerint 10 ezer körüli a magyarsághoz tartozó, magyar kultúrát ápoló és szerető, magyar nyelvet beszélő lélekszám. Lendva, ez a gyönyörű, szőlőhegyek övezte település a központja

Anyanyelvi szakmai fórum Lendván

a magyarlakta kis falvak kulturális, oktatási és gazdasági életének, a magyar kultúrát ápoló közösségeknek. A Muravidéki Magyar Nemzeti Önkormányzati Közösség által közel három évtizede alapított intézet pedig minden kulturális közösségi, közművelődési kezdeményezés központja a térségben.

A Nemzeti Művelődési Intézet megalakulása óta fontosnak tartja a kulturális együttműködést és kapcsolatot a határon túli magyarsággal a közös magyar értékek mentén, így Zala és Vas megye is régóta szorosan együttműködik a muravidéki magyarsággal, a magyar szervezetekkel. A Zala Megyei Igazgatóságon folyamatosan zajlik az együtt gondolkodás, a kulturális rendezvények közös megálmodása, megrendezése.

A lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézettel (későbbiekben: MNMI) való együttműködés keretében többek között a kulturális szférában dolgozó kulturális szakemberek megbeszéléseire, szakmai fórumokra, a Zala megyei művészeti (népdalkör, néptánc, színjátszás) csoportvezetők muravidéki népművészetet visszatartó tevékenységére és a művészeti csoportok rendszeres, kölcsönös vendégfellépéseire került sor.

Felmenő rendszerű találkozók is megvalósultak a megyei igazgatóság és az MNMI között, például gyermek- és felnőtt színjátszás témakörében, népdalköri találkozók, szakmai tapasztalatcserén, ösztönművészeti fesztiválok, képzőművészeti alkotótáborokban, anyanyelvápolás területén.

A Muravidéken működő műkedvelő csoportok, közösségek számára meghatározóak voltak az együttműködésben töltött évtizedek, hiszen a hetési hímzésvilág, a versmondás öröme, a kézműves mesterségek visszatartása kapcsán újjáéledt a közösségi lét, a közösségekben töltött idő minőségivé vált.

A szlovéniai magyarlakta kis falvakban az értékörzés mintapél-

dáit követhetjük nyomon. Közösségi rendezvényeiken minden évben ünneplik a jubiláló művészeti csoportokat: a már 20 éve működő hetési hímzőköröket, népdalköröket.

2014-ben a Nemzeti Művelődési Intézet részéről a határainkon túlnyúlva elérhetővé váltak azok a magyarlakta települések, ahol az ott élők szívesen fogadták a Kapunyitogató programot és annak szellemiségét. A cél az volt, hogy azokon a településeken, ahol a művelődési ház bezárt, csak úgy mond „kulcsos” házként működik, néhány napra kinyíljon a közösségi színtér, és a falunapokhoz kötődően szervezett kulturális programok mellett más közművelődési ese-

ményeken is részt vehessen a helyi lakosság.

A Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitogató programja kapcsán kiemelendő a két szlovéniai muravidéki település, Kót és Radamos, ahol a határon túli magyarság kulturális, hagyományörző tevékenységeinek támogatása keretében családi nap, helyi alkotók kiállítása és ismeretterjesztő előadások alkották a közösségépítő eseményt.

Megható volt Radamoson a helyi értékek megtekintése során a közös múlt, a földrajzi közelség adta közös értékrend megcsillanása. A néprajzi tárgyakat, régi eszközöket a résztvevők mutatták be, nem kis nosztalgiával a szívek-

Kapunyitogató, Radamos

Muravidéki szötte, Muravidéki Értéktár

ben. A családi nap, a Kapunyitogató mindenkinek élmény volt: nagy sikert aratott a történelmi íjász-bemutató, a gyógynövény-ismertető és -bemutató, a kreatív képesség-fejlesztő játékok, az apró emléktárgyak készítése. A Zala Megyei Népművészeti Egyesület népművész mesterei kézműves foglalkozáson, mesterségbemutatón gondoskodtak a csuhéból készülő tárgyak, valamint a kosárfonás és mézeskalács-készítés továbbörökítéséről.

Radamos településen a Kapunyitogatót követően elindult az „Újra öltünk, örökítünk” program, melynek célja a helyi magyar hímző kultúra népszerűsítése, továbbtanítása vegyes korosztályú résztvevőkkel. Az Intézet a program keretében a közösségi művelődés eszközeivel kívánta előmozdítani a tárgyalkotó népművészet, ezen belül a hímzés elméleti és gyakorlati tudáskincsének újrafelfedezését és továbbadását.

Kóton a több éve szünetelő népdalkör a Kapunyitogatót való bemutatkozás után újra összeállt.

Az együttműködések kapcsán mindig fontosak a visszatekintések, az eredmények láttatása, a jövőkép felvázolása. 2013-ban, Lendván a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet alakulásának 20. éve alkal-

mából rendezett nagyszabású rendezvényen a Nemzeti Művelődési Intézet is örömmel képviseltette magát. A határon túli kulturális központ a jubileum alkalmából kétnapos programsorozattal és káprázatos gálaműsorral emlékezett meg az elmúlt két évtized kulturális eseményeiről.

A kapcsolat az értékek mentén folytatódott; ennek ékes példája a Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetségével közösen megrendezett, két évente megvalósuló Magyar Értékek Napja, ahol 2015-től képviseltette magát Muravidék, impozáns gasztronómiai és

népművészeti bemutatkozásaival. Muravidék értékei minden alkalommal elkápráztatták a nagyközönséget: a füstölt búbos túró és a vágott zsír a helyi gasztronómiából a rendezvény látogatóinak kedvelt csemegéje volt, a népdalkörök viselete a muravidéki hímzéssel szintén nagy sikert aratott.

Az értékmentés Muravidéken is létfontosságú, ezért a Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség Tanácsa (MMÖNK) 2015. december 7-ei rendkívüli ülésén létrehozta a Muravidéki Magyar Értéktárat és a Muravidéki Magyar Értéktár Bizottságot. A lendvai vár, a szoknyás harang, a vágott zsír, a muravidéki kerekpereg, a fumu, a hetési férfi és női viselet, a batikolt hímes tojás mind szerepel az értékek között Muravidéken, melyet igényes kiadványba szerkesztett a bizottság.

Számos esemény említhető még a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet és a Nemzeti Művelődési Intézet közös programban való részvételéről. Például a Kárpát-medencei Társadalomfejlesztés Műhelysorozat, mely Szlovéniában, Muravidéken fantasztikus látóúttal zárult fiatal, a kultúra iránt érzékeny résztvevők bevonásával, Lendva, Hosszúfalu, Petesháza, Zsitkóc, Hodos, Kapornak,

Petesháza, Látóút

Muravidéki szavalóverseny

Dobronak települések meglátogatásával, értékeinek megtekintésével.

A határainkon túli magyarlakta települések legnagyobb kincse a magyar nyelv. Hogy Muravidéken ez milyen fontos és elsőrendű, arra a minden évben, több mint két évtizede megrendezett Muravidéki Szavalóverseny a legkiválóbb példa.

Rendkívül örvendetes volt a nagyszámú muravidéki részvétel az évek során a falusi, vidéki életről szóló Falusi Krónika Országos és Határon Túli Vers- és Prózamondó Találkozó elődöntőjén Muravidéken Hosszúfaluban, hozzájárulva a magyar nyelv és irodalom szeretetéhez, műveléséhez. Anyanyelv-ápolás magasfokon.

Amely magyar kisebbség olyan hűen őrzi anyanyelvét, s ezt többszörösen bizonyítja nemcsak az irodalom, ám más területeken, feltétlen ünnepelnie is kell ezt, mintegy biztatásként is az új felnövekvő generáció felé is.

A Muravidéki értékek kapcsán, s azzal a gondolattal, hogy milyen fontos a történetek gyűjtése, a közösségi beszélgetések, s azok papírra vetése az utókor számára. Íme, egy muravidéki történet:

Felejthetetlen találkozás Kányádi Sándorral, Sándor bácsival – hi-

hetetlen, alig merem leírni, együtt hallgattuk zsűriként a muravidéki szavalatokat – és itt hallom fülemben a beszélgetések során tőle elmondott szívszagatóan, gyötrelmesen fájdalmas gyönyörű versét Purdéről, hajdani kutyájáról, és a komiszkodó, izgalmas balladafoslányt: „Ki szerelmét kikiáltja, veszed uram szégyenfára...”, amelyen aztán jót mosolyogtunk együtt a zsűritársakkal. Már szemünk elé is tárult a meghitt szobaként berendezett hosszúfalusi (Muravidék) nagyterem, a levegőben már érezni lehetett a valami fortélyosan varázslatos tea illatát a levegőben, és a hatalmas ezüstenyőre nézve, ami karácsonyi díszbe öltözött, már gyülekeztek a kicsi elsősök, és megszeppenve pislogtak a zöld színű dobogó felé, ahol hamarosan sorra kerülve elmondhatták a verseiket. A gondos versválasztáson és a vers előadásának kimun-

kálásán kívül minden szempárban tükröződött a legfontosabb dolog: amit tesz, azt örömmel teszi. És ez minden titok nyitja. Nem kell más, csupán meglelni az örömet a mindennapokban, a versben és főleg erre megtanítani a versmondókat. A szerényen a hátsó sorokban helyet foglaló apukák, anyukák, nagyszülők izgalmát pedig az övéikért a fel-fel szabaduló nagy sóhajtásokból tudtuk, hogy a legfontosabb az otthonról jövő támogató szeretet. Súlyos volt a magyar szónak. A Muravidéki Szavalóverseny egyben a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Irodája által szervezett Falusi Krónika Országos és Határon túli Vers- és Prózamondó Találkozó elődöntője is volt.

A verseket Muravidéken már rég nem kizárólag a győzelem reményében mondja egyre több kis- és nagydiák. A magyar kultúra egyik kiemelkedő és példaértékű együttműködésének mintája a lendvai iskolák és a szervező Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet közös értéke a Muravidéki Szavalóverseny.

És persze mit érne a költő, ha nincs ihlete, mit érne a vers, ha nem lenne olvasója, mit érne a versmondó, ha nem lenne segítő felkészítője, támasza, az otthon melege és mit érne a sok előadásra váró mű, ha nem lenne bemutatkozási lehetőség? Hogy is mondja ezt csodálatosan Nemes Nagy Ágnes Párbeszéd című versében:

– Engedj zászlórúd! Miért maroksz vissza a széltől?

– Rongy lennél egyedül. Így lobogó, lobogó.

TÖRÖK KÁROLYNÉ MISZORI MARIANNA okleveles kulturális mediátor, közművelődési szakértő, magyar-népművelés szakos tanár, közoktatási vezető. 1982 óta – művészeti, módszertani szakreferensként, iskolaegység-vezetőként – megszakítás nélkül dolgozik a közművelődésben, 2013 óta a Nemzeti Művelődési Intézetnél. A Szakmai Módszertani Főosztály Módszertani Osztályának, majd a Szakmai Igazgatóság Szakmai Mintaprogram Központjának vezetői feladatát látta el. Nevéhez fűződik a Falusi Krónika – Olvasókörök, Közösségek Találkozója országos mintaprojekt. Jelenleg a Vas Megyei Igazgatóság módszertani referense. Számos kiadvány szerkesztője és publikáció szerzője hagyomány-ápolás, magyar nyelv és művészeti témakörökben. Értéktörző, támogató és kapcsolatépítő munkájáért a Muravidéki Magyar Kultúráért kulturális különdíjban részesült.

A Szakkör.

TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

ÖRÖKSÉGÜNK TUDÁSTÁRA EGY HELYEN

INFORMÁCIÓK, KÉPZÉSEK,
SZAKKÖRÖK, KÖZÖSSÉGEK
EGY FELÜLETEN

aszakkor.hu

OSZD MEG TE IS TUDÁSODAT!

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Nemzeti Művelődési Intézet
a tudásátadás szolgálatában

A KÁRPÁTALJA KINCSEI FOTÓKIÁLLÍTÁS EGYIK EMBLEMATIKUS FOTÓJÁN
A MAGYAR HONFOGLALÁS VERECKEI-HÁGÓN TALÁLHATÓ
MILLECENTENÁRIUMI EMLÉKMŰVE LÁTHATÓ. FOTÓ: PERL JÁNOS

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL JELENIK MEG